بتوفیق مطلق و فضل حضرت حق

ملفوظات امام المتقین آیۃ من آیات رب العالمین محبوب الٰہی شاہ غلام علی حسنی

تالیف مستفیدان حضرت ایشان بودند

باشارت سراپردۂ حقیقت آگاہ عارف باللہ مولوی غلام السیم اللہ صاحب دام فیوضہ

بمطبع نامی ومہری بریلی باہتمام عاصی نثار علی طبع شد

[illegible]

[illegible] مرکامل جناب حاجی لودی غلام بسم اللہ صاحب بسمل تلمیذ رشید حضرت [illegible]

تاریخ شروع طبع

سجادہ نشین و جان مظہر — مسند آرائی بو ترابی
میراث طلب حدیث جان بخش — عیسی نفسی فلک جنابی
چون منطق او حروف احمد — کردہ تحریر شد کتابی
بہر تاریخ [illegible] با امل — کردم سن طبع [illegible] ابی
تاریخش منظر محاسن — بسمل گفتیم لاجوابی

۱۳۰۲ھ

تاریخ ختم طبع

فخر عالم جانشین جان جان — غوث الاعظم قطب ارشاد جہان
ہست ملفوظات آن گردون رکاب — در زبان پارسی ام الکتاب
گفت سال طبع آن طبع سلیم — طبع گردیدہ صراط المستقیم

۱۳ھ

بتوفیق موفق مطلق وفضل مفضل

ملفوظات امام المتقین آیۃ من آیات رب العالمین محبوب الٰہی شاہ غلام علی صاحب

باشارت سراسر ہدایت حقیقت آگاہ عارف باللہ مولوی غلام بسم اللہ صاحب دام فیوضہ

در مطبع ہاشمی باہتمام قاضی شاہ علی بیلوی طبع شد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

آرایش عروس دیباچہ کلام فصحا بحلیہ ستایش احدی ابتدائیست
کہ بر عارض جوہر حسان از آب لسان فیض ترجمان انبیاء کرام علیہم الصلوۃ
والسلام رنگ و جلا کشیدہ و پیرایش شاہد مقدمہ بیان بلغا بزیور نیایش
واحد لم یزلی انتہائیست کہ رخسارہ گوہر عرفان از طراوت زبان گوہر
فشان اولیاء عظام تازگی و ضیا بخشیدہ بیت انبیا را جوہر احسان
دہی * اولیا را گوہر عرفان دہی * عقل عقلا در ادراک ادنی کنہ اسماء و
صفات او دائرہ وار سرگردان ست و فہم کبرا در تعقل صغرای مقام
ذات او آئینہ تمثال حیران سے ز علیا اعلی و بالا ز بالا * بلندی
ہم نگنجد در انجا * مقامش از عقول انبیا پاک * رسل را ہم بکنہش
نیست ادراک * سبحان اللہ والحمد للہ ولا الہ الا اللہ واللہ اکبر ولا حول

ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم وصلوات وافیات وتحیات زاکیات بروح پر فتوح آن سرور انبیا رہبر اتقیا ہما ر اوج رسالت وعنقا ر قاف قربت خلیل جلیل رب جمیل دلیل سبیل خداوند جمیل اول اوائل ولیل دلائل مبتدا ر انوار الٰہیہ ومنتہار عروج کمالیہ مثل اعلا ر الٰہیہ وہیولا ر علوم غیر متناہیہ شافع امم جمیع انبیا ر کرام شافی ہمہ امراض واسقام سید ہر دو سرا خواجہ دین ودنیا امام انبیا پیشوای اولیا شفیع روز جزا محبوب کبریا مفخر اصفیا احمد مجتبیٰ محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وعلی آلہ وصحبہ صلوٰۃ اللہ الملک الاعلیٰ باد۔ **امابعد** میگوید فقیر **رؤف احمد** مجددی نسباً وطریقۃً عفی عنہ کہ چون اخوت پناہ والادستگاہ کاشف اسرار شریعت وطریقت واقف انوار حقیقت ومعرفت حافظ کلام اللہ المجید **شاہ ابوسعید** سلمہم اللہ تعالیٰ کہ اسرار السعید من وعظ بغیرہ از جبین مبینش ظاہرست وانوار السعید من سعد فی بطن امہ از پیشانی نور فشانیش باہر محبوز این ہیچدان گردیدند کہ ملفوظات حضرت پیر دستگیر قطب دوران قیوم زمان مہر سپہر ولایت ماہ سماء ہدایت نیر برج التقا گوہر درج اجتبا آفتاب مطلع ارشاد ماہتاب افق امداد سراج محفل صفا چراغ بزم رضا مظہر اسرار الٰہیہ مہبط انوار نا متناہیہ مورد فیض سبحانی مقصد برکات رحمانی مروج طریقۂ مجددیہ مکمل کمالات احمدیہ سالک مسالک

اصفیا

بمقصد

صراط مستقیم شریعت و ایمان ناہیج مناہیج سبیل طریقت و احسان کاشف
اسرار خلت و محبت واقف انوار محبت و محبوبیت مجدد مائة ثالثة عشر
مروج شریعت خیر البشر — قصیده

امام جملہ خلائق امیر سر و سرا — محیط رحمت و دریای جود و بحر عطا
بشیر معرفت و بادشاه هر دو جهان — برای گم شدگان شکل خضر راه نما
خبیر سر خدا مرشد ره یزدان — امام امت و سردار دین بجود و سخا
دوای درد درون و شفای جمله علل — دلیل وحدت و برهان دین بعلم و ذکا
رحیل راه الهی کفیل شرع نبی — رئیس انس انیس ملک جلیس خدا
صفای عارض خوبی کمال محبوبی — حبیب ذات الهی محب اهل صفا
ضیاء مهر ولایت مه عروج کمال — به انتظام همه خلق مثل قطب رحا
طبیب علت دل طائر ریاض قدس — برنگ ذات رسل طاهر از معاصیها
فقیر درگه داور امیر انس و ملک — وجود فیض الهی و اصلح الصلحا
قسیم فیض محبت قرار مشتاقان — خلیل بارگه کبریا بعز و علا
کتاب راز خدا و صحیفه اسرار — کریم عالم و محبوب اکرم الکرما
ولی ایزد و واقف بجمله سر و علن — وجود نور ظهور سرور و شیر وغا
هدایت دو جهان هادی زمین و زمان — همای اوج صفا طائر ریاض علا
کلیم پوش محبت بطور و نهج کلیم — کلیم باری و طور تجلی مولا

شفای جمله مرض شافع روز جزا		شه زمین و زمان حضرت غلام علی

قدسنا الله تعالی باسرارهم وانوارهم که در محافل قدسی مشاکل از
درر غرر معارف ونصائح بزبان گوهرفشان میریزند واز جواهر زواهر
سلوک وجذبه بلسان فیض ترجمان بیان میفرمایند دررشته تحریر
انتظام ده وبسلک ترقیم آر لهذا باشارت آن واجب الاطاعت این
کمترین خاکروبان خانقاه عرش اشتباه حضرت پیر دستگیر باوجود عدم
لیاقت محرر کلام فیض نظام آنحضرت گردید والله الموفق والمعین وبه نستعین
بدانکه ملفوظات حضرت پیر دستگیر برین نهج ترقیم خواهم نمود که اول تاریخ
وروز نوشته هرچه که دران روز روبروی این فقیر از زبان گوهرفشان
ارشاد فرمودند ثبت خواهم ساخت وبجای اسم مبارک حضرت پیر دستگیر
لفظ حضرت ایشان مینگارم وغرض من درین تالیف بجز ثواب امری
دیگر نیست امید از جناب حضرت حق جلشانه آنست که از ثمره شجره
خیر فیض اثر انما الاعمال بالنیات بهره مند شوم وما توفیقی الا بالله
وهو حسبی ونعم الوکیل - روز سه شنبه تاریخ دوازدهم شهر
ربیع الآخر سنه ۱۲۳۱ هجری - فدوی در محفل منزل حاضر گردید
دران اثنا در حضور فیض گنجور ذکر فقیر آمد حضرت ایشان بزبان گهربار
ارشاد فرمودند که در فقیر حرف فا عبارت از فاقه کشیدن وبتوکل

فرمانید

[illegible]

نشستن ست و حرف قاف از قناعت کردن و رشته جستجو گسستن
و یا عبارت از یاد ایزد سنان و فراموشی از هر دو جهان و حرف را عبارت
از ریاضت کردن و مجاهده نمودن ست پس هر که این همه ساخت کار خود
در فقر بپرداخت و فا فضل و قاف قرب و یا یاری و را رحمت
و رویت یافت و الا فا فضیحت و قاف قهر و یا یاس و را
رسوائیست نعوذ باللہ عن ذلک ۔ ہم در ان روز ذکر سماع آمد حضرت
ایشان فرمودند که اہل سماع آنہا اند که متوجه الی الله و معرض عمن
سواه اند ہر چه می شنوند از حق میدانند غیریت از نظر ایشان مرتفع
شده است و میفرمودند که حضرت نظام الدین اولیا رضی الله عنه
میفرمودند که ای کاش من در سماع مردمی و ہم میفرمودند که حضرت
نظام الدین اولیا رضی الله تعالی عنه تا آخر عمر درین حسرت ماندند که
حضرت فرید الدین گنجشکر قدس سره روزی از راه عنایت و توجه
بغایت بمن ارشاد فرمودند که انچه خواهی از ما بطلب من استقامت
طلبیدم و مردن در سماع نخواستم افسوس که وقت از دست رفت
و ہم میفرمودند که در وجد و تواجد فرقی ست وجد بے اختیار
رقص کردن ست و تواجد باختیار و ہم میفرمودند که تواجد بدرستی
نیت نیز در صوفیه جائز ست چنانچه در مجلس حضرت نظام الدین اولیا

قدس سرہ بود و ہم میفرمودند کہ در مجلس شریف حضرت نظام الدین
سماع بود بلا مزامیر و نے حضور نسا و امارد بلکہ دست بر دست زدن
ہم نبود پس اینچنین سماع در شرع ہم جائز ست چنانچہ در فوائد الفواد
و سیر الاولیا نوشتہ است و ہم میفرمودند کہ حضرت قطب المحققین خواجہ
بختیار اوشی کاکی قدسنا اللہ تعالےٰ بسرہ الاقدس در سماع بترنم این
بیت از دار فانی بمکان جاودانی رحلت نمودند **بیت**

کشتگانِ خنجرِ تسلیم را ہر زمان از غیب جانِ دیگر ست

اللہ اللہ چہ کلام احمد جام ست کہ جام وصال مینوشانند و از دام ہستی
میرہانند و ہم در انروز ذکر جامعیت انسان آمد ارشاد فرمودند کہ
حضرت امام محمد غزالی رحمۃ اللہ علیہ رحمۃ واسعۃ نوشتہ اند کہ انسان
جامع جمیع ممکنات برین نہج ست کہ ہرچہ در ہمہ عالم ست در انسان
فقط ہم موجود کہ سر انسان نمونہ فلک و خطرات مشابہ ملک و استخوان
بمنزلہ کوہہا و خون چون دریا و رگہا و استوار لشکل اشجار و ہر دو چشمان
مثال مہر تابان و ماہ رخشان قس علی ہذا لکن ما میگوئیم کہ انسان جامع
جمیع ممکنات برین طور ست کہ ہمہ عالم ظہور اسما و صفات ست و انسان
مظہر ذات و ذات جامع جمیع صفات ست و ہم میفرمودند کہ قلب
انسان آئینہ جہان نما ست لکن عارف می بیند کہ ہمہ عالم در دل

من نیست بلکه حق جل و علا است در من جلوه گر است اکثر اولیا در حالت بوحدت وجود قائل اند و نعرهٔ انا الحق و سبحانی ما اعظم شانی و لیس فی جبتی سوی الله میزنند. مولانا جامی گفته است

ما آئینهٔ جهان نمائیم	ما نور جمال کبریائیم
موجود بجز وجود ما نیست	در هر چه نگه کنی تو مائیم
هر قطره که هست گوهر دریا	دریاب که قطره نیست مائیم

و عارف نامی مولانا عبد الرحمن جامی هم باین مقام اشارت فرموده اند

ممکن ز تنگنای عدم تا کشیده رخت	واجب ز بارگاه قدم تا نهاده گام
در حیرتم که این همه نقش عجب چیست	بر لوح صورت آمده مشهود خاص و عام
باده نهان و جام نهان آمده پدید	در جام عکس باده و در باده رنگ جام
جامی معاد و مبدء ما وحدت است و بس	ما در میان کثرت موهوم والسلام

و جمعی از اولیای عظام کرام بوحدت شهود قائل اند و میگویند که عالم رنگ آئینه خانه ایست که انوار آفتاب چهرهٔ معشوق حقیقی درین تافته است

عکس روی تو چو در آئینهٔ جام افتاد	عارف از خندهٔ می در طمع خام افتاد

فائده مؤلف گوید عفی عنه که سماع آوازی را گویند که بی آلات باشد و غنا مع آلات است پس اختلاف هیچ یکی از علما بحرمت غنا نیست که از نص وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ حرمت غنا

غنا نیز درین باب عام است

ظاهرست که مفسرین لهو الغنا نوشته اند کریمه و من الناس من یشتری لهو الحدیث هم ازین قبیل ست و احادیث هم در حرمت غنا بسیار اند چنانچه الشیطان اول من ناح و اول من تغنی و دیگر الغناء ینبت النفاق فی القلب کما ینبت الماء البقلة. پس اختلاف علما در حرمت سماع است نه در غنا و شنیدن آواز نسا و امارد هم داخل همین قسم ست پس سماع یعنی آوازی که از نسا و امارد نباشد و مزامیر هم نبود اهل قلوب را که ذوق و شوق و وجد و بیخودی و اضطرابی و انوار و اسرار و ترقیات می بخشد بشرطیکه متصوفین نوشته اند جائزست والا فلا

روز چهارشنبه تاریخ سیزدهم شهر مذکور در حضور فیض گنجور حضرت ایشان حاضر شدم در آنوقت تفسیر سورة الکافرون بلسان عنبرافشان ارشاد فرمودند سخن در ناسخ و منسوخ افتاد که اهل شرک نسبت تردد تقدیر و تلون اوامر بجناب اقدس الهی جلشانه میسازند نعوذ بالله عنهما فرمودند که حق سبحانه تعالی حکیم مطلق ست و بنی آدم مثال مریض و پیغمبران برنگ عطار و صحائف بلسان نسخ پس در هر زمان برعایت موسم و امزجه حکیم نسخه مینگارد چرا که غرض حکیم شفای مریض ست پس حق تعالی مناسب هر قرن نسخه ای بنی آدم به پیغمبران اولو العزم میفرستاد حتی که پیغمبر ما علیه من الصلوات افضلها و من التسلیمات اکملها جلوه ظهور

یافتند مناسب ہر وقت با آنحضرت احکام نازل شدند بعد از ان ذکر
امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ آمد فرمودند کہ تعریف حضرت
مجدد قدس سرہ چہ بیان توان کرد کہ مقابل اولیاء ہزار سال یک وجود
مبارک ایشان است و ہم میفرمودند کہ حضرت خواجہ خواجگان پیر پیران
فانی فی اللہ خواجہ باقی باللہ نقشبندی رضی اللہ تعالی عنہ فرمودہ اند
کہ شیخ احمد آفتابیست کہ مثل ما ہزاران ستارگان در سایہ جنب ایشان
گم اند و معارف شیخ احمد قابل مطالعہ انبیاء کرام اند علی نبینا وعلیہم
الصلوۃ والسلام و ہم میفرمودند کہ شیخ عبد الحق دہلوی رحمۃ اللہ علیہ
در رسالہ خود نوشتہ اند کہ من دربارۂ حضرت مجدد تفکر کردم تا ناگاہ آیتی
کہ دربارۂ رفع اشتباہ حضرت موسیٰ علی نبینا وعلیہ التحیات والتسلیمات
نازل شدہ است در دل من وارد شد پس حضرت ایشان گفت فرمودند کہ
ازینجا معلوم شد ہر کہ معتقد حضرت مجدد دست موسی ست و ہر کہ منکر ست
فرعونی ست نعوذ باللہ منہا و ہم میفرمودند کہ شیخ عبد الحق رحمۃ اللہ
علیہ اخلاص نامہ بخواجہ حسام الدین احمد خلیفہ حضرت خواجہ باقی باللہ
رحمۃ اللہ علیہ نوشتہ اند دران ترقیم نمودہ کہ میان شیخ احمد سلمہ اللہ
تعالے می آیند احوال دل من دگرگون گشتہ و غشاوہ بشری در دل
من نماندہ و بخاطر آمدہ کہ با اینچنین بزرگان بد نباید بود پس از لفظ

غشاوه معلوم شد که اعتراضات ایشان همه ازراه بشریت و نفسانیت

بودند ازراه حقیقت این سخن جواب همه اعتراضات شیخ ست پس دران

اثنا ذکر فضیلت حضرت حضرتین یعنی حضرت خازن الرحمة خواجه محمد سعید

وعروة الوثقی حضرت خواجه محمد معصوم رضی الله تعالی عنهما آمد حضرت

ایشان فرمودند که حضرت خواجه باقی بالله نور الله مرقده فرموده اند که اولاد

شیخ احمد پاره های جواهر اند و هم میفرمودند که حضرتین تا به انتهاء مقامات

حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی بسره السامی رسیده اند پس

عرض کرده شد که حضرت قاضی ثناء الله رحمة الله علیه پانی پتی نوشته

اند که حضرت خواجه محمد معصوم رضی الله عنه بتجدید شرکت دارند حضرت

ایشان فرمودند که شرکت بتجدید جزماً نمیتوان گفت مگر حضرت مجدد الف

ثانی رضی الله عنه در حق ایشان فرموده اند که معامله با تو مثل معامله

صاحب شرح وقایه است بجد خود که جد او وقایه آنچه تحریر میکرد صاحب

شرح وقایه یاد و حفظ میساخت یعنی آنچه معارف بر من مکشوف

شده اند تو آنرا حاصل کرده است ؎ تو یک نکته زین لوح نگذاشتی

؎ هر آنچه نهادم تو برداشتی ؎ بعد ازان در مجلس شریف اتفاقاً ذکر

میر غیاث الدین که از خلفاء حاجی غلام معصوم رحمة الله علیه بودند آمد

حضرت ایشان بزبان فصاحت بیان این شعر میر غیاث الدین ارشاد

کردند و فرمودند که صاحب ذوق و شوق بودند

قوس ابرو بنما نرگس مژگان بکشا		ناوکی بر جگر زاهد شکاک انداز

روز پنجشنبه تاریخ چهاردهم شهر مذکور در حضور پرنور حاضر شده بشرف
بشرف آستان بوسی گردیدم شاه گل محمّد غزنوی که از خلفا حضرت
ایشان اند استفسار طریقه توجه خواستند حضرت ایشان ارشاد فرمودند
که طریقہ توجہ حضرت علیہ نقشبندیہ مجددیہ مظہریہ رضوان اللہ تعالی
علیہم اجمعین که بما رسیده است و بیاران خود میکنیم برین نہج ست که اول فاتحہ
بر ارواح طیبہ حضرت امام الانبیا و سید اصفیا احمد مجتبی محمد مصطفی
علیہ و علی آلہ من الصلوٰۃ افضلها و من التسلیمات اکملها و حضرات پیران
کبار و مرشدان کاشف اسرار خصوصًا خواجه خواجگان پیر پیران حضرت
خواجه بهاء الدین نقشبند و خواجه عبید الله احرار و حضرت امام ربانی مجدد
الف ثانی شیخ احمد سرهندی و حضرت مرزا صاحب مظهر اسرار و مصدر انوار
قطب زمان حضرت جان جانان رضی الله تعالیٰ عنهم اجمعین خوانده دعاء
تضرع از جناب الٰهی نموده و استمداد از پیران خواسته متوجه بطرف قلب
طالب می شوم باینطور که قلب خود محاذی قلب طالب ساخته همت بنیایم
و نور ذکری که از پیران کبار بقلب من آمده است در قلب طالب القا می کنم
حتے که قلب طالب ذاکر میگردد و بعد ازان بلطیفه روح و سر و خفی و اخفی

بطریقهٔ سابقهٔ ذکر القامی سازم و سه سه توجه در هر لطیفه میتمایم بعد ازان
متوجه لطیفهٔ خطرات قلب طالب گشته بهمت خیال ازاله مینمایم و حضور و
جمعیت القا میکنم و از همت قلب خود انجذاب قلب طالب بسوی بالا
میکنم باز بهمین طریق به لطیفهٔ نفس و عناصر اربعه و در قلب مراقبه احدیت
که مسمی اسم مبارک الله ست جامع جمیع صفات کمال و منزه از
نقصان و زوال تصور کنند باز مراقبه معیّت و هو معکم اینما کنتم
مے سازند یعنی هر لحظه و هر لمحه معیت الهی در دل خیال میکنند بلکه
در هر لطیفه از لطائف بلکه در هر رگ و پے بلکه در تمام عالم معیت
سبحانه بیچون و بیمون چنانچه نص قرآنی بران ناطق ست و تجلی افعالی
و وحدت الوجود و ذوق و شوق و استغراق و بیخودی و آه و نعره و
وجد و تواجد حاصل میشود بعد ازان در لطیفهٔ نفس مراقبهٔ اقربیت
نَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیْدِ میکنند و فیض این مراقبه بلطیفهٔ نفس
باشرکت لطائف عالم امر وارد میشود باز بحضور والا این عاصی پرمعاصی
عرض نمود که توجه برای ازالهٔ مرض بچه طور عطا میفرمایند حضرت
ایشان فرمودند که طریقه توجه ازالهٔ مرض در قدما بر دو نهج بود یکی آنکه
مقابل مریض نشسته تصور صحت مریض ساخته متوجه الٰهی شده می نشستند
دیگر آنکه همت و خیال سلب مرض از مریض کرده بر خود می اندازند چنانچه

حضرت مولانا جامی رحمۃ اللہ علیہ برای عیادت مریض رفتہ کہ بر روی او
بسیار ورم بود مولانا توجہ ساختند تا آنکہ ورم او بر روی مبارک
مولانا ظہور کرد حضرت قیوم زمان مرزا جان جان قلبی و روحی فداہ
قدسنا اللہ تعالی بسرہ السامی توجہ بجہت ازالہ مرض باینطور میفرمودند
کہ محاذی مریض نشستہ درمیان مریض و خود قدح آب با چادر سفید و
یا چیز دیگر نہادہ بہمت سلب مرض از مریض ساختہ بران می انداختند
باز حضرت ایشان فرمودند کہ من ازالہ مرض از جسم مریض پس پشت را
میسازم باز بحضور اقدس مولوی شیر محمد صاحب عرض نمودند کہ توجہ بجہت
حصول کشف بچہ طور میفرمایند حضرت ایشان فرمودند کہ متوجہ بطرف
طالب شدہ نوریکہ در قلب است در مردمک چشم القا کنند وہم حضرت ایشان
میفرمودند کہ توجہ بجہت ازالہ جہل نسبت درین طریقہ میفرمایند یعنی
رفع جہل قلب طالب ساختہ القای ادراک مینمایند و نیز حضرت ایشان میفرمودند
کہ طور طفرہ ہم در طریقہ ماست ہر گاہ میخواہند کہ عبور بر مقامات عالیہ
زود و شتاب گردد انوار و اسرار مقام عالی بر طالب القا می کنند
باینطریق کہ خود را در آنمقام داخل کردہ انوار آنمقام بر قلب طالب
اندازند در آنوقت مولوی شاہ محمد عظیم صاحب حاضر بودند عرض کردند
کہ انوار آن مقام آوردہ بر طالب اندازند یا طالب را بہمت در آن مقام

داخل سیر باید حضرت ایشان فرمودند که شما همین طور یکنید و نیز حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حضرت مرزا صاحب قبله قدس الله سره باین طور تفصیل مقامات نمیفرمودند چنانکه من تفصیل میکنم و هم مرا الطاف ربانی شده است که از سینهٔ تو طریقه بر آمده است و نیز حضرت ایشان فرموده است که طریقه توجه بجماعه کثیره که ما میکنیم اینست که قلوب همه جماعت بخیال مجتمع ساخته تضرع بجناب حق جل و علا میسنمائیم که الهی هر یک را بمقام خود میرسان پس همت خود بسوی همه قلوب متوجه میسازم از تفضل الهی هر یک را عروج واقع می شود پس در انوقت ذکر ذوق و شوق در حضور آمد حضرت ایشان فرمودند که طالب ذوق و شوق و کشف و کرامات هم طالب خدا نیست جل شانه طالب را باید که طلب ذات بحت کند و هر چه که در راه آید نفی سازد و بگوید که نیست هیچ مقصود بجز ذات پاک و نقل فرمودند که از حضرت پیر و مرشد ما قبلی و روحی فداه در ابتداء حال کسی مرا گفت که فلان شخص طالب ذوق و شوق و کشف و کرامت ست فرمودند که هر که طالب این شعبده هاست او را بگوئید که از خانقاه من برود و نزد من نیاید پس این خبر بما رسید در حضور پر نور حاضر شدم و عرض نمودم که حضرت چنین فرموده اند یا نه حضرت ارشاد ساختند که بلی من گفته ام من عرض نمودم که باز مرضی حضور چیست فرمودند که درینجا سنگ لیسیدن ست اگر کسی طالب پی این هم سنگی باشد نزد من

بسیار ملول پس من عرض نمودم که مرا همین منظور است فرمودند خوب باشد

ما برائے استقامت آمدیم	نے پئے کشف و کرامت آمدیم

و نیز حضرت ایشان فرمودند که حضرت قیوم زمان قطب جهان عارف بلند سیر قبله عالم خواجه محمد زبیر رضی الله تعالے عنه سر مبارک خود بر قلب طالب نهاده توجه میفرمودند و مناقب حضرت قبله عالم بسیار بیان ساختند و در تعریف حضرت خواجه ضیاء الله که از اعاظم خلفاء حضرت قبله عالم بودند فرمودند که هر که دیدن نسبت مجددی مجسم خواهد خواجه ضیاء الله رحمة الله علیه را ببیند و نیز فرمودند که حضرت خواجه ضیاء الله در آخر شب گریه و زاری میکردند و مردمان را زجراً و تنبیهاً بیدار میساختند و میگفتند که ای وای بر شما که دعوی محبت الهی میکنید و یار و محبوب شما بیدار است و متوجه بشما است و شما خفته اید و غافل ازو در دعوی محبت شما دروغ گوئید الا حال عاشقان این است

مجنون بخیال زلف لیلی در دشت	در دشت بجستجوی لیلی میگشت
میگشت بدشت و بر زبانش لیلی	لیلی میگفت و [illegible] میگشت

بعد ازان در مجلس شریف [illegible] اکابران ایشان [illegible] شده اند که از جهت توجه بتقاضا [illegible] که در [illegible] و [illegible] بسیار ساختند حضرت ایشان فرمودند این برکات از جناب حضرت امام ربانی مجدد است

ثانی ست قدسنا اللہ تعالےٰ باسرارہ السامی کہ نے محنت کیفیات و اسرار ہر
مقام مے آیند والا درطریقۂ دیگران مجاہدات و ریاضات شاقہ می کشند و
حصول این دولت عظمیٰ و موہبت کبریٰ کم دست میدہد ؎
آنکہ بہ تبریز یافت یک نظر شمس دین ٭ سخرہ کند بردہ و طعنہ زند بر چلہ
و نیز حضرت ایشان میفرمودند کہ اینہمہ عنایت حضرت خواجہ بہاء الدین
ست رضی اللہ تعالیٰ عنہ کہ در سجدہ رفتہ دعا و التجا بجناب کارساز حقیقی
جلت عظمتہٗ کردہ بودند کہ الٰہی مرا طریقۂ عنایت کن کہ البتہ موصل باشد
حقتعالیٰ مجیب الدعوات دعای ایشان مستجاب فرمود و طریقۂ عنایت کرد کہ
البتہ موصل ست و نیز حضرت خواجہ بہاء الدین نقشبند قدسنا اللہ تعالےٰ
باسرارہ السامی فرمودند کہ در طریقۂ ما محرومی نیست و در طریقۂ ما مجاہدہ نیست
بامرادانیم و در طریقۂ ما اندراج النہایۃ فی البدایۃ ست ؎

اول ما آخر ہر منتہی		آخر ما جیب تمنا تہی	

حضرت ایشان فرمودند کہ معنی اندراج النہایۃ فی البدایۃ اینست کہ درین
طریقہ علیہ حضور و آگاہی کہ عبارت از توجہ الی اللہ ست در ابتدا پیدا می شود و جمعیت
و بیخطرگی یا کم خطرگی دست میدہد و تا بانجا میرسد کہ ہرگز خطرۂ غیر در دل نمی آید
اگر فرضاً عمر ہزار سالہ یابد خیال ماسوا خطور دل نمیگردد و بس ہمین انتہاء دیگران
است و یا معنی این کلام شریف اینست کہ درین طریق جذبہ مقدم ست بر سلوک

و درطرق دیگران جذبہ موخر و نیز حضرت ایشان این شعر میخواندند ؎

از قتل من بترس کہ دیوانیان حشر	مجرم کنند بہر تو صد بیگناہ را

روز جمعہ تاریخ پانزدہم شہر مذکور این غلام بمحفل عالیہ حاضر شد حضرت ایشان فرمودند کہ آدمی را باید کہ درہمہ وقت متوجہ الی اللہ باشد و درہر وقت از اوقات و درہر فعل از افعال تمیز انوار و اسرار و فیوض و برکات نماید مثلاً چون نماز خواند خیال کند کہ انوار و برکات بچہ کیفیت می آیند و بوقت خواندن قرآن بچہ طورے آیند و بخواندن درود چہ فیض می آید و بہ تہلیل لسانی چہ برکات دست میدہند و از مطالعہ احادیث چہ اسرار منکشف میشود و برہمین نہج خیال مضرات نماید از ہر منہیات و شبہات مثلاً از لقمہ شبہہ چہ ظلمت می آید و از غیبت چہ ضرر بباطن رسیدہ و از دروغ چہ ظلمت بردل آمد علی ہذا القیاس از جمیع مناہی ضرر خود فہمیدہ احتراز نماید تتمہ کلام الشریف را ہم گوید کہ طالب را باید کہ درہر لحظہ و ہر لمحہ در خود خیال کند کہ چہ خیر از من سرزدہ شدہ است اگر موافق کتاب و سنت ست شکر بجا آرد و اگر نعوذ باللہ مخالف قرآن و حدیث ست توبہ و استغفار نماید گناہ پوشیدہ را توبہ پوشیدہ و گناہ ظاہر را توبہ آشکارا کند و در توبہ کردن درنگ نکند چراکہ کراماً کاتبین در نوشتن گناہ توقف میکنند اگر شخص توبہ کند گناہ نمینویسند والا مینویسند و نیز حضرت ایشان قبل از حلقہ لفظ اللہ دو سہ بار جہراً گفتند

درآنوقت کیفیتے کہ برین فدوی رو داد بیان آن در تحریر نمی آید و حضرت ایشان
ہم درآنوقت دست مبارک بالا ساختہ در عجب حالتی شدند و بزبان مبارک
نے اختیار این شعر راندند ؎ الحذا قربان احسانت شوم ✽ آنچہ
احسانہاست قربانت شوم ✽ پس شخصی در حضور حاضر شد و استدعاء
تلقین ذکر ساخت حضرت ایشان قلبی و روحی فداہ فرمودند کہ زبان بکام چسپیدہ
لفظ مبارک اللہ اللہ در اسم اوّل بضم ہا و در ثانی بہ سکون ہا بخیال از قلب
کہ موضع او زیر پستان چپ بفاصلۂ دو انگشت ست بگو بدینطور کہ گویا لفظ
مبارک اللہ در دل می آید و بعد از گفتن لفظ مبارک اللہ بست و سی مرتبہ
بخوان کہ خداوندا مقصود من توئی و رضای تو محبت خود دہ و معرفت
خود دہ پس برین نمط مداومت نمودہ باشی۔ بعد از ان شخصی دیگر عرض نمود
کہ یکمرد عالم ست ارادہ بیعت از حضرت دارد لاکن میگوید کہ من در چندجا
خدمت بزرگان و حبس و ریاضت کردہ ام الحال مرا طاقت نماندہ است
حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ در طریقۂ من مجاہدہ نیست مگر وقوف
قلبی کہ عبارت از توجہ دل بسوی ذات الٰہی و نگہداشت خطرات گذشتہ
و آیندہ از دل ہر لحظہ و ہر لمحہ این دو شئی باید کرد و نگہداشت خطرات
گذشتہ و آیندہ بدینطور باید کرد کہ چون خطرہ در دل آید کہ فلان کار در زمان
گذشتہ بچہ طور شدہ بود ہمو نوقت از دل دفع کند کہ تمام قصہ در دل نیاید

و یاد در دل آید که در فلان جا میروم و در انجا اینچنین کار کنم و در آنکار این منفعت ست این دفع کند حاصل آنکه چون خطره غیر خدا آمدن خواهد همو نوقت دفع کند و در دل آمدن ندهد پس در انوقت ذکر توجه آمد حضرت ایشان فرمودند که توجه سریع التاثیر بر منظور می شود که صورت خود را صورت مرشد خود تصور کند و مراقبه معیت ملحوظ داشته توجه همت بر قلب طالب نماید الطالب را ذوق و شوق دست میدهد ع تا یار کرا خواهد و میلش بکه باشد و نیز در حضور ذکر تزوج صوفیه آمد حضرت ایشان فرمودند که حضرت واقف اسرار کاشف انوار خواجه عبید الله احرار رضی الله تعالی عنه میفرمودند که از من گناهی سرزد شده است اگر پنجصد سال زنده مانم و توبه و استغفار بجا آرم کفارت آن نمی شود یاران مجلس عرض نمودند که کدام گناه بوقوع آمده فرمودند نکاح پس خیال باید ساخت که با وجود این حشمت ظاهری اینچنین حضرت باطنی داشته و احوال کارخانه ظاهری ایشان ظاهر و باهر و مشهور و معروف است که مولانا جامی رحمة الله علیه درشان ایشان نوشته اند ؎

چو فقر اندر قبای شاهی آمد		بتدبیر عبید اللهی آمد	

و نیز شخصی از حضرت ایشان عرض نمود که حضرت مرزا صاحب قبله مظهر رحمان جان جانان رضی الله تعالی عنه را از طریقهٔ قادریه هم فائده رسیده است یا نه حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فیض حضرات نقشبندیه قادریه و چشتیه

حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالےٰ باسرارہ السامی را اکمل رسیدہ است
حضرت مرزا صاحب قبلہ را ہم حاصل شدہ است و فائدہ از روح مبارک
حضرت غوث الاعظم محبوب سبحانی شیخ عبدالقادر جیلانی و از روح حضرت
قطب المحققین خواجہ قطب الدین بختیار کاکی ہم حصول گردیدہ است و فیضی کہ
از روح حضرت غوث الواصلین خواجہ بہاءالدین نقشبند است ظاہر و باہر است
بعد ازان تذکرہ حدیث توجہ در حضور والا آمد حضرت ایشان فرمودند کہ یک روز
میان کرامت اللہ را درد جنب بشدت شد من دست خود بران نہادہ ہمت
نمودم فی الحال درد رفع شد بالکلیہ۔ و در حضور میان کرامت اللہ ہم موجود بودند
اقرار نمودند و نیز حضرت ایشان فرمودند کہ روزے توجہ بر کشتی روان کردم استادہ شد
روز شنبہ تاریخ شانزدہم شہر مذکور فقیر در حضور پرنور حضرت ایشان حاضر
شد و عرض نمود کہ در طریقہ نقشبندیہ چہ چیز فرض است ارشاد فرمودند کہ دو
چیز وقوف قلبی و نگہداشت خواطر و ایضاً ذکر مسئلہ زکوٰۃ در حضور آمد حضرت ایشان
ارشاد نمودند کہ زکوٰۃ بعد یکسال لازم می آید لیکن من ہمو نوقت کہ مبلغان نزد من
می آیند ادا میکنم و ایضاً فرمودند کہ از حضرت شیخ شبلی شخصی مسئلہ زکوٰۃ پرسید فرمودند کہ
بر یکصد روپیہ مبلغ دو روپیہ ہشت آنہ بعد یکسال میشود لیکن قول ما اینست کہ مبلغ دو روپیہ ہشت
آنہ مسیدہم و یکصد روپیہ اہم براہ الٰہی جلت عظمتہ تصدق میکنم و ایضاً در مجلس شریف تذکرہ
مقام وصل عریانی آمد ارشاد فرمودند کہ در کمالات اصل عریانی میسر میشود آن عبارت است

حدیث

مسئلہ زکوٰۃ

از تجلی ذاتی که معراست از اعتبارات تعینات و ورا الورا راست از طلاق صفات و راینجا بجز ذات بحث دیگر نمیتوان گفت و درآنمقام نصیب سالک بجز یاس و ناامیدی و محرومی نیست هرچند وصول ست حصول نیست نه ذوق ست نه شوق نه آه ست نه نعره نه وجدست نه تواجد نه استغراق ست نه بیخودی اینهمه احوال در ولایت قلبی حاصل میشوند که ابتدای این خاندانست و آن در انتهاء و درینجا نسبت خود هم در ادراک سالک نمی آید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که احوال قلب که بر سالک می آیند نسبت آن مثل باران شدید پیدا مے گردد و بعد ازان چون از قلب عروج میکند و بلطیفه نفس سیر واقع مے شود نسبت آن مانند بارش خفیف جلوه گر میگردد و چون از لطیفه نفس معامله بالا میرود پس هر قدر که عروج نماید نسبت مفهوم نمی شود و استهلاک و اضمحلال زیاده تر میگردد و نسبت باریکتر صورت شبنم در نظر می آید سے

تا یار کرا خواهد و میلش بکه باشد ٭ روز یکشنبه تاریخ هفدهم شهر مذکور فقیر در محفل فیض منزل حضرت ایشان حاضر شده شرف آستان بوسی حاصل کرد و در حضور ذکر نکاح آمد ارشاد فرمودند که صوفی را نکاح کردن نشاید و صحبت نسا نباید و ایضاً فرمودند که در آداب المریدین حضرت ضیاء الدین ابوالنجیب عبدالقاهر سهروردی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نوشته اند که فی زماننا نکاح نباید کرد پس وای بران صوفی که درین زمانه باین امر دست دراز نماید و ایضاً فرمودند

که حضرت غوث الثقلین محبوب سبحانی سید محی الدین ابو محمد عبد القادر جیلانی الحسنی الحسینی رضی الله تعالے عنه چون عقد نکاح بستند صوفیه آن زمان متعجب شدند حضرت فرمودند که من این امر از امر ربانی کرده ام وایضا فرمودند که صوفی را ترک وتجرید وروگردانی از دنیا وانحراف از ماسوی الله وخلوت ودوری از صحبت اغنیا باید کرد ونکاح مانع این چیزهاست چراکه در نساء صبر وتوکل وقناعت نمیشود الا ماشاء الله که بعضی زنان صاحب توکل میباشند ونسبت باطنی میدارند چنانکه نقل ست که حضرت غوث الثقلین رضی الله تعالی عنه برای زیارت خانه کعبه معظمه رفته بودند بے زاد وراحله وبے خدام ورفقا ناگاه شخصی دیگر در راه ملاقی شد پرسیدند کجا میروی آن شخص گفت من به نیت حج میروم اراده کرده ام که تنها بے زاد وراحله بروم حضرت فرمودند من هم چنین کرده ام غرض آن شخص همراه حضرت بمقامی رسید ناگاه عورتی بر هوا پرواز نموده نزد ایشان آمد وگفت من از حبش نور شما مشاهده نموده ام امروز دعوت شما بر ماست ایشان قبول کردند چون وقت طعام آمد دیدند که یک خوان طعام از آسمان بر زمین فرود آمد در وشش نان وسه ظروف ادام (خورش) وسه کوزهٔ آب پس آن زن سه حصه ساخت یک حصه خود گرفت ودو حصه ایشانرا داد وگفت الحمد لله حق تعالی پرداخت مهمانان ما ساخت پس آن عورت بر هوا پرواز نمود

وحضرت مع آن شخص دیگر در خانہ کعبۂ معظمہ رسیدند بعد ازان از قضاء
الہی آن شخص دیگر در انجا فوت شد باز دیدند کہ ہمون عورت حبشی بر ہوا می آید
حتی کہ بر خانۂ کعبہ فرود آمدہ نزد حضرت حاضر شد وگفت کہ ای محی الموتی
زندہ کن این شخص را پس از حکم الہی جلشانہ آن شخص زندہ گشت و برخاست
والیضاً حضرت ایشان فرمودند کہ در وصال حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالی
عنہ سہ روایت اند نہم ویازدہم وہفدہم شہر ربیع الثانی راقم گوید عفی عنہ
تاریخ ولادت وعمر وارتحال حضرت غوث الثقلین رضی اللہ تعالی عنہ شخصی
در یک بیت نظم نمودہ است **بیت** تولد عاشق و کامل شدہ عمر ٭ وصالش
دان تو معشوق الہی ٭ والیضاً شخصی برای بیعت در حضور حاضر شد حضرت
ایشان ہر دو دست او بدست مبارک خود گرفتہ استغفر اللہ ربی من کل ذنب
واتوب الیہ سہ بار خوانیدند بعدہ آمنت باللہ وملائکتہ وکتبہ ورسلہ والیوم الآخر
والقدر خیرہ وشرہ من اللہ تعالی والبعث بعد الموت آمنت باللہ کما ہو باسمائہ
وصفاتہ وقبلت جمیع احکامہ خوانیدند وکلمۂ شہادت یکبار وکلمۂ طیبہ سہ بار
تا بہ لا الہ الا اللہ خوانیدند بعد ازان آن شخص را پرسیدند کہ تو در کدام طریقہ
ارادہ بیعت داری آن شخص عرض نمود کہ خاندان قادریہ حضرت ایشان فاتحہ
بارواح حضرت غوث الاعظم وجمیع اولیاء سلسلۂ علیۂ قادریہ خوانیدند و ذکر
قلبی کہ معمول حضرات نقشبندیہ است تلقین فرمودند فیض وبرکات در آنوقت

و مجلس شریف بسیار ظاهر شد

روز دوشنبه تاریخ هیژدهم شهر مذکور در مجلس شریف حاضر شدم و
در انروز عرس حضرت محبوب الهی نظام الدین اولیا بود من از حضرت ایشان
مرخص شده بزیارت مزار پرانوار حضرت نظام الدین رضی الله تعالی عنه رفتم
تمام روز در انجا ماندم بوقت شام در حضور آمدم باین سبب از کلام فیض نظام
حضرت ایشان مستفید نگردیدم مگر وقت شام چون بحضور والا حاضر شدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که هرکه فاتحه بنام نبی از انبیاء عظام و یا ولی از اولیاء
کرام خوانده متوجه لطائف آن نبی و ولی شده بنشیند از فیضش البته بهره ور گردد

روز سه شنبه تاریخ نوزدهم شهر مذکور فدوی در محفل فیض منزل حاضر
گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حضور دو قسم است یکی حضور ذکر است
در اول حال که لطائف ذاکر میگردند نگهداشت آن باید کرد دوم حضور
مع الله که آنرا در طریقه ما یادداشت و توجه و آگاهی در حضور میگویند و در طرق دیگر
شهود خوانند و آن بینائی دل است بسوی او سبحانه چون این حاصل شود
نگهداشت این ضروری است حتی که ملکه دل شود و حضور دائمی گردد و غفلت راه
نیابد اگرچه در ظاهر بمعامله دنیا مصروف باشد لیکن در باطن باو سبحانه مالوف بود چنانکه
گفته اند دل بیار و دست بکار و این حضور دائمی نزد حضرت محی الدین ابن
العربی رضی الله تعالی عنه وقتی میسر شود که در خواب هم غفلت از حضرت

رب العزت نیاید و نزد ما وقتی ست که چون از خواب بیدار شود دل را آگاه یابد و نزد مولانا جامی وقتیکه متوجه بدل شود دل را بمشاہدہ ذات یابد حضور دائمی ست و ایضا حضرت ایشان فرمودند که خطرات در مرتبہ ولایت ضرر میرسانند و در مرتبہ کمالات نبوت خطرہ تیک مضر نیست چنانکه حضرت امام الاولیا و امام الاصفیا عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہ در عین صلوۃ تدبیر غزا با عدای خدا و درستی صفوف لشکر میفرمودند و حضور ایشان از نیخیالات اندر دل نمیرفت چنانکه مشاہدہ آفتاب کہ از تخیلات دل از نظر نمیرود و این کمال حضور و مشاہدہ است حق تعالی میسر گرداند ؎ دادیم ترا ز گنج مقصود نشان ٭ گر ما نرسیدیم تو شاید برسی ٭ بعد ازان در حضور ذکر طعام صوفیه آمد حضرت ایشان فرمودند که یکی رضای نفس ست و یکی حق نفس رضای نفس تنعم و تکلف و ملذات و بسیار خوردن ست و حق نفس آنکه چندان خورد که توانائی فرض و سنن باقیماند راقم گوید عفی عنہ چنانکه بزرگی گفته است ؎

نہ چندان بخور کز دہانت برآید ٭ نہ چندانکه از ضعف جانت برآید ٭ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که در خانقاه حضرت نظام الدین اولیا رضی اللہ عنہ صوفی گدائی میکردند یکروز و تا چند روز آخر میخوردند و ایضاً فرمودند که بعضی صوفیه مزدوری میکردند و میخوردند چنانکه احمد سبتی رحمۃ اللہ علیه که پسر هارون رشید بودند بروز سبت مزدوری میکردند و تا شش روز مزدوری

یکروزه میخوردند و در عبادت حق جل و علا بسر میبردند و گاهی از خانهٔ هارون
رشید نخوردند در مسجد استقامت میداشتند روزی هارون رشید نزد ایشان
آمده گفت ای پسر تو مرا رسوا کردهٔ مردمان میگویند که پسر پادشاه باینحال
تباه است ایشان فرمودند ای پدر ترا از من رسوائی نیست از تو مرا البته
ننگ می آید هارون رشید گفت بچه طور. فرمودند که این طائران که بر هوا پرواز
میکنند اینهارا طلب کن هارون رشید آنهارا آواز داد طائران بالاتر
رفتند باز ایشان اشاره فرمودند طائران بهمونطور پیش ایشان آمده
ایستادند پس ایشان گفتند که مشاهده نمودی که از آواز تو میگریزند و از
اشارهٔ من می آیند پس احمد سبتی بشهری و بلدهٔ دیگر رفتند یک لعل در بازوی
ایشان والدهٔ ایشان بست و یک قرآن مجید برای تلاوت همراه بردند چون
در آنمقام رسیدند خشت برداری معماران بروز سبت مزدوری میکردند
و در صحرا مسجدی بود در آن شش روز خلوت مینمودند و مستی و کمی چنانکه عادت
مزدوران ست ایشان در مزدوری نمیکردند امیر که مالک آنجا بود مشاهده کرد
و معتقد ایشان گشت که این عجب شخص اند که در مزدوری هیچ نقصان نمیکنند
و پنج وقت نماز میخوانند القصه ایشان بعادت قدیمه یکبار بهر سبت برای
مزدوری نیامدند امیر از مزدوران پرسید که فلان شخص امروز چرا نیامده است
و کجا سکونت دارد شخصی گفت که در فلان مسجد آنمرد قیام دارد و طبیعت او علیل است

امیر نزد ایشان رفت و عیادت نمود و مراسم اخلاص بجا آورد و ایشان را
بیماری شدید بود فرمودند که سه وصیت من اند اگر بجا آری امیر عرض کرد
که آنچه ارشاد شود البته بجا خواهم آورد فرمودند که من پسر هارون رشیدم
و از درگاهی چیزی نگرفته ام مگر این لعل که بزور بر بازوی ما بستند و یک کلام الله مجید
من از خود همراه آورده بودم پس الحال آن هر دو نزد من موجود اند پس اول وصیت
اینست که این هر دو امانت به هارون رشید رسانید دوم آنکه من در تمام عمر
هیچکاری موافق رضای او سبحانه تعالی نکرده ام و بجز تقصیر و عصیان از
من بظهور نیامده لازم که بعد از مرگ رو سیاه کرده رسن در گردن من اندازند
و در تمام شهر کوچه بکوچه بگردانند و بگویند که هر که بنده کسی باشد و نافرمانی صاحب
خود کند حال او چنین خواهد شد- سوم آنکه نشان قبر ما ننمایند- این وصایا فرموده
و از جهان فانی ارتحال نمودند- امیر را بسیار تاسف و تالم گشت و خواست
که موافق وصیت رسن بگردن بسته بگردانند آواز غیب ندای لاریب بگوش
آمد که امیر بے ادب ایچنین شده ادبی از مقربان ما میکنی و از غضب ما نترسی
و ایضاً ذکر فقر و درویشی آمد حضرت ایشان فرمودند که درویشی اکابران
سابق میکردند که بر مجاهدات و ریاضات قیام می ورزیدند و طعام قلیل بعد
از ایام کثیر میخوردند و حق نفس ادا میکردند و رضای نفس ترک می ساختند
و مرا از نام بردن درویشی شرم می آید که در من طور متصوفین متقدمین نیست

پس فرمودند ع عیبها جمله بگفتی هنرش نیز بگو • درمن توجه الی الله واز غیر
او انحراف کلی از تفضلات ایزدی ست و بجز حق و رضای جل و علا مقصودی
و مطلوبی در کونین نمی شمارم مست لقای یارم و نه هوش دیدار نگارم از دنیا
و آخرت کاری ندارم ؎ خواهم که همیشه در هوای تو زیم • خاکی شوم
بزیر پای تو زیم • مقصود من خسته ز کونین توئی • از بهر تو میرم و برای
تو زیم • وایضاً حضرت ایشان بعضی اوقات در کمال شوق الهی جل جلاله
این رباعی بعشق تمام بی اختیار میفرمودند ؎ حوران بنظاره نگارم صف زد
• رضوان ز تعجب کف خود بر کف زد • یک خال سیه بران رخ مطرف
زد • ابدال ز بیم چنگ بر مصحف زد • وایضاً این بنده عرضی متضمن حالات
خود بحضور گذرانید حضرت ایشان در جواب آن سطری چند ارقام فرمودند
آنرا تبرکاً ایراد مینمایم و آن اینست •
بسم الله الرحمن الرحیم رقعه شریفه رسید بمضامین مندرجاتش مسرور گردانید
الله تعالی شما را بمقامات و علوم و معارف آبا کرام ما در سیر قلبی تلوینات بسیار
پیش می آیند اینهمه از تلوینات ست سعی فرمایند و بجناب الهی سبحانه التجا
نمایند که احوال باطن به تمکین رسد و حضوری که حضرت حق سبحانه را بذات مبارک
است پرتو آن بر باطن شریف ظهور نماید و تصور بی کیفیت صبر از جهت فوق که
متوهم میشود دوام پذیرد و شامل جمیع جهات گردد تا نسبت نقشبندی حاصل

گردد و از کیفیات و حالات گذشته بغیر توجه تمام نقد وقت نباشد بلکه آنهم مستهلک گردد و این استهلاک علامت تمامی سیر لطیفهٔ قلبی ست والسلام۔
روز چهارشنبه تاریخ بستم شهر مذکور در حضور پر نور حاضر شدم حضرت ایشان فرمودند که طریقه علیه نقشبندیه عبارت از چهار چیز ست یکی بخطرگی دوم دوام حضور و آگاهی سوم جذبات چهارم واردات و ایضا فرمودند که سفر در وطن که از مصطلحات طریقه نقشبندیه است نزد من اینست که از خصائل رزائل بسوی حسنات رود و مقامات عشرہ صوفیه حاصل کند یعنی از بیصبری بسوی صبر رود و از نے توکلی بجانب توکل و از نے قناعتی بطرف قناعت سفر نماید و قس علے ہذا و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که طریق حصول این مقامات عشره برین نہج است که کثرت تحلیل نماید و از کلمه طیبه لا آله نفی بیصبری نماید یعنی نیست مقصود من بیصبری الا الله مگر ذات پاک مقصود منست و مدا وست چندی نماید انشاء الله تعالی مقام صبر بحصول انجامد و ہمچنین نفی بیتوکلی و نے قناعتی و غیرہا نماید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که خلوت در انجمن عبارت ست از حضور و توجه و آگاهی و یاد داشت و شهود که این الفاظ همه متحد المعنی مستند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که کمال مرتبه ولایت نزد همه اکابران رضی الله تعالی عنهم اجمعین آنست که خطره ماسوا در دل نیاید و توجه و شهود بحضرت حق جل و علا ملکه دل شود و نزد حضرت مجدد الف ثانی رضی الله

تعالے عنہ ماورائی اینست حق تعالی نصیب نماید وایضاً حضرت ایشان فرمودند
کہ از سینہ تا فرق من مثل لوحی ست مصفا کہ ہرگز خطرہ غیر خطیر نمیگردد وخیال
ماسوی اللہ نمی آید واگر در ظاہر ہم متوجہ بکسی جانب میشوم مثال احوال مولانا
روم رضی اللہ عنہ خطابے می آید ؎ قافیہ اندیشم و دلدار من * گویدم مندیش
جز دیدار من * وایضاً حضرت ایشان بیان لطائف سبع فرمودند کہ پنج از
عالم امراند و دو از عالم خلق و آن پنج کہ از عالم امراند قلب و روح و سر
وخفی واخفی و آن دو کہ از عالم خلق اند نفس و قالب ست و موضع قلب
زیر پستان چپ بفاصلہ دو انگشت و موضع لطیفہ روح زیر پستان راست
بفاصلہ دو انگشت و موضع لطیفہ سر برابر پستان چپ نزدیک وسط سینہ
و موضع لطیفہ خفی برابر پستان راست نزدیک وسط سینہ بفاصلہ دو انگشت و
موضع لطیفہ اخفی در وسط سینہ و موضع لطیفہ نفس در پیشانی ست این
شش لطائف شدند و ہفتم لطیفہ قالب ست کہ مرکب از عناصر اربعہ است
و باعتبار عناصر دہ لطیفہ میشوند چنانکہ لطائف عشرہ میگویند *

روز پنجشنبہ بست و یکم شہر مذکور در حضور پرنور حضرت ایشان قلبی
وروحی فداہ حاضر شدم ارشاد فرمودند کہ پیغمبر ما علیہ افضل الصلوٰۃ واکمل
التحیات جامع جمیع کمالات نبوت و رسالت و ولایت اند لاکن ظہور ہر کمال
موقت بوقت خاص و مختص بزمانہ از ازمنہ و شخصی از اشخاص بود کہ در افراد

است جلوه گر گردید مثلا کمالی که ناشی از بدن مبارک آن سرور زمین و زمان است علیه و علی آله من الصلوات اتمها و من التحیات اکملها آن گرسنه ماندن و جهاد کردن و عبادت نمودن بود و در صحابه کرام رضی الله تعالی عنهم اجمعین جلوه ظهور یافت و کمالے که ناشی از قلب مبارک آنحضرت ست علیه الصلوة والسلام که دران ذوق و شوق و استغراق و بیخودی و آه و نعره و اسرار وجود است از زمانه حضرت جنید بغدادی رحمة الله علیه با ولیاء امت ظاهر گردید و کمالیکه ناشی از لطیفه نفس اشرف النفوس آن سرور ست علیه صلوة الله الملک الاکبر که عبارت از استهلاک و اضمحلال ست به اکابران سلسله علیه نقشبندیه از وقت خواجه خواجگان بهاء الملة والدین خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه هویدا گشت و کمالیکه ناشی از اسم شریف محمد علیه صلواة الله الملک الصمد ست بعد از هزار سال بحضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسرارهم جلوه گر گردید غرض هر کمالیکه از کاملان ظاهر گردیده عکس و پرتویست از کمال پیغمبر علیه صلوة الله الملک الاکبر که جامع جمیع کمالات اند ؎ انچه خوبان همه دارند تو تنها داری ؎

از زمان مجدد الف ثانی

ای ذات تو از صفات ما پاک	کنه تو برون ز حد ادراک
هم از تو منیر شمع انجم	هم از تو بلند قصر افلاک
آدم ز تو شد منور از هم	پیداست مقام ذرهٔ خاک

روشن

ودرین اثنا ذکر اطمینان نفس وحصول مقام رضا آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که در طریقهٔ ما اول تصفیه قلب که عبارت از نسیان ماسوی و دوام حضور و آگاهی ست بتوجه و کثرت ذکر و مراقبه میفرمایند و درضمن آن لطائف اربعه را تهذیبی بهم میرسد بعد ازان به تزکیهٔ لطیفهٔ نفس مشغول میشوند و آن عبارت ست از استهلاک و اضمحلال و شکستگی انا که سالک اطلاق لفظ انا بر خود متعذر میداند در نیوقت راضی و مرضی می شود و فنای انا حاصل میگردد و نفس امّاره مطمئنه می شود و خصائل رذائل زائل میگردد یعنی غرور و تکبر و حسد و بغض و کینه و عُجب و غیرها مبدل بحسنات میشوند ٭

روز جمعه تاریخ بست و دوم شهر مذکور در محفل فیض منزل حاضر گردیدم شخصی از حضرت ایشان سوال سلوک طریقهٔ نقشبندیه مجددیه نمود حضرت ایشان سلوک بتمامه از اول تا آخر بطور اختصار بیان فرمودند بنده را تقریر رشک اکسیر آن کیمیای قلوب بآن نهج خوش اسلوب بهو بهو یاد نمانده است مگر حاصل آن تحریر مینمایم بدانکه انسان از لطائف عشره ترکیب یافته است که پنج ازان از عالم امر اند قلب و روح و سر و خفی و اخفی و پنج از عالم خلق نفس و باد و خاک و آب و آتش — و از تحت الثری تا عرش عالم خلق ست و بالای آن عالم امر پس اول سالک را ذکر قلبی و نگهداشت خواطر و وقوف قلبی تلقین میفرمایند چون دل را بیخطرگی یا کم خطرگی و حضور و آگاهی حاصل میشود

جذبات و واردات می آیند و فنای قلبی که مراد از نسیان ماسواست میگردد و تجلی افعال متجلی میشود که سالک نسبت افعال بخود و بهمه عالم در اشغال میکند همه فعل را فعل فاعل حقیقی میداند و می بیند و میگوید ؎

طرهٔ ناز را دوتا کرد که کرد یار کرد		دل بد و عالم آشنا کرد که کرد یار کرد
کعبهٔ و دیر و بتکده ساخت که ساخت یار ساخت		کافر و رند و پارسا کرد که کرد یار کرد

و هم در سیر لطیفهٔ قلبی ذوق و شوق و آه و نعره و استغراق و بیخودی و وجد و رقص نقد وقت سالک میگردد و توحید وجودی منکشف می شود و نعرهٔ انا الحق و سبحانی میزنند و نے اختیار میفرماید ؎

من نمیگویم انا الحق یار میگوید بگو		چون نمیگویم مرا دلدار میگوید بگو

هرگاه که غیریت از نظر مرتفع می شود خود را عین او می انگارد و از زبان حال بترنم این مقال می در آید ؎

ما ز دریائیم و دریا هم ز ماست		این سخن داند کسی کو آشناست

و بجز یک وجود نمی شناسد

آفتابی در هزاران آبگینه تافته		پس برنگِ هر یکی تابی عیان انداخته
جمله یک نورست لیکن رنگهای مختلف		گفت و گوئی درمیان این و آن انداخته

و گاهی کسوف فنا میپوشند و میگویند

خواجه مگو که من منم من نه منم نه من منم		جان من اوست در تنم من نه منم نه من منم

عظمت

فاش و نہان اومنم گنج دردان اومنم	گوہر کان اومنم من نہ منم نہ من منم
شمس منم قمر منم بحر منم گہر منم	جوہر سیم و زر منم من نہ منم نہ من منم

و گاہی خلعت بقامی باید اظہار مینماید

نقاش ہر نقشم عیان من عاشق دیرینہ ام	دیگر کسی نی درمیان من عاشق دیرینہ ام
من ہم زمینم ہم سما من باتو ہستم جملہ جا	ہم آفتابم ہم ضیا من عاشق دیرینہ ام

و درین لطیفۂ قلب اوّل مراقبۂ احدیت میفرمایند یعنی بلحاظ مسمی اسم مبارک اللہ در دل مینمایند بعد ازان مراقبۂ معیت وہو معکم اینما کنتم ملحوظ میسازند و توحید وجودی از ہمین مراقبہ منکشف میشود و چون سالک سیر لطیفۂ قلب تمام مے نماید در سیر لطیفۂ روح عروج واقع میشود و دران تجلی صفات ثبوتیہ الہیہ منکشف می شود کہ سالک صفات خود را و صفات ہمہ عالم را محو و متلاشی در صفات حق می بیند بعد ازان سیر در لطیفۂ سر واقع میشود و دران تجلی شیونات ذاتیۂ الہیہ میشود و بعد ازان سیر در لطیفۂ خفی دران تجلی صفات سلبیہ الہیہ منکشف میگردد و بعد ازان سیر در لطیفۂ اخفی و دران تجلی شان جامع الہی منکشف میشود بعد ازان بہ تزکیۂ لطیفۂ نفس مشغول میشوند اینہمہ کہ گفتہ شد طریقۂ تلقین حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی اللہ عنہ بود لیکن حضرتمن راراہ دراز کوتاہ ساختہ اند معمول خود کردہ اند کہ بعد از تصفیۂ لطیفۂ قلب تا بہ تزکیہ لطیفہ نفس می پردازند و در ضمن قلب این با تصفیہ لطائف اربعہ ہم فے الجملہ میسر میشود و غرض تا اینجا

دائرہ قطع میشوند دائرہ امکان و دائرہ ولایت صغری وحاصل این دو دائرہ حصول مقامات عشرہ کہ عبارت از توبہ وانابت وزہد وورع وتوکل وغیرہا است میگردد وبعد ازان بتہذیب لطیفۂ نفس مشغول میشوند وفنا را نا وتوحید شہودی منکشف میگردد ومراقبۂ اقربیت درین مقام میکنند یعنی لحاظ معنی نحن اقرب الیہ من حبل الورید مینمایند ودرین لطیفہ سہ ونیم دائرہ قطع میشوند کہ دوائر ولایت کبری متضمن این دوائر ست بعد ازان سیر عناصر ثلثہ سوای عنصر خاک شروع میشود واین را ولایت علیا میگویند کہ ولایت ملاء اعلی است بعد ازان دائرۂ کمالات نبوت منکشف میشود ودرینجا سیر در عنصر خاک است وتجلی ذاتی دائمی میشود پس ازان دائرۂ کمالات رسالت بعد ازان دائرۂ کمالات اولو العزم ہویدا می گردد بعد ازان سیر حقائق واقع می شود دائرۂ حقیقت کعبہ ودائرۂ حقیقت قرآن ودائرۂ حقیقت صلوٰۃ ودائرہ معبودیت صرفہ ودائرۂ حقیقت ابراہیمی ودائرۂ حقیقت موسوی ودائرۂ حقیقت محمدی ودائرۂ حقیقت احمدی ودائرۂ حب صرفہ ودائرۂ لاتعین منکشف میگردند کرا نصیب ست کہ تا اینجا برسد وکرا بخت ست کہ سیر این مقامات نماید عقل عاقلان نکتہ شناس درینجا غرقہ لجۂ تحیر است وہوش ہوشمندان دقیقہ شناس درینمقام سر در جیب تفکر ذلک فضل اللہ یؤتیہ من یشاء بعد ازان حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ

بموزن اولیاء هزار ساله اند ٭

روز شنبه تاریخ بست و سوم شهر مذکور غلام در حضور آنقبلهٔ انام حاضر
گشت درانوقت مذکور طلب اکلِ حلال آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند چنانکه
طلب حلال فرض ست بر مومنان همچنین ترک حلال واجب ست بر عارفان پیر
دران اشعار ذکر ترک کردن هوای نفسانی آمد فرمودند که هرکه در متابعت هوا ست
گئے بندهٔ خدا است العزیز تاکه در بند آنی بندهٔ آنی بعد ازان مذکور بی نفسی
صوفیه شد فرمودند که در خانقاهِ ابو العباس ابن قصاب علیه الرحمة شخصے
برای بیعت آمد کوزهٔ آب برائے استنجا طلب کرد یک صوفی کوزه از آب پُر کرده اورا
داد شخص مذکور کوزه را بشکست و دیگر طلب کرد کوزهٔ دیگر دادند آن هم
بشکست و دیگر طلب نمود حتی که تمام کوزه های خانقاه بشکست و گفت که از شیخ
خود بگوئید که ریش خود برای استنجا بیارد حضرت ابو العباس باخبر شده آمدند و
محاسن خود بدست خود گرفته فرمودند که زهی سعادت پسر قصاب که ریش او
بکار استنجار مسلمانی آید آن شخص بر پای مبارک افتاد و بیعت نمود و گفت که
من بے نفسی حضرت رسیدم بعد ازان مذکور صبر در حضور آمد حضرت ایشان
فرمودند که بزرگی بود صابر و تمام بدن مبارکش مجروح بود حتی که از موی سر
تا ناخنِ پا کرمها افتادند ولحم جسد میخوردند روزی از مرید خود آن بزرگ پرسید
که در بدن من جای سالم کِرم مانده است یا نه مرید گفت نے الّا زبان سبارک

فرمود شکر که لسان برای ادای شکر باقیمانده است وگفت که همچنین در باطن
نے طلب جائی بغیر از کرم نمانده است شکرست که دل برای ذکر باقی ست و
باز فرمود که حضرت ایوب علی نبینا و علیه الصلوٰة والسلام رَبِّ اَنِّیْ مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَاَنْتَ
اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ فرمودند ومن تا حال نگفته ام لعبدالان ذکر در انحراف نمودن از ماسوی
الله آمد حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ ممشاد الدینوری رضی الله تعالی
عنه میفرمودند که چهل سال شده اند که روبروی من دریای بهشت باز میکنند و
میخواهند که ببیند ومن چشم از غیر استعاره کرده ام هم بسویش نمی نگرم ٭
روز یکشنبه تاریخ بست وچهارم شهر مذکور در حضور حاضر شدم حضرت
ایشان فرمودند که طریقۂ قدما ریاضات ومجاهدات بود حضرت خواجه
خواجگان پیر پیران مرهم دلهای دردمند خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله
عنه عمل بر سنت فرموده اند وراه را آسان ساخته بموجب آیۂ یُرِیْدُ اللّٰهُ بِکُمُ
الْیُسْرَ وَلَا یُرِیْدُ بِکُمُ الْعُسْرَ ریاضات شاقه منع کرده برای ما کم همتان احسان
بلیغ فرموده اند و درین طریقۂ علیه بے محنت از توجهات پیران یکبار فیض
مے آید وسالک خطی از هر مقام می یابد سبحان الله عجب شان خواجه خواجگان
است که زبان در وصف آن قاصرست ٭

سکه که بر یثرب وبطحا زدند		نوبت آخر به بخارا زدند	

روز دوشنبه بست وپنجم شهر مذکور در حضور پرنور حاضر گردیدم حضرت

ایشان فرمودند که من آنچه در راه الهی بقصر امید هم موقوف تثلیث ثواب
در دل مینمایم ثواب یک حصّه بروح حضرت سیّد الاولین والآخرین علیه
افضل صلوة المصلین ویک حصّه به پیر ومرشد خود قلبی وروحی فداه که ایشان
میدانند وپیران ایشان بهرطریکه فهمند تقسیم نمایند ویک حصّه بوالدین شریفین
خود می بخشم پس دران اثنا مذکور مقامات درویشان آمد حضرت ایشان فرمودند
که حضرت ابوالحسن خرقانی ویک بزرگ دیگر رضی الله تعالی عنهما نزد ابوالعباس
قصاب علیه الرحمه رفتند وازایشان پرسیدند که شادی دوام بهتر است یا
غم همیشگی ابن قصاب فرمودند که الحمد لله که من ازین هردو برترم در مقامی
رفته ام که سرور وحزن هردورا در آنجا مدخلے نیست ؎

از وصل و فصل رفت در منزلی در آئیم ‖ شادی و غم نگنجد در محفلے که مائیم

بعدازان در حضور سخن بمعنی ولایت افتاد حضرت ایشان فرمودند که ولایت بکسر
واو بمعنی نصرت است وبفتح واو بمعنی قرب الهی و در طریقه بالفتح باید وبالکسر
ضروری نیست و آلیضاً فرمودند که ولی بروزن فعیل صفت مشبه است
بمعنی فاعل ومفعول هردو آمده است یعنی دوست دارندهٔ حق و دوست داشته
شده حق حاصل هردو یکے است یعنی حق تعالی نگاه میدارد اورا از معاصی و
مناهی یا احتراز مینماید او از منهیات ازمدد حق جلّ وعلا بلکه اعراض ازجمیع
ماسوی الله میکند بعدازان در مجلس شریف سخن کشف وکرامات آمد

حضرت ایشان فرمودند که کثرت کرامات از سیاح مشایخ بوادی سید الطائفه جنید بغدادی شروع گردیده بسبب تقلیل طعام با پرهیز حرام و قلت کلام و خلوت از عوام و قلت نوم از دوام صوم و کثرت ذکر و دوام فکر و غیره من المجاهدات والریاضات لیکن درین طریقه شریف حضرت امام الاصفیاء سید الاولیاء خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه بنای طریقه بر دو چیز نهادند یکی محبت دوم متابعت شریعت و عمل بالعزیمت اختیار کردند اگر میتواند شد والا از رخصت هم رخصت دادند پس درین طریقه علیه کرامت اینست که بهمت کرده القای ذکر در دل طالب مینمایند و توجه نموده جمعیت در قلب طالب پیدا کنند و متوجه شده حضور و آگاهی و جذبات و ارادات در دلهای طالبان می آرند و خواص همین را کرامت میشمرند اگرچه نزد عوام کرامت مثل احیاء اموات و دیگر خوارق عادات ست که آنها در راه الهی بکار نمی آید و این عین راه است و طریقه انیقه این اولیاء عظام مثل طریقه صحابه کرام ست که در انها حضور و جمعیت بود نه کشف و کرامت

ما برائے استقامت آمدیم	نے پئے کشف و کرامت آمدیم

روز سه شنبه بست و ششم شهر مذکور بنده در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که در طریقه علیه نقشبندیه دو چیز اختیار می کنند اتباع سنت و توجه بقلب چنانکه طریقه اصحاب کرام بود و صحابه کرام افضل

جمیع اولیاء امت هستند در کمالات که کمالات ایشان اصول اند و کمالات
اولیا فروع و ظلال پس در هر طریقه که طور و نهج صحابه باشد افضل طرق دیگر
باشد بعد ازان در حضور مذکور جمعیت و بیخطرگی آمد حضرت ایشان فرمودند که چون
از دل خطرات زائل میشوند و درون قلب نمی آیند بیرون قلب بحوالی می آیند
پس باید که ازانجا دفع کند و از حوالیش دفع کند و چون ازانجا هم مندفع
میشوند بحس مشترک در پیشانی مجتمع میگردند و چون از خطرات درین مقام
هم فراغ میگردد و مورد آنها بمتخیله دماغ میگردد و چون از تفضلات پروردگار
و توجهات پیران کبار ازانجا میروند بکسی جا نمی آیند لیکن زوالش اینچنین
حاصل شدن بسیار مشکل و لکن فضل الله یؤتیه من یشاء بعد ازان در
حضور پر نور تذکرهٔ الهامات آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که الهام را
اکل حلال و صدق مقال و طهارت دوام و خلوت عوام باید و احترازات
از مشتبهات می شاید و الهام بر چند قسم است یکی القای خداوندی بیچون دوم صدای
ملک سوم ندای روحانی چهارم آواز نفس مطمئنه و فانیست پس هر نوعیکه باشد
چندان تفحص و تجسس نمایند که الهام غیبی صدای الهی گردد و اضلال شیطان بآنجا نیابد یعنی یک
روز چهارشنبه بست و پنجم شهر مذکور این غلام در حضور آن قبلهٔ انام
و کعبهٔ خواص و عوام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فنا عبارت
از زوال آرزوها ست بزرگی گفته باینمعنی اشارت ست

تمنا ہی تیری اگر ہی تمنا	تری آرزو ہی اگر آرزو ہے

بعد ازان در حضور پر نور مذکور درد و مصائب و ابتلاء مقربان حق جل و علی آمد حضرت ایشان فرمودند که مبتلا ببلا ساختن و غمگین بغمہا نمودن امتحان معشوق نازنین ست بصدق تعشق عاشق مسکین ؎

نیست بلی موجب بی آزار ما	امتحان میخواهد از ما یار ما

راقم گوید عفی عنه آه صد آه چندانکه عاشق گریانست و خندانست و چونکه غمگین عاشق مهجورست او مسرورست آلام عاشق مضطر آرام معشوق دلبرست رقت عاشق شیدا فرحت معشوق رعناست ؎

چندانکه طپید بسمل ما	خندان ترگشت قاتل ما

وایضاً حضرت ایشان دران مجلس فرمودند که مرد با تمیز دو چیز شکسته و دو درست دارد دل شکسته و پای شکسته و دین درست و یقینی درست یعنی دل شکسته از آرزو و چیز تمنا مولا و پای شکسته از تگ و پو در جستجوی ماسوی و دینی درست موافق شریعت و سنت و یقینی درست مناسب حقیقت و معرفت ؎

روز پنجشنبه بست و هشتم شهر مذکور فدوی بمحفل عالی حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که ایمان با لله فرض و سه معنی این سخن ارشاد کردند یکی آنکه ایمان آوردن بوحدانیت حق جل و علی - دوم دانستن هر کار که بوقوع

می آید از قضاء صمد جلت عظمته - سوم آنکه هر فرحت و غم و هر شر و الم که پیش آید از حق داند و از حق گوید و از حق بیند و از ورود غم شادان و از صدور الم خندان باشد - رابعهم گوید عفی عنه چرا که آنچه از محبوب هست مرغوب ست و هر چه هست از دوست مصلحت بد دست ع

ناصحا گر کشت یارا دوست ما دانیم دوست	در بقتل من رضای او ست ما دانیم دوست
قهر او عین رضا و مهر او عین مراد	العزیزان این چه گفت و گوست ما دانیم دوست

عاشق را باید که جور محبوب را عین احسان بیند و جفا را عین وفا ع

جور و جفا لیکن ان عاشق بیتاب را	تشنه لب ناشناسد از آب بقا سیلاب را

نے نے در دشنام زیاده تر لذتیست از انعام و در جور زیاده تر مسرتے از اکرام ع

بدم گفتی و خرسندم عفاک الله نکو گفتی	جواب تلخ میزیبد لب لعل شکر خا را

آری هر که چنین نیست از عشق هم قرین نیست عاشق بیچاره آواره و غمگین باید و متلذذ بغم بیچارگی و متفرح بآوارگی شاید که از هر زخم ناوک کرشمه عین فرحت بیند و از غمزه ابرو کمان مست شخصی چه خوش میفرماید ع

خوبان دل و جان مبتلا میخواهند	زخمی که زنند مرحبا میخواهند
این قوم این قوم چشم بد دور این قوم	خون میریزند و خونبها میخواهند

بعد از آن در حضور پرنور مذکور سماع و اهل سماع آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که از حضرت پیر طریقت هادی حقیقت قطب بحری و کوهی حضرت

خواجه عبدالقدوس گنگوهی رحمة الله علیه حرمت سماع گفته شد فرمودند که موجب
حرمت سماع اینست که در سماع میلان قلب بسوی فسق میشود و مراد جوع کیسو
حق میشود پس هنگامیکه سبب مفسد نبود سببی موجود بود اذا فات الشرط
فات المشروط و ایضا حضرت ایشان فرمودند که سماع در ولایت قلبی البته
ترقی می بخشد و بولایات عالیه تلاوت قرآن و خواندن درود و کثرت نوافل
علی التفاوت درجات الولایت و ایضا حضرت ایشان فرمودند که نسبت
نقشبندیه مجددیه که برنگ سحاب رقیق سایه گستر بر فرق ماست او از سماع
و نغمه بسر و دکه گاهی بسمع میرسد او را خرق میکند و متوجه می نماید
و ذوق و شوق پیدا میکند و بیتاب میسازد ❊
روز جمعه بست و نهم شهر مذکور بنده کمترین آنقلیل الاصحاب بر جا حاضر
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فقر و فاقه کمال طریقه است در دنیا مرا
طریق پیغمبر علیه الصلوة والسلام الاکبر میبایدمخالفت آن نباید و احوال آنحضرت
صلی الله علیه وسلم این بود که ... ... سنگ بر شکم می بستند
و متوکل می نشستند و صبر بر بلا میکردند و شکر بر عطا و در قلت طعام آن
حضرت احادیث بسیار وارد اند چنانکه ما شبع محمد صلی الله علیه وسلم
من خبز الشعیر یومین متتابعین حتی قبض رسول الله صلی الله علیه وسلم و ما شبع
رسول الله ... ... در شمائل ترمذی آمده است فقر میگوید که شب گرسنگی

لیلۃ المعراج درویشان ست و ہم گویند کہ درویش اگر بعد از سہ روز طعام طلبد صوفی نیست او را از خانقاہ بدر خواہد کرد و نقل ست کہ در دل بزرگے بعد از شبانروز خطرۂ طعام آمد الہام شد کہ ای دون ہمت صحبت مرا بنان فروختی بعد ازان در حضور پرنور مذکور حضور مع اللہ آمد حضرت الیشان ارشاد فرمودند کہ حضور در دل چنین باید کہ ہرگز خطرۂ غیر نیاید و ایضاً فرمودند کہ بزرگے دم را بسر عجیب آورده نشستہ بود یک گربہ ہم درانجا بکمین موش متوجہ بدل بود اتفاقاً در قلب آن بزرگ خطرۂ غیر آمد عتابے نازل شد کہ ای دون ہمت از موش کمتر نیم و تو از گربہ کم نہ بین ببین کہ گربہ چسان متوجہ موش ست و تو با غیر ہم آغوش ست و از یاد من فراموش و ایضاً حضرت الیشان ارشاد فرمودند کہ حضور و جمعیت و توحید وجودی در سیر لطیفۂ قلب میشود لیکن فنا و انا و اضمحلال و استہلاک در سیر لطیفۂ نفس بوقوع می آید و شکستگی و نابودگی و نیستی نقد وقت سالک میگردد چنانکہ حضرت مولانا روم میفرماید

چیست معراج فنا این نیستی	عاشقانرا مذہب و دین نیستی

بعد ازان در حضور ذکر افضلیت بعد از صحابہ آمد کہ در قرن تابعین فاضلتر کیست حضرت الیشان فرمودند کہ اختلافست درین مسئلہ بعضی بسبب نسب و عبادت حضرت امام العارفین زین العابدین رضی اللہ عنہ را فضیلت دادہ اند بعضے بسبب فقر و زہد و ترک و تجرید و افراط محبت حضرت خاتم الرسل علیہ التحیات

حضرت اویس قرنی قدس سرہ را افضل فرمودہ اند و بعضی بسبب ترویج
شریعت و تجدید ملت حضرت عمر بن عبدالعزیز رحمۃ اللہ علیہ را افضل نمودہ اند
و بعضے بسبب اشعار شریعت و اجرای طرق طریقت حضرت حسن بصری رضی اللہ
تعالیٰ عنہ بہتر گفتہ اند *

روز شنبہ سلخ ربیع الثانی غلام در حضور قبلہ انام حاضر گردید حضرت ایشان
ارشاد فرمودند کہ عرفان انوار آنست کہ سالک امتیاز فیوض و برکات انوار
و اسرار در ہر شی علیحدہ علیحدہ مینماید یعنی فرق بین کند در انوار خواندن قرآن
و ورود و نوافل وغیرہ و عرفان ظلمات آنست کہ در ظلمت ہر شی از اشیاء
مناہی مثل اکل حرام و شبہہ غیبت و فحش وغیرہا امتیازی نماید و ایضا دران
مجلس میان رمضان شاہ کہ خلیفہ مولوی عبدالقادر صاحب رحمۃ اللہ علیہ ہستند
در حضور حاضر شدند و عرض نمودند کہ من در واقعہ دیدہ ام کہ حضرت امام الائمین
عمر بن الخطاب رضی اللہ تعالیٰ عنہ ازین جہان رحلت نمودہ اند و ام کلثوم رضی
اللہ عنہا اشک ماتم از دو دیدۂ پر غم می بارند من دران رؤیا گریستم و از شدت
تالم بیدار شدم و در تعبیرش حیران ام حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ از شما
امر معروف ترک شدہ باشد یا خواہد شد و ہمین تعبیر شما بے بیان فرمودند کہ
عالمگیر بادشاہ در رویا وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم دیدہ بود و ہمون
روز ارتحال شاہ علیم اللہ رامی بریلوی واقع شد و ایضا شخصی در مجلس شریف حاضر

شد گفت که در مکتوب شیخ احمد چنین نوشته است حضرت ایشان فرمودند
شیخ احمد کیست - آن شخص گفت که شیخ احمد سرهندی - فرمودند بر واز
مجلس من اینچنین بی ادبی پیر من روبروی من میکنی غرض آن شخص را از مجلس بدر
ساختند بعد ازان در حضور پر نور مذکور سفر حجاز آمد حضرت ایشان فرمودند که
از نام بیت الله شریف انواری محیط من میگردد و دلم در شوق طواف از
اختیار میرود ایضاً فرمودند که من یکبار بقصد خانهٔ کعبه تسلیم قد از جای نشست
خود برخاسته بودم که الهام گردید که ترا در میان ماندن اولی ست که
منفعتی ست برای خلق و ایضاً فرمودند که دو رکعت در خانهٔ کعبه خواندن
مثل لک رکعت جای دیگر ست که باطمینان قومه جلسه گذارده باشد پس ازان
تذکرهٔ احوال صوفیه آمد حضرت ایشان فرمودند که صوفی دنیا و آخرت را پس پشت
انداخته متوجه الی الله میباشد و از غیر حق جل و علا سروکاری ندارد ؎

ملت عاشق ز ملتها جدا ست	عاشقان را مذهب و ملت خدا ست

بعد ازان در حضور مذکور نسبت مجددیه آمد حضرت ایشان دست بدعا برداشته
فرمودند که الهی در زندگی و در نزع و در قبر باین نسبت شریفه معمور دار و در وقت
حشر و نشر هم باین نسبت علیه محشور گردان و ایضاً حضرت ایشان دست دعا
بجناب الهی برداشته و بتضرع و زاری این رباعی میخواندند و گفتند که یارب
حال ما را هم برین نهج گردان ؎

منگر که دل این همین پر خون شد	بنگر که ازین سرای فانی چون شد
مصحف بکف و پا بره و دیده بدوست	با پیک اجل خنده زنان بیرون شد

روز یکشنبه غرهٔ جمادی الاولی بنده در حضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که روزی حضرت مولوی شاه عبدالعزیز صاحب و من در یک مجلس بودیم ناگاه تذکرهٔ نسبت نقشبندیه آمد مولوی صاحب فرمودند که نسبت ایشان الطف است نقشبندیه بی نمک است من گفتم که ما مهمان خوان نسبت بی نمک نیستیم نسبتی میخواهیم که با کیفیات و جذبات و واردات و انوار و اسرار باشد پس بی اختیار بر زبانم این شعر آمد ؎

آنقدر عشق تو بدخوئی آورد مرا	که تسلی بدو عالم نتوان کرد مرا

و ایضاً حضرت ایشان درس مکتوبات حضرت مجدد الف ثانی قدس الله سره باسراره السامی میفرمودند در مقامی تامل نموده متوجه گردیدند بعد از لمحه سر مبارک برداشته ارشاد کردند که عصای پیر بجای پیر بعد ازان اشاره بطرف مکتوبات قدسی آیات نموده فرمودند که اینهم بجای پیر است و این مصرعه خواندند ع گفت انسان پارهٔ انسان بود ۔ بعد ازان در حضور مذکور صبر اولیاء الله آمد حضرت ایشان فرمودند که پسر حضرت فرید الدین گنج شکر رحمة الله علیه رحلت نموده مردمان خبر رسانیدند ۔ حضرت گنج شکر فرمودند که این بچهٔ سگ را در جای ... ند بعد ازان مذکور کاملان برای احوال

وحدت الوجود آمد حضرت ایشان فرمودند کہ مجتهد این مقام لعل کان احدیت و دُرِ بحر فردیت جوہر گوہر مطلبی محی الدین ابن العربی قدس سرہ ہستند چنانکہ فرمودہ اند

لا آدم فی الکون ولا ابلیس	لا ملک سلیمان ولا بلقیس
فالکل عبارۃ و انت المعنی	یا من ہو للقلوب مغناطیس

واکثر اولیاء رضی اللہ عنہم اجمعین غواص ہمین لجۂ عرفان ہستند راقم گوید عفی عنہ کہ مولانا روم قدس سرہ فرمودہ اند

سجدہ خود را میکند ہر لحظہ او	سجدہ پیش آئنہ ست از بہر رو

و مولانا مغربی رضی اللہ تعالی عنہ فرمودہ اند

ز دریا موج گوناگون بر آمد	ز بیچونی برنگِ چون بر آمد
گہے در صورتِ لیلی فرو شد	گہی در کسوتِ مجنون بر آمد
چو یار آمد ز خلوتخانہ بیرون	ہمون نقش درون بیرون آمد

و مولانا احمد جام رحمۃ اللہ علیہ فرمودند

ما ز دریائیم و دریا ہم ز ماست	این سخن داند کسی کو آشناست

و مولانا عبدالرحمن جامی قدس سرہ فرمودہ اند

چیست میدانی صدائی چنگ و عود	انت حسبی انت کافی یا ودود
ہست لیکے صورت جنابِ قدس عشق	لیک در ہر صورتے خود را نمود
در لباسِ حسن لیلی جلوہ کرد	صبر و آرام از دلِ مجنون ربود

پیش روی خود ز عذرا پرده بست	صد در غم بر رخ وامق کشود
در حقیقت خود بخود میباخت عشق	وامق و مجنون بجز نامی نبود

پس حضرت ایشان فرمودند که این همه اکابران را اگر حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی بهمت تمام توجه فرمایند لقین ست ازین مقام عروج واقع شود لیکن حضرت محی الدین ابن العربی قدس سره درین بحر خیال غرق اند که تا بلب آوردن ایشان متعذر ست اما امید ست که ایشان هم ازین مقام عروج نمایند و ایضاً حضرت ایشان در ذکر مشاهد حق جل و علا این شعر میفرمودند

چو غلام آفتابم همه ز آفتاب گویم	نه شبم نه شب پرستم که حدیث خواب گویم

روز دوشنبه دوم جمادی الاولی سنه یکهزار و دو صد و سی و یکم از هجرت خاتم الرسل علی صاحبها الصلوة و التحیات بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که بقول امام محمد غزالی رحمة الله علیه فنا عبارت ست از گم شدن خصائل رذائل و نزد حضرت محبوب سبحانی غوث صمدانی سید محی الدین ابو محمد عبد القادر جیلانی رضی الله تعالی عنهم فنا سه قسم ست یکی فنای خلق یعنی امید و بیم از خلق نماند دوم فنای هوا یعنی آرزو بجز غیر از حق تعالی و تقدس اصلا در دل نماند سیم در همین معنی شعر حضرت ایشان ست

من آن مستم که جام می هوس باشد مرا ❊ گردشی از ساغر چشم تو بس باشد مرا ❊

سوم فنای اراده یعنی هیچ اراده در دل باقی نماند بزرگی فرموده
اُرید اَن لا اُرید واراده اصل ست مر هوا را چنانکه چشم اصل ست مر جوی
را و فنای خلق و فنای هوا موافق اصطلاح حضرات مجددیه در سیر لطیفه قلب
که عبارت از تجلی افعال ست میسر میگردد و فنای اراده در لطیفه نفس ظاهر
میگردد وایضاً حضرت ایشان ارشاد فرمودند که در حضرات مجددیه فنای
هر لطیفه علیحده علیحده میشود فنای اول فنای قلب ست که عبارت از نسیان ما سوای
است و قلب زیر قدم حضرت آدم ست علی نبینا وعلیه الصلوٰة والسلام کسی
را که حق سبحانه تعالے مشرف ازین ولایت میسازد و معامله تقرب خود بایز
را میفرماید او را آدمی المشرب خوانند بعد ازان فنای لطیفه روح ست
که زیر قدم حضرت نوح و حضرت ابراهیم ست علی نبینا وعلیهما السلام هر
را که مختص این ولایت میگردانند او را ابراهیمی المشرب میگویند ؂
روز سه شنبه سوم شهر جمادی الاولی بنده بحضور فیض گنجور حاضر
گردید و حضرت ایشان ارشاد فرمودند که قلب زیر قدم حضرت آدم ست
و در سیر این ولایت تجلی افعالی منکشف میشود و روح زیر قدم حضرت
نوح و حضرت ابراهیم ست و در سیرش تجلی صفات ثبوتیه الهیه منکشف میگردد
و لطیفه سر زیر قدم حضرت موسی ست و در سیرش تجلی شیونات ذاتیه الهیه
منکشف می شود و لطیفه خفی زیر قدم حضرت عیسی ست و در سیرش تجلی صفات

سلبیه الیه منکشف میشود و لطیفهٔ اخفی در زیر قدم حضرت خاتم الرسل
است علیه و علیهم الصلوٰة و التسلیمات و در سیرش تجلی شان جامع اسما
منکشف میشود که اصل صفات ست چنانکه شعشان که اصل نور آفتاب ست
و اقرب از آفتاب ست و درین لطیفه تجلی ذاتی هم کالبرق جلوه گر میگردد
و ایضاً فرمودند که در سیر لطیفهٔ روح سلب صفات از خود و نسبت آن بحضرت
حق سبحانه تعالی و در سیر لطیفهٔ سر اضمحلال ذات در ذات او سبحانه در لطیفهٔ خفی
تفرید جناب کبریا از جمیع مظاهر در لطیفهٔ اخفی تخلق باخلاق حق سبحانه نقد
وقت سالک میگردد و بعد ازان مذکور کسب صوفیه آمد حضرت ایشان فرمودند
که بعضے صوفیه برای اکل حلال کسب تجارت و غیرهم میکنند لیکن بعد از نماز صبح
تا بظهر مصروف بایکار میشوند باقی اوقات را در اصحاب خود بحلقه و مراقبه بذکر
و توجه میپردازند و ایضاً فرمودند صوفیه هر کسبے که میکنند چون آواز اذان
میشنوند گذاشته تهیه نماز مینمایند بزرگے بود که کسب جلاجی میکرد از وی
چند رشته ها تمامیت پارچه باقیمانده بودند که آواز اذان بگوشش رسید
او وقفه نمود حتی که رشته ها تمام کرد بعد ازان برای آب وضو دلو در چاه
انداخت بجای آب دراهم در دلو پر شدند و چون دلو را کشید دید که بجای آب
دراهم آمده اند بر زمین انداخته و باز دلو در چاه برای آب فرو انداخت
و باز دنانیر طلا پر شدند باز انداخت بار سوم از جواهرات دلو ملبب شد باز

انداخت وگفت الهی ازمن تمسخر میکنی من اینهارا چه میکنم مرا برای وضوآب درکارست ومن میدانم که ازمن گناهی سرزده شده است که در نماز تاخیر کرده ام ومغفرت تو وسیع ترست از گناهِ من نظرِ رحمت فرما بر حالِ من وبخشش کن براحوالِ من – آمدے برای وضو عنایت سازای الله کارساز وایضاً حضرت ایشان فرمودند که امام قشیری رحمة الله علیه روزی برای استنجا کلوخ میجستند در دستش لعلے آمد بر زمین انداختند وگفتند که من برای استنجا کلوخ میخواهم وتو مرا لعل میدهی لعل شما بشما مبارک باد مرا درکار نیست – غرض آنکه قدر دنیا در نظر عارفان از خردله هم کمترست هرکه طالب یارست ازین بیزارست – راقم گوید عفی عنه که هرکه برین مبتلاست کی عاشق خداست طالب یزدان وارسته الیست از هر دو جهان سبحان الله شخصی چه خوش گفته و چه دُرهای معنی سُفته ؎

گیرم که سریرت از بلور و لیشم ست	سنگش داند هر آنکه او را چشم ست
این مسند قاقم و سمور و سنجاب	در دیدهٔ بوریا نشینان لیشم ست

بعد ازان در حضور فیض گنجور مذکور عرفان انوار و برکات دعا آمد حضرت ایشان فرمودند که بوقت دعا انوار و برکات می آیند لیکن فرق نمودن متعسرست که این انوارِ دعاست یا اجابت بعضی اکابر نوشته اند که ثعالت بهره دست اگر دست دهد نشانِ اجابت ست ومن بانیطور امتیاز میکنم که اگر در وقت دعا نمودن

انبساط قلب و انشراح دل است علامت اجابت است والا انوار دعا و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند که روزی حضرت میرزا صاحب قبله مظهر اسرار رحمانی
مصدر انوار سبحانی حضرت جان جانان نور الله مرقده هم برای کاری دعا فرمودند
انوار آمدند ارشاد کردند که امید قبولیت دعا است من بدل گفتم که این کار
نخواهد شد بحکم الهی آن کار بوقوع نیامد و ایضاً فرمودند که روزی برای کار
حضرت قاضی ثناء الله پانی پتی رحمة الله علیه دعا نمودم معلوم کردم که قبول
نشده است باز دعا نمودم باز همراه همدم اجابت معلوم گشت گفتم که قبول
نگردیده است باز دعا کردم پس انبساط در قلب من آمد گفتم دعا هم آغوش مدعا
گردید آنکار از تفضل حق سبحانه بر آمد بعد از ان تذکره دعا نمودن غیر از جناب
الهی جل شانه آمد حضرت ایشان فرمودند که دعا کردن و ندا نمودن غیر از حق
جل وعلا البته در شریعت نا روا است اما استمداد خواستن از دوستان خدا
اگر بسبب تقرب خدا است روا است راقم گوید عفی عنه که کاری از بزرگان
خواستن خطا است و نامرضی کبریا است و حل مشکلی از حق تعالی طلب نمودن
بتوجه بزرگان بجا است و عین رضا است آدمی را باید که استمداد از مقربان
حق تعالی باین طور نماید که یا حضرت توجه فرمائید و دعا بکنید که حق تعالی مرا
بمراد رساند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که من روزی میگفتم یا حضرت
شیخ عبد القادر جیلانی شیئاً لله آواز غیب بسمع من رسید که بگو یا ارحم الراحمین

شئیاً لله و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که پیشهٔ بازار اختیار نمودن مضایقه ندارد و لیکن به نیت رفع احتیاج خلق که مرد ما نرا احتیاج این امر واقع میشود از من بحصول انجامد و موثر حقیقی الکساب و اسباب نداند و اکثر اولیاء الله قدسنا الله تعالی باسرارهم ترک اسباب و تعلقات نموده بتوکل حق جل و علا می نشینند راقم گوید عفی عنه که اسباب منقسم اند بسه اقسام قسم اوّل اسباب قطعیه هستند چنانکه خوردن سبب رفع جوع ست ترک کردن این موجب اثم ست مثلاً شخصی طعام نمیخورد و درو بروی او حاضر ست میگوید که توکل کرده ام بخدا تا شکم مرا پر کند و یا از دست خود نمیخورد و میگوید که اگر او سبحانه میخوراند بخورم آثم ست علی هذا القیاس و قسم دوم اسباب ظنیه هستند چنانکه تجارت و نوکری اختیار کردن و پیشه کسب ساختن و دوا در مرض نمودن و غیرها درین خیار ست اما ترک کردن این اسباب و بتوکل نشستن اولی ست و قسم سوم اسباب وهمیه هستند چنانکه فال گرفتن و در کار ساعات سعد و نحس ملحوظ داشتن و بر سعادت و نحوست هر چیز که بعضی مردمان نوشته اند عمل نمودن از قبیل شرک ست و ترک کردن این واجب ست و اولیاء الله که ترک اسباب و تعلقات مینمایند همین دو قسم اخیر اند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی بمزار پر انوار حضرت پیر طریقت هادی حقیقت مرشد اندراج النهایة فی البدایة فانی فی الله خواجه محمد باقی بالله عطره الله قبره و نور الله مرجعه حاضر شدم و عرض نمودم که از توجه شما حضرت شیخ احمد سرهندی امام

ربانی مجدد الف ثانی گشتند قدسنا الله تعالی باسراره السامی من نیز امیدوار عنایت حضورم دیدم که حضرت خواجه از مزار مبارک بیرون آمدند و همت و توجه بمن فرمودند وقت استوا بود و گرما بشدت جلسه خفیفه نموده برخاستم و در رنگ کما ینبغی نمودم الی الآن مرا حسرتی ست و از توجه آنحضرت آنچنان اثر در خود یافتم که در بیان نمی آید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت امیر خسرو دهلوی رحمة الله علیه بخدمت حضرت بو علی قلندر قدس سره آمده شرف قدمبوس بحصول انجامیدند حضرت بو علی قلندر فرمودند که تو همون خسرو ست که بابا دهی هی میکند حضرت امیر عرض کردند که بلی باز حضرت بو علی قلندر فرمودند که تو اشعار منظوم میسازی و من هم غزلی گفته ام پس غزل خود خواندند حضرت امیر را از استماعش جوش سرشک از چشم برنگ چشمه سر زد حضرت بو علی قلندر فرمودند که از کلام من چیزی می فهمی که در گریه می آئی حضرت امیر گفتند که گریهٔ من بر نافهمی ست که کلام حضرت نمی فهمم بر نارسائی طبع خود میگریم حضرت بو علی قلندر بسیار خوش شدند و دعای در حق ایشان فرمودند که خسرو خوش خواهی زیست و خوش خواهی مُرد و خوش خواهی برخاست *

روز چهارشنبه چهارم شهر مذکور بحضور والا حاضر گردیدم چندین طالبان برای حصول شرف استانه بوس حضرت ایشان از سمرقند آمده بودند حضرت ایشان بجناب باطنی تضرع و زاری کردند بعد از ان اشارت بمزار

پُر انوار حضرت قبلۂ دین و ایمان مظہر انوار رحمان مرزا جان جان رحمۃ اللہ علیہ و نوّر اللہ مرقدہٗ فرمودہ گفتند کہ یا حضرت مرزا صاحب و قبلہ من لائق این نیستم کہ ہمچنین اکابران از چنین سفر دور و دراز قطع مراحل و طے منازل نمودہ نزد من بیایند این ہمہ عنایت شماست و در حضور شما مے آیند من ہمون یکمرد پنجابی نالائق کہ بودم ہستم نظرِ عنایت شماست کہ مردمان خاک اینجا کحل البصر میسازند نگاہِ کیمیا اثر شما مسِ وجودم را تبیہ طلا دادہ است ؎

نیاوردم از خانہ چیزی نخست	تو دادی ہمہ چیز و من چیز تست

رتبۂ من ہمین کہ بر خاک نشستہ ام پس این شعر فرمودند ؎

خاک نشینی ست سلیمانیم	عار بود افسر سلطانیم

پس ازان فرمودند زبان ندارم کہ شکر جناب الٰہی بجا آرم و شکر حضرت جناب آن سرور علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاکبر و شکر جناب حضرت جان جان مظہر رحمۃ اللہ علی روحہ الاطہر اظہار نمایم ؎

شکر فیض تو چمن چون کند ای ابر بہار	کہ اگر خار و گر گل ہمہ پروردہ تست

روز پنجشنبہ پنجم شہر مذکور غلام بحضور قبلہ انام حاضر گردید حضرت الشان بروضۂ منورۂ حضرت خواجۂ خواجگان پیر پیران خواجہ باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ تشریف بردند فدوی ہم در رکاب سعادت حاضر بود

حضرت ایشان بسیار معارف و اشای راه بیان فرمودند لیکن درین وقت
از یاد رفتند و چون بمکان فیض نشان خود تشریف آوردند حکیم عبدالکریم
جنجهانی از حضرت ایشان رسالهٔ مراقبات که من تصنیفات آنحضرت ست
عرض نموده نقل ساختند و این غلام را نیز آنقبلهٔ خاص و عام قلبی و روحی
فداه قبل ازین عنایت فرموده بودند و آن اینست ٭

بسم الله الرحمن الرحیم ـ بعد حمد و صلٰوة واضح باد که اکابران این
طریقهٔ شریفه مقامات قرب در عالم مثال بکشف صحیح و معاینهٔ صریح دیده
تعبیر از ان مقامات بدائره مناسب یافته اند که آنمقامات بیجهت و
بیچون ست و دائره هم بیجهت ست والا جائیکه خداست دائره کجاست
دائرهٔ اولی دائرهٔ امکان ست در نصف سافل آن سیر آفاقی دست
میدهد و آن عبارت از دیدن انوار ست بیرون باطن خود برنگهای
مختلفه و در نصف عالی آن سیر و سلوک انفسی ست و آن مشاهدهٔ انوار و
تجلیات ست در باطن خود منامات و واقعات را اعتبار ننهاده سعی و
جهد در حصول دوام حضور و آگاهی باید نمود و درینجا ذکر اسم ذات و نفی و
اثبات و تهلیل لسانی نیز ترقی می بخشد و مراقبهٔ احدیت صرفه حضرت ذات
که مسمی اسم مبارک الله ست مینمایند و وقوف قلبی توجه بدل و لحاظ
معنی که نیست هیچ مقصود بجز ذات پاک با صحت الفاظ ذکر و نگاهداشت

دل از خواطر علی الدوام میباید که دل نفی ذکر کثیر نمیکشاید توجه بدل و توجه
بحضرت ذات او سبحانه نگاه داشت خواطر ذکر بصحت الفاظ و لحاظ معنی و بازگشت
نیست هیچ مقصود بجز ذات پاک یا آنکه الهی خداوندا مقصود من تویی و رضای
تو با ملاحظه نیستی خود و اثبات هستی حضرت ذات پاک با انکسار و تضرع باید
که دائمی باشد چون بخطرگی یا کم خطرگی که خاطر مانع توجه و کیفیت نشود تا
به چهار گھڑی برسد مراقبه معیت و هو معکم اینما کنتم در هر لحظه و لمحه باید نمود
و ذکر تهلیل لسانی نیز و این مراقبه در ولایت صغری میکنند که دائرهٔ ثانی
است و اینجا سیر تجلیات افعالیه الهیه و ظلال اسما و صفات ست و توحید
وجودی و ذوق و شوق و آه و ناله و استغراق و بیخودی و دوام حضور و توجه
وغیره حاصل میشود و چون توجه احاطه شش جهت نماید و انتظاری نماند شروع
سیر در دائرهٔ ولایت کبری مینمایند و این دائرهٔ ثالث ست متضمن سه دوائر
و یک قوس در دائره اولی مراقبه اقربیت نَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ
الْوَرِیْدِ میکنند و ذکر تهلیل نصف سافل دائرهٔ اولی مشتمل تجلیات اسما
و صفات زائده است و نصف عالی آن متضمن شیون و اعتبارات ذاتیه
و دائرهٔ ثانی اصول آن تجلیات و دائرهٔ ثالثه اصول آن اصول و قوس
اصول آن اصول و درین دوم و سوم و قوس مراقبه محبت یُحِبُّهُمْ وَ یُحِبُّوْنَهٗ
مینمایند درین ولایت کبری که ولایت انبیاست علیهم السلام توحید شهودی

و فنا و انا و استهلاک و اضمحلال در نسبت باطن و اسلام حقیقی و شرح صدر و
عالم را ظل وجود و توابع وجود حضرت سبحانه یافتن و فنا رذائل صفات و
تخلق باخلاق نیک دست میدهد و بحصول این همه تجلیات ظلال اسماء و صفات
و تجلیات اسمائی و صفاتی سیر اسم ظاهر تمام میشود من بعد سیر اسم الباطن و
تجلیات و حالات آن پیش می آید و این دائره اربعه مقامات ست و این سیر را
ولایت علیا مقرر کرده اند و درینجا نماز نافله باطول قنوت و مراقبه مسمی الباطن
موجب ترقی می شود بعد ازان سیر تجلی ذاتی دائمی دست میدهد و این تجلی ذاتی
را تعبیر بکمالات نبوت کرده اند و این دائره خامسه است [illegible] و اینجا در
[illegible] اول کمالات نبوت ست درینجا مراقبه ذات بحت از اعتبارات [illegible]
و لطیفه عنصر خاک درینجا مورد فیض ست تلاوت قرآن مجید درینجا ترقی می بخشد
بکثرت حالات باطن و بیرنگی و بیکیفی نقد وقت میشود و دائما نیات و [illegible]
با قوت پیدا میشود و استدلالی بدیهی میگردد و کشف اسرار حروف مقطعه قرآنی
[illegible] این درجات حاصل میشود درجه دوم دائره کمالات رسالت ست
درجه سوم دائره کمالات اولو العزم ست درین هر دو دائره مورد فیض هیئت
وحدانی سالک ست که بعد تصفیه و حصول فنای لطائف خمسه عالم امر و تهذیب
لطائف خمسه عالم خلق هیئتی دیگر یافته و در حقائق سبعه که بعد ازین پیش
[illegible] فیض هیئت وحدانی ست و تلاوت قرآن مجید خصوصا در

نماز ها موجب ترقی میشود بعضی اکابر بعد حصول کمالات ثلثه سیر حقائق انبیا
علیهم السلام مقرر نموده‌اند دائره خلت حقیقت ابراهیمی ست علیه السلام درینجا مراقبه
حضرت ذات بلحاظ آنکه حقیقت ابراهیمی از انجا ناشی ست مینمایند و صلوة ابراهیمی
بسیار میخوانند دائره محبت ذاتیه حقیقت موسوی علیه السلام ست درینجا مراقبه حضرت
ذات که منشاء حقیقت موسوی ست میکنند و درود اللهم صل علی سیدنا محمد
و علی اخوانه من الانبیاء خصوصا علی کلیمک موسی و بارک و سلم ورد میکنند دائره
محبت ذاتیه ممتزجه با محبوبیت ذاتیه حقیقت محمدی ست صلی الله علیه وسلم درینجا
مراقبه حضرت ذات بلحاظ آنکه منشاء حقیقت محمدی ست صلی الله علیه وسلم مینمایند
و در حقیقت احمدی که محبوبیت صرفه ذاتیه است مراقبه حضرت ذات او سبحانه
که منشاء حقیقت احمدیست صلی الله علیه وسلم باید نمود و در حب صرفه ذاتیه
مراقبه حضرت ذات ست بلحاظ حب ذاتیه و کثرت صلوة اللهم صل علی سیدنا
محمد و علی آله و اصحابه افضل صلواتک بعدد معلوماتک و بارک و سلم و ذلک
درین مقامات ترقیات می بخشد بعد ازین مرتبه لاتعین و اطلاق حضرت ذات ست
سبحانه من بعد دائره حقیقت کعبه حسنی که آن عبارت از ظهور عظمت و کبریائی
حضرت ذات ست درینجا مراقبه حضرت ذات باعتبار مسجودیت آن ممکنات
را میکنند دائره حقیقت قرآن که آن عبارت از مبدء وسعت حضرت ذات ست
درینجا مراقبه حضرت ذات باعتبار که منشاء حقیقت قرآنی ست میکنند

دائرۂ حقیقت صلوٰۃ کہ عبارت از کمال وسعت حضرت ذات ست سبحانہ
دریجا مراقبۂ حضرت ذات کہ منشاء حقیقت صلوٰۃ ست مستشعر مرتبہ معبودیت ست معبود
صرفہ است وآنجا سیر نظری میتواند شد نہ سیر قدمی کہ آن در مقامات عابدیت
میشود اینست اسامی مقامات و مراقبات طریقہ علیہ احمدیہ کہ تفصیل آن در
مکتوبات شریفہ مندرج ست و در ولایت ثلثہ ظہور کیفیات می شود از بیخودی
واستغراق و توحید وجودی واستہلاک واضمحلال و توحید شہودی و فنا و بقا
و کیفیات لطیفہ قالبیہ ظہور تجلیات ذاتیہ دائمی در کمالات ثلثہ و در حقائق قالبیہ
سبعہ لطافت و بساطت وسعت و بیرنگیہا و نیز کیفیہا در نسبت باطن بہم
میرسد و قوت ایمانیات و عقائد حقہ و کسی کہ کثرت مراقبات درین مقامات
عالیات مینماید در بساطت و بیرنگی ہر مقام فرق میتواند کرد واللہ اعلم

تم کلامہ الشریف

روز جمعہ ششم جمادی الاولی سنہ ۱۲۳۱ ہجری در حضور فیض گنجور حاضر
گردیدم قبل از من حضرت ایشان چند سخنان ہدایت عنوان ارشاد فرمودہ
بودند جناب اخوی صاحب در آن مجلس حاضر بودند زبانی ایشان تحریر مینمایم
کہ حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ ہر کہ برای ملاقات بزرگان میرود باید
کہ اول دو رکعت نماز خواندہ قلب خود را متوجہ آن بزرگ ساختہ قطع راہ
نمودہ داخل حضور والا گردد کہ تا از فیضش بہرہ ور شود و در صحبت آن بزرگ

خاموش نشیند که بموجب مصرعه ؎ خموشی معنیٔ دارد که در گفتن نمی آید
وایضاً فرمودند که در حدیث شریف آمده است که قال رسول الله علیه وسلم
اِیَّاکُم وَ ہَیْشَاتِ الاَسْوَاقِ وایضاً فرمودند که حضرت امیرالمومنین ابوبکر صدیق
رضی الله تعالی عنه در دہن مبارک خود پارہای سنگ میداشتند تا آواز بلند
از دہن نبراید ونیز حضرت قبله عالم خواجه محمد زبیر قدسنا الله بسره الاقدس
نبات در دہن داشتند وکلام قلیل میفرمودند چراکه بر انسان بیشتر آفات از
زبان می آید ورفع اکثر بلیات خموشی مینماید بعدازان بیت مثنوی مولانا
روم خواندند ؎

ای زبان هم گنج بی پایان توئی		ای زبان هم رنج بی درمان توئی

وایضاً حضرت ایشان درآن مجلس فیض نشان این شعر اکثر بزبان شریف
میراندند ؎

چو مجنون سر بسوی صحرا نمیکردم چه میکردم		بشفقت گر جنون پیدا نمیکردم چه میکردم

بعدازان عرض نمودم که مولوی نور محمد صاحب اراده بیعت دارند حضرت
ایشان فرمودند که بیعت سه قسم ست یکی بیعت توسل ست که شخصی برای
توسل گرفتن به پیران کبار حضرات نقشبندیه یا قادریه یا چشتیه وغیرهم
بهر طریقه که میخواهد بیعت مینماید دوم بیعت برای رفع معاصی این بیعت
می شکند از صدور گناه پس تجدید این جائز ست بلکه از وقوع معاصی لازم

شوم نعمت برای کسب سلوک باطن ست ؛

روز شنبه هفتم جمادی الاولی سنه ۱۳۱۲ هجری بنده بحضور فیض گنجور حاضر کردید حضرت الیشان فرمودند که حضرت شیخ یحیی منیری رحمة الله علیه نوشته اند که آدمی چون مبتلا بر امراض و بلا میگردد واه و نعره از شدت درد او میکند حق سبحانه تعالے بملائکه میفرماید که اَنْشِدُوا بُلَاءَهٗ فَاِنِّیْ اُحِبُّ بُکَاءَهٗ بعد ازان این شعر خواندند ؁

چندانکه طپید بسمل ما		خندان تر گشت قاتل ما	

پس بصد تضرع فرمودند که اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْعَافِیَةَ اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْعَافِیَةَ اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْعَافِیَةَ فِی الدِّیْنِ وَالدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ دَوَامَ الْعَافِیَةِ بعد ازان در حضور ذکر گسستن و پیوستن آمد حضرت الیشان فرمودند که بعضے اکابران گسستن را بر پیوستن مقدم میشمارند و بعضی عارفان پیوستن را بر گسستن مقدم داشته اند یعنی چون وصل از حق گشت فصل از ماسوی الله گردد یا چون فصل از ماسوی گشت وصل بحق گردد راقم گوید عفی عنه که هر دو اقوال درست اند که چون آتش عشق الهی در دل شعله میزند هیزم تن سوخته میگردد و نیز چون آئینهٔ دل از کدورت خطرات ماسوی الله پاک و مصفے میگردد انوار رخسار یار جلوه نما میشود ؁

آئینه کز زنگ آلایش جدا است		پر شعاع نور و اسرار خدا است	

بعد از ان آن نور را ادراک کن	بعد تو زنگار از رخ او پاک کن

بعد از ان حضرت ایشان فرمودند که نزد من پیوستن بقدم ست بر گسستن که تا محبت الهی نمی آید محبت دنیا نمیرود و بعضی عارفان هر دو را معاً فرموده اند یعنی وقتیکه اتصال بحق گردد انفصال از خلق میشود و چون انفصال از تعلقات خلق میشود اتصال از حق میگردد۔ رباعی للمؤلف

در راه محبت الهی بنشست	چون رشتهٔ اخلاص دو عالم بگسست
آن دم که گسست در همان دم پیوست	رافت نه تقدم و تأخر اینجاست

بعد از ان در حضور پر نور مذکور گم شدن در طلب حق جل و علا آمد حضرت ایشان این دو هره فرمودند

پی کو ڈھونڈھن مین گئی آئی آپ گنوائے	بکٹ کہانی مین کہون سنو سکھیو تم آئے

یعنی افسانهٔ عشق میگویم بشنوید ای یاران که در جستجوی یار قرنگ دلربای نگار رفته بودم خود را گم کردم چه جای یافتن۔ راقم گوید عفی عنه آری گم ساختن خود یافتن اوست

بیخودی ظفر بکارم آمد	رفتم از خویش نگارم آمد

پردهٔ خودی حجاب چهرهٔ معشوق ابدیست هر که این را درید او را دید

تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز	نقاب چهره ندارد نگار دلکش ما

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که خودی خدائی یعنی از خودی جدائی ست

خدارا تا بیخ خودی نه برکنی بخدا نه پیوندی و تا از خودی خود دور نگردی از وصل خدا ... نگردی آری درین راه هیچ باخودی کفر و بیخودی دین است راقم را درین مقام قصه یاد آمده است آنرا بسلک نظم آورده مینویسیم نظم

یکی چاشتی بود مرد خدا ‌ ‌ ‌ نهایت بدل طالب کیمیا
بشوقش همه کار بگذاشت او ‌ ‌ ‌ خیالش کنقش حجر داشت او
دران عهد یک عارف با صفا ‌ ‌ ‌ ولی حضرت نائب مصطفی
شفای همه رنجهای درون ‌ ‌ ‌ دوای همه سوز و درد و جنون
چو کردی نظر جانب خاک او ‌ ‌ ‌ چو اکسیر خالص شدی پاک او
غرض آن شه دین دران سر بود ‌ ‌ ‌ بیامد بنزدیکش آن مرد زود
بگفتا که من طالب سر حق ‌ ‌ ‌ بیاموز مارا سبق در سبق
ولی در دلش شوق اکسیر بود ‌ ‌ ‌ از آنحضرت اورا نه تاثیر بود
اگر صاف چون آینه دل شود ‌ ‌ ‌ پس البته تاثیر کامل شود
که بیند بدل عکس بیرنگ یار ‌ ‌ ‌ نماید به عکسش بود گر غبار
همه وقت نزدیک آن پادشا ‌ ‌ ‌ شدی حاضر آن طالب کیمیا
یکی روز از آنحضرت ... ‌ ‌ ‌ بصد آرزومی ادب عرض کرد
که ای ... ز ذات خدا ‌ ‌ ‌ سوالم شنو بهر ذات خدا
دل ... ‌ ‌ ‌ مرا کیمیا زود ارشاد کن

بگفت آن ولی خوب نزدم بیا | زمن یاد کن نسخهٔ کیمیا
که اینست و اینست و اینست این | بنا کن تو این نسخه را اینچنین
مگر خطرهٔ شکل میمون بدل | نیاری بدانوقت ای مشتغل
پس آنمرد گفت ای ولی زمان | ز توفیضیاب ست جمله جهان
اگر دادن نسخه منظور بود | پس از ذکر میمون تراشد چه سود
نفهمید آنمرد راز نهان | که در پرده گفت آن ولی زمان
اگر دور این خطره از دل شود | بلاشبه اکسیر حاصل شود
ز میمون مراد این خودی تراست | اگر این رود از دلت کیمیاست
برو از خودی تا رسی با خدا | خدا را ز خود بگذر ای جان ما
تو خود گشتهٔ پردهٔ روی یار | خدا را ببین و خودی را گذار
بحسن خود آرایش نظاره کن | حجاب خودی را ز خود پاره کن
بشو نسخهٔ ما سوی الله را | بجو نکتهٔ قلب آگاه را
نظر تا بکی میکنی سوی خط | ز خط بگذر و فهم کن در نقط
که شد از نقط بود خط در عیان | و لے آن نقط را تو کردی نهان
بس این نکته کافیست رافت خموش | مکن ظاهر این راز ها را بپوش

ایضاً حضرت ایشان فرمودند که مزاح هم آنحضرت صلی الله علیه وسلم میفرمودند لیکن مزاحی که درو شائبهٔ کذب نباشد چنانچه در حدیث شریف

آمده است که پیرزنی بخدمت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمده عرض نمود که شنیده ام که پیرزنان در بهشت نمیروند این سخن راست وحق ست یا باطل حضرت بطور مزاح فرمودند که جوانان زنان در بهشت داخل خواهند شد نه پیران- آن پیرزن غمگین شده بجانهٔ خود مرخص گردید بازازان زن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم ارشاد کردند که زن پیر را حق سبحانہ تعالی خلعت نوجوانی عطا فرموده در جنت داخل خواهد ساخت پس در بهشت البته پیر نباشد بلکه جوان باشد و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که قبل ازین مزاح من هم مائل بمزاح بود روزی مرا الهام شد که مزاح نباید کرد روز یکشنبه هشتم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ هجری در حضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان بطرف میر قمر الدین سمرقندی مخاطب شده ارشاد فرمودند که آدمی را باید که اوقات خود را ضائع ننماید تضییع اوقات موجب نقصان درجات ست بعد ازان ارشاد فرمودند که پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم نماز تهجد سیزده رکعت با طول قرارت و درازی قومه و جلسه میگزاردند وگاهی نه رکعت وگاهی پنج رکعت بنا بر علی اختلاف الروایات والاوقات وبعد از نماز صبح می نشستند حتی که آفتاب بسوی مشرق چندان می برآمد که وقت عصر بجانب مغرب میماند درانوقت دو رکعت شکر النهار و دو رکعت نماز استخاره میخواندند و نما میفرمودند که الهی کاریکه در حق من در دین و دنیا

خیر باشد از من سرزد شود و آنچه در دین و دنیا در حق من بد باشد از من باز در
نگردد و در حدیث شریف آمده است مَن صَلَّی الفَجرَ فِی جَمَاعَةٍ ثُمَّ جَلَسَ
یَذکُرُ اللهَ تَعَالٰی حَتّٰی تَطلُعَ الشَّمسُ ثُمَّ صَلّٰی رَکعَتَینِ کَانَت لَهٗ کَاَجرِ حَجَّةٍ
وَعُمرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ و دعای استخاره که پیغمبر صلی الله علیه وسلم خوانده اند
اینست اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَستَخِیرُکَ بِعِلمِکَ وَاَستَقدِرُکَ بِقُدرَتِکَ وَ
اَسئَلُکَ مِن فَضلِکَ العَظِیمِ فَاِنَّکَ تَقدِرُ وَلَا اَقدِرُ وَتَعلَمُ وَلَا اَعلَمُ
وَاَنتَ عَلَّامُ الغُیُوبِ اَللّٰهُمَّ اِن کُنتَ تَعلَمُ اَنَّ هٰذَا الاَمرَ خَیرٌ لِّی فِی
دِینِی وَمَعَاشِی وَعَاقِبَةِ اَمرِی اَو عَاجِلِ اَمرِی وَاٰجِلِهٖ فَاقدُرهُ لِی
وَیَسِّرهُ لِی ثُمَّ بَارِک لِی فِیهِ وَاِن کُنتَ تَعلَمُ اَنَّ هٰذَا الاَمرَ شَرٌّ لِّی فِی
دِینِی وَمَعَاشِی وَعَاقِبَةِ اَمرِی اَو عَاجِلِ اَمرِی وَاٰجِلِهٖ فَاصرِفهُ
عَنِّی وَاصرِفنِی عَنهُ وَاقدُر لِیَ الخَیرَ حَیثُ کَانَ ثُمَّ اَرضِنِی بِهٖ
بعد از آن چون آفتاب بطرف مشرق چندان بلند شود که بوقت ظهر تا بجانب
مغرب مسافت دارد چهار رکعت صلوٰة ضحی ادا میفرمودند بعد از آن
بوقت زوال نماز فیء الزوال با طول قرارت میخواندند و قبل از عصر چهار
رکعت و بعد از مغرب شش رکعت صلوٰة اوابین و قبل از عشا چهار رکعت
میخواندند و ایضاً حضرت الشان فرمودند که حضرت مفخر زاهد شیخ محمد عابد
رحمة الله علیه در صلوٰة تهجد شصت بار سورهٔ یٰسین میخواندند بعد از آن

حضرت ایشان فرمودند که درود دو ہزار بار باید خواند و کلمۂ تمجید و دیگر ادعیہ ماثورہ و استغفار ہر قدر کہ میسر آید باید خواند و باقی شب در ذکر قلبی و تہلیل لسانی و مراقبات باید پرداخت و منزل کلام مجید ہم باید خواند۔ روز دوشنبہ نہم جمادی الاولی ۱۳۱۰ھ ہجری در حضور والا حاضر گشتم حضرت ایشان از مولوی شیر محمد پرسیدند کہ جذبات بکدام لطیفہ بیشتر پیدا می شود و فیض بکدام مقام می آید مولوی صاحب عرض نمودند کہ از توجہات حضرت جذبات ہر لطیفہ را می شود و فیض اول بلطیفۂ نفس می آید بعدہ متوجہ بصدر میگردد و مضمحل و مستہلک میگردد پس حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ حضرت محبوب سبحانی مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالیٰ بسرہ السامی فرمودہ اند کہ چون نفس مطمئنہ میگردد و راضی و مرضی میشود معاملہ متعلق بصدر میگردد و شرح صدر بحصول می انجامد و در ایمانیات احتیاج دلیل نمی شود و نظری بدیہی میگردد و اعتقادی کشفی بعد ازان حضرت ایشان فرمودند کہ سبحان اللہ عجب طریقہ علیہ حضرت نقشبندیہ است رضی اللہ تعالیٰ عنہ کہ آسان ترست و نافع تر بعد ازان در حضور فیض گنجور ذکر نسبت حضرات نقشبندیہ رضوان اللہ تعالیٰ عنہم اجمعین آمد حضرت ایشان فرمودند کہ قبل از حضرت خواجہ عبد الخالق غجدوانی قدسنا اللہ تعالیٰ باسرارہ السامی نسبت احسان بود و از ایشان پرداخت

این نسبت وحضور وآگاهی رو نمود بعد ازان از جناب حضرت خواجه بهاءالدین نقشبند رضی الله عنه طریقه جدید ه اظهار گردید که ایشان تا دوازده روز دعا فرمودند که الهی مرا طریقهٔ عنایت فرما که البته موصل باشد حق تعالے دعای ایشان مستجاب گردانید وطریقه آسان تر وموصل تر عنایت فرموده ٭ ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی بمزار پر انوار حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی رحمة الله علیه حاضر شده بودم وطلب توجه وامداد از ایشان نمودم وعرض کردم که شیئاً لله شیئاً لله دیدم بمشاهدهٔ قلبی که یک حوض ست ملبب بماء طاهر که از کناره اش آب میریزد والقا شد که سینهٔ تو از انوار عرفان مجددی اینچنین مملو است که گنجایش نور دیگر ندارد ٭ ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی بروضهٔ منورهٔ حضرت نظام الدین رفتم وعرض نمودم که توجه بمن فرمایید حضرت نظام الدین اولیا قدس سره فرمودند که جمیع کمالات احمدی شما را حاصل اند عرض نمودم که نسبت خود هم عطا فرمائید ایشان توجه فرمودند واز نسبت خود محظوظ ساختند وآثار آن هم در خود یافتم ومشاهده نمودم که رنگ چهرهٔ ایشان متجلی درصورت من گردید وچهرهٔ من بشکل چهرهٔ ایشان گشته ؎

من تو شدم تو من شدی من تن شدم تو جان شدی ٭
تا کس نگوید بعد ازین من دیگرم تو دیگری ٭

روز سه شنبه دهم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ هجری در محفل فیض
منزل حاضر گردیدم حضرت ایشانرا در آنوقت از شدت ضعف قلب طاقت
نشستن نبود شخصی عرض نمود که حضرت را کمال ضعف ست تدابیر رفع آن
بانواع ادویات باید فرمود حضرت ایشانرا حرارت محبت الٰهی جوش
زد و بے اختیار این شعر خواندند

هر چند پیر خسته دل و ناتوان شدم	هرگه که یاد روی تو کردم جوان شدم

پس برخاستند و بیاران اهل طریقه توجه فرمودند ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که سیر الی الله عبارت ست از انقطاع جمیع تعلقات که از شیئی
آرزوها و چون تعلقات بانقطاع رسید و آرزوها گم گردید سیر فی الله
شروع گشت وایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی حضرت مولانا و
مرشدنا و هادینا مظهر اسرار رحمان میرزا جان جانان علیه رحمة الرحمٰن بسبب
طاری شدن ضعف توجه موقوف نمودند یاران برای توجه آمده منتظر
عنایت نشسته بودند پس حضرت میرزا صاحب قبله این شعر را خواندند

خضر از حسد بمیرد چو بروی یار باشد	لذت آخرین نگاه دیده بیاد ار گیرد

وبقوت تمام برخاستند و بیاران توجه فرمودند وایضاً حضرت ایشان
میر قمر الدین سمرقندی را فرمودند که متوجه شو ما همت میکنیم که لطائف خمسه
عالم امر و لطیفه نفس و عناصر ثلثه توجه یک شوند بعد ازان مولوی شیر محمد

و مولوی محمد عظیم و مقبول النبی کبروی کشمیری و میان محمد جان را ارشاد
فرمودند که شما هر چهار اصحاب متوجه شوید که ما توجه بشما میکنیم که لطائف
خمسهٔ شما از لطیفهٔ نفس متحد شوند و مسافتی بمیان نماند راقم
گوید عفی عنه که یکشدن لطائف عبارت ست از تمام شدن سیر هر لطیفه و هر یک
لطیفه از اخری اتحادی دارد یعنی انتهاء لطیفه قلبی و ابتداء لطیفهٔ روحی بهم چسپیده
است وقس علیهما البواقی علی سبیل ترتیب اللطائف پس هر سالکے که سیر
یک لطیفه تمام میکند قدم در لطیفهٔ دیگر می نهد و شروع سیر او مینماید و سلوک
مقامات بر دو قسم است یکے سلوک هر مقام تمام نمودن ست که از توجه مرشد
خود از ابتدای سیر مقام یک لطیفه تا انتهای آن قطع مینماید بعد ازان بسیر
لطیفهٔ دیگر مشغول میشود دوم سلوک مقامات بطور طفره است و آن هنیست
که مرشد هر کرا میخواهد که کارش زود تر بانجام رسد توجه بلطیفهٔ اول میکند
و هنوز سیر لطیفه اول قطع نگردیده است که انوار لطیفهٔ ثانی در و القا میکند همچنین
لطیفهٔ ثانی قطع نشده که توجه بلطیفهٔ ثالث میفرماید علی هذا القیاس از توجه
خود حظی از هر مقامی و فیضی و انواری و کیفیتی از هر جا در باطن سالک القا
میفرماید پس آن سالکِ صاحب طفره گویا که هر مقام را بطور اجمال می بیند
بعد از ان تفصیل هر مقام هم بعنایت خداوندی جلشانه حاصل میشود و حضرت
ایشان که باصحاب اربعه بر یک شدن لطائف توجه فرمودند معلوم گردید که

که اول ایشان از تسلیک لطائف بطور طفره فرموده بودند والحال به تمامیت سیر بر لطیفه توجه میفرمودند۔

روز چهارشنبه یازدهم جمادی الاولی ۱۲۳۱ هجری فقیر بحضور آنقبله برناوبیر حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که روزی من وحضرت شاه عبدالعزیز صاحب وحضرت شاه رفیع الدین در یک مجلس بودیم اتفاقاً ذکر فضیلت علم بر عبادت آمد شاه رفیع الدین فرمودند که در حدیث شریف که فضل علم بر عبادت آمده است مراد از ان علم مسائل ست من گفتم که مراد ازان علم علم باللہ ست وعلم باللہ دو معنی وارد یکی آنکه مستغرق باشد در ذات خدا دوم آنکه واقعات را از قضاء حکیم مطلق و یا فعل او در بر حق بیند بعد ازان در حضور مذکور فضیلت اولاد حضرت مجدد الف ثانی قدسنا اللہ بسره السامی آمد حضرت ایشان فرمودند که حضرت محبوب سبحانی مجدد الف ثانی رضی اللہ عنه فرموده اند که نسبت من در تمام اولاد من ساری ست و باشد تا زمان قیامت لیکن در بعضی بحیثیت حیات ظهور میباید و در بعضی در وقت ممات جلوه گر میشود و کسی را محرومی ازین نسبت شریفه نخواهد شد و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که دل من میخواهد که این خانقاه حضرت مرشدنا وقبلتنا مولانا مظهر جان جانان حضرت جان جان قدسنا اللہ تعالی بسره الاقدس وسیع گردد باز فرمودند که من اهل وعیال ندارم که برای آن میخواهم مگر هم گنجائش

من محض للّٰہ است کہ مردمان برای طلب حق جل و علا از اوطان خود می آیند و جای استقامت نمی یابند برای اینها وسعت مکان میخواہم و نیز فرمودند کہ بعد از من درین مکان میان ابوسعید نشینند و بحلقہ و مراقبہ و بدرس حدیث و تفسیر مشغول شوند پس از ان فرمودند کہ خداوندا بعد از من چہ طور شود بطور من مانند یا بنہج دیگر بعد از ان فرمودند کہ بعضے کسان میگویند کہ اینقدر عنایت بر حال ایشان چرا است نمیفہمند کہ میان ابوسعید با نصد کس مریدان خود را ترک کردہ نزد من آمدہ اند و قبل ازین خرقۂ خلافت از مشائخ دیگر یافتہ بودند پس در حین حیات مرشد خود خلافت و اجازت را گذاشتہ حلقۂ بیعت من بگردن اخلاص خود انداختند و از پیری بجانب مریدی شتافتند پس چگونہ مورد عنایت و مصدر رحمت نباشند — و ایضا دران روز تذکرۂ اسمای خواجہ ہای نقشبندیہ رضوان اللہ تعالے علیہم اجمعین آمد حضرت ایشان فرمودند کہ خواجہ ہای نقشبندیہ کہ ختم ایشان مشہور است ہفت اند اول خواجہ عبد الخالق غجدوانی دوم خواجہ عارف ریوگری سوم خواجہ محمود انجیر فغنوی چہارم خواجہ علی رامتینی پنجم خواجہ بابای سماسی ششم خواجہ امیر کلال ہفتم خواجہ بہاؤ الدین نقشبند قدسنا اللہ تعالی باسرارہم ؛

روز پنجشنبہ دوازدہم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ بندہ در حضور عالی حاضر گردید میر قمر الدین سمرقندی از حضرت ایشان عرض نمودند کہ حضرت

امام حسن و حضرت امام حسین رضی اللہ تعالے عنہما از اصحاب رسول اللہ صلی
اللہ علیہ وسلم بودند یا از تابعین حضرت الشان فرمودند کہ از صغار اصحاب
بودند و حضرت امام حسن رضی اللہ تعالے عنہ حدیث شریف دَعْ مَا یُرِیْبُکَ
اِلٰی مَا لَا یُرِیْبُکَ روایت ازان سرور علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر
فرمودہ اند و روایت دعای قنوت کہ بمذہب امام شافعی میخوانند ہم ازان
سرور کائنات علیہ افضل الصلوٰۃ و اکمل التحیات ساختہ اند و آن اینست

اَللّٰهُمَّ اهْدِنِیْ فِیْمَنْ هَدَیْتَ وَعَافِنِیْ فِیْمَنْ عَافَیْتَ وَتَوَلَّنِیْ
فِیْمَنْ تَوَلَّیْتَ وَبَارِكْ لِیْ فِیْمَا اَعْطَیْتَ وَقِنِیْ شَرَّ مَا قَضَیْتَ
اِنَّكَ تَقْضِیْ وَلَا یُقْضٰی عَلَیْكَ وَاِنَّهٗ لَا یَذِلُّ مَنْ وَّالَیْتَ وَلَا یَعِزُّ
مَنْ عَادَیْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَیْتَ اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَیْكَ

پس روایت و حدیث از حضرت امام حسن رضی اللہ تعالی عنہ آمدہ است
بعد ازان حضرت الشان فرمودند کہ از حضرت فاطمۃ الزہرا رضی اللہ تعالی عنہا
کہ روایات احادیث قلیل آمدہ اند سببش اینست کہ بعد از پیغمبر علیہ تحیات
الملک الاکبر زیادہ از شش ماہ بقید حیات نماندند و از کاشف اسرار
تحقیق امیر المومنین ابوبکر الصدیق رضی اللہ تعالی عنہ ہم روایات احادیث
ازین سبب کم اند کہ عمر الشان ہم بعد ارتحال جناب پیغمبر علیہ صلوات اللہ
الملک الاکبر زیادہ از دو سال و سہ ماہ بلوح حیات خط طوالت نکشید

واز حضرت ابوہریرہ رضی اللہ تعالے عنہ کہ روایات احادیث بسیار
آمدہ است سببش این بود کہ عمر ایشان دراز شدہ بود وہم آنحضرت
صلے اللہ علیہ وسلم روزی از حضرت ابوہریرہ فرمودند کہ چادر خود را
کن ایشان چادر را دراز کردند پس آنحضرت علیہ افضل الصلوٰۃ واکمل التحیات
بہر دو دست مبارک خود سہ کرت نوری انداختند و فرمودند کہ بر سینہ خود
بمال حضرت ابوہریرہ ہمچنان کردند حق تعالی قوت حافظۂ ایشان را چنان عطا
فرمود کہ ہیچ شی از یادش نمیرفت چنانچہ ہفت ہزار و پنجصد احادیث از آن
حضرت صلی اللہ علیہ وسلم روایت کردند پس عرض نمودہ شد کہ اینجا معلوم شد
کہ توجہ وہمت نمودن ہم مروی از پیغمبر علیہ صلوات اللہ الملک الاکبر است
حضرت ایشان فرمودند کہ ازین اتفا مفہوم میشود کہ آن صدر انبیا علیہ
صلوات اللہ الملک الاعلی القاہی حفظ بسینۂ حضرت ابوہریرہ رضی اللہ
تعالی عنہ کردند لیکن ہمت نمودن آن ہمای اوج رسالت و عنقای
قاف قربت علیہ من الصلوات اتمہا واکملہا از حدیث دیگر ظاہر و باہر است
کہ حضرت ابی بن کعب رضی اللہ عنہ را خطرہ جہالت بدل آمد حضرت امام الانبیا
علیہ صلوٰۃ اللہ الملک الاعلا بہمت دست مبارک خود بقلب ایشان زدند
فی الحال از قلب ایشان آن خطرہ مرتفع شد و از لوح سینۂ بی کینۂ
ایشان آن نقش باطل محو شد و ایشان گفتند کانی انظر الی اللہ فرقا

وهم آن سید اولاد آدم صلی اللہ علیہ وسلم اصحاب دیگر را برای دفع خطرات
ماسوی دست مبارک خود کہ رشک ید بیضای موسوی بود از سرہ تا ناف
کشیدند چنان اثر آن ہمت ظاہر گردید کہ تا حین حیات او گاہی ہیچ خطرہ
در سینۂ بی کینہ اش نیار امید وایضاً در حضور فیض گنجور مذکور شیخ طاہر
لاہوری کہ از خلفای حضرت مجدد الف ثانی بودند آمد حضرت ایشان
فرمودند کہ حضرت شیخ طاہر شان عظیم و مرتبۂ فخیم دارند اکثر اوقات
ایشان را الہام میشد کہ ای طاہر بگو کہ قدم من بر مفارق اولیاء اللہ است
بعد ازان حضرت ایشان فرمودند کہ روزی مجدد الف ثانی قدسنا اللہ
تعالے بسرہ السامی در حلقہ نشستہ بودند کہ از راہ مکاشفہ احوال
شیخ طاہر بر آنحضرت ظاہر گشت فرمودند کہ مرا معلوم شدہ است کہ شخصی
از حاضران این حلقہ طوق ضلالت بگردن خواہد انداخت و از راہ ہدایت
و صراط رشاد برگشتہ خود را راہی بادیہ کفر خواہد ساخت عیاذاً باللہ
سبحانہ عن ذلک و من در پیشانی او لفظ ہو الکافر نوشتہ دیدہ ام سپس
یاران حلقہ کہ حلقۂ بندگی بگوش اخلاص انداختہ بودند و مریدان طریقۂ
کہ رخش فدویت بمیدان ارادت تاختہ بودند ازین احوال مرید مرید
از ترس مآل و عید شدید خائف از زوال ایمان گردیدند آخر الامر عرض
نمودند کہ ہریک از ما ترسان ازین سخن ست و متألم ازین رنج و محن

چشمے داریم که از عین عنایت نظر فرمایند و این ورطهٔ نکالت بکنارهٔ
امنیت درآرند شخصی از ما که مآل کار ناهنجارش در قعر این دریای بلاست
و مردے از ما که حال کردار ناسزاوارش غواص لجهٔ ابتلاست ارشاد کنید که
آن ناشاد کیست و نامش چیست چون انجامش گفته آمد نامش هم بفرمایند
پس آن واقف اسرار رحمانی حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی
بسره السامی فرمودند که این شیخ طاهر لاهوریست یاران حیران شدند
که اینچنین مرد مغز نه پوست مطهر راه بادیهٔ ضلالت گیرد و از نور بظلمت شتابد
بعد از ایام معدوده موافق فرمودهٔ آنحضرت بوقوع آمد که شیخ طاهر طپانچهٔ
اسلام را مبدل از خباثت کفر ساخت و زنار ارتداد بگردن انداخت
چونکه شیخ اُستاد حضرتین بودند صاحبزادها عرض نمودند که آنحضرت
توجه فرمایند که شیخ طاهر باز بشرف اسلام مشرف شود حضرت امام
ربانی متوجه گردیدند معلوم شد که در حق او در لوح محفوظ لفظ سوالکافر
مرقوم ست باز آنحضرت در جناب الٰهی بتضرع تمام عرض نمودند که الٰهی حضرت
غوث الثقلین رضی الله عنه فرموده اند که هیچکس را بر قضای مبرم دسترس
نیست مگر مرا نیز فرموده اند که الرجل من ینازع القدر لا من یوافقه
چون یکے از دوستان خود را این مرتبه کرامت فرمودی من هم امیدوارم
که بواسطهٔ این بلا برگردد و الله تعالی دعای ایشانرا اجابت رسانید

و شیخ طاهر را بشرف اسلام بلکه بشرف ولایت خاصه مشرف فرمود
و بمزید قرب خویش امتیازی بخشید بعد از ان حضرت ایشان فرمودند
که تقدیر بر سه قسم ست یکی تقدیر معلق ست که حق تعالی
موقوف ساخته است آنرا بدعائی یا بدواهی دوم تقدیر مبرم ست که
آن موقوف بکسی نیست آنچه نوشته است بوقوع می آید سوم تقدیر
بعلم الهی ست جلشانه که آن بلوح محفوظ نه بطور تعلیق نوشته ست و
نه ابهام خاصان خدارا عرض نمودن دران روا است و قول الرجل
من ینازع القدر لا من یوافقه در حق همین تقدیر ست و ایضاً حضرت
ایشان فرمودند که روزی بروضه منوره حضرت پیر و مرشد خود نشسته
بودم و متوجه لطائف نسبت علیه چشتیه شدم دیدم که جناب حضرت امام
ربانی مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی تشریف آوردند
و فرمودند که ای صاحب اینچنین باید نسبتی که از حضرت خواجه باقی بالله
رضی الله تعالی عنه رسیده است متوجه باید بود و پرداخت آن
باید نمود و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت مرزا صاحب قبله و
رضی الله تعالی عنه میفرمودند که حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی
عنه از چهار کس بیعت نموده بودند و هر چهار کس معلوم اند یکی از والد
ماجد خود حضرت ابو صالح رحمة الله علیه دوم از شیخ ابو سعید مخزومی

در بیان تقدیر معلق تقدیر مبرم تقدیر بعلم الهی

قدس سره۔ سوم از حماد دباس رحمۃ اللہ علیہ حضرت حماد گپہ ساز بودند لیکن بر کپہ ایشان گاہے مگس نمی نشست این از جملہ خوارق ایشان بودے روزی شخصے نزد ایشان آمدہ اجازت برای سفر تجارت طلب کرد ایشان فرمودند کہ درین سفر نقصان مال و جان تو بنظر می آید ترک این می شاید بعد ازان آن شخص بخدمت حضرت غوث الاعظم آمدہ اجازت سفر خواست حضرت غوث الاعظم رخصت دادند پس آن شخص بہ تجارت رفت چون از انجا مراجعت نمود و در اثناء راہ در خواب دید کہ قطاع الطریق از ہر چہار طرف غلبہ نمودہ اسباب و اموال و اجناس و نقود ش ہمہ ربودند و بدن را از ضراب شمشیر و تیر مجروح نمودند چون از خواب بیدار شد مال و جان سلامت یافت قطع منازل و طی مراحل نمودہ بصحت و عافیت داخل خانۂ خود گردید و بعد ازان بخدمت حضرت حماد آمد ایشان فرمودند کہ حضرت عبدالقادر جیلانی قصارا از دعا رو ساختند و از بیداری بخواب انداختند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ روزی حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالی عنہ بر مزار پر انوار حضرت حماد نشستہ بودند کہ یکبار رنگ چہرۂ مبارک متغیر شد دست دعا بر داشتند و تضرع بجناب حق جل و علا نمودند بعد از ساعتی رنگ چہرۂ ایشان بحالت اصلی عود نمود برخاستند و فاتحہ بروح پر فتوح حضرت حماد خواندند شخصے از آنحضرت طلب انکشاف این حال کرد حضرت غوث الاعظم فرمودند

که روزی حضرت حماد رضی الله تعالی عنه مرا در حوض آب در ایام سرمای شدید
انداخته بودند تمام بدن من از آن آب سرد تر گشته بود و کتاب در دست
من بود دست بالا کرده او را محفوظ داشتم چون از آن آب بیرون آمدم
حضرت حماد فرمودند که من تمکین شما میدیدم و برای امتحان در آب انداخته
بودم پس امروز حضرت حماد فرمودند که از آن دستیکه شما را در آب انداخته
بودم آن دست من خشک گردیده است شما دعا بکنید که دست من باز به نهج
سابق گردد من دعا کردم و همراه من پانصد کس از اولیا دست دعا کشاده
لله الحمد که مقرون باجابت گشت و دست حضرت بطریق سابق صحیح و سالم
گردید پس از استماع اینچنین واقعه شگرف مردمان هم پرهٔ حضرت غوث الاعظم
انکار این امر نمودند و زبان بطعن کشودند که تصرفات خود در حق پیر و مرشد
خود هم اجرا میسازند حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه ازین انکار مطلع
شده ارشاد فرمودند که تا در عرصه چهل روز جواب حضرت حماد و با من رحمة الله
تعالی علیه خود از شما خواهند فرمود ناگاه خلیفه حضرت حماد از راه دور در
آمده گفت که مرا پیر من فرموده است که آنچه عبدالقادر میگوید بجاست.
بعد از آن حضرت الشان توجه بیاران نمودند و بحلقه مراقبه مشغول شدند
پس در همین حلقه نظر فیض اثر بجانب برخوردار سعادت اطوار میان احمد سعید
طال عمره کرده با خوان الصاحب فرمودند که ایشان را توجه بطریق باید کرد

عرض کردند که حضرت توجه فرمایند که لطائف خمسہ ایشان باہم متحد شوند حضرت
ایشان فرمودند که اینها یک میشوند لیکن شخصی ازین مجددی نمیشود مجددی
وقتی میشود که نسبت کمالات پیدا کند *

روز جمعه سیزدهم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ بحضور والا حاضر گردیدم
حضرت ایشان فرمودند که جذبه از اسم ذات پیدا میشود و کشف راه سلوک
از نفی و اثبات یعنی اسم مبارک الله الله از دل بلحاظ مذکور گفتن ممد جذبه است
و کلمه لا اله الا الله کاشف راه سلوک ست و ایضاً فرمودند که قبل از حضرت
مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی بسره السامی وقوف قلبی و نگاهداشت خواطر
بود و طریق اسم ذات برین نهج نبود چنانچه حضرت پیر و مرشد من مرا هم اسم
ذات تلقین نفرمودند و بر وقوف قلبی و نگاهداشت اکتفا نمودند لیکن چونکه از
مکاتیب شریف حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه تلقین نمودن
اسم ذات پیدا و هویداست معمول من هم برین افتاده است و سالک را مفید نیز
در حصول جذبه بسیار ست و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که طفلان را که ابتدا
شروع حروف مفردات میکنانند و میگویند که یکو الف زبر آ زیر ا پیش ا
معنیش اینست که بالا بیا زیر آی یعنی پست شو پیش و یعنی پیش او تعالی
حاصل اینست که بالا بیا و ا، خود را بگذار که پیش او تعالی هیچ نیست
تا خود را فنا نسازی بار بآن بارگاه نیابی تا هستی نیستی و چون نیستی هستی *

روز شنبه چہاردھم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ غلام بحضور قبلہ انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که بزرگی را حضرت خضر علی نبینا و علیه الصلوٰة والسلام برای نماز از خواب بیدار ساخت آن بزرگ فرمود که شما را از نماز من چه کارست حضرت خضر فرمودند که خیزو برای من دعا بکنید آن بزرگ فرمود شما دعا کنید درحق من باز من باز حضرت خضر فرمود که شما بکنید آن بزرگ دعا فرمودند و قدس الله نصیبک عنه - و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که کمال اولیا حضور و آگاهی و بیخطرگی ست چنانکه فرموده اند آخر کار انتظارست و حاصل کار انتظار و حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی بسره السامی فرموده اند که کمال آنست که انتظار هم نماند چنانکه استهلاک انتظار در علم حضوری میشود و در کمال قرب انتظار نمیماند مثلا شخصی دست خود از پس پشت برآورده مقابل روی خود میکند انتظارست چون بهر دمک دیده می نهد انتظار و مشاهده نمیماند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که هر شخصی را علم نفس خودست لاکن علم علم نیست و ایضاً فرمودند که حضرت شیخ آدم بنوری رضی الله تعالی عنه در احوال حضرت پیر و مرشد خود مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی نوشته اند که از توجه اکابران طریقت در دل سالک توجهی پیدا میشود و از توجه مرشد من زوال توجه از دل میشود شتان ما بینهما فافهم و هم حضرت ایشان درین باب

فرق ست میان هر دو ۱۲

فرمودند که حدیث شریف ست کان الله فی عماءٍ حصول این دولت عظمی
(بود خدای تعالی یعنی قبل خلق مخلوقات در ابر سفید)
و موهبت کبری در کمالات میسر میشود *

روز یکشنبه پانزدهم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ھ بحضور فیض گنجور
حاضر گردیدم حضرت الیشان فرمودند که از کریمهٔ مَن یُطِعِ الرَّسُولَ فَقَد
اَطَاعَ اللهَ بعضی اکابران طریقت که بتوحید وجودی قائل اند سند خود را
گرفته اند حضرت الیشان یعنی پیغمبر را علیه صلوات الله الملک الاکبر عین
ذات حضرت خداوند میفهمند و بوحدت وجود قائل اند و نزد ما ازین کریمه
این مشرب ثابت نمیشود زیرا که حضرت رسالت پناهی هرچه از اوامر و نواهی
فرموده اند همه از حق سبحانه آورده اند پس اطاعت رسول عین خداست
و احکامی که برای آنحضرت صلی الله علیه وسلم نازل شده اند دو قسم
اند بعضی بوحی جلی نزول فرموده و آن آیات کلام الله است و بعضی بوحی
خفی بر قلب مبارک نزول نموده آنرا احادیث قدسی میگویند پس آنحضرت هرچه ارشاد
کرده اند فرمودهٔ حق ست سبحانه - هم درین محل نقل فرمودند که روزی در مجلس حضرت
سلطان ابوسعید ابوالخیر قدس سره مجمعی از اعیان شهر حاضر بودند و در آن مجمع سیدی از اولاد
رسول صلعم نیز تشریف داشتند درین اثنا مجذوبی مغلوب الاحوال بحضرت شیخ آن مجذوب را
مقدم از سید نشاندند سید را این حرکت ناخوش آمد حضرت شیخ فرمودند
و بلطف آن سید خطاب نمودند که تعظیم شما از جهت رسول ست

اطاعت پیغمبر عین اطاعت خداست

وتعظیم این مجذوب از جهت خداست لهذا این مجذوب بر شما تقدیم دادم
پس حضرت ایشان ارشاد فرمودند که مرا هم این نقل خوش نمی آید و آن مجذوب
[illegible] محبت حبیب خدا صلی الله علیه وسلم بود و بتوسط
[illegible] حضرت حق را دوست [illegible]

محال است سعدی که راه صفا | توان رفت جز در پی مصطفی

[illegible] حضرت پیر ما مجدد الف ثانی رضی الله عنه فرمودند
که همین اداء نماز [illegible] وقت قیام نظر بسجده گاه داشتن عمل مسنون است
[illegible] از تصفیات که در غیر وقت سنت واقع شوند بهتر و مفیدتر
است [illegible] که طریقه خواجگان نیز هر چند اتباع سنت لیکن از حضرت
شاه نقشبند رضی الله عنه [illegible] تمام بوقوع آمده و حضرت مجدد
رضی الله عنه همین طریقه اتباع سنت را شایع و رایج فرموده اند
[illegible] و شنیده [illegible] فیض گنجور حاضر
[illegible] هم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فنا نزد قدما عبارت از
بی شعوری [illegible] از عدم شعور بی شعوری یعنی [illegible]
[illegible] حاصل گردید و چون شعور [illegible]
[illegible] گشت چنانچه مولوی جامی رحمة الله علیه نیز همین [illegible]
[illegible] را [illegible] طریقه [illegible] هم برین مقام مقرر ساخته [illegible]

ازان شیرینی طلبیدند و مولوی شیر محمد صاحب را اجازت طریقه داده
وخرقه وکلاه مبارک خود پوشانیدند و فاتحه بارواح بزرگان طریقه علیه
نقشبندیه خوانده استمداد از پیران خواستند وبسیار دعا در حق ایشان
نمودند وایضاً دران اثنا حضرت ایشان فرمودند که محل اجازت این طریقه
شریفه مجددیه ادنی بعد از تصفیه قلب است که چون در قلب حضور و آگاهی و
بیخطرگی حاصل شد قابل اجازت تلقین طریقه گشت بعد ازان بعد از تزکیه
لطیفه نفس نیز محل اوسط اجازت ست چنانچه من اکثر سالکان را بعد از تزکیه
نفس اجازت طریقه میدهم بعد ازان چون سالک نسبت کمالات پیدا کند
قابل خلافت شود پس اوّل محل اجازت قلب ست وثانی نفس وثالث حصول
نسبت کمالات وگاهی بعضی اهل کمالات قصوررا هم اجازت طریقه میداده
چنانچه حضرت خواجه خواجگان خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه
وارضاه وعنا اجازت طریقه حضرت مولانا چرخی را داده بودند فرموده بودند
که آنچه از من بتو رسیده است برودم بیاران پس کار ایشان بعد ... ازان
حضرت خواجه بخدمت حضرت علاء الدین عطار بانتهاء رسیده ایضاً حضرت
ایشان فرمودند که امروز کسی از غیب بمن گفت که نذر و نیاز حضرت مجدد الف ثانی
رضی الله تعالی عنه وارضاه وعنا باید کرد پس شیرینی طلبیده نذر نمودند
... سه شنبه پنجم جمادی الاولی ...

خاص عام حاضر گردید حضرات ایشان قلبی روحی فداه ارشاد فرمودند که حضرت غوث الاعظم
محبوب سبحانی شیخ عبدالقادر جیلانی رضی اللہ تعالی عنہ خورد سال بودند و دران عہد
یک عارف کامل و غوث وقت در بغداد بود که گاہی از نظر مردمان غائب میشد و گاہی
حاضر حضرت غوث الاعظم برای زیارت آن بزرگ للہ رفتند در اثنا دیگر شخصی ملاقی
شدہ گفت که شما بکجا میروید ایشان فرمودند برای زیارت آن بزرگ۔ آن شخص گفت
من نیز در انجا میروم و امتحان کمال خواہم کرد پس شخصی دیگر ابن سقه آمد و گفت
که من ہم نزد آن بزرگ میروم و یک مسئله پرسم که جواب ازان نیاید چون حضرت
غوث الاعظم مع آن دو کسان بخدمت آن بزرگ رسیدند آن بزرگ
فرمودند آن ہر دو کسان را که شما نزد من برای امتحان آمده اید مسئله
شما اینست و جواب شما این مسئله ہر یک جواب ہر یک فرمودند بعد ازان
یک کس را فرمودند که تو در دنیا غرق باد چنان شد و یک کس را فرمودند
که ایمان تو سلب کرده شد اتفاقاً آن شخص عقد خود از دختر امیر نصرانی
نمود و نصاری شد بوقت نزع او را گفتند که تو عالم و حافظ کلام اللہ
بودی چیزی یاد داری گفت ہمہ فراموش از دلم گردید مگر یک آیت یاد
دارم و آن اینست رُبَمَا یَوَدُّ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا مِنْ اَہْلِ الْکِتٰبِ
وَالْمُشْرِکِیْنَ پس آن بزرگ حضرت غوث الاعظم را فرمودند که شما للہ
در ینجا آمده اید مرتبه شما بسیار بلند خواهد شد و می بینم من که شما بر منبر

استاده خواهند گفت که قَدَمِی عَلٰی رَقَبَةِ کُلِّ وَلِیِّ اللّٰه و ایضاً حضرت ایشان
قدم من بر گردن هر ولی خدا است ۱۲
فرمودند که حضرت حماد دبّاس هم حضرت غوث الاعظم رضی الله عنه را نیز همین
بشارت داده بودند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت غوث الاعظم
شیرخواره بودند و در رمضان مبارک روزه میداشتند بعدا زان در حضور دو کس
برای بیعت آمدند حضرت ایشان یک را بطریقه قادریه و یک کس را در سلسله نقشبندیه
بیعت نمودند و فرمودند که اکثر از آباو اجداد من متوسل سلسلهٔ علیه قادریه بودند
من هم از پیر و مرشد خود بیعت درهمین سلسله کرده ام لیکن سلوک طریقه نقشبندیه
نموده ام و هر کس که درین طریقه علیه مجددیه بیعت نماید خواه به سلسله قادریه
خواه نقشبندیه خواه چشتیه خواه سهروردیه ذکر و مراقبات طریقه نقشبندیه
او را تلقین فرمایند که عمل این اکابران بر طریقه نقشبندیه است و ایضاً فرمودند
که چهار انهار اسرار الهی درین طریقه مجددیه جاری اند و از ان نقشبندیه
اند و یک قادری و نیم چشتی و نیم سهروردی و ایضاً حضرت ایشان فرمودند
که جناب حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند و حضرت غوث الاعظم [illegible]
جیلانی و حضرت خواجه معین الدین چشتی و حضرت شیخ شهاب الدین سهروردی
رضی الله تعالی عنهم اجمعین هر یک [illegible] بزرگان مصدر اسرار الهی است
و مظهر انوار نامتناهی یک را بر دیگری تفضیل دادن نشاید و کمال یک را
فوق کمال دیگری دانستن زیبا نمی نماید مثل این بزرگواران مثل آئینه ها ست

که مختلف الالوان باشند مثلاً چهار آئینها اند که یکے سُرخ ست دوومے سبز و سومی زرد و چهارمی سفید و در هریک عکس آفتاب متجلی ست و شعشان وانوار و حدت شمس هویدا پس در پرتو آفتاب همه مساوی اندا گرچه بچهار درنگ ست اما در فیض آفتاب هریک اند یگری هم سنگ ست و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که جمله مردمان چهار قسم اند یکی نامردانند و آن طالبُ دنیا اند دُوم مردانند و آن طالبُ دنیا و عقبیٰ اند سوم مردانند که آن طالب عقبیٰ مع لقا اند چهارم جوان مردانند و آن صرف طالب دیدار خدا اند از دُنیا و آخرت کاری ندارند چنانکه بزرگے فرموده است ؎

ما در دو جهان غیر خدا کار نداریم	ما یار بجز حضرت جبّار نداریم
مستانه فدائیم سر و پای برهنه	حاجت بکسی جُبه و دستار نداریم

و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی در مشاهده دیدم که حضرت خواجه بهاؤ الدین نقشبند رضی الله تعالیٰ عنه در مکانے نشسته اند حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالیٰ عنه هم در راهِ آن مکان تشریف دارند خودم که در حضور پُر نور خواجه بودم چون حضرت غوث الاعظم را دیدم از پاس ادب در آنجا استادم و بخدمت حضرت خواجه رفتن مناسب ندانستم حضرت غوث الثقلین رضی الله تعالیٰ عنه مرا دیده بصد الطاف فرمودند که چه مضائقه است برو بخدمت خواجه پیش شدم و بحضور خواجه حاضر گردیدم

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که درین طریقه شریفه نقشبندیه محرومی نیست
دهر که بدبخت ازلی باشد درین طریقه داخل نمیشود و هر که درطریقه آمد او محروم
ازین نسبت نخواهد رفت ؛

روز چهارشنبه هیجدهم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ھ فدوی بحضور عالی حاضر
گردید حضرت ایشان فرمودند که دائره اول که بر سالک مکشوف می شود
دائره امکانست و دران مراقبه احدیت میکنند و دائره ثانی دائره ولایت
قلبی ست که آنرا ولایت صغری نامند و دران دائره مراقبه معیت میکنند و
دائره ثالث دائره ولایت کبری ست که متضمن سه دائره و یک قوس ست و درین
دائره اولی ولایت کبری مراقبه اقربیت میکنند و درینجا مورد فیض نفس ست
با شرکت لطائف عالم امر و در دوم دائره مراقبه محبت میکنند و مورد
فیض درینجا لطیفه نفس ست فقط وایضاً حضرت ایشان فرمودند که معیت
حضرت ذات حق سبحانه با همه عالم نزد علما علمی ست و نزد صوفیه معیت ذاتی
است و هم برین مثالی فرمودند که گردبادیکه بسوی آسمان میرود و خاک
وقیم آن باد و از هر ذره خاک معیت ذاتی باد ست والا خاک بیکار محض ست
بدون باد حرکت این غیر ممکن ست و باد هست ست نیست نما و خاک نیست
هست نما که باد در صورت بنظر نمی آید و بمعنی فاعل ست و خاک بنظر می آید در
ظاهر و باطن بیحرکت ولاشئی ست و همچنین روح ست که قیم جسم ست

وہست ست نیست نما وجسم نیست ست ہست نما وہر ذرہ جسم از حرکت روح متحرک ست والاجسم بیکار محض ست ومعیت روح از ہر ذرہ ذرہ جسم ثابت ست ہمچنین واجب الوجود ست کہ قیوم جمیع ممکنات ست وبدون تحریک واجب حرکت یک ذرہ از ذرات ممکنات غیر ممکن ست کہ قیوم ہمہ عالم اوست پس معیت ذاتی ثابت شد واللہ سبحانہ اعلم بحقائق الامور کلہا ۞

روز پنجشنبہ نوزدہم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ فقیر محمد فیض الکبیر حاضر شد حضرت ایشان فرمودند کہ شخصے قابل پیری ولائق مسند نشینی ارشاد وقتی شود کہ علم مسائل ضروری دارد ومقامات عشرہ صوفیہ توکل وقناعت وزہد وصبر وغیرہا اند حاصل باشند واجتناب از صحبت ارباب دنیا لازم گیرد وارصحبت مشائخ کرام فیضہا دریافتہ باشد صاحب کشف باشد یا ادراک از خطرہ ماسوی اللہ پاک بود ظاہر بشریعت آراستہ و باطن بطریقت پیراستہ باشد بعد ازان فرمودند کہ ما احوال نہ دیدہ تمامیم کہ بموجب مقولہ عراقی ست ؎

بزمین چو سجدہ کردم ز زمین ندا برآمد	کہ مرا خراب کردی تو بسجدہ ریائی
بطواف کعبہ رفتم بحرم رہم ندادند	کہ برون در چہ کردی کہ درون خانہ آئی

روز جمعہ بستم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ بحضور والا حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ در کشف احتمال خطا وصواب ہر دو ست

وجدان محتمل خطا نیست مثلاً شخصی از دور صورت چهار پایه دید دانست
که شیر ست و فی الحقیقة آن شیر نیست بلکه چهار پائی دیگر ست و یا آب دید
و آن سراب بود پس مثال اہل کشف اینست و وجدان مثال دریافتن ہوا که بنظر
نمی آید و حرارت و برودت آن محسوس میشود درین ادراک احتمال خطا نیست
پس حضرت ایشان فرمودند که مرا ادراک وجدانی صحیح عنایت فرموده اند که
از نزدیک و دور و پیش و پس احیا و اموات ادراک انوار و نسبتها حاصل
میشود بعد ازان خطاب به بنده کرده فرمودند که تو مطالعه رسائل پیران
نقشبندیہ مثل فقرات حضرت خواجه احرار رضی الله عنه و رشحات وغیره کرده
بنده خاموش ماند فرمودند که بزرگان این سلسله ہمین حضور و جمعیت را در
کتب خود بطالبان ترغیب میفرمایند و بگرمی و ذوق و شوق چندان اعتبارے
نه داده اند ۞

روز شنبه بست و یکم جمادی الاولی سنه ۱۲۳۱ھ بنده بحضور فیض
گنجور حاضر گردید اخوانم از حضرت ایشان عرض نمودند که من خوابی دیده
ام که آن قبله از من می پرسند که تو چون تلاوت کلام الله میخوانی دیوارها
از پا می افتند یا نے پس من در خواب عرض نموده ام که بوقت خواندن
قرآن شریف فیض و برکت نازل میشود لیکن دیوارها نمی افتند و انهدام
جدار از کسی اکابر ماسبق ہم مروی نیست حضرت ایشان میفرمایند که

از آیهٔ کریمه تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا همین معنی مفهوم میشود حضرت الیشان تعبیر این واقعه چنان ارشاد کردند که مراد از دیوار ما هستی سالکست یعنی باید که بوقت تلاوت کلام الله قاری از هستی و انانیت خود تهی شود و دیوار بشریت و انانیت خود را از بیخ و بُن بر کَنَد و معنی این کریمه باین طور تاویل کرده شود که بکمال قرب حضرت حق درین دار الآخرت کسانے را عطا میکنم که اراده بکبر بشریت و عُلو انانیت خود درزمین و چون نکرده اند و فساد و صفات ردیه و اخلاق دنیه اختیار نفرموده و ایضاً حضرت الیشان ارشاد فرموده اند که حالات صوفیان خانقاه معلوم بکنید که هر کس چه قدر دوقوف قلبی میکند و چه مقدار تهلیل لسانی با لحاظ معانی میخواند و اسم ذات قلبی و زبانی چندان مداومت مینماید و درود و استغفار و تلاوت کلام الله مجید بچه اندازه ورد میسازد و لیل و نهار را بچه اطوار میگزارد و اوقات را بچه عنوان منضبط میدارد پس هر که مصروف اینکار و مالوف این اذکار باشد او را در خانقاه دارند والا بیرون سازند که قابل صحبت فقرا و لائق همت اولیا نیست ؎

رافتا هر کس که در لیل و نهار	نیست در ذکرِ خدا مصروف کار
مجلسِ او ظلمتِ دل آمده	صحبتِ او سمِ قاتل آمده

[Margin note, partly legible:] بیچ نہ ... آخرت ... اراده ... بشریت ...

ہر کہ غافل یکدم از یادِ خداست		ساعتی با او نشستن ناروا ست

وایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت فانی فی اللہ خواجہ باقی باللہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ عنایت نامہ خود بحضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نوشتہ بودند متضمن این احوال کہ درینولا یاران طریقہ ما درمقامی بندشدہ اند عروج واقع نمیشود حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ نیاز نامہ جواب این نوشتند کہ یارانرا فرمایند کہ کثرت اشغال ومراقبات وتہلیل وتسبیح وتلاوت ونوافل نمایند تا عروج واقع شود ؎

کثرتِ اشغال دل را واکند		آن خیالِ قدسوی بالا کشد

روز یکشنبہ بست دوم جمادی الاولی ۱۲۳۱ھ غلام مع اخوالصاحب ازان قبلہ انام مرخص گردیدہ بزیارت تخت شریف حضرت قبلۂ عالم خواجہ محمد زبیر بعرض عن غیر رفتہ بود ازین باعث از کلام فیض نظام آن ہادی خواص وعوام مستفیض نگردید مگر بزبانی مولوی صاحب شاہ محمد عظیم سلمہ اللہ سبحانہ شنیدم کہ حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ شخصے روزی بصحبت ما آمد توجہ نمودم ہیچ اثری درا دراکش نیامد روز دیگر توجہ نمودم آنروز ہم اثری درخود نیافت روز سوم چون توجہ کردم ذکر قلبی را وغلبہ نمود دست برقلب خود نہادہ آہ کشید وگفت کہ دل من اللہ اللہ میکند وازکثرت شوق دل خود بدست گرفتہ بوسیدم ؀

فرمان وشادان میشد بعد ازان حضرت ایشان این شعر فرمودند

ازان تیغے که آبش شست جرم کشتگانش را
ربودم دل نشین زخمے که می بوسم دهانش را

روز دوشنبه بست سوم جمادی الاولیٰ چون اخوانصاحب این عاصی از زیارت تخت شریف مراجعت نموده بحضور فیض گنجور حاضر گردیدند حضرت ایشان فرمودند که به تخت شریف مراقبه کرده بودید عرض نمودیم که به تخت شریف متوجه شده نشسته بودیم بسیار برکات و انوار مشاهده نمودیم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که برکات آنجا چه بیان نموده شود که حضرت قبله عالم قطب ارشاد در عهد خود بودند و نام ایشان عبدالملک بود و هر کس که این منصب ارد نام او همین باشد بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که من هم تا قوتے در پا بود و توانائی در اعضا پیاده در مجلس عرس حضرت قبله عالم معرض عن غیر خواجه محمد زبیر رضی الله تعالی عنه حاضر شدیم روزی در عرس حاضر شده بودم که مشاهده نمودم حضرت قبله عالم را و ایشان بمن ارشاد فرمودند که کثرت عبادت بکنید که درین راه تعب باید تا در از تصرفے بکشاید بعد ازان در حضور درس مکاتیب شریفه حضرت امام ربانی قدسنا الله تعالی باسراره آغاز شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که این معارف بسیار بلند اند از فهم

عرفا واز عقل عقلا ورا الوراند بعد ازان فرمودند که حال ما در فهم این مکتوبات
قدسی آیات مثل شخصی ست که از سکان ولایت فارس بود و امی ناخوانده
محض بود وضو کرده رو بقبله نشسته کلام الله مجید کشاده انگشت بر سطرها
میدواند و میگفت الهی راست گفتی راست گفتی درست گفتی درست گفتی وایضاً در مکتوبات
شریف مذکور عدمیت و فنا را نا دیدن خود و صفات خود را از اصل وجود
را عدم محض یافتن آمد حضرت ایشان از مولوی صاحب حاوی فروع و جامع اصول
واقف معقول و منقول مولوی شیر محمد صاحب سلمهم الله تعالی پرسیدند که شما را
اینحال دست میدهد ایشان عرض نمودند که گاهی از عنایات حضور این احوال
می آید که جمیع صفات خود از خود مسلوب یابیم بلکه وجود خود را هم معدوم محض
می یابیم حضرت ایشان فرمودند که چون این احوال از عنایت الهی دوام
پذیرد فنا نفس حاصل گردد وایضاً حضرت ایشان فرمودند که معارفی که
حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه بیان فرموده اند احدی من الاولیاء
الله بیان نساخته است وایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجه عبید الله
احرار علیه رحمة الغفار فرموده اند که انا الحق گفتن آسان ست و دور شدن
انا مشکل ست

انا الحق گفتن آسان ایدل ست این	انا را دور کردن مشکل ست این

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت فخر الواصلین شاه محمد معین الدین حسن

حسن چشتی سنجری قدس سره بعد از هفت روز طعام میخوردند و استنجا و وضو سیبا ختند پس در تمام هفته احتیاج وضوئی شد و در گورستان سکونت میداشتند چون بهندوستان تشریف آوردند قبولیت خداوندی زیاده از حد گردید آنکه میگویند که ایشان برای اراضی ملک خود نزد بادشاه هندوستان تشریف آورده بودند خلاف عقل معلوم میشود چرا که اینچنین تارک دنیا ملتجی اغنیا کی گردد و از تصرف اراضی کی راضی میشود

هر که زمین خودی قطع کند بهر دو دست		او چه کند ملک الملک همه املاک اوست
گیرم که سریر از بلور و ابریشم ست این سند قاقم و سمور و سنجاب		سگی داند هر آنکه او را چشم در دیده بوریا نشینان نسیم ست

و ایضاً شیخ عبد الحق رحمة الله علیه نوشته اند که آن معین الدین دیگر بودند که بجهت اراضی ملک نزد سلطان آمده بودند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت عارف کامل شیخ آدم بنوری رحمة الله تعالے علیه هر کسی را که دست گرفته مصافحه بیعت نمودند همو نوقت او را بمقام فنای قلبی میرسانیدند روزی در حضور ایشان شخصی فاسق آمد و گفت مرا بیعت فرمایند ایشان فرمودند که اول ظاهر خود را بشریعت نبوی علی صاحبها الصلوة والسلام آراسته نما بعد ازان بخدمت ما درآئی آن مرد بیدل شده رفت ایشانرا الهام شد که چه کاری کردی که طالب ما را از در خود محروم راندی و تلقین

نساختی ایشان شخصی را فرمودند که زود آن مرد را بیارید آن شخص نزد آن مرد
بسرعت تمام رفت و گفت که بیا حضرت شیخ ترا می طلبد آن مرد گفت من
نمی آیم پس شخصی دیگر را حضرت شیخ فرستادند آن مرد نیامد آخرالامر شخصی
را حضرت شیخ فرمودند که در گوش آن مرد از طرف من لفظ مبارک الله
بگوئید آن شخص دوان نزدیک آن مرد رسید و گفت که ایستاده باش
که من یک سخن از تو خواهم گفت آن مرد قدری توقف نمود آن شخص در گوش
او گفت که حضرت شیخ آدم ترا لفظ مبارک الله فرموده اند بمجرد شنیدن
این اسم شریف آن مرد را خرق حجب گردید و ولایت نقشبندی حاصل گشت
والیضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ آدم نبوری قدس سره هر کرا
مرید میکردند بوقت بیعت همون ساعت بفناء قلبی رسانیدندی ❊
روز سه شنبه بست چهارم جمادی الاولی غلام در حضور فیض
گنجور آن قبله خواص و عوام حاضر گردید دران وقت درس مکتوبات
قدسی آیات حضرت امام ربانی محبوب سبحانی واقف اسرار مقطعات
قرآنی کاشف رموز متشابهات فرقانی مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی
باسراره السامی بود دران نوشته بودند که شخصی از حضرت مجدد الف
ثانی رضی الله تعالی عنه سوال کرده بود که مرشد کامل مکمل سالک را از یک
ولایت بسوی ولایت دیگر میبرد یا دران ولایت که مقام اوست ترقیات

می‌بخشد حضرت مجدد رضی الله تعالی عنه در جواب نوشته بودند که از
یک ولایت دیگر بردن معلوم الوقوع نیست مگر در همون ولایت از توجهات
مرشد ترقیات واقع میشود تم کلامه الشریف. حضرت ایشان فرمودند
که حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه در اوائل حال این مکتوب نوشته
اند بعد از آن آنحضرت قدس سره در مکتوب دیگر ارقام فرموده که شیخ کامل
از یک ولایت بولایت دیگر میبرد چنانچه حضرت مجدد الف ثانی رضی الله
عنه خود صاحبزاده کلان یعنی مظهر تصدیق و مورد تحقیق کاشف استار
دقائق واقف اسرار حقائق وارث الانبیاء والمرسلین سید الاصفیاء زبدة الاتقیاء
عالم عامل فارق بین الحق والباطل مفخر الخلائق شیخ محمد صادق علیه رحمة
الله الخالق را توجه و همت فرموده از مقام ولایت موسوی بولایت
محمدی علی صاحبها الصلوات والتحیات رسانیدند و ایضاً حضرت ایشان
فرموده‌اند که شیخ الشیخ ما اعنی قطب الاقطاب غوث الشیخ والشاب عارف
آگاه مجاهد فی سبیل الله سیاح بحار لاهوت طیار جو ناسوت قطب رحی الوجود
سالک صراط المقصود مرکز دائره خلت و قیومیت مورد فیض محبت و
محبوبیت العالی الزاهد شیخ محمد عابد رضی الله عنه وارضاه عنا جناب
قیوم الزمن محبوب رب المنن شمس فلک ولایت نجم سماء هدایت غواص لجه
سباح بحار الوهیت عنقای قاف قربت طاوس ریاض محبت

منظہر برکات یزدان حضرت مولانا و قبلتنا و ما دینا میرزا جانجان علیه الرضوان
از ولایت موسوی توجه فرموده بولایت محمدی علی مصدرها الصلوة والسلام
رسانیدند و ہم جناب پیر و مرشد ما مشاہده نمودند که ما مقابل جناب سید بشر
علیه صلوات الله الملک الاکبر نشسته ام پس دیدم که در جائیکه من بودم آنحضرت
صلی الله علیه وسلم تشریف دارند و در مقامیکه آنحضرت علیه الصلوات
والتسلیمات تشریف داشته بودند من ہستم بعد از ان دیدم که در ہر دو جا آن
سید الدجی علیه صلوات الله الملک الاعلی نشسته اند من در ہیچ جا نیستم
بعد از ان مشاہده نمودم که در ہر دو مقام من ہستم ۞

روز چہار شنبه بست و پنجم جمادی الاولی این عاصی پر معاصی
بمحفل فیض مشاکل حاضر گردیدم حضرت الیشان فرمودند که طالبی که
پیش شیخ بیاید باید که اول استخاره کرده اورا داخل طریق سازد پس
عرض نموده شد که ہر شیخ را حاجت استخاره نمودن ست یا نے حضرت
الیشان قبله درویشان ارشاد فرمودند که صاحب مقام ولایت کبری که
خصائل رذائل او مبدل بحسنات گردید و فنا را تا حاصل شده و بشرح
صدر و اسلام حقیقی رسیده او را حاجت استخاره نیست چراکه در انوقت کار او
عین رضای مولاست که خود معدوم محض گردیده و نیست شده است ۞

روز پنجشنبه بست و ششم جمادی الاولی غلام بجنبوآن قبله انام

طریقہ بیعت

حاضر گردید شخصی برای بیعت نمودن حاضر گردیدہ بود حضرت ایشان قبلہ
درویشان قلبی وروحی فداہ ازان شخص پرسیدند کہ درکدام طریقہ شریف
ارادہ بیعت داری آن شخص عرض نمود کہ در طریقہ علیہ قادریہ حلقہ بندگی
درگردن اخلاص انداختہ بیعت خواہم نمود حضرت ایشان شیرینی طلبیدہ
فاتحہ بروح پرفتوح سید الاولین والآخرین علیہ افضل صلوۃ المصلین
وازکی سلام المسلمین وبروح طیبہ حضرت غوث الاعظم سید محی الدین
عبدالقادر جیلانی رضی اللہ تعالی عنہ بارواح پیران ایشان تا بہ
آن سرور علیہ صلوۃ اللہ الملک الاکبر نام بنام ومتوسلان طریقہ ایشان
تا بہ حضرت مولانا وقبلتنا وہادینا مظہر رحمان حضرت مرزا جان جانان رضی
اللہ تعالے عنہم اجمعین خواندند بعد ازان ہردو دست آن شخص بہردو
دست مبارک خود بطور مصافحہ گرفتہ استغفر اللہ ربی من کل ذنب و
اتوب الیہ سہ بار وکلمہ طیبہ دوبار وکلمہ شہادت یکبار خوانیدند و
بعد ازان دعا بجناب الہی بتوسل پیران طریقہ قادریہ برای کشود کارہای
دینی ودنیوی آن شخص وجمیع یاران حاضر وغائب وجمیع مومنان فرمودند
پس ازان ذکر قلبی ونگہداشت خواطر ووقوف قلبی ومراقبہ احدیت کہ
معمول طریقہ علیہ نقشبندیہ است تلقین فرمودند ومعمول جناب حضرت ایشان
ہمین است کہ طالب در ہر طریقہ کہ بیعت نماید اذکار ومراقبات طریقہ

علیہ نقشبندیہ تلقین میکردند چنانچہ عنوان خاندان مجددیہ برہمین قسم آمد
یافتہ است کہ داخل در ہر سلسلہ میکنند وسلوک وتسلیمات طریقہ شریفہ
نقشبندیہ میفرمایند بعد ازان حضرت ایشان شخصی دیگر را در طریقہ شریفہ
نقشبندیہ بیعت فرمودند بر نہج سابق و بر شیرینی فاتحہ بارواح سلسلہ
نقشبندیہ خوانده صرف سہ بار اللھم مغفرتک اوسع من ذنوبی ورحمتک
ارجی عندی من عملی خوانیدند و دعا فرمودند کہ اللھم اجعل للمتقین اماما
وہم دعا نمودند کہ الٰہی از نسبت شریفہ حضرت خواجہ بہاؤ الدین نقشبند رضی
اللہ عنہ این شخص را حظ وافر عنایت فرما و آن شخص در آنوقت اثری تمام
خود ازان نسبت شریفہ یافت وبسیار برکات وفیوض مشاہدہ کرده سے
نگاہ پاکبازان کیمیاست ۞

روز جمعہ بست وہفتم جمادی الاولی فدوی در حضور پر نور حاضر
گردید حضرت ایشان شخصی را نصیحت ادای صلوٰۃ میفرمودند کہ نماز را با
خشوع وخضوع باطمانینت قومہ و جلسہ کہ در مذہب امام ابو حنیفہ رضی اللہ
تعالیٰ عنہ واجبست و در بعضی مذہب فرض باید خواند وایضاً حضرت ایشان
فرمودند کہ شخصی از صحابہ در مسجد نماز بے طمانینت قومہ و جلسہ خوانده در
حضور آن سرور صلی اللہ علیہ وسلم آمده گفت السلام علیک یا رسول اللہ
آنحضرت جواب سلام داده فرمودند کہ نماز بخوان وبیا باز آن شخص نماز

بطریق سابق ادا کرده بحضور حاضر شد باز آنحضرت علیه الصلوة و التحیات فرمودند که نماز بخوان که تو گویا نماز نخوانده باز ان شخص نماز خواند باز فرمودند که صَلِّ فَاِنَّکَ لَمْ تُصَلِّ پس آن شخص عرض نمود که یا رسول الله صلی الله علیه وسلم نماز یکه مرا یاد بود خواندم آن سرور علیه تحیات الملک الاکبر ادا صلوة با طمانینت قومه و جلسه تلقین فرمودند بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند که شخصے در خواندن یک نماز اجر ده نماز می یابد و مردی اجر نه نماز و مردی اجر هشت نماز همچنین نه کسی اجر یک نماز می یابد و کسے میخواند و هیچ اجر نمییابد پس معلوم شد که کسیکه با رعایت سنن و آداب تدبیر و خشوع و خضوع و اطمینان صلوة ادا میکند اجر زیاده تر مییابد و هر که ازین کمتر نماید اجر کمتر می یابد و احوال بعضے عارفان برین عنوان در نماز مے شود ؎

چونکه با تکبیر مقرون شدند	همچو بسمل از جهان بیرون شدند

و ایضاً حضرت ایشان بلسان گوهر فشان ارشاد فرمودند که روزے ناگاه خوشبو عنبر ان بمشام جانم رسید که مست و مدهوشم گردانیده تمام مکان معطر گشت چون درانحال هوش ربا فرحت افزا چشم باز کرده بجانب بالا نگریستم مشاهده نمودم که بر فرق من روحی ست منور مطهر معطر جلوه نما و ظهور انوار برنگ شعشان آفتاب حوالی آن متجلی

و بالامی زیبای آن بزیور فیوض و برکات متجلی حیران گشتم که این جنیت و متعجب گردیدم که این کیست آگاه ازین سر نفرمودند و از نام و نشان اطلاعی نمودند بعد ازان در خاطر خطیر شد که با اینچنین تجلی شاید که ظهور روح پرفتوح جناب سید البشر علیه صلوات الله الملک الاکبر گردیده است و یا روح پاک حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه راقم این سطور گوید عفی عنه که این خاصه حضرت ایشان ست که در اکثر اوقات تمام مکان شریف معطر می شد و اهل مجلس می شنیدند خوشبوی مانند عطر خس و ایضاً در آنروز در خانقاه عرض اشتباه قضیه در بعضی مردمان بوقوع آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که روح پاک جناب حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه تشریف آورده ارشاد فرمودند که در خانقاه هر که قضیه نماید او را بیرون باید ساخت روز شنبه بست و هشتم جمادی الاولی غلام بحضور آن قبله انام حاضر گردید درس مکتوبات قدسی آیات در آنوقت شروع شده بود و معمول حضرت ایشان مدام همین بود که کلام فیض نظام حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه بعد از عصر خوانده میشد پس حضرت ایشان متوجه شده در مراقبه نشسته سماع مکتوبات شریفه مینمودند و بزبان گوهر فشان ارشاد نمودند که من ازین مکتوبات قدسی آیات فیض اخذ مینمایم چنانکه مریدان از پیران خود اخذ فیوض و برکات مینمایند و ایضاً فرمودند که سبحان الله

چه تقدیس و تنزیه حضرت حق جل جلاله بیان فرموده اند کلام ایشان در رنگ بیان انسانی ست الحق که سراسر الهام ربانی ست چون کلام شریف فیض نظام آن قبله انام اینچنین هادی خواص و عوام ست متکلم را برین قیاس باید شناخت و بوصف و سپاس او باید پرداخت ؎

من چه گویم وصف آن عالیجناب	نیست پیغمبر و لے دارد کتاب

نقلست آن حضرت ایشان برای توجه فرمودن متوجه بحلقه مستفیدان طرف که حلقه اخلاص بگردن ارادت داشتند می گشتند چون نظر فرمودند که مجمع مستفیدان با اخلاص و مخلصان با اختصاص بسیار ست که مردمان از سمرقند و بخارا و غزنی و تاشکند و حصار و قندهار و کابل و پشاور و ملتان و کشمیر و لاهور و سرهند و امروهه و سنبهل و بریلی و رامپور و لکهنو و جالیس و بهرایچ و گورکهپور و عظیم آباد و ڈهاکه و بنگاله و حیدر آباد و پونه و غیرها بطلب حق جل و علا اوطان خود گذاشته آمده بودند و حضرت ایشان را دران ایام ضعف بسیار بود ارشاد کردند که یاری مردمان مقرر شود سی کس اشخاص را در حلقه صبح اختصاص کنید و سی کس را در حلقه عصر و بقیه مردمان را بروز دیگر بهمین عنوان گروه سی سی مردمان آرید که توجه بگیرند و چون همه را توجه رسد باز سی کس اول دران بیایند و از توجه مستفیض شوند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که معمول حضرت مجدد الف ثانی رضی الله عنه

دحضرتین و جناب پیر و مرشد بر حق حضرت مرزا صاحب قبله رضی الله تعالی عنهم اجمعین همین بود که باری مردمان مقرر بود و ایضا حضرت ایشان فرمودند روزی مرا الهام ربانی شده بود که حضرت نظام الدین اولیا خلفای خود را بطرف دکن فرستاده بودند شما خلفای خود را بطرف ولایت کابل و بخارا و قندهار بفرستید ۰

روز یکشنبه بست و نهم جمادی الاولی بنده بحضور والا حاضر گردید حضرت ایشان مولوی بشیر محمد را ارشاد فرمودند که شما را نزول زیاده از عروج واقعست باید که کلمه لا اله الا الله بسیار گوئید و کلمه محمد رسول الله بعد از صد مرتبه بخوانید که عروج زیاده گردد و ایضا حضرت ایشان فرمودند که هر سالکی را که عروج زیاده شود در تهلیل لسانی هر بار کلمه محمد رسول الله ضم کرده بخواند تا که نزول زیاده گردد و هر کس را که عروج و نزول مساوی باشد در تهلیل کلمه محمد رسول الله بعد از ده بار یا پانزده بار بخواند این طریق در باب حصول عروج و نزول بسیار مفیدست و ایضا حضرت ایشان ارشاد فرمودند که روزی من بهمراهی خود نشسته بودیم و خلفای عظام حضرت پیر و مرشد بر حق حضرت قاضی ثناء الله پانی پتی و حضرت محمد جان رحمة الله علیهما هم در آن مجلس تشریف داشتند شخصی آمد و گفت که برای وجه خرچ معاش حضرت مولوی ثناء الله سنبهلی رحمة الله علیه

مبلغ یکروپیه یومیه برسائر مقرر شده است اہل مجلس گفتند که مبلغان
سائر قریب بحرمت اند ظلمت در باطن اوشان از تصرف اینچنین مبلغان
خواہد آمد حضرت محمد جان فرمودند که میزاب فیض جناب حضرت امام ربانی
مجدد الف ثانی وقتیکه میریزد کوہهای ظلمت را برنگ برگ کاہ میرباید
واین سخن فرمودند و آہی کشیدند و بیفتادند و بیہوش گشتند ؛
روز دوشنبه سلخ جمادی الاولی بنده در محفل فیض منزل حاضر
گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که میان محمد [illegible]
پیر و مرشد برحق بودند روزی ایشانرا قبض واقع شد [illegible]
توجه فرمودند رفع قبض نگردید بعد ازان روح مبارک حضرت خواجه
خواجگان پیر پیران خواجه بزرگ بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه
جلوه آرا گردید ارشاد کردند که ای کیست این نسبت چه کم ست یعنی ترقی از این
احوال اگر واقع نمیشود این نسبت ہم بسیارست پرداخت ہمین باید کرد ـ
روزی میان محمد موصوف در مجلس منکران حضرت پیر و مرشد برحق
مرزا صاحب و قبله اتفاقاً نشسته بودند در انجا مذکور حضرت مرزا صاحب
قبله بطور اہانت آمد میان مسطور منها الفت نمود و از اہل مجلس خفا شده
برخاست چون بحضور حضرت مرزا صاحب قبله حاضر گردید حضرت مرزا
صاحب قبله بسیار خوشدل شده توجه فرمودند فی الحال رفع قبض گردید

وعروج واقع شد باز حضرت ایشان فرمودند که ترقی که بسبب خدمت میشود از ریاضات این کس عشر عشیر آن نمیشود خدمت ست که کار چندین ساله را در طرفة العین میسر می آید و خدمت ست که سالک را بجذبات الهیه میرساند
روز شنبه غرهٔ جمادی الآخرة بنده حاضر حضور گردید ذکر گرسنگی که طعام عاشقان ست افتاد حضرت ایشان حدیث شریف خواندند که پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم گاهی طعامی سیر شکم تناول نفرمودند و همچنین اصحاب کرام رضوان الله تعالی علیهم اجمعین گرسنگیها کشیده اند و اولیای متقدمین ریاضات شاقه و مجاهدات شدیده کشیده اند برگ درختان و بیخ گیاه قوت ایشان بود پارچهای کهنه که در راه افتاده بودند آنرا پاک ساخته لباس خود میساختند کسی بعد از پانزده روز میخورد و کسی قریب یکماه هیچ تناول نمیفرمود کسی شصت سال پشت بر زمین ننهاد کسی چهل سال خواب نکرد حضرت بزرگ شاه نقشبند رضی الله تعالی عنه در طریقه خود توسط را اختیار فرموده گفته اند که از نیم آثار کم نباید خورد تا قوت عبادت ساقط نگردد و امام غزالی رحمة الله علیه فرموده اند که شیر و غیره وادام دیگر که همراه نان می خورد باید که درین نیم آثار داخل باشد نیز حضرت ایشان فرمودند که قیاس حال خود بحالت رسالت پناهی

صلی اللہ علیہ وسلم نباید کرد کہ آنحضرت فرمود کہ من مثل شما مردمان نیستم بلکہ طعام و شراب پیش پروردگار خود تناول میکنم ❊

روز چہارشنبہ دوم جمادی الآخرہ غلام بمحفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ آدمی را باید کہ نظر بر صدق مواعید حق سبحانہ داشتہ نگاہ لطف اسباب ظلمیہ و وہمیہ ننماید و بیقین داند کہ او روزی میرساند ہر کرا پیدا کردہ است روزیش مہیا کردہ است ❊ مصرعہ رزق را روزی رسان پر میدہد ❊ وایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ قبل از بناء خانقاہ بسبب قلت مکان برای اقامت صوفیان آرزو نہایت بود و در جوار مکانے بود کہ مالک آن بیع میساخت شخصے گفت کہ این مکان را شما خرید نمائید در آن زمان یک خرمہرہ در ملک نداشتم و جناب کارساز حقیقی جلت عظمتہ دعا بجہت برآمدن این مدعا نمودم حق سبحانہ و تعالی دعا را ہم آغوش مدعا گردانید و فتوحی از غیب رسانید کہ آن مکان را خرید کردہ در تحت تصرف خود آوردم و چند مکانات دیگر بمبلغ ہفت ہشت ہزار روپیہ خریدہ داخل خانقاہ نمودم تا الی الآن خرچ از غیب الغیب عنایت میفرماید و کاروائی داد دای احتیاج بود اصلاً کیا بینی میبناید ❊

روز پنجشنبہ سوم جمادی الآخرہ بندہ بحضور فیض گنجور حاضر گردید

حضرت ایشان بزبان گوهرفشان ارشاد فرمودند که احوال صوفیان
خانقاه معلوم نمایند که نماز تهجد میخوانند و مداومت برین مینمایند یا نه
کسیکه مداومت برین امر نمیکند او را تقید بلیغ کنید و خود در آمده خفته
را بیدار و بیدار را متوجه بیار نمایند که فرموده اند ع

یک چشم زدن غافل ازان ماه نباشی	شاید که نگاهی کند آگاه نباشی
پس از سی سال این معنی محقق شد بخاقانی	که یکدم با خدا بودن به از ملک سلیمانی

روز جمعه چهارم جمادی الآخره فقیر بجناب فیض مآب حضرت پیر
دستگیر حاضر گردید حضرت ایشان برای صلوٰة عصر در مسجد تشریف
آورده بودند بعد ادای نماز ملا گل محمد غزنوی کلام با کسی شخص کرده
حضرت ایشان بسیار زجر فرمودند که در بارگاه حضرت حق جل و علا آمده
ترک ادب نباید شد و متوجه بجانب غیر او سبحانه نباید گردید روبروی
بادشاه ظاهری چه قدر آداب ملحوظ میدارید پس بحضور بادشاه حقیقی چون
رو آرید زیاده تر کسر خود باید کنید و خود را عدم محض گردانید و نیست
شده حضور یار در آئید و ایضا حضرت ایشان فرمودند که صوفی را لازم
ست که در صلوٰة لحاظ نماید که در قیام چه کیفیت حاصل شده و در رکوع
چه انوار طاری شده و در سجده چه اسرار هویدا گشته و در قاعده چه فیض

وارد شده و بعد از نماز انجام را خیال کند که چه برکات بسبب ادای صلوة دست داد بعد ازان درس مکتوبات قدسی آیات شروع شد حضرت ایشان بسیار اسرار و غوامض مقامات عالیه بیان فرمودند و دران اثنا میر قمر الدین سمرقندی عرض نمودند که فنا را عود هست و عدم را عود نیست حضرت ایشان فرمودند که وجود عدم را عود هست و وجود فنا را عود نیست مرتبهٔ عدم اول است و مرتبهٔ فنا آخر۔ چون اعدام پیاپے مے آیند فنای فنا حاصل میشود بعد ازان این شعر فرمودند ؎

وصل اعدام گر توانی کرد		کار مردان مرد دانی کرد	

بعد ازان مولوی شیر محمد عرض نمودند که مرا عدمیت می آید و تا یکپاس میماند و گاهی کم و گاهی زیاده و از ذکر آن حالت میرود حضرت ایشان فرمودند که در انوقت ذکر نباید کرد بلکه پرداخت آن نسبت باید نمود که تا این احوال چندان بظهور آید که هرگز نرود پس حضرت ایشان بزبان گوهرفشان این مصرعه خواندند مصرع برنمی خیزد بتعظیم قیامت گردنا ؛

بعد ازان شخصی آب برای دم نمودن بجهت شفای مریض در حضور آورد حضرت ایشان قدری آب پس خورده خود دران آبخوره انداختند و این نقل فرمودند که دارا شکوه در حضور بزرگی آب بجهت شفای مریض فرستاده که این را نوش فرموده عنایت فرمایند که سور المومنین شفا در خبر وارد ست

ایشان قدس سره از آن آب نوش فرموده فرستادند و آنحضرت ایشانرا
اسهال شد که خداوند ایمان کامل دارم یا نه اگر آن مریض را شفا
حاصل شد مشعر بر ایمان ماست و الا دال بر ما و گرفتاری ما و ایضاً حضرت
ایشان میفرمودند که من هر روز این دعا میخوانم و هر یک را باید خواند
اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِیْ وَارْحَمْنِیْ وَعَافِنِیْ فِی الدُّنْیَا وَالْآخِرَةِ وَاشْفِنِیْ شِفَاءً عَاجِلًا
لَا یُغَادِرُ سُقْمًا وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که در
کلام نسبت متکلم ظاهر میشود بعد ازان ارشاد کردند که قبل ازین عرضی
مولوی بشارت الله صاحب آمده بود دران احوال باطن خود را از ابتدا
تا انتها ترقیم نموده بودند و میان احمد یار صاحب که صاحب ادراک صحیح اند
هم دران وقت موجود بودند چون آن عرضی میخواندم نسبت همه مقامات
که دران نوشته بودند ظاهر گردید چنانکه میان احمد یار صاحب هم معلوم کردند
بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که میان ابو سعید صاحب هم در احوال باطن
خود رساله تحریر نموده اند من آنرا من اوله الی آخره دیده ام مطابق
مکتوبات شریف حضرت امام ربانی ست بعد ازان حضرت ایشان فرمودند
که مولانا خالد رومی را هم گفته ام که احوال باطن خود تحریر سازند انشاء
الله تعالی اوشان هم نگاشته خواهند فرستاد و مولانا خالد افضل خلفا

حضرت ایشان هستند که در بغداد شریف بهدایت طالبان و رهنمائی سالکان مصروف اند مرجع عالم اند عرضی ایشان بجناب حضرت ایشان آمده بود متضمن این احوال بود که صدکس عالم متبحر صاحب تصانیف از یاران این فقیر قابل اجازت گردیده اند و پانصدکس از اکابر علماء داخل طریق شده اند و تعداد عوام و خواص مردمان که بیعت نموده اند چه بیان آید ❊

روز شنبه پنجم جمادی الآخره بحضور پرنور حاضر شدم سطری چند از مکتوبات قدسی آیات حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه بموجب امر شریف در حضور خواندم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که معنی این کلام فیض نظام بغور تمام فهمیده میشود لیکن فیض و برکات نقد وقت ست و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که در سیر لطیفه قلب اول تلوینات می آیند از قسم قبض و بسط و فراغ و سرور و ذوق و شوق وقتیکه قلب از تقلب بازگردید و به فناء و بقاء رسید از تلوینات ست و به تمکین پیوست بعد ازان در سیر لطیفه نفس هم تلوینات می آیند و احوال گوناگون در پیش میشود و چون از بوقلمونی باز میگردد و بفناء و بقا میرسد از تلوین به تمکین می در آید بعد ازان احوال و اسرار بر لطیفه قالب می آیند و تلوینات پیدا میشوند لیکن لطائف عالم امر را رهائی از تلوین و رسائی تا تمکین نیست و اگر هست به تبعیت ست لا بالاصالة ❊

روز یکشنبہ ششم جمادی الآخرہ غلام بحضور فیض گنجور حاضر گردید
شخصے از مکہ معظمہ اسم مبارک ایشان شنیدہ آمدہ بود ازو پرسیدہ شد
کہ تو چہ شنیدہ آمدہ گفت کہ من در بیت اللہ بودم کہ قافلہ از بغداد شریف
آمدہ بود مردمان آن کاروان در حرم شریف مذکور مینمودند کہ در بغداد
شریف شخصے ست عالم متبحر مولانا خالد نام وارد و بہند وستان رفتہ
طریقہ نقشبندیہ از حضرت قیوم زمان غوث جہان کاشف اسرار خفی و جلی
مولانا غلام علی رضی اللہ تعالے عنہ اخذ کردہ خرقہ خلافت پوشیدہ
آمدہ است در اقلیم روم شہرۂ آفاق گردیدہ عالمان اقلیم روم اکابران
مرز و بوم بدست او بیعت نمودند پس من از استماع این سخنان مشتاق لقاء
حضور گردیدم آخر الامر از عنایت الٰہی تا باین آستان فیض نشان رسیدم

روز دوشنبہ ہفتم جمادی الآخرہ

در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند
کہ نسبت نقشبندیہ عبارت از دوام حضور و آگاہی و گم شدن
خطرات از دل اکابران طریقہ شریفہ مقرر نمودہ اند لیکن نزد
ما گم شدن خطرات بجای گم شدن خطرات ست ۔ و ایضاً
حضرت ایشان قلبی و روحی فداہ ارشاد فرمودند کہ چہار قسم فنا کہ
جناب غوث صمدانی قطب ربانی حضرت سید محی الدین عبدالقادر گیلانی

عبدالقادر جیلانی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالےٰ عنہ دار فناء و عنا
فرمودہ اند چنانچہ در ماسبق مذکور شدہ اند در فنار قلبی کہ عبارت از نسیان
ماسوی ست حاصل میشوند *

روز سہ شنبہ ہشتم جمادی الآخرہ فدوی جان نثار در حضور آن
محبوب پروردگار حاضر گردید حضرت ایشان بزبان گوہرفشان ارشاد
فرمودند کہ جمیع تصنیفات اکابران طریقت و تالیفات عارفان حقیقت
مملوست از توحید وجودی و ذوق و شوق و بیان مقامات عشرہ کہ عبارت
از توجہ و انابت و صبر و قناعت و زہد و توکل و رضا و تسلیم و غیرہ است
دران مندرج لیکن مقاماتیکہ حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ
تحریر فرمودہ اند ہیچکس از عارفان این معارف در سلک تحریر منتظم نکردہ
در زمین و آسمان کتابے در عرفان یزدان مثل مکتوبات قدسی آیات
حضرت مجدد نیست و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ سالک را در سیر
لطیفہ قلب و نفس ذکر خفی و نفی و اثبات و تہلیل لسانی ترقی می بخشد و در
سیر عناصر ثلثہ کثرت نوافل با طول قرارت و در کمالات ثلثہ تلاوت
کلام اللہ مجید و در حقائق سبعہ خواندن درود موجب ترقیات می شود
بعد ازان در حضور پر نور بیان نسبت و عبادت آمد حضرت ایشان فرمودند کہ
بعضے اولیاء را نسبت بجناب حق سبحانہ از کمال زہد و ریاضت و

ترک و تجرید حاصل میشود و جمعی را قرب الٰهی جلشانه از کثرت عبادت میسر میشود لیکن مقام اہل عبادت بر صاحب توکل و زہد و ریاضت عالی ست والیضاً فرمودند که ہر کرا الیقین زیاده مقام او اعلا والیضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت شاه گلشن رحمة الله علیه صاحب کشف و کرامات و زہد و ریاضات بودند سی سال عمر در گلیم گذرانیدند و بعد از سه روز قدر تناول میفرمودند طعام پوست خربزه و تربوز و پوست اشیای دیگر خوردنی موافق ہر موسم بود که در کوچه و بازار افتاده بودند آنرا برداشته پاک ساخته میخوردند و در مسجد جامع استقامت می ورزیدند و چون شدت عطش میشد دو سه کف آب حوض مینوشیدند و آن بسیار شور بود روزی عورت فاحشه بحسن کمال آراسته و بجمال پیراسته از دریچه بام رو برآورده نظاره میکرد یاران طریقه که دران مجلس حاضر بودند از ایشان عرض نمودند که این فاحشه را توجه فرمایند که بهدایت آید ایشان تساہلی فرمودند چون یاران اصرار بسیار کردند ایشان متوجه شدند بحکم خداوندی جلشانه بعد از دو سه گهڑی آن عورت ترک لباس کرده حلق سر نموده کفنی گلیم پوشیده بخدمت ایشان آمد و توبه و استغفار از اجرام ماسبق ساخته از ایشان بیعت نمود و حلقه بندگی در گوش اخلاص انداخت و ہم دران عہد حضرت قیوم زمان مرشد عن خیر قبله عالم خواجه محمد زبیر رضی الله تعالی عنه بودند

ومسند ارشاد و وسادهٔ هدایت از وجود باجود ایشان مزین بود
صاحب عبادت کثیره بودند بعد از نماز مغرب صلوة اوّابین میخواندند
و دران ده سیپاره‌ای کلام الله مجید قرارت میفرمودند بعد ازان حلقهٔ
رجال مینمودند و توجه میفرمودند بعد ازان در محلسرا تشریف برده حلقهٔ
نسا مینمودند و توجه میفرمودند بوقت نصف شب چند گهڑی استراحت
نموده برای تهجد می برخاستند و در صلوة تهجد چهل بار یا شصت بار سورهٔ
یسین میخواندند بعد ازان در مراقبه تا بچاشت اوقات بسر میبردند بعد ازان پیش از
حلقهٔ رجال میکردند و همه روز توجه نمودن و هدایت ساختن مخلوق میگذرانیدند
و بعد ازان قدری قیلوله نموده برای نماز فی الزوال برخاسته بطول
قرارت در چهار گهڑی ادا میفرمودند بعد ازان ختم خواجها خوانده بنماز
ظهر می پرداختند بعد ازان تلاوت کلام الله نموده طعام تناول میفرمودند
و همین وقت طعام آنحضرت بود بعد از نماز عصر مشکات شریف یا مکتوبات
ذکر میشد و چون از محلسرا بمسجد تشریف می آوردند امرایان دوشالها
و مسند یا پارچهای نو از آستانه فیض نشانه تا بمسجد شریف بر زمین می انداختند
تا که قدم مبارک بر زمین ننهند و اگر بعیادت مریض و یا باجابت دعوت
سوار می شدند سواری ایشان مثل بادشاهان جلوه گر بودی روزی
ایشان سوار شده بر سر جامع مسجد گذر فرمودند و حضرت شاه گلشن رحمة الله

علیه دیدند که شخصی در نالکی نشسته است و بسیار پالکیها در رکاب آن میدوند و مجمع کثیر برنگ غلامان گرد و پیش پالکی او هستند و انوار محیط آن نالکی اینچنین ست که گویا از بالای نالکی تا فلک نوریست لامع و تمام کوچه و بازار مملو ازان نور گردیده است حضرت شاه گلشن گلیم کهنه خود را از سر انداختند و یاران خود را فرمودند که این را در آتش بسوزانید یاران عرض نمودند که سببش چیست فرمودند که این امیر که میرود آنچنان در سواری این نوریست که من در گلیم خود گاهی شمه اش مشاهده نکرده ام و با وصفیکه سی سال درین گلیم بریاضت صرف کرده ام شخصی عرض نمود که حضرت محمد زبیر هستند ایشان فرمودند للّه الحمد که پیرزاده ما هستند آبروی ما باقی ماند و مریدان خود را برای استفاده بخدمت حضرت قبله عالم فرستادند و فرمودند جائیکه حضرت ایشان تشریف دارند ما را مرید گرفتن جائز نیست و درین اثنا ذکر ریاضات و مجاهدات اولیای متقدمین بیان فرمودند و تاسف بسیار خوردند که از دست ما هیچ نمی آید بعد ازان بمقام شکر آمده فرمودند که از فضل الهی درینجا اگر شخصی می آید و موافق فرموده ما کار میکند او را البته چیزها وارد میشوند و این شعر خواندند ع

عاشق کجا که یار بحالش نظر نکرد	ای خواجه درد نیست وگرنه طبیب هست

روز چهارشنبه نهم جمادی الآخره سنه ۱۲۳۱ ه بحضور والا حاضر

گردیدم نخفی از خطرات و وساوس طالبان بمیان آمد حضرت ایشان فرمودند که وساوس و خطرات که بر دل می آیند چهار قسم اند شیطانی ملکی نفسانی حقانی وساوس و خطراتیکه شیطانی باشند از جانب یسار می آیند و ملکی از طرف یمین و نفسانی از سمت فوق که دماغ ست و حقانی از فوق الفوق بر دل نزول میکنند و ایضاً فرمودند که حضرت سید البشر علیه صلوٰة الله الملک الاکبر ارشاد فرمودند که ذلک من کمال الایمان یعنی این آمدن خطرات مقتضای کمال ایمانست چه هر جائیکه چیزی باشد البته خوف آمدن دزد میشود و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که درین طریقه شریفه از عنایت پروردگار و از توجهات پیران کبار خطرات از دل طالبان کم میشود بعد ازان گم میشوند در قلب نمیروند مثل مگسها که بر آئینه می نشینند و در دون آئینه رفتن نتوانند و یا خس و خاشاک که بر روی دریا میباشد و در ته آب رو نیاید همچنین خطرات بیرون آیند و در دل نمی درایند بعد ازان از انجا هم مندفع شده بلطیفهٔ نفس مے آیند و پس از تزکیهٔ نفس بتخیله ظهور کنند و چون از انجا نیز روند دیگر هیچ جا هیچ وقت نمی آیند صاحب این مقام را اگر فرضاً عمر هزار ساله داده شود هرگز خطرهٔ غیر در دل او نیاید ؛

روز پنجشنبه دهم جمادی الآخره غلام در محفل فیض منزل حاضر

گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که مرکز الیقین زیادت مقام قرب او
اعلی تر ست باید دانست که مقام یقین سه اند اوّل علم الیقین ست
دوم عین الیقین سوم حق الیقین ست که تفصیل این در کتب مسطور ست
احتیاج ارقام ندارد و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی بمزار
پرانوار حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی رضی اللہ تعالیٰ عنہ رفته
بودم بابسم العلی العظیم خواجه را دیدم که از مزار خود بیرون آمده استقبال
من نمودند و بسیار نوازشها فرمودند ❖

روز جمعه یازدهم جمادی الآخره بحضور عالی حاضر گردیدم دران
وقت مذکور وفات بزرگان آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که جناب
والد ماجد من رحمة اللہ علیه طریقه شریفه قادریه داشتند چون وقت
ارتحال ایشان رسید ارشاد فرمودند که جناب حضرت غوث الاعظم
محبوب سبحانی عبد القادر جیلانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ تشریف آورده اند
پس اشارت از دست مبارک خود کردند که این ایستاده اند حضرت
غوث الاعظم و جان بحق تسلیم شدند اللهم نور قبره و بعد ازین جمعه بسیار
کرامات و خرق عادات ایشان بیان فرمودند ❖

روز شنبه دوازدهم جمادی الآخره بنده بحضور فیض گنجور
حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که عرضی مولوی بشارت الله

آمده بود در جواب این ارقام نمودیم که از گذشته نادم و مستغفر باشند و آینده را اجتناب لازم شناسند و علی الدوام مشغول یاد الهی باشند هم درین اثنا شخصی عرض نمود که حضرت ایشان برای من چیزی ارقام فرمایند حضرت ایشان این آیهٔ کریمه نوشتند قُلِ اللّٰهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ و تفسیر آن نیز برین نهج قلمی نمودند که تفویض امور جزئی و کلی بحضرت الله سبحانه باید کرد و از تدبیر معاش و فکر آن هیچ نباید فرمود و تعلقات ماسوی الله را بگذار و امور خویش را باو تعالی بسپار

سپردم بتو مایهٔ خویش را	تو دانی حساب کم و بیش را

روز یکشنبه سیزدهم جمادی الآخره بحضور شریف مشرف گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که متصوفین متقدمین فرموده اند که راه الهی جل و جلاله دو گام ست گامی بیرون هستی خود زدن و بگام دیگر بخدا پیوستن ست و حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه فرموده اند که راهی که ما در صدد قطع آنیم همگی هفت گام ست دو گام بعالم خلق تعلق دارد و پنجگام بعالم امر اول که سالک در عالم امر قدم میزند تجلی افعالی برو میرسد که عبارت از فنای قلبی ست و بگام دوم تجلی صفات ثبوتیه که عبارت از فنای روحی ست و بگام سوم تجلی شیونات ذاتیه الهیه که عبارت از فنای سری ست و بگام چهارم تجلی صفات

سلبیه الٰهیه که عبارت از فنار خفی ست دیگام پنجم شان جامع الٰهی که عبارت از فنار اخفیٰ ست و دو گام که تعلق بعالم خلق دارد و گام اوّل فنار لطیفه نفس ست و گام دوم فنار لطیفه قالب بعدازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند که تا باینجا که قطع لطائف سبعه میشوند نصف راه سلوک طریقه شریفه مجددیه طی میشود و نصف دیگر که باقی ست از نصف اول بمراتب وسیع تر و عالی تر ست وآن عبارت ست از کمالات ثلثه و حقائق سبعه که تفصیل آنها در مکتوبات قدسی آیات حضرت امام ربانی رضی الله تعالی عنه مفصلاً و مشروحاً مسطور ست ۞

روز دوشنبه چهاردهم جمادی الآخره

سیه محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان دران وقت درس کلام مجید می فرمودند و دُرر غرر معانی را برشتهٔ تحقیق و تدقیق انتظام میدادند شخصی عرض نمود که دقت حضرت ایشان از حضرت مولوی عبدالعزیز صاحب زیاده ست حضرت ایشان فرمودند که تو به ایشان بحر علم و دریای بیپایانند از گل گلدستهٔ مهیا می سازند و من از گل غنچهٔ سکنم ۞

روز سه شنبه پانزدهم جمادی الآخره غلام بحضور آن قطب انام حاضر گردید حضرت ارشاد فرمودند که روزی حضرت شاه گلشن رحمة الله

علیه نشسته بودند ناگاه مردی ذمی از در درآمد ایشان برای تعظیم او سر و قد
برخاستند مردمان متحیر ماندند بعد از ان ایشان از آن مرد ذمی پرسیدند
که از تو بوی مرشد من می آید آنمرد عرض کرد که نزد من هیچ چیز نیست الا
کتابے ایشان - کتاب را کشاده دیدند دو سطر چند از دست خط خاص
حضرت مظهر اسرار سرمد حضرت شیخ عبدالاحد رضی الله تعالی عنه متحرر بودند
و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی مولوی رفیع الدین صاحب مد ظلهم الله
تعالے کتابے میخواندند و من نیز در ان مجلس حاضر بودم ناگاه انوار و برکات
بسیار آمدند گفتم که از خواندن این دو سطر فیضی کثیر وارد شد مولوی صاحب
فرمودند که این دو سطر نوشته حضرت عبدالاحد اند و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که روز دیگر هم برین نهج واقع شد گفتم که فیضی بنوع دیگر آمد مولوی
صاحب فرمودند که این سطور تحریر حضرت شاه ولی الله اند رحمة الله علیه
راقم گوید عفی عنه که اولیاء الله گلهای باغ وحدت اند هر گلی را بوئے
علیحده و رنگے جدا عطا فرموده است هر کسی را که قوت شامه داده اند
بهر رنگ و بو مینماید و این همه رنگ ظهور آن بیرنگست که در هر گلے
بنگ دیگر جلوه گر گردیده است عاشق شیدا هر رنگے که می بیند رنگ بیرنگ
میشناسد و هر بوی که می بوید بوی محبوب حقیقی در ان میجوید تا چه بیرنگ
حصول از هم بیقراری دل بیفزود و در فغان میکوشد ۰

روز چهارشنبه شانزدهم جمادی الآخره بنده در حضور سراپا
نور حاضر گردید دران وقت مردمان غزنوی و بخاری در حضور
پرنور حاضر بوده رخصت خواستند حضرت ایشان ارشاد فرمودند که از شما
یک کس درینجا ماند و چند مدت استقامت ورزد که تا نسبت باطنی پیدا کند
راهی بوطن خود گردد و شیخ گل محمد غزنوی هم دران مجلس حاضر بودند حضرت
ایشان فرمودند که گل محمد را به بینید که پیر بخارا شده است و اینجا آمده بود
و کلام الله مجید هم نخوانده بود از تفضلات الهی جلشانه و عنایات پیران
کبار رضی الله تعالی عنهم اجمعین در چند مدت کلام الله مجید ختم کرده و علم
فقه تحصیل کرد و نسبت باطن بقوت تمام پیدا ساخت و خرقه خلافت ازینجا
گرفته در بخارا شریف پیری شده هدایت و ارشاد بمردمان آن دیار مینماید
بعد ازان حضرت ایشان این شعر خواندند

بنشین بگدایان در دوست که هر کس	بنشست باین طایفه شاهی شد و برخاست

روز پنجشنبه هفدهم جمادی الآخره در محفل فیض منزل حاضر گردیدم
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که چون نفس مطمئنه میگردد و از خصائل
رذائل بحسنات میگردد ع شاهی شده بر تخت صدر مینشیند
و این حالت بعد از قطع دائره ولایت کبری که متضمن سه دوائر و یک
قوس است میسر میشود و شرح صدر بحصول می انجامد و نظری بدیهی میگردد

واستدلالی کشفی که فنای نفس عبارت از انست بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که کمال این فنا بعد از مدت مدید حاصل میشود و حضرت خواجه باقی باللہ رضی اللہ تعالے عنہ فرمودہ اند که سالکے که تا چهل سال خلوت اختیار کند و هر روز بر چهل هزار بار اسم ذات و نفی و اثبات مداومت نماید درآن وقت بکمال فنا میرسد و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت ایشان شهید نور اللہ مرقدہ المجید ارشاد میفرمودند که سی سال خدمت پیران کبار نمودم چهار سال بخدمت حضرت مظهر انوار سبحانی سید نور محمد بدایونی رسیده توجه گرفتم و شش سال بعد از انتقال ایشان بمزار پرانوار حاضر شدم بعد ازان بخدمت عارف باللہ حضرت حافظ سعد اللہ علیه رحمة اللہ رفتم و دوازده سال بخدمت آن مرشد باکمال گذرانیدم پس از انتقال ایشان بخدمت منفخر زاهد و عابد حضرت شیخ محمد عابد رضی اللہ تعالے عنه آمدم و ده سال بتوجه شریف ایشان مستفیض شدم بعد از وفات شریف ایشان سی سال شده اند که باشغال و اذکار و حلقه و مراقبه مشغولم و مردمان را بیعت و هدایت مینمایم پس الحال که شصت سال درین راه گذرانیده ام فنای قلبی بتمامیت و اکملیت میسر گردیده است و تعلق علمی و حبی کما ینبغی در دل نمانده است و خود را مرده می یابم از هستی نامی و از خودی نشانی نمانده است مردمان که نزد من می آیند

وسلامی میکنند و یا پیام دیگران میرسانند میدانیم که من مرده ام ایشان بقبر
می آیند و سلام میکنند و کلام میگویند و پیام میرسانند چون بار دیگر میگویند
من بغور در خود نظر میکنم میگویم که شاید من زنده ام و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که جناب قیوم زمان خلیفه رحمان قطب شام و روم حضرت ایشان
عروة الوثقی خواجه محمد معصوم رضی اللہ تعالی عنه میفرمودند که مردمان بکلمه
طیبه اشتغال دارند و لااله الا الله که میگویند بجای الا الله الا انا تحقق میشود
تا وقتیکه فنای نفس که عبارت از شکستگی انا ست حاصل نیست بجای
الا الله الا انا ست و هم حضرت ایشان عروة الوثقی خواجه محمد معصوم رضی الله
تعالی عنه نوشته اند که روزی من بسیار تضرع و زاری بجناب باری
عز اسمه بجهت فنای انا نمودم مشاهده کردم که بسیار زنارها از گردن نفس
من بدر می آیند و می شکستند بعد از ان بخدمت حضرت والدی و مرشدی
مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنه حاضر شده اظهار این واقعه ساختم حضرت
والدی فرمودند که تا هنوز فنای کامل نگردیده و بعد از مدت مدید اتفاق
طواف بیت الله افتاد در انجا از فضل او سبحانه جل شانه حصول این
دولت عظمی و موهبت کبری نقد وقت گردید للّٰه الحمد و المنة که بعد از
حصول این سعادت در کلمه لااله الا انا که گرفتار بودم بیرون آمده بکلمه
طیبه لااله الا الله مشغول گشتم ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و الله

ذو الفضل العظیم بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که برای تبدیل اخلاق
رذیله وصفات بشریت و رفع انانیت تکرار کلمهٔ طیبه و کثرة ذکر باید نمود
هرگاه که انوار الهی جل شانه غالب آمد البته در اخلاق و اوصاف سالک شکستگی
حاصل خواهد شد آیهٔ کریمه اِنَّ الْمُلُوْكَ اِذَا دَخَلُوْا قَرْيَةً اَفْسَدُوْهَا وَجَعَلُوْٓا
اَعِزَّةَ اَهْلِهَآ اَذِلَّةً اشاره فرمایا بهمین معنی ست ٭

روز جمعه بیست هم جمادی الآخره حاضر حضور گردیدم حضرت ایشان
عزیزی را مخاطب ساخته فرمودند که آیهٔ شریفه رِجَالٌ لَّا تُلْهِيْهِمْ تِجَارَةٌ وَّ
لَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ اشاره بدوام ذکر قلبی وارد و در کریمه فَاذْكُرُوا اللّٰهَ
قِيَامًا وَّقُعُوْدًا وَّعَلٰى جُنُوْبِكُمْ نیز امر بهمین ذکر قلبی مفهوم میشود چه ذکر قلبی
هر وقت می شود و ذکر لسانی علی الدوام تعسر میدارد و درین اثنا اخوان الصفا حسب
معروض ساختند که اگر بزرگی در حین حیات خود خلیفهٔ خود کسی را مقرر نساخت
و بعد از فوت او مشائخ وقت شخصی را بجای آن بزرگ نشانند و خرقه و
کلاه آن بزرگ او را پوشانیدند دران شخص برکتی و نسبتی پیدا می شود حضرت
ایشان ارشاد کردند که بلی چنین ست بعد ازان نقل فرمودند که بزرگی
وفات یافت و کسی را خلافت در حین حیات خود نداده بود مردمان مجتمع
شده بعد از انتقال آن بزرگ جبه و دستار شخصی را پوشانیدند فی الحال
احوال آن شخص مثل احوال آن بزرگ گردید و بهمان مراتب ترک و تجرید رسید

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که بزرگی بوقت انتقال وصیت نموده بود که بعد از من بروز چهلم که اجتماع مردمان خواهد شد طائری از غیب می آید پس بر سر هر کس که نشیند خلیفهٔ من ست حاضران از استماع این واقعه متحیر شدند اقتضای الهی جلشانه بعد از واقعه آن بزرگ بروز چهلم همون واقعه در پیش آمد که طائرے از آسمان پرواز نموده در مجمع مردمان آمده بر فرق شخصے بازاری اہل حرفه نشست مردمان دیدند که این شخص قابل خلافت و لائق اجازت طریقه نیست لیکن بموجب فرمودن آن بزرگ آن شخص را گفتند که خرقه خلافت ترا وصیت نموده اند آن شخص گفت که من مرد بازاری ام لیاقت این امر ندارم آخر الامر بگفتن همه صاحبان شرف خود فهمیده گفت که من در بازار رفته داد و ستد گذاشته از مردمان اہل معامله انقطاع نموده می آیم پس آن شخص در بازار رفته انفصال معاملات کرده آمده و خرقه و دستار آن بزرگ پوشید حق تعالی همون وقت از نسبت باطنی سرفراز نموده وایضاً حضرت ایشان فرمودند که شاه عبد الرحمن قادری مردی بزرگ بودند و در ترک و تجرید قدم راسخ داشتند اکثر اوقات بر گاوی سوار میشدند چهار نان و پارچه پنیر بالای سر خود می بستند و جهلنگه چارپائی بجای لباس می پوشیدند خرق عادت بسیار از ایشان صادر می شد بعد از وفات ایشان فرزند ایشان بجای

ایشان نشستند رجوع مردمان بطرف ایشان شد شاہ حسین نام مردی
از مریدان شاہ عبد الرحمن رحمۃ اللہ علیہما در وقتیکہ مجمع بسیار بخدمت
پیرزادہ نشستہ بود آمدہ عرض نمود کہ اگر تبرک جھلنگہ ملبوس شد من بمن
عنایت شود امید دارم و این سخن را چند بار تکرار کردہ مردمان گفتند کہ این
مرد دیوانہ است کہ جھلنگہ را می طلبد خیر بگیرد شاہ حسین ہمونوقت آن جھلنگہ
را کہ بہتر از خلعتہای فاخرہ دانستہ در بر خود پوشیدہ ہمونوقت توجہ جمیع مردمان بطرف
او شد و قائم مقام پیر خود شدند بعد ازان در حضور پر نور مذکور حلیۂ مبارک جناب
محبوب کبریا سیّد ہر دو سرا احمد مجتبیٰ محمد مصطفےٰ علیہ و علی آلہ من الصلوات
انمہا و من التسلیمات اکملہا آمد حضرت ایشان این شعر فرمودند ؎

بصورتیکہ توئی کمتر آفرید خدا	ترا کشیدہ و دست از قلم کشید خدا

بعد ازان ارشاد فرمودند کہ شعر دیگر ہم یاد آمدہ است لیکن خواندنش
تقاضای ادب نیست پس بگفتن بعضی حاضران مجلس خواندند و آن اینست ؎

توباین جمال و خوبی چو لطور جلوہ آئی   ارنی بگوید آنکس کہ بگفت لن ترانی

روز شنبہ نوزدہم جمادی الآخرہ حاضر حضور گردیدم درین اثنا
ذکر شبہاتیکہ بعضی عزیزان بر کلام حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی
اللہ تعالیٰ عنہ نمودہ اند آمد حضرت ایشان ارشاد کردند کہ فضیلت پناہی
مولوی سید محی الدین رحمۃ اللہ علیہ از کبراء اصحاب و زبدہ احباب

حضرت ایشان شہید رضی اللہ تعالی عنہ بودند از زبانی مولوی فخر الدین
چشتی رحمۃ اللہ علیہ نقل میکردند کہ مولوی صاحب مرحوم میفرمودند کہ جواب
اعتراضات چنانچہ حضرت مجدد خود در مکتوبات شریف قلمی فرمودہ انداز
ہیچکس نخواہد شد بعد ازان فرمودند کہ میدانی کہ مولوی غلام محی الدین کدام
شخص بودند بزرگے بودند جنیدی صبر و توکل و قناعت و ریاضت ایشان
مانند جنیدیان بود گویا کہ از خانقاہ حضرت سید الطائفہ جنید قدس سرہ
بودند مردمان میگفتند کہ حضرت مرزا صاحب قبلہ چرا پیش ایشان نمی آیند
ایشان میگفتند کہ مردمان عقلی ندارند از پیرزادگی چہ می شود۔ ایشان
از فرزندان حضرت غوث الاعظم بودند مولوی باب اللہ صاحب مرحوم
کہ استاد ایشان بودند ارادہ کردند کہ در بغداد شریف حاضر شوند حضرت
غوث پاک رضی اللہ عنہ در واقعہ با ایشان ارشاد کردند کہ پیش شما فرزند
من غلام محی الدین حاضرست حاجت آمدن اینجا نیست ٭

روز یکشنبہ بستم جمادی الآخرہ غلام بحضور پر نور آنقبلۂ انام حاضر
گردید حضرت ایشان از درگاہ خداوندانہ بآداب فدویانہ این عاصی
پر معاصی از کمال الطاف فرمودہ ارشاد کردند دو روز شدہ است کہ
توجہ بر لطیفۂ نفس این شخص کردہ ام انوار لطیفہ مذکور از جبین این از دور
ظہور میکنند باز حضرت ایشان فرمودند کہ سبحان اللہ عجب عنایات

جناب مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالے عنہ است کہ در ہر مقامیکہ توجہ میکنیم انوار آنمقام ہمو نوقت بر سالک وارد میشوند این ہمہ عنایات پیران کبار ست رضی اللہ تعالے عنہم اجمعین ٭

روز دوشنبہ بست ویکم جمادی الآخرہ فدوی بمحفل فیض منزل باریاب گردیدہ بشرف دیدار فیض آثار حضور والا استفیض گشت حضرت ایشان خطاب مستطاب باین شکستہ ودلخستہ فرمودہ ارشاد کردند کہ در نسبت عالیہ بہر یکے کمال رو مید ہد واین ہمہ اذواق و اشواق منوط بولایت قلبی اند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ درین طریقہ شریفہ نقشبندیہ ذکر شرط است ونگہداشت خواطر و وقوف قلبی و بازگشت شرط و توجہ مرشد ہم رکن ست اعظم از ارکان این راہ ۔ بعد ازان در حضور مذکور آمد کہ حضرت علی رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرمودہ اند کہ جمیع علوم در بار بسم اللہ مندرج اند بلکہ در نقطہ با حضرت ایشان این رباعی خواندند ٭

رباعی

دل گفت مرا علم لدنی ہوس ست
تعلیمم کن اگر ترا دسترس ست
گفتم کہ الف گفت دگر گفتم ہیچ
در خانہ اگر کس ست یکحرف بس ست

راقم گوید عفی عنہ کہ مندرج شدن جمیع علوم در نقطہ ظاہرا باینمعنی نیز میتواند شد کہ ہر خطی کہ کشیدہ شود مبدا او نقطہ بود بلکہ مبدأ چہ ہمون

نقطہ بود کہ چون کشیدہ شود صورت خط می شود پس علم عبارت از خط ست کہ مندرج ست در نقطہ۔ بعد ازان در حضور مذکور مجاہدات و ریاضات و ترک و تجرید آمد حضرت ایشان فرمودند کہ از ما یان ہیچ کاری نمیشود در روز کلامہا میکنیم و در شب می خسپیم درین راہ در شب بیدار بودن ست و خموش از گفتار شدن ست قلت طعام و خلوت از انام می باید تا دری از معرفت بکشاید پس این شعر خواندند

جان بدہ و جان بدہ و جان بدہ		فائدہ در گفتن بسیار چیست

روز سہ شنبہ بست و دوم جمادی الآخرہ بحضور والا حاضر گردیدیم درآنوقت درس مکتوبات قدسی حضرت مجدد رضی اللہ تعالٰی عنہ بود نوشتہ بودند کہ در ابتدای مراقبہ احدیت مسمی اسم مبارک اللہ می کنند کہ جامع جمیع صفات کمال و منزہ از نقصان و زوال ست نہ بلحاظ صفات کہ اللہ سمیع ست یا بصیر یا علیم ست یا قدیر پس مولوی شاہ محمد عظیم صاحب عرض نمودند کہ لحاظ سمع و بصر و علم و قدرت و غیرہ قباحت چہ وجہ دارد حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ درین مراقبہ ذاتیکہ جامع جمیع صفات ست ملحوظ می نمایند نہ لحاظ صفتی از صفات چراکہ از ذات کہ مقصود بالذات ست بسوی صفات کہ مقصود بالعرض توجہ نمودن از مقصود حقیقی بمطلوب عرضی میل ساختن ست ۰

روز چهار شنبه بست و سوم جمادی الآخره در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که ذاکران محبوب حقیقی و عابدان مطلوب تحقیقی که لیل و نهار در یاد پروردگار مصروف اند شب و روز در عبادت آن شمع دل افروز مالوف میفرمایند که لیزین الله ما اذکره - آه صد آه که ما در فکر طعام و شراب مشغولیم پس مرا باید گفت لیزین العبد ما آکل و اشرب - بعد ازان در حضور مذکور فقیر آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که الفقیر من خلا عن المراد لا من خلا عن الزاد - بعد ازان در حضور مذکور صبر و قناعت آمد حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجه ناصر رحمة الله علیه کمال صبر و قناعت داشتند و کوه تمکین بودند فاقه ها میکشیدند و از جای خود نجنبیدند بر هر دو زانوی خود رسن بسته بر جای می نشستند که خیال برخاستن نیاید و مدام از جناب حق جل و علا التجا می نمودند که الهی اگر من از بنی فاطمه ام فاقه از خانه من بدر نرود و مرا فراخی رزق میسر نشود و حضرت خواجه میر درد که پسر ایشان بودند میفرمودند که مرا در تمام عمر یک و نیم فاقه میسر شده است یکی است و دو روزه و دیگر که نیم بوده پانزده روزه بوده سبحان الله ... فاقه کشیدن سر کسی را تحمل آن باشد که صفت صمدیت ... و ... که شب فاقه را لیلة المعراج صوفی گفته اند بعد ازان در حضور مذکور توحید وجود آمد حضرت

ایشان فرمودند که مقوله محی الدین ابن عربی ست العالم اعراض مجتمعة فی عین واحد و صوفیان دیگر که قائل ہمہ اوست اند کلمات و تلفظات ایشان در ظاہر مخالف شریعت معلوم میشوند و احوالاتیکہ مکشوفات حضرت محبوب سبحانی مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنہ و توابعان ایشان ہستند ظاہر بشریعت آراستہ و باطن بطریقت پیراستہ اند قول ایشان ست کہ معارفیکہ سر مو مخالف شرع شریف باشد بجوے نخرند و نسبتے کہ از ذکر خفی و توف قلبی حاصل میشود و آن حضور و آگاہی و جمعیت ست اعتبار میسازند و اکابران طریق دیگر احوالیکہ از ذکر جہر و سماع بحصول می انجامد معتبر میدانند و این بزرگواران آنرا غیر معتبر میشمارند لہذا متصوفان دیگر معترض بر مکشوفات ایشان ہستند الحق کہ معارف ایشان از فہم افہام اعلا ہستند و از درک ادراک بالا۔

روز پنجشنبہ بست و چہارم جمادی الآخرہ بندہ بحضور الاحرام گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ سبحان اللہ عجیب فیض و برکات از خواندن حدیث شریف نبوی علی صاحبہا الصلوۃ و التحیات ظہور میکنند افسوس کہ مردمان چشم بصارت از دیدن این برکت دوختہ اند فردا چند احادیث در مناقب صحابہ کرام رضی اللہ تعالی عنہم اجمعین خواندہ شد من مشاہدہ نمودم کہ جسم را از غسل زیادہ تر طہارتے حاصل شدہ

دل را از تصفیه عالی تر لطافتی شامل گشت بعد ازان فرمودند که من هر روز در خیال خود در مدینهٔ منوره حاضر شده بطواف روضهٔ شریفه مشرف میشویم و غبار مرقد مطهر بعین آرزو از جاروب مژگان صافی نمائیم و خاک پاک را کحل دیدهٔ خود میسازیم و بطواف قبه منورهٔ جان می بازیم گاهی بدان آستان جان بخش میبوسیم و گاهے بران خاک حیات ده جبین میمالیم آه صد آه ؎

کفِ پا بهر زمینی چو رسد تو نازنین را	بلبِ خیال بوسم همه عمر آن زمین را

بعد ازان ارشاد فرمودند که احوالم مثل شعر حضرت الیشان شهید قدس الله مرقده المجید ست که فرموده اند ؎

اگرچه طاقت یک گردش نگاهم نیست	خدا کند همه نازش بجان من باشد

و ایضاً فرمودند که عاشق شیدای طواف کوچهٔ دلربا چون در ظاهر یار نمی یابد در خیال بجا می آرد که ما هم در کو یارییم ... جوابیم هر بار آه شرربار بر زبان می آید و ... سر می کشد و جان را آتشی میدهد ؎

بنازم که به لیلی خیال مجنون برد	بآن کرشمه که لیلی ...

تصور خنجر غمزه اش بر دل کشتگان مفارقت زخمهای ... و خیال شمشیر نازش بر سینهٔ ماتم زدگان مهاجرت جراحت میدهد چنان

بوقت چاشت از روز مسطور بنده در حلقه حاضر گردید اتفاقاً درمیان حلقه جائے باقی نمانده بود بنده پس پشت فقرائیکه بهتر از صدر نشینی محفل اغنیا است نشست حضرت ایشان بلطف این کمترین درویشان نگاهی فرموده این شعر بزبان مبارک خواندند: ~

فریضه است ترا آمدن بدرگه دوست	اگر درون ندهد بار آستان دریاب

بعد ازان باخوالصاحب متوجه گردیده پرسیدند که امروز بر دلهای حاضران حضور کدام کیفیت فائز است ایشان عرض کردند که کیفیت شکست بسیار ظاهر است حضرت ایشان فرمودند که امروز چونکه شب عرس مبارک حضرت خواجهٔ خواجگان پیر پیران الفانی عمن سوا الله خواجه باقی بالله رضی الله تعالی عنه است برکات بسیار و نسبت شریفه آنحضرت جهانرا گرفته و چرا چنین نباشد که چهارم حصهٔ امت محمدیه مرید ایشان ست و این مصرع بزبان مبارک خواندند ع دل شکسته بود گوهر خزینهٔ ما:

بعد ازان فرمودند که اکثر اوقات همه وجود خود را مردمک دیده تصور نموده سجدهٔ جناب باری ادا مینمایم و گاهی از فواد الفواد خود سجدها بجامی آرم و بخیال خود کثرت این سجدات میکنم تا بحدیکه از خویش نامی نشانی نمی گذارم باز خود را زنده تصور دیده این عمل بجامی آرم ثم الی ماشاء الله تعالے ٭

روز جمعه بست و پنجم جمادی الآخره فدوی بمحفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که اکثر عشاقان جناب محبوب وطلابان دیدار مطلوب وفائی ندیده اند و جفائی کشیده اند از خنجر الم مقتول گشته و از نشتر غم مجروح شده اند میگویند که ؎

جز ترک عشق یار ستمگار چاره نیست	آخر دلست جان من این سنگ خاره نیست

لیکن ما نمیگوییم که این کلام کمال بے ادبانه و سخن نهایت گستاخانه است ما محسن مطلع این غزل البته میخوانم ؎

روی عرق فشان تو کرد اینچنین مرا	تقصیر آفتاب و گناه ستاره نیست

بعد از ان فرمودند که مراد از روی ذات محبوب است و از عرق صفات و شیونات حاصل آنکه مرا اے سروسامان خانه ویران شکسته بال مضطر حال دل بریان چشم گریان سینه کوبان آه بلب سرگرم مجلس به تپ دل وجان طپیده جیب و گریبان دریده انیس الم جلیس ماتم عشق آن محبوب که هر دم و هر لحظه بتجلی دیگر متجلی میشود و بصفت دیگر ظهور میفرماید ساخته است تقصیر گردش آفتاب و برگشتگی ستاره نیست که منجمان سعادت و نحوست را بر گردش سبع سیارات موقوف ساخته اند ؛

روز شنبه بست و ششم جمادی الآخره غلام بحضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان شخصی را مراقبهٔ اقربیت تلقین فرموده

عبارت ست از لحاظ معنی کریمهٔ نحن اقرب الیه من حبل الورید

روز یکشنبه بست وهفتم جمادی الآخره بحضور پرنور حاضر گردیدم حضرت ایشان پرسیدند که تو بر تخت شریف حضرت قبلهٔ عالم عالی سیر خواجه محمد زبیر رضی الله تعالی عنه بودی نسبت ایشان معلوم کردی عرض نمودم که نسبت شریفهٔ ایشان اینقدر ظهور میگیرد که گویا مرا بآسمان میبرد از هر سنگریزهٔ آنجا بجای نار نوری بجلوه ظهور میباید و طور هر شجر آن مقام برنگ شجرهٔ طور بنظر می درآید و هر نخل آن مکان بجای بار محبت باریتعالی عطا میفرماید خاکش همه ذرّه ذرّه نورست حضرت ایشان فرمودند سبحان الله چه گفته شود گوهر وصف ایشان چه سفته شود ⁂

روز دوشنبه بست وهشتم جمادی الآخره فدوی بحضور آن محبوب سبحانی قیوم زمانی حاضر گردید حضرت ایشان صرف توجه فرموده رخصت کردند ⁂

روز سه شنبه بست ونهم جمادی الآخره بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که شخصیکه بطور اقعامی نشیند بشکل لفظ محمد می شود علی صاحبها الصلوٰة والسلام باین نهج که سر بصورت میم و کتفین بصورت حا و کمر برنگ حلقهٔ میم ثانی و ساقین بشکل دال میگردد باین وضع نشسته مراقبهٔ اسم مبارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم می کنند

بسیار فیض وارد میشود و ایضا حضرت ایشان فرمودند که بوقت ذکر قلبی
خیال باید کرد که فیض تجلی افعالیه از قلب مبارک سید البشر علیه صلوة الله
الملک الاکبر بقلب حضرت آدم ابو البشر علیه السلام رسیده است بر دل
من می آید و در ذکر لطیفه روح تصور کند که فیض تجلی صفات ثبوتیه الٰهیه که
از روح مبارک سید عالم صلی الله علیه وسلم بروح حضرت نوح و حضرت
ابراهیم علی نبینا وعلیهما الصلوة والتسلیم رسیده است بلطیفه روح من
فائز می شود و در وقت ذکر سر خیال نماید که فیض شیونات ذاتیه الٰهیه که از
لطیفه سر مبارک حضرت سید العالمین علیه افضل صلوات المصلین بسر حضرت
موسیٰ کلیم الله علی نبینا وعلیه صلوة الله رسیده است در لطیفه سر من
می آید و در وقت ذکر لطیفه خفی خیال نماید که فیض تجلی صفات سلبیه الٰهیه
که از لطیفه خفی حضرت سرور هر دو سرا علیه صلوة الله الملک الاعلیٰ بلطیفه
خفی حضرت عیسیٰ علی نبینا وعلیه الصلوات اتمها و اکملها رسیده
بلطیفه خفی من وارد میشود و در ذکر اخفی لحاظ باید کرد که فیض شان جامع
الٰهی از لطیفه اخفی جناب خاتم پیغمبران علیه صلوات الله الملک الشان
بلطیفه اخفی من ظهور میکند ازین مراقبات بسیار ترقی در نسبت میشود
و ایضا حضرت ایشان فرمودند که بوقت ذکر هر لطیفه از لطائف که میکند
همون لطیفه مرشد خود و لطیفه مرشد مرشد خود تا جناب آنحضرت علیه التحیات

بشکل اینها مقابل لطیفه خود تصور کرده فیض لطیفه شریفه حضرت سید البشر علیه صلواة الله الملک الاکبر بواسطه آن آئینه ها در لطیفه خود اخذ مینماید۔ بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب را باید که هر لحظه و هر لمحه درخیال وصل مطلوب خود باشد و انتظار جلوه او کشد پس آهی از دل فیض منزل خود کشیدند و فرمودند که مناسب حال ما مضطربان فراق یار و بیقراران اشتیاق نگار این ابیات درد آلود و این اشعار غم آلود هستند ؎

زگرمی های دوشین تو امشب یاد میکردم	سپند آسا ز جا می جستم و فریاد میکردم
فریب خویش میدادم که اینک یار می آید	بهر آواز پائی خاطر خود شاد میکردم

بعد ازان مذکور حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که هر کمالیکه در نوع انسان ممکن الوقوع ست در ایشان جلوهٔ ظهور یافته است مگر نبوت که ختم گردیده است بخاتم الرسل علیه من الصلوات اتمها ایشانند مطلع جمال پیغمبر و مظهر کمال سید البشر علیه صلوات الله الملک الاکبر

هر لطافت که نهان بود پس پردهٔ غیب	همه در صورت خوب تو عیان ساخته اند
هرچه بر صفحه اندیشه کشد کلک خیال	شکل مطبوع تو زیباتر ازان ساخته اند

روز چهارشنبه غرهٔ رجب المرجب بنده بحضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان را در عرس حضرت مودود چشتی رحمة الله علیه مشائخی طلبیده بود حضرت ایشان فرمودند که ما در جائیکه مجالس سماع و وجد و تواجد باشد

هرگز نرویم اگرچه فاتحهٔ بزرگے از بزرگان دین باشد بعد ازان ارشاد فرمودند
که خداوندکه از ما چه خطائے صادر شده که علی الصباح درمجلس بدعت طلب
نمودند وازین جهت که مارا مرد فقیر دانسته درمجلس فقرا طلبیدند بسیار خوش شدیم
بعد ازان ذکر در نسبت اویسیت افتاد حضرت ایشان فرمودند که هرکه نسبت
اویسیت پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم یا بزرگی طلب نماید باید که هر روز در خلوت
رفته دوگانه ادا نماید و فاتحهٔ آن بزرگ خوانده متوجه روح آن بزرگ بنشیند
درچند روز این نسبت شریفه ظهور خواهد نمود بعد از نماز عشا بخیال خود
دستهای مبارک سرور عالم صلی الله علیه وسلم بدست خود گرفته بیعت نماید
و بگوید یا رسول الله بایعتک علی خمسٍ شهادةِ ان لا اله الا الله وان محمدا
رسول الله واقام الصلوة وایتاء الزکوة وصوم رمضان وحج البیت
ان استطعت الیه سبیلا همچنین عمل هر شب نموده باشند

روز پنجشنبه دوم رجب المرجب سنه ۱۲۳۱ھ غلام بحضور آن هادی
خاص و عام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب متوسط الاستعداد
بتوجه مرشد کامل مکمل در عرصه ده سال سلوک این طریقهٔ شریفه مجددیه
باتمام میرساند شخصی عرض نمود که خصائل رذائل مبدل بحسنات گردیدن
ممتنع الوقوع معلوم میشوند حضرت ایشان فرمودند که خصائلیکه در جبلت
انسان افتاده اند رفتن آن خیلے دشوارست و ورای آن تا سالک

تخلقوا باخلاق الله نگردد از زمرهٔ پیران طریقه در شمار نیاید بعد ازان در
حضور مذکور شناختن نسبت آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حق سبحانه
جل شانه مرا چنان یادداکی و وجدانی عطا فرموده است که تمام بدن من حکم قلب
پیدا کرده است از هر جانب که شخصی می آید از مقابل روی آید یا از پس پشت
یا از یمین یا از یسار احوال نسبت باطن او معلوم میکنم و اعیانا می بینم *
روز جمعه سوم رجب المرجب بنده بحضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت
ایشان مولوی شیر محمد و مولوی محمد عظیم سلمهما الله تعالی را توجه بعناصر
ثلثه سوای عنصر خاک میکردند و فرمودند که درینجا مراقبه مسمای اسم الباطن
میکنند که مبدء فیض مسمای اسم الباطن است و مورد فیض عناصر ثلثه و
در اصطلاح حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه این مقام را ولایت علیا
میگویند بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که چنانچه مراقبه مسمی الباطن اینجا
میکنند بهمین نهج مراقبه اسم الظاهر در لطائف سبعه میکنند که مبدء
فیض دران جا مسمی الظاهر و مورد فیض لطائف
سبعه است اگرچه این مراقبه اسم الظاهر
حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید مرا تلقین نفرموده اند لیکن از
مکتوبات شریف حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه معلوم می شود
که این مراقبه درینجا میفرمایند و من بعضی طالبان را تلقین میکنم چنانچه

میان ابوسعید صاحب را اسم الله سبحانہ فی الدارین تلقین کرده بودم و
حضرت ایشان این بنده لاشی را ہم تلقین فرموده بودند

روز شنبه چهارم رجب المرجب بحضور پر نور حاضر گردیدم حضرت ایشان
فرمودند که شکر عنایات الهی بنعمات نامتناهی که درباب من نالائق صادر
می شوند بچه زبان ادا نمایم که مردمان برای طلب حق جل و علا از بغداد و
قسطنطنیه و بخارا و تاشقند در ینجا می آیند و از نسبت نقشبندیه مجددیه مستفیض
می شوند موافق استعداد خود هر کسی فیضی میگیرد من چه ام اینهمه عنایات حضرت
ایزد رحمان بواسطهٔ توجهات جناب مرزا جان جان شامل حال این کمینهٔ
درویشان ست الحق که

گر بر تن من زبان شود هر موئے	یک شکر تو از هزار نتوانم کرد

بعد ازان فرمودند که دید قصور من اینست که سگے که بخانهٔ من می آید
میگویم که الهی من چیستم که مقربان ترا وسیله نجات خود گردانم بهر این سگ
که از مخلوقات ست گناهان مرا بیامرز و نظر عنایت بما فرما و همدران روز سید
احمد بغدادی از اولاد حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه و ارضاه
عنا احوال حضرت ایشان از زبانی مولانا خالد رومی مد ظلهم العالی که از
اعاظم خلفاء حضرت ایشان اند و دران اقلیم مهتدی عالم و پیشوای بنی آدم

هستند شنیده ترک مشیخت خود نموده از بغداد شریف باراده بیعت نمودن بدست حضرت ایشان قطع منازل وطی مراحل نموده آمدند حضرت ایشان فرمودند محض ستاری آن ساتر العیوب و جرم بخشی آن غافر الذنوب پرده این معیوبست که بر مشت خاک این ناپاک بارش ابر رحمت و ترشح سحاب مکرمت چندان میفرماید که هر قطرهٔ من بفیاضی از دریای محیط باج میخواهد والا حال من بمصداق این شعر است ؎

نه تدرویم نه طاوس نه آنیم چرا		جهد صیّاد پی کندن بال و پر ماست

بعد ازان در حلقه نشستند و از کمال شوق و نهایت ذوق این شعر خواندند

وحشی از عشق تو جان داد تو باشی زنده		زندگی بخش کسی عمرِ کسی جانِ کسی

روز یکشنبه پنجم رجب المرجب بنده بمحفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که بکار آمده است این سخن که هجوم مخلوق که از اطراف اربعه زمین مردمان دراینجا آمده استقامت و تمکین می ورزند و قریب یکصد و چهل کس از طالبان راه یزدان مجتمع شده اند و روز بروز زیاده میشوند در دل من هیچ خطره نمی آید که اینها را نان خورش میباید و یا بهر پوشیدن پارچها میباید الحمد لله والمنة که از قلبم خطره خطرات دو جهان ربوده و خیال خیالات این و آن زدوده ـ راقم گوید عفی عنه که بمصداق مقوله ناصر علی ؎

جمعیکه سر بسجدهٔ وحدت فرو کنند		گر یاد دوست سینه بخارد وضو کنند

چه جائی خطره غیر که عارف بلند سیر را کمال محال ست و همدرین اثنا در تفسیر کریمه
إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا
بیان میفرمودند که صنائع بدائع قدرت الٰهی باید دید که چه صورتهای خوش و
وضعهای دلکش آفریده و بقالب احسن تقویم کشیده است روزی هندو پسری و
برهمن بچه در مجلس من آمد صورت محبوب و کسوت مرغوب میداشت مردمان آن
مجلس همه تا روی توجه بجانب او آوردند ما دعای چند در چند بهدایت او
نمودم آخر الامر دعا باجابت رسید و آن برهمن بچه گریبان کفر از گردن خود
درید و خلعت ایمان پوشید و قامت نمونه قیامت خود را از زیور مقوم ایمان
بیاراست و حسن خود را از نور اسلام جلا داده برخاست *

روز دوشنبه ششم رجب المرجب بنده در حضور پرنور حاضر گردیدم
که امروز روز عرس خواجه خواجگان پیر پیران خواجه معین الدین چشتی ست
رضی الله تعالی عنه بعد از ان حضرت ایشان احوال حضرت خواجه بیان فرمودند
که عمر حضرت خواجه هفده یا هشتده ساله بود روزی ایشان در باغ خود که
پر از میوها و آبهای جاری بود تشریف داشتند اتفاقاً پیش حضرت خواجه قلندری
آمده درخواست آب نمود ایشان طبقی پر از میوه و کوزه آب شیرین برای
او آوردند آن درویش میوه را تناول فرموده آب را نوش کرده در حق حضرت
خواجه دعا کرد همو نوقت دل حضرت خواجه از دنیا سرد شد و از انچه در ملک و

تصرف ایشان بود برآمدند اوّل طلب علم فرموده مردانه وار در طلب حق
جل و علا درآمدند تا وقتیکه بخدمت مبارک حضرت خواجه عثمان هرونی رسیده
قریب بست سال از خدمت شریف ایشان اخذ فیوض و برکات فرمودند و
بحضور حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه نیز حاضر شده اند و حضرت خواجه
یوسف همدانی را رضی الله تعالی عنه نیز زیارت نموده ششماه در خدمت
ایشان بوده اند هم درین محفل فرمودند که مولانا بدرالدین سرهندی که از اصحاب
حضرت مجدد ست رضی الله تعالی عنه نقلے عجیبے در کتاب خود نوشته است
که من از اتفاقات زمانه در حضرت دهلی حاضر شدم دیدم که یک غنچه پر از انوار
و برکات بطرف راهی واقع شده درون آن باغ درآمدم دیدم که مزار پر انوار
حضرت ما خواجه باقی بالله وما انجاست متوجه حضرت خواجه نشستم حضرت خواجه
عنایتے بحال من نمودند از نسبتهای مخصوصه خود عطا فرمودند بعد از ان بزیارت
حضرت خواجه قطب الدین رضی الله عنه رفتم و مراقب شدم حضرت خواجه ارشاد
فرمودند که نسبتے که ترا از حضرت باقی بالله رسیده است آن نسبت ماست
بعد از ان بزیارت حضرت سلطان نظام الدین حاضر شدم سلطان جیو فرمودند
که در نسبت من محبوبیت غالب ست بعد از ان بحسب اتفاق در حضرت اجمیر
رسیدم و بزیارت خواجه بزرگ مشرف شدم حضرت خواجه فرمودند که نسبتی
که ترا از خواجه باقی بالله رسیده است آن نسبت ماست من عرض کردم که یا حضرت

خواجه گاهے حضرت خواجه باقی باللہ نفرموده اند که مرا نسبت حضرت چشت
رسیده است د آنحضرت چنین میفرمایند سببش چیست حضرت خواجه فرمودند که
من در خدمت حضرت خواجه یوسف همدانی رسیده از خدمت ایشان نسبتی
کسب کرده ام آن نسبت را از من خواجه قطب الدین گرفتند و از حضرت خواجه قطب الدین بحضرت
خواجه باقی بالله رسیده پس آن نسبت فی الحقیقة نسبت حضرت خواجگان نقشبندیه است
که بمن رسیده است و از من بحضرت خواجه باقی بالله رسیده بعد ازان حضرت
ایشان فرمودند که بواسطهٔ حضرت خواجه بزرگ اسلام در بلاد هندوستان
رواج یافت و تصرف بسیار از آنحضرت صادر شدند و اسے یومنا هذا می شوند
بعد ازان حافظے را امر فرمودند که پنج آیت خوانده فاتحه حضرت خواجه خواند
بعد ازان فرمودند که در طریقهٔ بزرگان نقشبندی نسبتهای متعدده ظهور کرده
اند لیکن اصل نسبت از حضرت خواجه نقشبند است رضی الله عنه بعد ازان لطیفه
فرموده اند که دیگ طعام حضرت خواجه بهاؤالدین نقشبند پختند دران دیگ
نمک بسیار حضرت مخدوم اعظم انداختند نسبت ایشان تیزی پیدا کرد و فلفل
سرخ در آن دیگ حضرت میر ابو العلی رحمة الله علیه کردند آن نسبت تیزتر شد
و حضرت مجدد دران دیگ جزات انداختند کیفیتی دیگر پیدا کرد و تیزیهای
نسبتها بآنطور نماند بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند که من در مشاهده دیده
ام که حضرت سیدة النسا فاطمة الزهرا رضی الله تعالی عنها رونق افزاے

در بیان تحقیق نسبت نقشبندیه

این مکان گردیده بمن ارشاد فرمودند که من برای تو زنده شده ام بعد ازان در حضور مذکور فضیلت اصحاب پیغمبر علیه وآله وصحبه صلوات الله الملک الاکبر آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که افضل ترین جمیع امت واشرف ترین همه اهل ملت خلفای الراشدین المهدیین اندر ضوان الله تعالے عنهم اجمعین که از هر یکے ازین ار آوازه هدایت بهر چار طرف زمین رسیده بعد ازان عشره مبشره که کسی غیر عشیر ان کمال ایشان ندیده و نه مثل آن بشارتے شنیده بعد ازان شهدای بدر که هر یک بدر چرخ شهادت ست و ماه سیمای ولایت بعد ازان اصحاب اهل بیعت الرضوان که تحت الشجره بیعت نموده سرسبز و شاداب از جویبار ایمان گردیده اند بعد ازان اصحاب احد که جمیع اولیار امت بمقابله احد آنها نمیرسند رضی الله عنهم ورضوا عنها بعد ازان مرتبه جمیع اصحاب رضوان الله الملک الوهاب ست وکسیکه بنظر ایمان آنسرور زمین وزمان را علیه صلوات الله الرحمان دیده است داخل زمرهٔ این اکابر انست واز بشارت اَصْحَابِیْ کَالنُّجُوْمِ بِاَیِّهِمُ اقْتَدَیْتُمُ اهْتَدَیْتُمْ شادان و فرحان و مبشر بجنان که کریمه کُلًّا وَّعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰی ناطق بر آنست ٭

روز سه شنبه هفتم رجب المرجب این کمینهٔ فقرا باریاب محفل آن مرشد بیریا گردید در آنوقت درس مکتوبات قدسی آیات حضرت امام ربانی قیوم زمانی مجدد والف ثانی رضی الله تعالی عنه بود در آن مقام مذمت دنیا و اهل

در بیان فضیلت سرکار مبشره اصحاب بدر شهداء اصحاب بیعت الرضوان اصحاب احد و جمیع اصحاب

دنیا ارقام فرموده بودند که هرکه متلبس بدنیاست اورا جز حسرتی ونداستی
در روز جزا نیست حضرت الیشان ارشاد کردند که دنیا طلب یا دنی ست بر یا محتاج
الیه والیضاً حضرت الیشان فرمودند که هر چیز یکه دل را از حق سبحانه تعالی غافل
سازد او دنیاست واین شعر خواندند ؎

چیست دنیا ولباس دنیوی	از خدا غافل شدن ای مولوی
چیست دنیا از خدا غافل شدن	نی لباس و نقره و فرزند و زن

والیضاً فرمودند که روزی جناب پیغمبر علیه صلواة الله الملک الاکبر در خانهٔ
حضرت سیدة النساء قرة عین الرسول الزهراء البتول رضی الله تعالی عنها
تشریف آورده بودند دیدند که در دست مبارک آن سیدة النساء سوار
نقره هستند فرمودند مالی وللدنیا پس چون آنحضرت صلی الله علیه وسلم بجانب
خود تشریف آوردند حضرت فاطمه که فاطمه بودند محبان خود را از آتش
آن هردو دست برنجن را یکدست از دستهای خود جدا ساخته بحضور آنجناب
علیه صلوات الله الملک الوهاب فرستادند حضرت امام الانبیاء علیه وآله صلوات
الله الملک الاعلی آنرا بفقرا تصدق فرمودند والیضاً حضرت الیشان ارشاد
فرمودند که یکی از اصحاب صفه ... یافت دریا چه پوشش او یک درم
یافتند ازان سرور علیه صلوات الله ... الاکبر عرض ... آن حضرت
ارشاد فرمودند که من النار ... از آتش همراه ...

یکے دیگر از اصحاب صفہ ارتحال فرمودند ناگاہ دو درہم در پارچہ اش یافتند آنحضرت علیہ افضل الصلوٰۃ ارشاد فرمودند کہ کیتان من النار بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ بعضی از اصحاب مثل جناب جامع القرآن حضرت عثمان بن عفان و صاحب رجا و خوف عبد الرحمٰن بن العوف رضی اللہ تعالیٰ عنہما در حضور آن سرور عالم صلے اللہ علیہ وسلم مال کثیر داشتند و اکثر از اصحاب بعد از وفات آن سرور علیہ افضل الصلوات و اکمل التحیات حشمت و اجلال دنیا کمال یافتند و حق آنست کہ در قربے کہ ایشانرا بجناب حق جل جلالہ بود ہیچ فتوری و قصوری راہ نیافت پس معلوم شد کہ در حق اصحاب صفہ کہ کی من النار واقع شد بجہت آنکہ ایشان دعوی ترک و تجرید کردہ بودند در صدق دعوی ایشان تخللے واقع شد۔ راقم گوید عفی عنہ پس ازینجا معلوم کہ صوفی را پیروی اصحاب صفہ در کارست والا ساقط از حیز اعتبار ست و فرد احسرت و ندامت بیشمار آری ہر کہ بجانب خط سبز محبوب مائل ست اشتغال از دنیا و اہل دنیا در حق او سم قاتل ست و اقف اسرار حضرت فرید الدین عطار قدس سرہ جائیکہ گفتہ اند چہ درہای نصائح سفتہ اند نظم

زہر دار داز درون دنیا چو مار	گرچہ ظاہر ہست پر نقش و نگار
مینماید خوب زیبا در نظر	لیکہ از زہرش بود جانرا خطر
زہر این مار منقش قاتل ست	باشد از وی دور ہر کو عاقل ست

همچو طفلان سنگ اندر سرخ وندد	چون زنان مغرور رنگ و بو مگرد
زال دنیا چون عروس آراسته	هر دو روزی شوهی دیگر خواسته
لب به پیش شوهی خندان میکند	پس هلاک از زخم دندان میکند
مقبل آن مردیکه شد زین جفت طاق	پشت بروی کرد و دادش سه طلاق

وآنکه کثرت مال ومنال وعلو مرتبت جاه وجلال صحابه را عطا فرموده بودند خود را بران قیاس نباید نمود واز آئینهٔ دل زنگ این هیچاصل باید زدود درین معنی حضرت مولانا روم چه خوش منظوم فرموده اند ع

کار پاکان را قیاس از خود مگیر	گرچه باشد در نوشتن شیر شیر

روز چهارشنبه هشتم رجب المرجب غلام بمحفل آن قبلهٔ انام حاضر گردید در آنوقت درس جامع ترمذی بود. حدیث فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ خوانده شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که ازین حدیث شریف فضیلت حضرت عائشه صدیقه رضی الله تعالی عنها بر تمام زنان ثابت شد بعد ازان فرمودند فضیلتی که ایشانرا است از روی علم و اجتهاد و فقاهت و ترک و تجرید و محبوبیت آنحضرت است صلی الله علیه وسلم بجمیع عورات فرمودند که درباب ترک و تجرید ایشان وارد است که روزی نزد ایشان هفده هزار درهم و دنانیر آمدند همه را در همون مجلس تصدق کردند یک خرمهره نزد خود نگذاشتند و فضیلتی

کہ جناب فاطمۃ الزہرا رضی اللہ تعالی عنہا راست لسببی ست کہ بضعہ رسول اند
و شرافتیکہ حضرت مریم را است بجہت اینکہ حضرت عیسی علی نبینا و علیہ الصلوۃ و
السلام واقع ست و علو مرتبتیکہ حضرت آسیہ راست بسبب پرورش حضرت
موسی علی نبینا و علیہ التحیات ست و ہم بجہت شدائد و تکالیف و مصائب
و بلیہ کہ از دست فرعون بایشان رسید و دران ایوان ظلمت کہ از ہر طرف
صرصر کفر و ضلالت می وزید مشعل ایمان چراغ نور عرفان را بخموشی راہ ندادند
حق سبحانہ بمراتب اعلی رسانید ॥

روز پنجشنبہ نہم رجب المرجب بندہ در محفل فیض منزل حاضر گردید
درآنوقت درس مثنوی شریف حضرت مولانا روم قدس سرہ بود حضرت
ایشان بعد از فراغ آن بزبان گوہر فشان ارشاد فرمودند کہ در تمام امت
سہ کتب اند کہ مثلے ندارند اول آن کلام اللہ المجید بعد از ان بخاری
شریف پس از ان مثنوی مولانا روم کہ مثل آن کتابے بعد کلام اللہ و بخاری
نیست اگر شخصے عمل برین مثنوی شریف نماید نے تعلیم پیر طریقت حظے وافر از
اسرار معرفت یابد و از زمرہ [illegible] حق جل و علا گردد بعد از ان ذکر حضرت
امام ربانی مجدد الف ثانی [illegible] اللہ تعالی عنہ آمد حضرت ایشان فرمودند
کہ کمالیکہ حضرت مجدد [illegible] لسی دراست کم دارد حق آنست کہ اگرچہ اولیاء
اللہ صاحب حدت وجود را توجہ فرمایند از راہ تنگ وجود بشاہراہ شہود آمدند

و یقین ست که حضرت محی الدین ابن العربی قدس سره که مجتهد این طائفه وجودیه اند از توجه حضرت مجدد ازین مقام تنگ بمقام اعلی ترقی نماید بعد ازان حضرت ایشان ارشاد فرمودند که پیران طریقت و مرشدان حقیقت سه قسم اند یکی ارباب کشف چنانچه حضرت ایشان شهید نور الله مرقده العزیز دوم ارباب ادراک سوم ارباب جهل که مطابق کشف ادراک نیست نداشتند و در کمال این هر سه طائفه هیچ شکی نیست بعد ازان مذکور شیخ سعدی شیرازی آمد حضرت ایشان فرمودند که انوار ولایت سهروردیه داشتند و مرد فهمیده هستند در دو شعر تمام سلوک بیان فرموده اند شعر

مرا پیر دانای مرشد شهاب	دو اندرز فرمود بر روی آب
یکی آنکه بر خویش خودبین مباش	دگر آنکه بر غیر بدبین مباش

بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که هرکه از ما ملاقات دارد باید که لباس ما پوشد و طور ما اختیار کند ه

یا مرو با یار ازرق پیرهن	یا بکش بر خانمان انگشت نیل
یا مکن با پیلبانان دوستی	یا بنا کن خانهٔ درخورد پیل

روز جمعه دهم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم سخن در بیان ترک و تجرید افتاد حضرت ایشان این رباعی خواندند رباعی

خاکنشینی ست سلیمانیم	ننگ بود افسر سلطانیم
هست چهل سال که می پوشمش	کهنه نشد خلعت عریانیم

بعدازان ذکر اشعار مولانا جمالی سهروردی که همگی بیان ترک و تجرید آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که مولانا جمالی را ملاقات مولانا عبدالرحمن جامی اتفاق افتاد مولانا جامی قبل از تعارف از ایشان فرمودند که چیزی از اشعار جمالی یاد داری چونکه ایشان در آنوقت بغیر لنگی لباسے نداشتند شعر حسب حال خود خواندند ؎

ما را ز خاک کویت پیراهنیست بر تن	آنهم ز آب دیده صد چاک تا بدامن

بمجرد خواندن مولانا جامی فرمودند معلوم شد که جمالی توئی بعدازان حضرت ایشان اشعار جمالی خواندند و فرمودند که معاش را باین طور باید ساخت ؂

نظم

لنگی زیر لنگی بالا	نے غم دزد و نے غم کالا
گدرک بوریا و پوستکی	دلکی پر ز درد و دوستکی
اینقدر بس بود جمالی را	رند کے مست و لاابالی را

بعدازان اشعار شیخ ابن یمین کیرومی رحمة الله علیه خواندند و فرمودند که معاش درویشان بدین سان می باشد ابیات

نان جوین و خرقه پشمین و آب شور	سیپاره کلام و حدیث پیمبری

هم نسخهٔ دو چار ز علیک نافع ست | دردین نه لغو بوعلی و ژاژ عنصری
تاریک کلبهٔ که بی روشنی آن | بیهوده هستی نه بر د شمع خاوری
با یکدو آشنا که نیرزد به نیم جو | در پیش چشم همت شان ملک سنجری
این آن سعادتست که حسرت برد برو | جویای تاج قیصر و ملک سکندری

بعد از ان مذکور محبت افتاد حضرت ایشان این ابیات قرة العین واقف خواندند

ابیات

صبا با زلف یار من چه کردی | زدی بر هم قرار من چه کردی
مگذر گر نگردی با تو گویم | که با مشت غبار من چه کردی
نشستی گر دکین از خاطر یار | بگو ای گریه کار من چه کردی
نگندی خار واقف را به بستر | بگو ای گلعذار من چه کردی

روز شنبه یازدهم رجب المرجب بحضور فیض گنجور حاضر گردیدیم در آنوقت حضرت ایشان ... حدیث میفرمودند ناگاه یکی از خاندان چشتیه برای ملاقات حضرت ایشان آمد حضرت ایشان ارشاد فرمود که گزک اکابران که مستان راوق محبت اند سماع و سرودیست که دل را رنگا رنگ اشواق می آرد و پردهٔ حجاب از چهرهٔ یار خرق میسازد گزک امتوسلان نقشبندیه که باده نوشان جام معرفت ایم حدیث و درودیست که قلب را گوناگون اذواق میدهد

در تقبیح و لقاب انزوی نگارد و در سینه باید مصرع ع آن ایشانند من
نیستم بردم ۞ بعد ازان آهی از دل کشیده فرمودند و اشوق الی
اشوق المدینه وا حسرة المدینه - بعد ازان در حضور ذکر حسن بصری
رضی الله تعالی عنه آمد حضرت ایشان فرمودند که پدر و مادر ایشان از موالی
بودند لیکن فضیلتی که ایشان دارند هیچکس ندارد که در طفولیت بایام
رضاعت حضرت ام سلمه رضی الله تعالی عنها که از ازواج مطهرات جناب
سرور کائنات علیه افضل الصلوة بودند پستان خود را در دهن ایشان داده
از قدرت یزدان شیر از پستان برآمد و ایشان نوش فرمودند و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند که عادت شریف ایشان بود که چهل هزار بار
سبحان الله هر روز میخواندند و علماء صوفیه را اختلاف است بعضی [illegible]
تسبیح و تهلیل متاخرین تهلیل را افضل گفته اند و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که اکثر طرق و سلاسل صوفیه را ایشان میرسند منتهی جمیع
کبراو پیشوای جمیع صلحا هستند بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که
امروز روز وصال حضرت شاه ناصر الدین قادری ست [illegible] مزار پر انوار
ایشان در حضرت دهلی بمحله حبش پوره واقعست مزار و تکیه به قرب
والد بزرگوار این ذره بیمقدار بودند که در شب گذشته این حضرت [illegible]
سرای فانی رخت بر بسته بودند و من تمام [illegible] امروز از وطن خود آمده ام

چون درین مکان که حضرت دهلی ست رسیدم والدم بسیار خوش حال
شدند که مرا از مرشد خود بیعت نمایند اتفاقاً بعد از چند ساعات جناب مرشد
ایشان ارتحال فرمودند بعد ازان در حضور مذکور پیران حضرت غوث الاعظم
آمد حضرت ایشان فرمودند که چهار پیر حضرت غوث داشتند یکی حماد دباس
دوم شیخ ابوالوفا سوم والد ایشان سید ابوالصالح چهارم شیخ ابوسعید
مخزومی قدس الله اسرارهم ●

روز یکشنبه دوازدهم رجب المرجب این بندهٔ نابکار در حضور
آن مقبول درگاه پروردگار حاضر شد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که
ذکر اسم ذات و یا نفی و اثبات برای این میکنند که هرچه موعود است فردا
امروز نقد گردد نه آنکه از بهر خوف دوزخ و تمنای بهشت آنانکه از آتش
عشق برشته اند آرزوی بهشت را هشته اند پس آه از دل فیض منزل
کشیدند و فرمودند که وصلی شو و قطعی شو و از خودی گذشتن باید و
شاید بعد ازان مذکور موت اولیاء الله آمد حضرت ایشان فرمودند [illegible]
بعضی اولیاء فرشته قبض کرده [illegible]
آسمانی [illegible]
کرده بجناب [illegible]
[illegible]

شیعض مبعنر باید ؎

درکوی تو عاشقان چنان جان بدهند	کانجا ملک الموت نگنجد هرگز

روز دوشنبه سیزدهم رجب المرجب غلام در محفل قبله انام حاضر گردید دران وقت مذکور حدیث قدسی اَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِیْ بِیْ آمد حضرت ایشان فرمودند که معنی این حدیث نزد من اینست که حق تعالی ارشاد فرمود که هرکه مرا بخیال دیا او هم یاد کند من نزدیک او هستم چنانچه تعبیر این حدیث است اِذَا حَرَّكَ شَفَتَیْهِ بِذِكْرِیْ فَاَنَا عِنْدَهٗ دلالت برانیمعنی می کند بعد ازان در حضور فیض گنجور شخصی آمد و کلمات شوقیه بزبان خود آغاز کرد حضرت ایشان این شعر خواندند ؎

مرغان چمن بهر صباحے	خوانند ترا با صطلاحے
ندانم آن گل خندان چه رنگ و بو دارد	که مرغ هر چمنے گفتگوی او دارد

دهم دران مجلس این شعر خواندند ؎

یکبار بگو بدیدم نظیرے	مشهور شوم به بے نظیرے

بعد ازان فرمودند که اصل این مضمون در کلام حافظ شیراز یافته می شود و آن اینست ؎

تا من گفتست روزے بر لب جانان زنم	اهل دل را بوی جان می آید از نامم هنوز

بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که بعضی اشعار حافظ شیرازی موافق مضامین

حدیث شریف هستند پس این شعر خواندند

ساقیا عشرت امروز بفردا مفگن	یا ز دیوان قضا خط امانی بمن آر

و فرمودند که مضمون این حدیث ست اِذَا اَمْسَیْتَ فَلَا تَنْتَظِرْ صَبَاحَكَ وَاِذَا اَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرْ مَسَاءَكَ پس فرمودند که کار امروز حواله بفردا مکن فرصت را غنیمت شمار. بعد ازان در حضور مذکور هیر و رانجها آمد حضرت ایشان فرمودند که هیر مرید حضرت بهاؤالدین ذکریای ملتانی بود روزی حضرت بهاؤالدین نماز میخواندند که ناگاه هیر پیش نماز رفت ایشان بعد از نماز او را فرمودند که تو پیش نماز میرفتی این کار هرگز آینده نه نمائی که گناه ست. هیر گفت که سبحان الله من در عشق یک ادنی بنده اینچنین بیهوش بودم که خیال شما و نماز شما نماند و شما که خود را عاشق خدا میگوئید بحضور محبوب خیال گذشتن ما کردید ایشان انفعال از کلام هیر از حد زیاده کشیدند و گریبان دریدند. بعد ازان ایشان فرمودند که در حق تو دعائی کرده اند و صلاح حق گردی هیر گفت اگر شما را طاقت ست مرا تا به انتهای من رسانید و روی محبت من ازان سو نگردانید بعد ازان در حضور مذکور قلندری آمد حضرت ایشان این شعر خواندند

قلندر قطره دریای عشق ست	قلندر ذره صحرای عشق ست

بعد ازان این شعر خواندند

صفا و قلندر سزاوار بین نهانی	که دراز و دور بینیم ره و رسم پارسائی

بعد از ان در حضور مذکور حضرات اولیاء الله آمد که اعانت این طائفه علیه شامل حال مخلصان میباشد برابر ست که ایشان توجه مدد بکار روائی مردمان نمایند یا ندانسته از ایشان اعانت رسد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که اکثر از اولیاء الله حل مشکلات مردمان میشود و ایشان از ان واقعه خبر ندارند بعد از ان میان الف شاه عرض نمودند که ما از وطن خود که آنجا ست بارادۀ بیعت در حضور می آمدم در آثناء راه راه را گم کردم ناگاه حضرت ایشان را دیدم که تشریف آورده بمن راه راست نمودند پس من گفتم که شما کیستید از نام و نشان خود خبر دهید حضرت ایشان فرمودند که من آنم که تو نزد من برای بیعت می آئی دو بار مرا این واقعه درپیش آمد بعد از ان حضرت ایشان فرمودند که میان محمد یار صاحب هم میگفتند که من برای تجارت میرفتم ناگاه دیدم که شما تشریف آورده قریب بهل من ایستاده فرمودید که بهل را تیز بکنید و بدوانید و ازین قافله جدا شده بگذرید که قطاع الطریق می آیند و این قافله را برباد می کنند من بهل را دوانیدم و از قافله جدا شدم بقضای الهی این همه قافله را قطاعان طریق بغارت بردند و من بخیر و خوبی داخل منزل مقصود گردیدم ؛

فائده در بیان آنکه [illegible]

روز سه شنبه چهاردهم رجب المرجب بنده حاضر حضور گردیدم
ذکر خطای کشف کونی که از بزرگان واقع می شود افتاد حضرت ایشان
فرمودند که بعضے اوقات بزرگان را چیزی کشفاً دریافت میشود لیکن در
تعبیر آن واقعه خطایے میشود تقصیر کشف نیست باید که تعبیر وقائع
بدقت نظر بکند هم درین اثنا شخصے اجنبی آمد حضرت ایشان نام او را پرسیدند
او گفت نام من داداخان ست حضرت ایشان این رباعی خواندند

وا فریاد از عشق وا فریادا	کارم بیکے طرفه نگار افتاده
گر داد من شکسته دادا دادا	ورنه من و عشق هرچه بادا بادا

بعدازان ذکر ورود تجلیات آمد حضرت ایشان فرمودند که تجلیات متنوعه
بر سالک وارد میشود و آن بیچاره را فانی میسازد این مصرع بر زبان مبارک
راندند مصرعه پرتوے از محمل لیلی بدرخشید سحر * گاهی تجلی افعالی می
درخشد و افعال عباد را از نظر سالک مستور میسازد و گاهی تجلی صفاتی
ورود میکند و صفات مخلوق را از نظر سالک مختفی میفرماید و گاهی تجلی
ذات ظهور میفرماید و اضمحلال ذات عالم در ذات حضرت حق میسر آید ـ
بعدازان در حضور پر نور ذکر عقل آمد حضرت ایشان فرمودند که عقل
دو قسم ست یکی عقل نورانی ـ دوم عقل مظلم ـ عقل نورانی آنست
که شخصے خود بخود اجتناب از نواهی و استقامت با وامر نماید و مظلم

آنکه از ہدایت مرشد احتراز از متہبات کند بعد ازان این نقل فرمودند که حضرت
شاه عبد الرحیم نقشبندی رحمۃ اللہ علیہ روزی در کوچہ میرفتند ناگاه در
اثنار راه دیدند که بچہ سگ در کنارہ تالاب بگل افتاده است و طاقت بیرون
آمدن ازان گل نمیتواند مردمانرا گفتند که این را بیرون آرید کسی بیرون
نیاورد آخر الامر آن سگ بچہ را بدست گرفتہ بیرون آوردند و اہل محلہ را
فرمودند که کسی این را پرورش کند درانجا طباخے بود گفت که من متکفل
تربیت این میشوم ایشان آن بچہ سگ را حوالہ طباخ کرده تشریف آوردند
بعد از چندی بار دیگر گذر ایشان دران کوچہ افتاد که موافق گذر یککس را جہت
باقی گل ولائی و سگے از مقابل ایشان می آید ایشان آن سگ را منع کرده
خود ازان راه گذر کردند سگ گفت که شما بر من ظلم کردید که راه مشترک ست
برای ما و شما و شما مرا مانع گذشتن این راه گشتند ایشان گفتند که تو از آب
تر بودی بجہت پلید گشتن جامہ خود منع نمودم سگ گفت که جامہ شما از یک
کوزہ آب پاک میشد و حالانکه در اندرون شما پلیدی ملوث شده است از شستن
ہفت دریا ہم زائل نمیگردد بعد ازان سگ گفت که صوفیان مذہب ایثار
اختیار میکنند و شما راه اختیار کردہ اید ایشان گفتند بچہ طور
سگ گفت که شما مرا از راه باز داشتہ خود گذر کردید باز سگ گفت که
حق تعالی را از عقل نورانی می شناسند نه از عقل مظلم ایشان گفتند که

تفسیر این هر دو عقل بیان کن سگ گفت که عقل نورانی آنست که نصح
نصیحت ناصح ونصح وعظ واعظ پند پزیر شود و عقل مظلم آنکه از پند و پند ور
نصیحت افتد ٭

روز چهارشنبه پانزدهم رجب المرجب بحضور فیض گنجور حاضر
گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طریقه شریفه نقشبندیه مامون
ومحفوظ است از وساوس شیطان چراکه این اکابران بناء طریقه خود بر
حضور و آگاهی وجمعیت نهاده اند وکشف انوار وظهور رؤیا از حیز اعتبار
ساقط میشمارند بخلاف طرق دیگر که بنای آنها بر انوار و اسرار است
بعد ازان فرمودند که روزی حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه را تجلی
واقع شد و در عین روشنی آن آوازی بسمع مبارک ایشان رسید که ای
دوست ترا نماز و روزه معاف کردیم و دل تو از کدورت صاف کردیم
ایشان متحیر شدند که جناب آن سرور علیه صلوات الله الملک الاکبر را
هم صوم وصلوة معاف نبود تا که کمینه متوسلان آنجناب سیم ارتفاع این
امر بچه طور گردد و کلمه تمجید بر زبان راندند واز وسوسه آن لئیم رانده شده
مخلصی یافتند تا دی ومعین ایشان که رحیم ورحمان بود از شر شیطان باز
داشتند را هدایت نمود آن تجلی شیطانی از نظر ایشان مرتفع شده باز
شیطان ندا در داد که من بسیار کسان را ازین مقام عالی بحضیض ضلالت

افگندیم یاد می شما که خدا بود و موید محمد مصطفی علیه صلوة الله الملک الاعلا قریب یا بشما کاری نکرد و بعد ازان در حضور مذکور شغل باطنی آمد حضرت ایشان فرمودند هرکه مشغول است مقبول است و هرکه غافل ست کے مقبل ست ـ حضرت نسیم گوید مرد چه خوش فردے گفته است ـ فرد

هرآنکو غافل از حق یکزمان ست	دران دم کافرست اما نهان ست

وهم در باب یاد محبوب رعنا چه شعری زیبا نظم نموده است ـ شعر

پس از سی سال این معنی محقق شد بخاقانی	که یکدم با خدا بودن به از ملک سلیمانی

بعد ازان در حضور مذکور متابعت مرشد آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که کار خلاف مرضی پیر رهبر نسبت باطن را خراب و ابتر میسازد پس فرمودند که شخصے بے اجازت من خربزه بحضور نواب برد باطن او سیاه گردید او ندانست که بسبب شومی نیست استغفار و توبه از گناهان خود کرد هیچ اثرش ظاهر نگشت بعد ازان گفت که این مجرم بردن خربزه که نامرضی مرشد سرزد شده است ازین توبه مینمایم فی الحال انبساط پیدا شد و نسبت باطنش بطور سابق ظاهر گردید روز پنجشنبه شانزدهم رجب المرجب در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که هرکه از یاران من راه صبر و توکل قناعت و تقوی بیش کرد و حضور و جمعیت و انوار و کیفیات در قلب دارد از جانب من او را اجازت بیعت که طالبان را بیعت نماید و در هر کس ازین

صبر و توکل وغیره فتور لیست او را مرید ساختن و بیعت ساختن قصور لیست
اگرچه از اجازت یافتگان من باشد حقیقة از من مجاز نیست •
روز جمعه هفدهم رجب المرجب فدوی بحضور پرنور حاضر گردید
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که سیر آفاقی عبارت ست از مشاهده انوار
بیرون خود و سیر انفسی دیدن انوار سینهٔ خود بعد ازان مذکور اندراج النهایه
فی البدایه آمد فرمودند که معانی این عبارت بسیار ست لیکن نزد من
چنین تعبیر یافته که وقتیکه دل را حضور و جمعیت حاصل شد و کیفیات و
جذبات و واردات آمد اندراج نهایت ست که این معامله در طریقه علیه
نقشبندیه در بدایت حاصل میشود فرمودند که اکابران طرق دیگر قدس
الله اسرارهم بعد حصول مقامات عشره که صبر و توکل وغیرهما است متوجه
بحضور و آگاهی میگردند این طائفه علیه نور الله مرقدهم مدار کار در بدایت
بحضور و جمعیت نهاده اند بعد ازان در حضور عالی سخن در اصطلاحات
این طائفه کرام افتاد حضرت ایشان فرمودند که یکے از اصطلاحات
سفر در وطن ست و آن عبارتست از خصائل رذائل بسوی حسنات رفتن
یعنی از بیصبری بجانب صبر دویدن و از بے قناعتی بقناعت آمدن و
از بے توکلی بسوی توکل متوجه شدن و تهذیب اخلاق حاصل شیر سلوک
گفته اند چنانچه حدیث شریف تاکید فرمایه بتحصیل مکارم اخلاق ست

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان الله بعثنی لتمام مکارم الاخلاق وکمال محاسن الافعال راقم گوید عفی عنه که چون ذکر اصطلاحات سلسلهٔ علیه نقشبندیه درین مقام آمده است نوشتن کلمات ایشان باید لهذا تحریر مینمایم که حضرت الشان علی الدوام برای عمل کردن برین اصطلاحات امر میفرمودند لهذا التحریر مینمایم واین عبارت را از مکتوبات قدسی آیات پیر پیران حضرت خواجه محمد معصوم رضی الله عنه ارقام میکنم باید دانست که کلماتیکه در سلسلهٔ علیه نقشبندیه شهرت دارد همگی دوازده کلمه است منها سفر در وطن وآن عبارت از سیر انفسی ست که آنرا جذبه نیز گویند ابتدا معامله این بزرگواران ازین سیر ست وسیر آفاقی که سلوک عبارت ازان ست در ضمن این سیر قطع مینمایند و در سلاسل دیگر شروع کار از سیر آفاقی میکنند وانتها بسیر انفسی قاعده این طریقت واندراج نهایت در بدایت بهمین معنی ست که سیر انفسی که نهایت دیگران ست بدایت این اکابران ست سیر آفاقی مطلوب را بیرون از خود جستن ست وسیر انفسی در خود آمدن وگرد دل خود گردیدن درین معنی گفته اند ؎

هیچو نابینا مبر هر سوی دست	با تو در زیر گلیم ست هرچه هست

منها خلوت در انجمن یعنی در انجمن که محل تفرقه است از راه باطن

باسلوب خلوت داشته باشد و تفرقه بیرونی بحجره درونی راه نیابد

از برون درمیان بازارم		وز درون خلوتیست با یارم

در ابتدا اینمعنی بتکلف ست و در انتها بے تکلف و درین طریقه اینمعنی چون در ابتدا دست میدهد راهی برای حصول آن وضع کرده اند از خصائص این طریقه آمده است هرچند منتهیان طریق دیگر را نیز دست میدهد و اندرین معنی گفته اند

از درون شو آشنا و از برون بیگانه وش	

	اینچنین زیبا صفت کم مے بود اندر جهان

۳ منها نظر بقدم عبارت از انست که در راه رفتن نظر بر قدم دوخته شود و بمحسوسات متلونه پراگنده نکند تا بجمعیت اقرب باشد چه در ابتدا دل تابع نظر ست و پریشانی نظر در دل تاثیر میکند

بچه مشغول کنم دیدهٔ دل را که مدام دایم همه جا با همه کس در همه حال		دل ترا می‌طلبد دیده ترا میخواهد در دل ز تو آرزو و در دیده خیال

منها هوش در دم عبارت از انست که واقف نفس باشد تا بغفلت بر آید

ندانم هم چه فسون کرده که می بینم		زمان زمان شوم مائل نفس نفس مشتاق

کلمه سوم برای دفع تفرقه است که از آفاق میخیزد و کلمه چهارم دافع تفرقه انفس ست منها یادکرد و یادداشت سالک تا زمانیکه در

در طریقت و تصنع ست و بتحقیقت و ملکه حضور نه پیوسته است در مقام یادکرد است یعنی ذکری که از شیخ خود تلقین گرفته است دائم در تکرار و بتکلف مشغول باشد تا بمرتبه حضور برسد ✽ ے

سررشتهٔ دولت ای برادر بکف آر	وین عمر گرامی بخسارت مگذار
دائم همه جا با همه کس در همه کار	میدار نهفته چشم دل جانب یار

چون حضور دوام پذیرد و ذوق یابد و از تکلف وارهد و ملکه گردد که بنفی منفی نشود یادداشت بود ✽ ے

دارم همه جا با همه کس در همه حال	در دل ز تو آرزو و در دیده خیال

و یادداشت را معنی دیگر هم هست خالی و آن در خور این رساله نیست - حضرت خواجه نقشبند قدس سره فرموده اند مقصود از ذکر آنست که دل و ایمان حاضر باشند مع الله بوصف محبت و تعظیم منها بازگشت عبارت از آنست که بعد از ذکر نفی و اثبات معهود بدل گوید اِلٰهِیْ اَنْتَ مَقْصُوْدِیْ وَرِضَاکَ مَطْلُوْبِیْ یعنی ازین ذکر فائده این کلمه نفی هر خاطرست نیک یا بد تا آنکه خالص شود ذکر فارغ شود سر از ماسوا اگر خالص نیابد ذکر خود را درین کلمه باید که بر سبیل تقلید مرشد بگوید تا حاصل شود او را به برکت او اخلاص منها نگاهداشت عبارت از مراقبهٔ خواطرست یعنی وقت تکرار کلمه طیبه در دل اجتهاد کند که خاطر غیر در دل خطور نکند یکساعت یا دو ساعت

این مراقبه و مجاهده ضرورست سالک را ه

ترا یک پند بس در هردو عالم | ز جانت بر نیاید جز خدا دم

منها وقوف قلبی عبارتست از بیداری دل و حضور قلب مع الحق سبحانه بر وجهیکه نباشد مر قلب را غفلتی و نه عرضی غیر از حق تعالی پس لازم هست سالک را که دائم واقف و حاضر باشد بر قلبش در حال ذکر و نگذارد دلش را که غافل شود از ذکر و نه از مفهومش حضرت خواجه نقشبند قدس سره حبس نفس و رعایت عدد را لازم نمیفرمودند ولیکن وقوف قلبی را لازم میفرمودند در اثنا ذکر و رابطه و غیرهما پس مقصود از ذکر و وقوف قلبی طرد غفلت است و حضور مذکور علی الدوام بخضوع و خشوع بالحب والتعظیم ه

مانند مرغی باش هان بر بیضهٔ دل پاسبان | کز بیضهٔ دل زایدت مستی و شور و قهقهه

رو بر در دل بنشین کان دلبر چه گاهی | وقتی سحری آید یا نیم شبی باشد

و بقول وقوف قلبی آنست که نگران و واقف دل بود و توجهی و نظری بآن داشته باشد قطع نظر از ذکر تا تفرقه بآن راه نیابد و بنقوش ماسوا منقش و متأثر نگردد و گفته اند دل بیکار نیست یا با ماسوا آویخته است یا با مطلوب در آویخته آدمی تا بیدار است حواس ظاهره که جواسیس اند اخبار عالم بدل میرسانند و در تفرقه میدارند و چون صاحب دل متوجه بدل خود گردد

گویا حصن گرد دل ازین توجه پیدا میشود و نمیگذارد که اخبار عالم بدل رسد
درین هنگام دل بمقصد اقصی در آویزد چه بیکاری در حق او مفقود است
چون از انطرف ممنوع گشت چاره ندارد و غیر از توجه بانطرف احتیاج
بذکر و توجه مذکور ندارد و گفته اند دل از دشمن باز دار و دوست را
طلب نباید حاجت نیست زنگ از آئینه بزدای غیر از ظهور نور هیچ نیست
از حضرت ایشان شنیده ام که کسی را که ذکر قلبی در نگیرد و متاثر نشود ویرا
از ذکر باز داشته بجرد وقوف قلبی امر باید کرد و توجهات باید نمود تا ذکر
درگیرد منها وقوف عددی آنست که بر عدد نفی و اثبات بر نهجی که درین
طریقه معهود است واقف باشد تا در هر نفس طاق گوید نه جفت گفته اند که
این ذکر در یک نفس چون به بست و یک عدد با شرائط معتبره برسد و نتیجه بران
مترتب نشود از دید نیستی و فنا و امثال آن بر بیجا صلی این عمل دلیل کنند
باید که سلوک و ذکر از سر گیرد با کمال اخلاص و تقوی شاید فائده یابد —
منها وقوف زمانی آنست که حساب کند اوقات خود اگر با حوال خیر گذشته
است شکر کند و اگر بکارهای ناشایسته گذشته است استغفار کند موافق
حال خود حسنات الابرار سیئات المقربین — منها سلطان ذکر آنست
که ذکر تمام بدن را در گیرد و هر عضو در [illegible] ذاکر و متوجه بمطلوب گردد

هردم بهوای قست دمساز		[illegible]

تم کلامه الشریف - روز شنبه هشتدهم شهر رجب المرجب
غلام بحضور آن قبله انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب
را باید که تهلیل لسانی باصحت الفاظ و لحاظ معانی و وقوف قلبی و نگهداشت
خواطر و توجه الی الله بخواند والا در طریقت محتسوب نیست و اسم ذات و نفی و اثبات
هم بلحاظ معنی وغیره بانتظار فیض باید کرد ٭

روز یکشنبه نوزدهم شهر رجب المرجب بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم
حضرت ایشان الوان لطائف بیان فرمودند و نور لطیفه نفس مثل
صبح بیان کردند ٭

روز دوشنبه بستم شهر رجب المرجب بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که کلمهٔ طیبه لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ آیتی
ست از آیات قرانی و مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ کلمه الیست از کلام ربانی پس
این کلمهٔ طیبه را اگر بلحاظ آنکه آیتی ست از کلام باری خوانده شود فیض
بنوع دیگر می آید و اگر بلحاظ اینکه این کلمه ایست که از خواندنش قائل
مسلمان میشود و ما ماموریم از پیغمبر علیه صلوات الله الملک الاکبر بخواندن
این کلمه از زبان و تصدیق داشتن معنی این در دل بخواند فیضی بنهج دیگر حاصل
می شود و ایضاً فرمودند که خواندن کلمهٔ طیبه بلحاظ معنی اول جنبی را حرام است
و بلحاظ ثانی بهر حالے که باشد در جنابت باشد یا در حدث جائز ست

والیضاً فرمودند کہ کلمۂ طیبہ لسانی باشد یا قلبی بلحاظ معنی ثانی در لطائف عالم امر ترقیات می بخشد و بلحاظ معنی اوّل در کمالات و حقائق فائدہ تام میدہد والیضاً فرمودند کہ نصف کلمۂ طیبہ کہ لاالہ الا اللہ ست ناشی است از تجلی صفات و نصف کہ محمد رسول اللہ ست ناشی ست از تجلی ذات پس فیضی کہ از نصف اول می آید میدہش تجلی صفاتی ست و فیضی کہ از نصف آخری آید میدہش تجلی ذاتی شتّان ما بینھما الحق کہ فرقیست بسیار و تفاوتیست کثیر در انوار این ہر دو و در اسرار و فیوض این ہر دو ہر کہ را دیدۂ بینا عطا کردہ مشاہدہ مینماید والیضاً فرمودند کہ طالب را باید کہ یک لحظہ از یاد مطلوب غافل نباشد پس این شعر خواندند ؎

این شربت عاشقی ست خسرو	بیخون جگر چشید نتوان

والیضاً فرمودند کہ فرق درمیان تجرید و تفرید آنست کہ تجرید انقطاع علائق ظاہریست و تفرید انقطاع علائق باطن۔ والیضاً فرمودند معنی اِقْرَؤُا الْقُرْاٰنَ بِالْحُزْنِ فَاِنَّہٗ اُنْزِلَ بِالْحُزْنِ آنست کہ چون ذکر فاسقان در کلام اللہ آید حزین باید بود کہ مبادا حال ما چنان نشود و چون مذکور مومنان آید خائف بود کہ ما اینچنین نیستم و چون مذکور اوامر و نواہی آید غمگین شود کہ از من چنانکہ فرمودہ اند بظہور نمی آید قس علی ہذا والیضاً فرمودند حُبُّ الدُّنْیَا رَاْسُ کُلِّ خَطِیْئَۃٍ و راس گناہان کفرست

پس حب دنیا کفر شد چنانکه مولانا میفرماید ؎		
اهل دنیا کافران مطلق اند		روز و شب در بق بق و در زق زق اند

روز سه شنبه بست و یکم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم حضرت ایشان فرمودند که صاحب حنفی مذهب را ضرورست که موطائی امام محمد رحمة الله علیه نزد خود داشته باشد که دران کتاب عجب کاری کرده است که احادیث صریح و آثار صحیح برای تائید مذهب خود آورده اند بعد ازان ارشاد کردند که در هر چهار مذهب چهار خاصه ست که یکی را از دیگری ممتاز ساخته است خاصهٔ مذهب حنفی کتاب هدایه است که در مذهب دیگر مثل آن کتابی نیست و در مذهب شافعی امام غزالی رحمة الله علیه عجب محققی گذشته اند و در مذهب حنبلی حضرت غوث الاعظم سرآمد مقربان جناب الهی هستند و در مذهب مالکی وجود شریف امام مالک خود آیتی ست از آیات الهیه رضی الله عنهم

روز چهارشنبه بست و دوم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم مولوی کرم الله تجدید بیعت الله نمودند حضرت ایشان [illegible] بسیار بحال ایشان فرمودند و خرقه و کلاه تبرک بایشان [illegible] و توجهات بلیغه بحال ایشان عنایت فرمودند بعد ازان درس مثنوی شریف حضرت مولوی معنوی [illegible] شروع [illegible] طوطی و بازرگان خوانده میشد چون نوبت این اشعار آمد ؎

این روا باشد وفای دوستان	من درین حبس و شما در بوستان
یاد آرید ای مهان زین مرغ زار	یک صبوحی در میان مرغزار

حضرت ایشان معارف بلند و حقایق ارجمند بیان فرمودند نسبت مولانا ظهور نمود و آنحضرت را وقت خوش شده و تاثیری عجیب بر حاضران حضور واقع شد گریه‌ها دست داد ؛

روز پنجشنبه بست و سوم رجب المرجب حاضر حضور گردیدم درس مثنوی شریف بود و احوال کمون و بروز که مشائخ کرام را واقع می‌شود افتاده و مذکور این شعر مولانا بود ؎

کو یکی مرغی ضعیفی بیگناه	در درونش صد سلیمان با سپاه

حضرت ایشان ارشاد کردند که وقتیکه احوال بروز بر عارف می آید چنان کلان میشود که در زمین و آسمان از غایت وسعت نمیگنجد بلکه زمین و آسمان و عرش و ما فیها در زاویه قلبش می درآید پس سلیمان با سپاه در دلش چه مقدار دارد و وقتیکه احوال کمون بر عارف می آید خود را از ذره هم خردتر می یابد بلکه هیچ نمی یابد بعد ازان برای توجه فرمودن یاران مشغول شدند و شخصی را امر فرمودند که برای اهل حلقه بادکش بجنبانند و ارشاد کردند که حضرت ایشان شهید رضی الله عنه میفرمودند که کشفاً می بینم شخصی را که با اهل حلقه بادکش می جنباند

در فیض توجه هر واحدی شریک میشود زیراکه از جهت او هر واحدی را راحتی میرسد بعد از ان حضرت ایشان شهید نقل فرمودند که روزی بخدمت مرشد خود حضرت سید السادات سید نور محمد رضی الله عنه حاضر شدم دیدم که آنحضرت خوش نشسته اند موجب آن استفسار کردم حضرت سید صاحب ارشاد کردند که امروز بادکشان بسیار برای فقرا تقسیم نموده ام می بینم که بسبب قبولیت این عمل از جناب الهی فیوض و برکات بسیار مثل باران میبارد هم دران مجلس این شعر را بر زبان مبارک راندند ع

یار الغمزه گشت و قضا را بهانه ساخت	خود سوی ما ندید و حیا را بهانه ساخت
رفتم بمسجدی پی نظارهٔ رخش	دستی برخ کشید و دعا را بهانه ساخت
دستی بدوش غیر نهاد از رهِ کرم	ما را چو دید لغزش پا را بهانه ساخت
زاهد نداشت تاب جمال پری رخان	کنجی گرفت و ترس خدا را بهانه ساخت

روز جمعه بست و چهارم شهر رجب غلام بحضور قبله انام حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که روزی در حلقه نشسته بودم مشاهده نمودم که چادر نوری از مزار پر انوار حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی نور الله مرقده آمده تمام حلقه را احاطه نمود و ایضاً فرمودند که روزی در عالم مشاهده دیدم که دو مزار برابر واقع شده اند یکی مرقد

منور حضرت نظام الدین اولیا و دیگرے قبر مطہر حضرت ایشان شہید عطر اللہ
ارواحہما پس پیر ایشان مقابل من آوردند دانستم که این عنایت از حضرت
نظام الدین ست قدس سرہ از من پرسیدند که پیر شما نظام الدین ست
گفتم که پیرم مرزا مظہر اند باز گفتند که پیر شما نظام الدین ست گفتم که مرزا مظہر
بمرتبۂ ثالث گفتند که پیر صحبت شما حضرت نظام الدین اند من ساکت
ماندم اگر من اقرار پیری ایشان میکردم مرامی پوشانیدند بعد ازان دران
اثنا شخصے مغربی اسم مبارک حضرت شنیده قطع منازل و طی مراحل نموده
از راه بغداد شریف بمولانا خالد رومی سلمہ اللہ تعالی ملاقات کرده بحضور
والا حاضر گردیده و شہرۂ ارشاد و ہدایت مولانا دران دیار اظہار ساخت که
قریب صد ہزار مردان حلقۂ ارادت بگردن اخلاص نہاده اند و دست بیعت
بدامن مولانا زده اند و یکہزار عالم متبحر داخل طریقه شده و دست بسته پیش مولانا
ایستاده اند حضرت ایشان فرمودند که از استماع این مژده دلم بمقدار یک
نقطه مسرور نگردیده چه جای افتخار که مرتبۂ مسرت مقدم ست از افتخار۔
بعد ازان ارشاد کردند که عباد الرحمان در زمان بسیار میباشند و عباد اللہ
اقل قلیل که عبادت و بندگی ایشان خالص برائے ذات خدا میباشد نه بجہت
آنکه او تعالی ارزاق میدہد و پرورش مینماید بانواع عنایات مشرف میفرماید
و بخلاف فرقۂ اولی که پرستش میکنند حق جل و علا را بصفات کاملۂ او

بشتان ما بینهما پس فرمودند که نمیتوانم گفت که من عبد اللہ ام لیکن الحال از چند مدت بر من عبد اللمیت ظہور میکند ❊

روز شنبه بست و پنجم رجب المرجب در حضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ محی الدین ابن العربی قدس سره نوشته اند که هیچ یکے فرقه از فرق عالم الضلالت نرفته هر یک راه هدایت پیموده اما قائم بصراط مستقیم ست و مؤید قول خود کریمه آورده اند وَمَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ وهم درین معنی مولانا روم فرموده است

۴	پس بدی مطلق نباشد در جهان		بد به نسبت باشد این را هم بدان	

و حافظ شیراز میفرماید ؎

پیر ما گفت خطا در قلم صنع نرفت		آفرین بر نظر پاک خطا پوشش باد

پس حضرت ایشان فرمودند که آنچه مکشوف ما و پیران ماست ورای آنست ❊

روز یکشنبه بست و ششم رجب المرجب فدوی بمحفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان چند عنایت نامجات یکے بسمی مولانا خالد رومی سلمهم اللہ تعالی دوم بسمی مرزا رحیم اللہ سلمه اللہ تعالی سوم بسمی حاجی عبد الرحمن سلمه اللہ تعالی ارقام فرمودند مضمون نامه فیض شمامه اولی آنست که از استماع ارشاد شما در ان جوار دل را مسرتی حاصل گشت باید که از آمدن طالبان و اجتماع مردمان غره نخواهند شد کسر و نیستی خود هر لحظه و لمحه ملحوظ دارند اینهمه رجوع خلق

دیگر شرط ارشاد از امداد و توجه پیران کبار دانند هر دم و هر ساعت توجه به پیران دارند و امیدوار عنایت ایشان باشند والسلام و مضمون نامه ثانی که بنام میرزا رحیم الله سلمه الله تعالی ارقام فرمودند اینست که لازم ست که هر طالب که پیش آید و رجوع آورد او را تلقین نموده باشند در بیعت و ارشاد تخصیص نباید ساخت همه کس طالب یار اند چه هشیار و چه مست والسلام و مضمون نامه ثالث که بحاجی عبدالرحمن حسن سلمه الله تعالی تحریر فرموده اند اینست که احوال ترقیات باطن خود مع حالات رجوع طالبان و ترقیات ایشان ترقیم نماید والسلام

روز دوشنبه بست و هفتم رجب المرجب غلام بحضور پر نور حاضر گردید حضرت ایشان بجناب الهی تضرع و تخشع نمودند و این شعر بصد غلبات شوق خواندند

قافله شد و اسیر ما بین	ای کس ما بیکسی ما ببین

بعد از ان مذکور جناب سید اولاد آدم سرور عالم مفخر المسلمین محبوب رب العالمین شفیع المذنبین خاتم النبیین علیه افضل صلوات المصلین آمد حضرت ایشان کرات مرات این شعر قصیده برده خواندند

هُوَ الْحَبِيبُ الَّذِي تُرْجَىٰ شَفَاعَتُهُ	لِكُلِّ هَوْلٍ مِنَ الْأَهْوَالِ مُقْتَحِمِ

روز سه شنبه بست و هشتم رجب المرجب بحضور والا حاضر گردیدم

حضرت ایشان میر قمر الدین سمرقندی را ارشاد فرمودند که سعی بکنید که اسرار ذاتیکه مسجود خلائق ست بر شما چندان غلبه کند که خود را مسجود خلائق بینید بعد ازان دام اللہ شیرازی سمرقندی را فرمودند که تضرع بجناب الٰہی بکنید و سعی و کوشش نمائید که فنای انا حاصل شود و زوال عین و اثر گردد و پس معنے زوال عین و اثر فرمودند که زوال عین آنست که بر خود لفظ انا متعدد داند نمیتوان گفت که من ہستم حضرت خواجہ عبید اللہ احرار قدس سرہ فرمودند که انا الحق گفتن آسان ست و انا را شکستن مشکل ست و معنی زوال اثر آنکه ہیچ صفتے از صفات خود نہ بیند ؛

روز چہار شنبہ بست و نہم رجب بحضور والا حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که علما معیت حق سبحانہ بعالم علمی میگویند صوفیہ معیت ذاتی قرار دادہ اند و ما که مراقبہ معیت بطالبان تلقین میکنیم برین نہج میگوییم که لحاظ بکنید که او با ماست ہر جا که ہستیم قطع نظر از لحاظ معیت ذاتی و علمی او تعالی بعد ازان در حضور مذکور کفر طریقت آمد حضرت ایشان فرمودند که اہل این مشرب ارباب توحید وجودی اند که از دین و دنیا گذشتہ و از خودی رستہ و جام وحدت نوشیدہ اند از انجملہ حسین بن منصور حلاج قدس سرہ که سید این طائفہ ہستند میفرمایند ؎

کَفَرْتُ بِدِیْنِ اللّٰہِ وَالْکُفْرُ وَاجِبٌ	لَدَیَّ وَعِنْدَ الْمُسْلِمِیْنَ قَبِیْحٌ

بعد از آن این شعر خواندند ؎ بهرچه از دوست وامانی چه کفر آن حرف چه ایمان ۵ بهرچه از یار دورافتی چه زشت آن نقش چه زیبا ۵

واز حاضران حضور پرسیدند که معنی این شعر بگوئید بسبب کفر باز آمدن از مطلوب صریح ست لیکن از اسلام چه طور باز خواهد ماند حاضران ساکت ماندند حضرت ایشان فرمودند که باز ماندن از مطلوب از ایمان برین نهج بخیال می آید که سالک را در ابتدای احوال که حضور مع الله دست میدهد از نوافل و تلاوت هم فتوری دران واقع میشود و حال آنکه این تلاوت و نوافل از ایمانیات ست پس سالک را در آنوقت پرداخت آن حضور باید و کثرت نوافل و تلاوت نشاید که مانع حضور ست و هم حضرت ایشان در آنوقت این شعر خواندند ؎

صید تو بمنقار وفا بر کند از بال	هر کہ نہ آشفتۂ دام تو باشد

بعد از آن در حضور فیض گنجور مذکور تکرار بیعت آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که طالب را بیعت از شیوخ متعدده نمودن جائز ست چنانچه صحابه بعد وفات آنحضرت صلی الله علیه وسلم بحضرت صدیق اکبر رضی الله عنه بیعت نمودند و بعد از وفات ایشان از عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه صحابه بیعت کردند و ظاهر ست که بیعت صحابه از خلفای راشدین برای انتظام امور شرعیه بود نه دنیویه پس ازینجا معلوم شد که تکرار بیعت جائز ست در طریقت

بعد ازان در حضور مذکور وارداتِ آمد حضرت ایشان فرمودند که وارد را در اصطلاح صوفیه دیگر روح القدس و وارد حق میگویند و نقشبندیه چو عدم نامند و آن عبارتست از ورود فیض الٰهی جل سلطانه و چون بر سالک واردی می آید محو و متلاشی میسازد و چون کثرت واردات فائز میشوند سالک بهر واردی عدم میگردد ولیکن مراد آنست که ورود این واردات متواتر گردد بلکه متواصل چنانچه اکابران این طریقه علیه میفرمایند

وصل اعدام گر توانی کرد		کار مردان مردانی کرد	

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی جناب آن سرور علیه صلوات الله الملک الاکبر را در مشاهده دیدم که تشریف آورده بمن فرمودند که نام تو عبدالله ست و نیز عبدالمومن ست ؛

روز پنجشنبه غرهٔ شعبان سنه ۱۲۳۱ھ فدوی بحضور آن قطب عالم حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید میفرمودند که چون ماه شعبان المعظم دیده میشود هلال برکات رمضان المبارک طلوع میگردد و چون ماه شعبان بنصف میرسد آن هلال بدر کامل میگردد و چون ماه شعبان بآخر میرسد و ماه رمضان طلوع میکند آن هلال برکات که بدر شده بود آفتاب وار بتابندگی و درخشندگی ظهور میسازد

بعد ازان در حضور مذکورِ صوفیان وقت که بسماع و رقص مشغول اند

و توحید وجودی مذهب خود مقرر کرده اند آمد حضرت ایشان فرمودند
که صوفیان این زمان که بلهو و لعب و غنا و رقص مشغولند و توحید خیالی
شعار خود ساخته اند مثل اکابران توحید حالیه خود را میدانند و بی تحاشی
کلمات آنرا میگویند نمیدانند که بالحاد و زندقیت گرفتار شده اند من از
مذهب ایشان بیزارم و ایشان مرا از علمای ظاهر میدانند نمی فهمند که طریق
صوفیه طریقه متابعت سنت سنیه است علی صاحبها الصلوة والتحیة ع
آن ایشانند من چنینم هردم

روز جمعه دوم شعبان المعظم بحضور والا حاضر گردیدم حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که صوفی را اجتناب از جلوت باید و اکتساب
بخلوت شاید ع

قطعه چه بگزید هر کو عاقل است	زانکه در خلوت صفاهای دلست

روز شنبه سوم شعبان المعظم بنده بحضور فیض گنجور حاضر گردید
حضرت ایشان فرمودند ع

در پس آئینه طوطی صفتم داشته اند	آنچه استاد ازل گفت بگو میگویم

بعد ازان معارف بلند و حقائق ارجمند بیان فرمودند و ایضاً شخصی
عرض حال رویای خود کرد که جناب سید کونین افضل البشر علیه صلوات الله
الملک الاکبر را در خواب دیدم حضرت ایشان فرمودند که میسر شدن زیارت

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم درخواب بر چند وجہ است یکی آنکہ شخصے
احیای سنت نمود یا اجتناب از بدعت کرد این عملش مجسم شدہ در
خواب بنظر می آید و یا آنکہ ہر عبادتیکہ بجناب الٰہی مقبول گشت مجسم بصورت
حسن شدہ می بیند و شمائل و حلیۂ مبارک آن سرور زمین و زمان و آن
سید انس و جان علیہ صلوات اللہ الملک الرحمان کہ در کتب حدیث محرر
است اگر شخصی ہمون قد زیبا و قامت دلربا و چشم سرمگین و جبین مبین و
ابروی خمدار قوس و ہلال وار و مژگان دراز و جلوۂ یا ناز ہو ہو مشاہدہ
نمود و عین سعادت دارین خود دیدہ و دیدۂ جان را بنظارۂ جمال آن
محبوب انس و جان کشود الحق کہ واصل زمرۂ مَنْ رَاٰنِیْ فَقَدْ رَاَی الْحَقَّ
فَاِنَّ الشَّیْطَانَ لَا یَتَمَثَّلُ بِیْ گردید ٭

روز یکشنبہ چہارم شعبان المعظم غلام بحضور قبلہ خاص و عام
حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند کہ جناب مرشدنا و ہادینا حضرت
الشان شہید نور اللہ مرقدہ المجید میفرمودند کہ شبی بجناب محبوب کبریا
محمد مصطفٰے علیہ افضل صلوات و اکمل تحیات اللہ الملک الاعلیٰ رسیدم
برین نہج از زیارت آنجناب مشرف شدم کہ خود را ہم بستر آن سرور
یافتم بوصلے کہ ہیچ حجابی و فصلے را در انجا گنجایش نبود و عنایاتے
کہ باین بندہ نمودند ورای شرح بیان ست اثر آن صحبت کثیر البرکت مدتے

در خود یافتم ۞

روز دوشنبه پنجم شعبان المعظم فدوی بمحفل شریف حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که حضرت شاه ولی الله رحمة الله علیه تطبیق در کلام حضرت محی الدین ابن العربی و حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنهما فرموده اند و در توحید وجودی و شهودی نزاع لفظی قرار داده اند ایشان بسیار بزرگ بودند و طریقهٔ نو آورده اند لیکن درانمقام خطائی کرده اند حال را در قال انداخته معارف کشفیه را در گفتگوی علمی آورده تطبیق نموده اند فرق است مبین درین هر دو مقام هر کرا از معارف حضرت مجدد حظی رسیده است او عیانا دیده است که توحید وجودی در ابتداء احوال ظاهر میشود یعنی در سیر لطیفه قلب و توحید شهودی بسیر لطیفه نفس و معارف حضرت مجدد الف ثانی ورای این هر دو مقامات ست معارف محی الدین ابن العربی قطره ایست و معارف حضرت مجدد دریای محیط ع چه نسبت ست بکوه آسمان عالی را و اگر محی الدین ابن العربی رحمة الله علیه در زمان حضرت مجدد بقید حیات بودند این معارف می شنودند می فهمیدند و طلب فاده مینمودند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حق تعالی عزّ شانه نهایت ست حدی ندارد که کسی بپایان رسد

چه سبحانه ورای الورا ست ثم ورای الورا

ای اوّل تو ورای اوّل	حیران ز تو انبیاء و مرسل

هرکس بقدر حوصله و طاقت خود دران جانب دویده و حظی موافق استعداد خود چشیده لیکن بکنه ماهیتش نرسیده اند ؎

دوربینان بارگاه الست		غیر ازین پی نبرده اند که هست	

روز سه شنبه ششم شعبان المعظم بنده بحضور پرنور حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که فقر عبارت از چند اعمال ست که سالک را مداومت آن از ضروریات ست نه فقر نام علم سلوک و مراقبات ست که کتب ها ازین مملو اند این خزینه ایست که در سینه باید داشت نه علمیست که در سفینه باید نگاشت بعد ازان در حضور مذکور آمد که ولایت ولی بعد از انتقال ازین جهان فانی باقی نمیماند الا در مواضع متعدده حضرت ایشان فرمودند که ولایت بلکه بمعنی تصرف ست درین اختلافست که باقی میماند یا نی و اصح آنست که ولایت اکابران باقی میماند چنانچه تصرفات حضرت غوث الاعظم و حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند و حضرت خواجه معین الدین و دیگر اکابران علیهم الرضوان تا الی الآن درزمین زمان جاریست و نمایان ؛

روز چهار شنبه هفتم شعبان المعظم بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که درین طریقه انیقه نقشبندیه مجاهدات و ریاضات و ارتعینیات نیست اکابران این طریقه هیچ اعمالی و اورادی مقرر نساخته اند عمل ایشان بر سنت سنیه مصطفویه علی صاحبها الصلوة و التحیة

در بیان حقیقت فقر

در بیان آنکه ولایت اولیاء الله بعد وفات هم باقی میماند

در بیان رسم و طریق خضرات نقشبندیه و بیان معمول

واجتناب از بدعات نامرضیه لهذا در طریقهٔ الیشان ذکر جهر و سماع و وجد و
تواجد و آه و نعره نیست خاموش شده متوجه بقلب می نشینند و بدوام ذکر
خفی میپردازند و نفی و اثبات بهر نفس مینمایند نه حبس نفس که حبس طور مفهود است
که سوراخهای گوش و بینی از پنبه بندکرده حبس نفس در دماغ میکنند و ایشان
نفس را بزیر ناف حصر نموده بخیال کلمهٔ **لا** را از زیر ناف کشیده تا بدماغ میرسانند
و **اله** را از دماغ بکتف راست می آرند و **الا الله** را از کتف راست کشیده
بقلب ضرب میدهند بنهجی که همه لطائف که در سینه واقع اند در ضمن آن بیند
و چون نفس تنگی میکند میگذارند لیکن در هر نفس کلمهٔ طیبه بعدد طاق میگویند
و بوقت گذاردن نفس از بینی همراه دم کلمهٔ **محمد رسول الله** مقابل قلب بلحاظ
میگویند بطوریکه گویا این کلمهٔ مبارک در دل درمی آید و در رگ و پے سرایت
مے کند ؛

در بیان حبس نفس

روز پنجشنبه هشتم **شعبان المعظم** بحضور والا حاضر گردیدم حضرت ایشان
فرمودند که من طالب را اوّل لطائف خمسهٔ عالم امر جدا جدا توجه میکنیم
و بعد از تصفیه اینها بلطیفهٔ نفس القائی نسبت مینمایم و نیز هر پنج لطائف
را که برنگ چراغ هریک میدرخشد جمع نموده بهمت تمام پنج چراغان را
یک مشعل ساخته می طیرانم بعد ازان فرمودند ــ ع تا یار کرا خواهد و
میلش بکه باشد ؛

روز جمعه پنجم شعبان ۱۲۳۱ھ بحضور فیض گنجور حاضر گردیدیم در آن وقت درس مکتوبات قدسی آیات حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی بود مکتوب دویست و شصتم که بمخدوم زاده کلان علیه الرضوان در بیان طریقه علیه ایشان را بآن طریق ممتاز ساخته اند نوشته اند خوانده شد حضرت ایشان فرمودند که سبحان الله معارفیکه ایشان تقریر فرموده اند هیچکس از ائمه مثل آن نگفته است و دُرر اسراریکه ایشان بسلک تحریر انتظام داده اند هیچ یکے از اصحاب معرفت برنگ آن نسفته کلام ایشان وحی منزل آسمانی هست و بیان ایشان تشریح غوامض ربانی وآنچه ایشان بیان مقامات نموده اند ورا مکاشفات پیموده اند هزاران طالب را تسلیک فرموده اند نه آنکه یکدو کس آگاه این اسرار شده زبان بگواهی کشوده اند جهانی را از معارف جدیده سرفراز فرموده وصاف خود گردانیده اند و عالمی را از مقامات نو ممتاز ساخته مداح خود نموده اند

نه من بر آن گل عارض غزل سرایم و بس		که عندلیب تو از هر طرف هزار انند

روز شنبه دهم شعبان در محفل فیض منزل حاضر گردیدیم حضرت ایشان فرمودند که درین طریقه شریفه مدار کار بر پنج چیز نهاده اند یکے توجه سالک بجانب دل دوم توجه دل بسوی خالق آب و گل سوم گردیدن از خطرات غافل چهارم ماندن بذکر مشتغل پنجم لحاظ انمعنی در قلب

ان بیان ... پنج چیز ... تسلیک ... نفع ...

خداوندا مقصود من توئی و رضای تو وجودم بجهت محبت و معرفت خود
بساز منزل پس هر که هر دم برین قضیهٔ خمسه مائل ست او را پنج نتائج حاصل
ست و هر کرا آن پنج نتائج حاصل ست او از مطلوب حقیقی واصل ست
اوّل ذاکر شدن لطائف از ذکر دوم حصول جمعیت و بخطرگی سوم پیدا شدن
توجه قلب سوی حضرت حق چهارم جذب و کشش لطائف سوی فوق پنجم
ورود واردات الهی سبحانه بر دل سالک که تعبیر ازان بوجود عدم مینمایند
ع تا یار کرا خواهد و میلش بکه باشد ؂

روز یکشنبه یازدهم شعبان بحضور پرنور حاضر گردیدم درانوقت
درس مثنوی شریف مولانا روم رحمة الله علیه بود حضرت ایشان بسیار
معارف بیان فرمودند حاضران مجلس را از بیان آنحضرت اضطرابی وبیتابیها
رو داد و گریه و زاری طاری شد حضرت ایشان قلبی و روحی فداه از کمال
شوق الهی آهی از دل فیض منزل خود کشیدند و فرمودند که آه اگر از احوال
شوق خود شمه بیان نمایم هوش سامعان دوای بیهوشی چشند و حواس
شنوندگان بیحواس گردد هیهات هیهات سیلاب سرشک مهاجرت بدریا
دریای حسرت و آلام شورانگیز ست و گرداب اشک مفارقت بلجه لجه حیرت و
اوهام موج خیز دل ناصبور که از دیدار مهجور ست چسان مسرور گردد و دیده
وصل جویان که از اندوه فراق گریانست بچه سان شادان شود ؂

بچہ مشغولی کنم دیدۂ دل را مدام	دل ترا می طلبد دیدہ ترا میخواہد

وجان حزین کہ از اندوہ فراق غمگین ست بچہ طور تسکین یابد آہ از ملاقات صوری کہ ممتنع الوقوع ست دست تمنا بر داشتہ بوصال خیال دل را تسلی میدہیم و مردمک دیدۂ خود از مژگان جدا ساختہ بر کف پای ناز آن نازنین می نہیم پس ہیما لیم و می نالیم للمؤلف ؎

ملی ہی قیس تصور مین بھی جو لیلا سے	رلی ہی مردمک چشم کو کف پا سے

گاہی قامت سراپا آفتش تصور دیدہ خود را نثار میسازیم و گاہی صورت رشک ملاحتش بخیال آوردہ بصد عجز و نیاز جان میبازیم ؎

بدل تصور روز وصال باندھے ہم	بلائین لیتے ہین کیا کیا خیال باندھکے ہم

روز دوشنبہ دوازدہم شعبان ۱۲۳۳ھ فدوی بمحفل فیض منزل حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند کہ عارف آنست کہ ہر واقعہ کہ پیش آید از منع و عطا و از جور و جفا ناشی از فضل خدا بیند و فرق درمیان عارف و متعرف آنست کہ عارف را ہر کہ چیزی عطا فرماید و یا زدو کوب سیناید بلا تامل و فکر از فعل حق بیند و متعرف آنست کہ بتامل و فکر از و سبحانہ می بیند ہر کہ در صور تفاصیل وقائع در احوال متجددہ متضادہ از ضر و نفع و عطا و منع و قبض و بسط ضار و نافع و معطی و مانع و قابض و باسط حق را بیند و شناسد نے توقفی و رویتی او را عارف گویند و اگر

با دل وہلہ از ان تغافل بود و عنقریب حاضر بود و فاعل مطلق را جل ذکرہ در صور وسائط و روابط باز شناسد او را متعرف خوانند نہ عارف ذاکر بکلی غافل بود و تاثیرات افعال را حوالہ بوسائط کند او را ساہی ولاہی و مشرک خفی خوانند کما ذکرہ فی نفحات الانس للامام الاجل عبد الرحمن جامی رحمۃ اللہ علیہ بعد از ان حضرت ایشان این شعر خواندند ؎

تو مباش اصلا کمال اینست و بس	تو در و گم شو کمال اینست و بس

روز سہ شنبہ سیزدہم شعبان ۱۲۳۱ھ غلام بحضور فیض گنجور آن قبلہ انام حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند کہ معنی کلام اندراج النہایۃ فی البدایۃ آنست کہ سالک را بیخطرگی یا کم خطرگی حاصل شد و توجہ الی اللہ پیدا گشت و جمعیت رو داد مبتدی انجاند ان عالیشان گردید و ہمین حضور و جمعیت در انتہا دیگران است پس بدایت ایشان مندرج شد در نہایت دیگران ؎

سیر ما دار محبت چشم گر بینا شود	جادۂ راہ فنا بسم اللہ دیوان ما

بعد از ان در حضور مذکور توسط کشودی باطنی آمد حضرت ایشان فرمودند کہ واسطہ کشود راہ ولایت وجود با جود جناب امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ است و حضرت فاطمہ رضی اللہ عنہا درین توسط شریک اند بعد از ان ائمہ اثنا عشر و حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالی عنہم اجمعین حامل اند۔

این امانت ولایت اند لیکن درین ہزار دوم حضرت مجدد الف ثانی قدسنا
اللہ تعالی باسراره السامی نیز درین امر شرکت دارند مقرر ست که درین
الف ثانی ہر کس که بدرجۂ ولایت میرسد در ہر خاندان که متوسل باشد
بدون توسط ایشان کشود این راه غیر ممکن ست بتوجه و امداد ایشان
طی این مراحل مینماید اگرچه اقطاب و ابدال و اوتاد و اغوات باشند
ضروری نیست که خبر و آگاہی از توجه و مدد ایشان داشته باشند ٭
روز چهار شنبه چهاردهم شعبان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم
شخصے لفظ شکایت شدّت گرما بزبان آورد حضرت ایشان فرمودند که
شکایت از فعل محبوب نباید نمود بلکه از عنایت بمعیت زیاده
متلذذ باید شد از درد آہ سرد نکشم و از بادۂ ملال شربت زلال نچشیم
ع که ہر چه ساقی ما ریخت عین الطاف است ٭ ایضاً فرمودند که روزے
در خدمت فیض درجت حضرت ایشان شهید نور اللہ مرقده المجید حاضر
شده بودم ناگاه متوجه بجناب حضرت غوث الاعظم رضی اللہ تعالی عنه
شده عرض نمودم که سفارش من از پیر و مرشد من فرمایند حضرت ایشان
شهید عطر اللہم قبره المجید بعد از فراغ حلقه متوجه باین بنده شده
فرمودند الحال بجهت سفارش خود جناب غوث الاعظم قدس
سره را می آوردید ٭

روز پنجشنبه پانزدهم شعبان المعظم بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم
حضرت ایشان فرمودند که نماز جامع عبادات ست وحاوی طاعات
دولت رؤیت که آن سرور انبیا علیه صلوٰة الله الملک الاعلی را در لیلة
المعراج حاصل شده بود بعد از نزول در دنیا همون اسرار مقام اسری
در نماز ظهور نمود مؤید این قول اَلصَّلوٰةُ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِ ست و دلیل این
دعوی خبر اَقْرَبُ مَا یَکُوْنُ الْعَبْدُ مِنَ الرَّبِّ فِی الصَّلوٰةِ و تابعان آن
سرور زمین و زمان را علیه صلوات الله الملک المنان بجهت اتباع آن
سرور و اخلاص آن افضل البشر علیه و علی آله صلوٰة الله الملک الاکبر نیز حظ
وافر ازین دولت عظمی و نصیب کامل ازین موهبت کبری عطا فرموده اند
ذلک فضل الله یوتیه من یشاء ٭

روز جمعه شانزدهم شعبان سنه ۱۲۳۱ھ غلام بحضور والا حاضر گردید
شخصے چند مبلغان در حضور آورده عرض نمود که این را بفقرایان خانقاه
معلّٰی تقسیم فرمایند حضرت ایشان فرمودند که یک ٹنکه بهر یک از فقرایان
تقسیم خواهد شد و در آن وقت در خانقاه یکصد و ده کس صوفیان بودند
که اوطان خود گذاشته بطلب حق جل و علا استقامت می ورزیدند
پس یک یک ٹنکه بهر یک را تقسیم فرمودند. گفتند که ما هم درین زمره هستیم
یک ٹنکه حصه خود را هم میگیریم بعد ازین این از همه خوانند والله الغنی

وَاَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ ٭

روز شنبہ ہفتدہم شعبان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم درآنوقت
درحضور مذکور این حدیث شریف بود حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَی الْمُسْلِمِ خَمْسٌ اَدَاءُ
السَّلَامِ وَعِیَادَةُ الْمَرِیْضِ وَاِتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ وَاِجَابَةُ الدَّعْوَةِ وَ
تَشْمِیْتُ الْعَاطِسِ حضرت ایشان فرمودند کہ اگر مریض از اقارب ست
ویا اہل محلہ و بدون این شخص خبرگیران او نیست بر ذمہ این فرض ست
خبرگیری او والا صوفیہ را در رفتن عیادۃ مریض شرائط اند کہ مریض فاسق
و مبتدع نباشد و اہل مجالس او خلاف طریق نباشند و در راہ بازار
نباشد تا نگاہ در رفتن پراگندہ نشود و ہمچنین اجابت دعوت ست
وقتیکہ طعام شبہہ نباشد و در ان مجلس غنا و مزامیر نباشند و تشاغل
بنوعی از لہو ولعب نباشد و داعی ظالم و مبتدع و فاسق و شریر نباشد
اجابت واجب ست والا ممنوع ست اجابت وَلَا یُجِیْبُ اِلٰی طَعَامٍ
صُنِعَ رِیَاءً وَسُمْعَةً وَفِی الْمُحِیْطِ یَنْبَغِیْ اَنْ یَقْعُدَ عَلَی الْمَائِدَةِ اِذَا کَانَ
عَلَیْهَا لَعِبٌ اَوْ غِنَاءٌ اَوْ قَوْمٌ یَغْتَابُوْنَ اَوْ یَشْرَبُوْنَ الْخَمْرَ کَذَا فِیْ
مَطَالِبِ الْمُؤْمِنِیْنَ وایضاً فدوی درآن روز عرضی احوال خود در
حضور گذرانید حضرت ایشان از سطری چند دستخط خاص خود آن عرضی
را مزین فرمودہ عنایت نمودند و آن عبارت اینست ۔ الحمد للہ کہ

احوال خوب ست سعی نمایند که تصفیه قلب و تزکیۂ نفس بر کمال حاصل شود
نسبت افعال از عباد در سیر قلبی مسلوب میشود و بحضرت حق سبحانہ منسوب
و در سیر لطیفۂ نفس صفات را بحق منسوب مے یابند اینست کمال این دو لطیفه
و در لطائف دیگر اسرار جدا جدا ظاہر میشود اگر این ہمہ اسرار پیدا شود
بهتر و الا بجناب الٰهی سبحانہ التجا نمایند که توجه تام بے مزاحمت خاطر
در دل و در لطیفۂ نفس ظاہر شود بر لطیفۂ نفس که مشار الیهائی انا ست
توجه خواہم نمود خدای کریم فنای قلبی و فنای این لطیفه و فنای لطائف
دیگر نیز عطا فرماید فرموده اند فنا موہبت الٰهی ست سبحانہ حاصل این
فنا ہا ظهور نیستی ست بر باطن سالک ہرگاه افعال و صفات را بحق سبحانہ
منسوب یافت خود را نیستی و عدم خواہد دید انکسار و شکست رذائل
نقد وقت خواہد شد۔

روز یکشنبه ہیجدہم شعبان ۱۲۳۱ھ این کمینۂ درویشان بحضور
آن واقف دقائق قرآن کاشف حقائق فرقان حاضر گردید حضرت ایشان
معانی و تفسیر کلام اللہ بیان فرمودند بعد از ان ذکر تحمید و تکبیر و تهلیل
آمد حضرت ایشان معانی تطبیق آن ارشاد فرمودند و ایضاً غلام عرضی قبل
ازین بحضور گذرانیده بود بجواب آن سرفراز فرمودند و آن اینست۔
اغراق در القاب خطاب در شرع جائز نیست نباید کرد سعی نمایند که

این لطائف عالم امر و حالات آن با احوالیکه در سیر لطیفهٔ نفس پیش می آید یکی گردد و فنا و نیستی و دید قصور غلبه نماید و رذائل اخلاق شکستی یابد و تهذیب اخلاق نقد وقت گردد و بجناب واهب عطیات سبحانه بواسطهٔ ارواح مبارک پیران کبار رحمة الله علیهم التجا نمایند که سر اقربیت واضح شود و چنانچه سر وحدت و توحید در سیر لطیفهٔ قلب مشهود میشود و اعمال موافق طاقت اختیار کرده بران مواظبت فرمایند انشاء الله تعالی در جهت فوق توجه کرده خواهد شد لیک اگر حالات لطائف با احوال این لطیفه یکی شود و وسعت در نسبت پیدا گردد منظور همین ست ۞

روز دوشنبه نوزدهم شعبان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم در حضور مذکور سعی و کوشش طالبان آمد حضرت ایشان فرمودند که شخصی از هندوان بود چنداس نام داشت زاهد مذهب خود و در ترک و تجرید ثابت قدم شخصی در طلب او مسافت چند ماه قطع کرده آمده بود بطریقی که بهر قدم سجده کنان بر زمین دراز می شد باز برخاسته بجای سر بقدم ایستاده باز دراز می شد همین نهج تا بدرش رسید من بچشم خود آنرا دیدم و از مجاهدهٔ او حیران گشتم بعد از ان حضرت ایشان استغفار خوانیدند فرمودند که مذکور هندوان و مجاهدات ایشان نباید کرد لیس کلمهٔ طیبه سه بار خواندند و گفتند اغثنا یا رسول الله و درود بر پیغمبر علیه صلوات

اللہ الملک لا اکبر فرستادند پس شخصی در حضور عرض نمود کہ در اہل حق ہم بسیار مجاہدات مردمان کشیدہ اند چنانچہ در راہ سفر حجاز حضرت ابراہیم بن ادہم بلخی رحمۃ اللہ علیہ بہر ہر قدم یک دوگانہ ادا میفرمودند حضرت ایشان فرمودند بلے۔ باز ارشاد گردید کہ حضرت آدم بنوری نور اللہ مرقدہ از مسجد قبا تا مسجد نبوی ہمین طریق بہر قدم یک دوگانہ میخواندند ۔

روز سہ شنبہ بستم شعبان بحضور والا حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند کہ حاصل سیر و سلوک حضور مع اللہ ست بیمزاحمت خواطر در سیر لطیفۂ قلب در قلب توجہ الی اللہ پیدا شود و بیخطرگی دست دہد و در لطیفۂ نفس در نفس و در عناصر بعناصر ہمین مقصد وقت گردد و کشوف انوار و اسرار متفرع اند برین حضور آگاہی راس المال انیست چنانچہ نزد شخصی نقد ہست راس المال و باقی لباس طعام و حوائج دیگر ہمہ در درم موجود ست اگرچہ فی الحال نیست اما در دست ہر وقتیکہ خواہد خرید نماید ہمچنین درین راہ راس المال حضور ست و باقی بران متفرع انوار ہر مقام اشخاص را مکشوف میشوند و اسرار اقل قلیل را و نیز اسرار و انوار درین جہان ہمراہ اند و در قبر ہیچ ازینہا ہمراہ نمیرود مگر حضور و آگاہی پس جستجوی آگاہی باید نہ تکاپوی دیگر شاید کار این ست غیر این ہمہ ہیچ و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ اسرار لطیفۂ قلب ہمہ اوست و انا الحق گفتن ست و سر لطیفۂ نفس شکستگی انا ست و سر لطیفۂ قالب ہیچ بیان نفرمودند و ارشاد کردند کہ

حضرت مجدد رضی اللہ تعالی عنہ بیان نفرمودہ اند وسر کمالات ثلثہ و
مقامات جدیدہ دیگر مثل حقائق سبعہ وغیرہ کہ حق سبحانہ وتعالی خاص
حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی قدسنا اللہ تعالی بسرہ السامی را
باین سرفراز فرمودہ است وبتوسط ایشان متوسلان ایشانرا باین دولت
عظمی وموہبت کبری نصیبی عطا کردہ وحظی بخشیدہ است آنست کہ اسبابی
دلیلیہ کشفیہ میگردد ونظری بدیہی میشود وکمال اطمینان وصفا واتصال
بیکیف واتباع مَا جَاءَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دبیرنگی و
غایت لطافت باطن نقد وقت میگردد واز غایت تنزیہ حضرت ذات
تعالت وتقدست جمیع نسب چہ نسبت عینیت اتحاد وچہ نسبت
ظلیت وچہ نسبت احاطہ ذاتی وسریان وجود مسلوب میشود وَمَا لِلتُّرَابِ
وَرَبِّ الْأَرْبَابِ۔ وازینجاست کہ حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ فرمودند
کہ درینجا نزدیک ست کہ نزدیکان دوری جویند وواصلان راہ مہجوری
پویند۔ بعد ازان حضرت ایشان فرمودند کہ حضرت حاجی محمد افضل رحمۃ اللہ
علیہ کہ حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجید ایشانرا پیر خود میگفتند
اگرچہ استفادہ باطن از ایشان نمی نمودند اما ارادہ استفادہ در ابتدا
کردہ بودند لسبب ارادہ استفادہ مرشد خود میدانستند وایشان
قریب دہ سال درخدمت حضرت حجۃ اللہ محمد نقشبند خواجہ قدس سرہ گذرانیدند و

هم همین قدر ایام در صحبت جناب حضرت عبد الاحد قدس سره بسر بردند و
سلوک تمام از هر دو صاحبان حاصل نموده بودند روزی بخدمت ایشان
دو کس از اصحاب حضرت مرشد عالی سیر خواجه محمد زبیر قدس سره آمدند و نسبت
بے کیف ایشانرا ادراک ناکرده باهم گفتند یکے آنکه انچه در منست در تست
و دیگری گفت انچه در تست در منست باز گفتند که ایشان نسبتی ندارند
حاصل آنکه نسبت این مقامات عالیه کمال بے کیف ست دست ادراک
از دامنش کوتاه ست صاحب این نسبت شریفه خو نیز بجز جهالت و نکارت
امری دیگر ندارد چه جای که دیگری شناسد - اَوْلِیَائِیْ تَحْتَ قَبَائِیْ لَا
یَعْرِفُوْنَهُمْ غَیْرِیْ ؛

روز چهارشنبه بست و یکم شعبان بحضور فیض گنجور حاضر
گردیدم مذکور معنی نسبت در حضور آمد حضرت ایشان فرمودند که معنی نسبت
حضور و جمعیت و آگاهی ست و ایضاً در آنوقت مکتوب حضرت ایشان شهید
نور الله مرقده المجید خوانده شده و دران احوال اصل مذهب هنود ان و بیان
چهار کتب ایشان که آنهارا منزل قرار داده اند تحقیق فرمودند و ایضاً نوشته
که دریک کتاب معارف اند حضرت ایشان فرمودند که چیزی بر کلام حضرت
پیر و مرشد گفتن کمال بے ادبی ست لیکن نزد من معارف در کتب
ایشان ثابت نیستند ؛

روز پنجشنبه بست و دوم شعبان بنده بحضور والا حاضر گردید حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید طالبان را در مدت دو سال لطیفهٔ قلبی تمام تسلیک میفرمودند و در یک سال لطیفه نفس و در دو سال دیگر تا بکمالات میرسانیدند و در مدت پنج سال دیگر نصف سلوک که از کمالات باقی میماند تسلیک میفرمودند بعد ازان شخصی عرض نمود که در خدمت حضور کمتر از یک سال لطیفهٔ قلب طے می شود و مقامات دیگر نیز برین عنوان بزودی حاصل میگردند حضرت ایشان فرمودند که من نیز ازین امر حیرانم که درینجا معامله کار بطوالت نمی کشد مگر عنایات ایزدیست که راه دور را برمن نزدیک ساخته است وبعد ازان فرمودند که طی تمام مسافت هر مقام بمدت همون ایام مقرر که ده سال ست میشود اگرچه رنگ هر مقام از کثرت توجه و عنایت پیران بایام قلیله بحصول می انجامد پس فرمودند که حضرت شیخ مولانا محمد عابد رضی الله تعالی عنه اکثر اشخاص را بزودی تسلیک فرموده بودند اتفاقا قضیه اتفاقیه نادرشاهی بمیان آمد باطن آنها مکدر شد گویا که از نسبت تهی گردیدند بهمین وجه حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید تا وقتیکه سالک را عرضی و طولی در یک مقام پیدا نمیشدی توجه بمقام دیگر نمی فرمودند و مدت قطع سلوک بر ده سال مقرر ساختند تِلْکَ عَشَرَةٌ کَامِلَةٌ ؕ

روز جمعه بست و سوم شعبان در محفل فیض منزل حاضر گردیدم درانوقت درس مکتوبات شریف حضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره السامی بود مکتوب که بصاحبزادهای کبار اعنی خواجه خرد و خواجه کلان در بیان عقائد نوشته بودند خوانده شد حضرت ایشان فرمودند که این مکتوب فائده کثیر در علم عقائد دارد این را علیحده نوشته بمردمان داده شود بعدازان فاتحه خواندند و معنی الرحمن الرحیم بیان فرمودند که الرحمن ای مَن سُئِلَ اَعطٰی و الرحیم ای مَن لَم یُسئَل یَغضَبْ عَلَیہ

روز شنبه بست و چهارم شعبان در حضور عالی حاضر گردیدم شخصے از حاضران مجلس مذکور اشغال و اذکار نمود که حضرت شیخ فرید الدین گنجشکر رحمة الله تعالی علیه بزبان خود ذکری مقرر نموده اند حضرت ایشان فرمودند که هرکس بزبان خود یا محبوب خود میکند و موافق محاورات خود الفاظی مقرر مینمایند هندیان را اصطلاح هندست سندهیان را اصطلاح سندست عندلیب شیدا در تعشق روی آن گل رعنا در زبان خود نغمها می سراید و قمری مبتلا در محبت قامت آن شمشاد زیبا بدل خود نعرها می نماید ؏

مرغان چمن بهر صباحی خوانند ترا باصطلاحی

روز یکشنبه بست و پنجم شعبان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم

حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجهٔ خواجگان پیر پیران خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه وصیت فرمودند که همراه جنازهٔ من کلام الله و درود نخوانند که نه لایق بی ست مگر این شعر البته بخوانید شعر

مفلسانیم آمده در کوی تو	شیئاً لله از جمال روی تو
دست بکشا جانب زنبیل ما	آفرین بر دست و بر بازوی تو

بعد از ان مذکور ذکر خفی در حضور آمد حضرت ایشان فرمودند که چون توجه بدل کرده شود دل ذاکر میگردد و انتظار پیدا می شود بعد ازان بلطیفهٔ روح توجه کرده شود دران ذکر جاری میشود و توجه الی الله پیدا میگردد وهمچنین در هر لطیفه از لطائف عالم امر که حاصل کار انتظار و توجه ست حاصل میشود پس ازان انتظار کم میگردد و توجه مستهلک و مضمحل میشود نه حقیقت انتظار و توجه میرود بلکه در ادراک نمی آید آنرا ذکر خفی درین طریق می نامند بعد ازان در لطیفهٔ نفس و عناصر ثلثه پس بعنصر خاک با مرتبهٔ هیئت وحدانی همین طور میشود ذٰلِکَ فَضْلُ اللّٰهِ یُؤْتِیْهِ مَنْ یَّشَآءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیْمِ ٭ **روز دوشنبه بست و ششم شعبان المعظم** بمجلس عالی حضور حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که معارف غیبیه حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه را مکشوف شده اند سه قسم اند یک قسم از کسی نفرموده اند و در سلک تحریر و تقریر منتظم نموده اند و یک قسم خاص

حقیقی

باولاد امجاد خود بیان ساخته اند و یک قسم علی العموم بیاران و متوسلان خود ارشاد کرده و هم تحریر و تسطیر نموده اند چنانچه سه جلد مکاتیب شریف و هفت رسائل مملو از انست و ایضاً حضرت ایشان احوال بیعت و حصول نسبت جناب حضرت مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه بیان فرمودند که ایشان اولا بیعت از والد ماجد خود در خاندان عالیشان چشتیه نموده بودند و اجازت و خلافت این خاندان یافته بودند بلکه از والد بزرگوار اجازت طرق دیگر مثل سهروردیه و کبرویه و قادریه و شطاریه و مداریه هم یافته بودند پس ازان بخدمت حضرت خواجه فانی فی الله باقی بالله رضی الله عنه رسیدند و سلوک طریقه شریفه نقشبندیه با کمال اتمام رسانیدند و خلافت یافتند روزی در مسجد مبارک حلقه صبح مینمودند که حضرت شاه سکندر رحمة الله علیه خرقه جناب حضرت غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه بامر جد بزرگوار خود عارف و کاشف اسرار خفی و جلی حضرت شاه کمال کیتهلی قدس سره آورده بر سر ایشان انداختند ایشان در بحر انوار نسبت قادریه غرق شدند در انوقت بخاطر ایشان گذشت که من خلیفه خاندان نقشبندیه ام الحال که نسبت قادریه مرا احاطه نموده است مباد اکبرای این طریق رنجیده شوند فی الحال مشاهده نمودند که حضرت غوث الاعظم مع حضرت شاه کمال کیتهلی و حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند مع اکابران تا بحضرت خوا

باقی باشند و حضرت خواجه معین الدین چشتی و حضرت شیخ شهاب الدین سهروردی و حضرت شیخ نجم الدین کبری همه تشریف آوردند حضرت خواجه میفرمودند که ایشان خلیفه من اند و حضرت غوث الاعظم میفرمودند که ایشان زاد در ایام طفولیت زبان خود کمال کمیتعلی چشانیده بود پس ایشان از من اند حضرت خواجه معین الدین چشتی فرمودند که ایشان و آبای و اجداد ایشان متوسل سلسله من اند بهمین نهج همه بزرگواران ارشاد میکردند آخر الامر همه اکابران در مقبول ساختن ایشان اتفاق نمودند و هر یک از نسبت شریفه خود سرفراز فرمود و خلیفه خود گردانید ایشان در مراقبه از صبح تا بوقت ظهر این احوال مشاهده نمودند و باین دولت عظمی سرفراز شدند پس بدین طریق مجددیه نسبت هر خاندان شریف جلوه گرست گویا چهار دریای بی پایان موج خیز اند دو دریای نسبت نقشبندیه و یک بحر نسبت قادریه و یک لجه الیست که نصف آن از چشتیه و نصف دیگر از سهروردیه و کبرویه است نسبت نقشبندیه غالب است بر جمیع نسبتها پس ازان قادریه باز چشتیه باز سهروردیه ؛

روز سه شنبه بست و هفتم شعبان المعظم بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم در انوقت در حضور مذکور کفر طریقت افتاد حضرت ایشان فرمودند که کفر طریقت آنست که امتیاز برخیزد و غیریت نماند و بجز یکذات تعالی

وتقدس ہیچ چیز بنظر نیاید منصور حلاج فرموده ؎

کَفَرتُ بِدِینِ اللّٰہِ وَالْکُفْرُ وَاجِبٌ لَدَیَّ وَعِنْدَ الْمُسْلِمِیْنَ قَبِیْحٌ

والیضاً حضرت ایشان فرمودند که بانصد رکعت در طوق وسلاسل منصور حلاج میگذرانید ومیگفت که فِی الْعِشْقِ رَکْعَتَانِ لَایَصِحُّ وُضُوْءُ ہُمَا اِلَّا بِالدَّمِ - والیضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت ابوہریره رضی اللہ عنه میفرمودند که دو علم از آنحضرت صلی اللہ علیه وسلم بمن رسیده اند یکی را بر عالم افشا ساخته ام و دیگری را پنهان نموده ام اگر شمه ازان اظہار نمایم گردن مرا بزنند اکثر صوفیان آن علم ثانی را علم وحدت الوجود واسرار ہمه اوست گفته اند و علما گفته اند که آن احوال منافقان ست که آن سرور علیه صلوات اللہ الملک الاکبر بیان فرموده بودند و جناب حضرت مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالی عنه فرموده اند که آن اسرار دیگر اند ورای این ہر دو بعد ازان حضرت ایشان فرموده اند که اسرار توحید وجودی باشد یا معارف توحید شهودی و یا مقامات دیگر آنچه حق سبحانه عنایت کند نعمتے ست عظمی - پس این شعر مولانا روم خواندند ؎

جان من و جانان من دین من و ایمان من ؏

سلطان من سلطان من چیزی بده درویش را

بعد ازان در حضور مذکور حضرت نظام الدین فخر العارفین آمد حضرت ایشان

فرمودند که اہل چشت میگویند که مثل ایشان اولیائی در امّت پیدا نشده است و در ہر پیغمبری که یک خاصّه بود در ایشان آن ہر یک ظهور نمود و ہمدران اثنا شخصی از مزار پرانوار ہادی سالکین رہبر عارفین حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی اوشی رحمة الله علیه آمد حضرت ایشان فرمودند که چیزی از قسم کاک تبرک مزار ایشان آوردهٔ آن شخص عرض نمود که نی۔ فرمودند که این چه خطا کردی که چیزی تبرک نیاوردی بار دیگر برو و چیزی بیار که در تبرک بزرگان سرّیست پنهان و فائده ایست بی پایان بعد ازان ارشاد کردند که نقلست شخصی از مزار مبارک ایشان کاک آورده بود طائری در خانهٔ او مرده بود قدری ازان کاک در آب سائیده بدین آن طائر انداختند قدرت ایزدی زنده شد و پرواز نمود ❖

روز چهارشنبه بست و ہشتم شعبان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم

دران وقت مذکور ایمان آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که ایمان بر سه قسم است یکی ایمان عوام که بغیب آورده اند حق سبحانه جل شانه را ندیده و بجان گرویده اند دوم ایمان اولیاء الله که اہل شہود اند ایمان ایشان شہودیست که حجاب ظلمانی که عبارت از نفی بصری و نفی قناعتی و بتوکلی وغیرہاست قطع کرده و حجاب نورانی که عبارت از صفات و شیونات و اعتبارات ذاتیه است طی نموده در مرتبه شہود رسیده اند سوم ایمان

اکابران کہ ازین مرتبہ شہود ہم گذشتہ اند و بمقام کمال وصال پیوستہ اند ایمان ایشان در رنگ ایمان غیبی گردیدہ است چراکہ مشاہدہ را در مرتبہ کمال اتصال گنجایش نیست چنانچہ شخصے مثلاً دست خود پس پشت داشت غیب ست و چون مقابل روی خود آورد مشاہدہ شد و چون بمردمک دیدہ چسپانید باز غیب شد پس در مرتبہ وصل نے فصل ہم غیبت متحقق شد ازینجاست کہ میگویند اخص الخواص برنگ عوام میباشند آنا بَشَرٌ مِثْلُکُمْ رمزیست ازیں معنے۔ بعد ازان در حضور مذکور قبولیت دعا در حق اکابران آمد حضرت ایشان فرمودند کہ مقبول جناب اللہ الاکبر حضرت شیخ فرید الدین گنجشکر نور اللہ مرقدہ الاطہر چون مریض شدند حضرت نظام الدین اولیا قدس سرہ را فرمودند کہ بابا نظام الدین در حق دفع مرض و ازالہ علت من دعا کن ایشان دعا فرمودند ہیچ اثری ظاہر نشد در حضور عرض نمودند کہ دعای ما پست ہمان تا بہ آستان عالی آنقبلہ واصلان نمیرسد ایشان فرمودند کہ ما دعا بجہت اجابت دعای تو خواہیم نمود پس ایشان دعا فرمودند و باجابت مقرون گشت۔

روز پنجشنبہ بست و نہم شعبان المعظم در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان بزبان گوہرفشان ارشاد فرمودند کہ دل من مبتلای خلوت ست و در وکش از جلوت لاکن بکنج تنہائی نشستن بگو شئہ

عزلت آرمیدن چگونه میسر شود که مردمان برای استفاده نزد من می آیند
پس سعادت خود می شماریم و روی از خلوت بجلوت می آریم والا احوالم
بمصداق این شعر است ؎ جهانی تنگ میخواهم که در وی * همین جای
من و جای تو باشد * بعد ازان ارشاد فرمودند که قبل ازین دمبدم از
دل پر الم آهی میکشیدم و دامان صبر و شکیبائی میدریدم الحال آهے
گم شده گاهی گاهی می آید و مرا از من می رباید ؎
آهی چو گرد باد ز جائی برد مرا   از کوی دوست آه کجا می برد مرا
بعد ازان فرمودند که عشق می باید چرا که راز بے عشق نمیکشاید عشق ست
که تا معشوق میرساند و عشق ست که بکوچه و بازار بہ تشہیر می دواند۔ عشق
ست که از خانمان جدا میکند۔ عشق ست که در خویش و بیگانگان رسوا میکند
چون نیست ترا عشق بہ تحقیق ز تقلید   چاکے بگریبان زن و خاکی بسر افگن
روز جمعه سی ام شعبان حاضر حضور گردیدم حضرت ایشان مطلع
دیوان حافظ شیراز خواندند ؎
الا یا ایها الساقی ادر کاساً و ناولها * که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها
و فرمودند که نسبت قلب ظهور کرد پس شعر دیگر این غزل خواندند ؎
ببوی نافۂ کآخر صبا زان طره بکشاید * ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها
پس آهی از دل فیض منزل کشیدند حاضران مجلس را در آن وقت حالتے

عجیب و داد و احوالی غریب ظهور نمود۔ بعدازان مذکور نماز آمد حضرت
الیشان فرمودند کہ شخصے چون تکبیر افتتاح گفتہ داخل نماز گردد و قیام نماید
بداند کہ بدن من و دل من بجناب الٰہی استادہ اند و چون رکوع کند بداند کہ بدن
من و دل من در حضور حق تعالیٰ راکع اند و چون در سجدہ رود بداند کہ تن من
و قلب من در بارگاہ کبریا سجدہ مینمایند۔ سَجَدَ لَکَ سَوَادِیْ وَخَیَالِیْ وَ
اٰمَنَ بِکَ فُؤَادِیْ۔ بعدازان مکتوبات شریف حضرت مجدد رضی اللہ تعالیٰ
عنہ شروع شد درمیان آن معارف بلند بیان فرمودند و چون تمام شد
باین الفاظ فَقُوْلُوا اشْهَدُوْا بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ۔ حضرت الیشان فرمودند بہدایت
الٰہی سبحانہ و بہدایۃ النبی صلی اللہ علیہ وسلم و بہدایۃ ہذا الکتاب ۔

روز شنبہ غرۂ رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت
الیشان را در آنوقت ضعف و ناتوانی بود و شدت گرما ہم ارشاد کردند
کہ ہروحہ می وزید پس فرمودند کہ ہر کہ خواہد کہ من مخدوم عالم گردم خدمت
پیرو مرشد خود اختیار کند مصرع ہر کہ خدمت کرد او مخدوم شد ؎
خدمت ست کہ از مرتبۂ ادنیٰ بمقام اعلیٰ میرساند و ادب ست کہ از حضیض
خاک باوج فلک الافلاک ترقی می کناند ع خدمت ترا بہ کنگرۂ کبریا کشد ؎
بعدازان فرمودند کہ درین ایام کہ عمر بہ پیری رسیدہ است ناتوانی بدن و
ضعف قلب بسیار گردیدہ و زہد و ریاضات و مجاہدات در اذکار و اشغال

کم میشود و قبل ازین که طاقت و توانائی بود در جامع مسجد آب حوض میخوردم
و ده پاره های کلام الله مجید میخواندم و ده هزار نفی و اثبات مینمودم نسبت
باین قوت ظهور میکرد که مسجد جامع مملو از انوار میگشت و در هر کوچه میگذشتم
از انوار پر می شد و بهر مزاری که میرفتم نسبت آن صاحب مزار پست
میشد و نسبت من غلبه مینمود پس من خود را از خود پست میکردم و ادب
آن بزرگ مینمودم ؎

روز یکشنبه دوم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدم
حضرت ایشان فرمودند که ذکر می باید کرد و جهد می باید نمود که راه بدون
رفتن قطع نمیشود و ایضاً فرمودند که انقطاع از ماسوا بکلی باید و انحراف تام از
دنیای دنی تا دریای فیض الهی در دل موجی زند و بحر انوار نامتناهی جوشش
نماید جناب مرشدنا و امامنا حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید
میفرمودند که گاهی چون در خانه میروم داخل خانه بسبب کار ضروری چیزی از من
میطلبند حق سبحانه میفرستد لاکن از آمدن یک دینار هم معامله باطن بر نهج
سابق نمی ماند فتوری در نسبت راه میابد و الله بالله ثم بالله - بعد از ان
حضور مذکور فنا آمد حضرت ایشان فرمودند که چون دل بی شعور از ماسوای حق
جل و علا گشت فنا حاصل شد و چون شعور بی شعوری هم نماند فناء الفنا میسر
گشت و ایضاً فرمودند که جناب عارف آگاه حضرت خواجه باقی بالله رضی الله عنه

دارضاه عنا فرموده اند که درنئے شعوری شعوری باشد معنی این کلام فیض نظام
اینست که بیشعوری از خلق باشد و شعور حضرت حق سبحانه بعدازان ارشاد
فرمودند که معنی دیگر این سخن که درینوقت بر من القا ساخته اند اینست که در
نئے شعوری مندرج شعوری هم باشد یعنی هر نفعی وضرری که از خلق رسد از
خالق بیند شعور غیریت مرتفع شود ضار و نافع حق را بیند لیکن باوجود این
نئے شعوری شعور آن شخص هم باشد که واسطه است درمیان چنانچه شخصے
سالک را حلوا خوراند یا طمانچه زد سالک می بیند که فاعل این فعل اوست
حق سبحانه لیکن این شخص را هم می بیند و میداند که این واسطهٔ فعل ست۔
وایضاً فرمودند که کار صوفیه دیدن ست و کار علما دانستن فقرا از حق بینند
و علما از او سبحانه میدانند ؛

روز دوشنبه سوم رمضان شریف درحضور فیض گنجور حاضر شدم
حضرت الیشان فرمودند که امروز روز عرس جناب قرة عین الرسول حضرت
زهرای بتول ست رضی الله تعالی عنها۔ بعدازان امر به پختن شیر برنج برای
نیاز ایشان فرمودند بعدازان درحضور فیض گنجور شخصے عرض نمود که ولایت
افضل ست یا امامت و فرق چیست درمیان این هردو۔ حضرت ایشان
ارشاد فرمودند که ولایت عام ست و امامت خاص ہے هر امام ولی ست
و هر ولی بدرجه امامت نمیرسد چه ولایت عبارت از حضور مع الله است

وامامت منتهی ست که هر کس را بان سرفراز نساخته اند بلکه کاملان را عطا فرموده اند
چنانچه خلفای اربعه و ائمه اثنا عشر و غیر ذلک من الاولیاء الکرام رضی الله تعالی
عنهم اجمعین۔ بعد ازان در مجلس ذکر جامعیت آن سرور علیه صلوات الله الملک
الاکبر آمد حضرت ایشان فرمودند که جمیع کمالات ظاهری و باطنی بطریق اجمال
جناب سید انبیا علیه صلوات الله الملک الاعلی را حاصل بود لیکن حصول
ظهور تفصیل جمیع کمالات موقوف بزمانهٔ خاص و شخص خاص بود چنانچه فرموده اند
آنحضرت صلی الله علیه وسلم أُعْطِيتُ بِمَفَاتِيحِ كُنُوزِ الْأَرْضِ و حال آنکه در زمان
آنحضرت فتح اکثر اقالیم نشده بود در زمانهٔ خلفا اکثر مکانات فتح شدند و اکثر
بعد از صحابه سلاطین نامدار فتح نموده اند چنانچه محمود غزنوی هندوستان
فتح کرد پس ظهور این کمال موقوف بر ایشان بود و جناب آن سرور علیه صلوات
الله الملک الاکبر را جمیع علوم چه علم توحید وجودی و چه کلام و چه علم جزئیات
مسائل فقه مجملا حاصل بود لیکن تفصیل علم توحید وجودی بر وجود محی الدین عربی
رحمة الله علیه و ظهور علم کلام بر ابو الحسن اشعری و ابو منصور ماتریدی رحمة الله
علیهما و تفصیل علم جزئیات مسائل فقه بر امام اعظم و امام شافعی و امام مالک
و احمد حنبل رحمة الله علیهم موقوف بود حاصل آنکه هر کمالیکه بعد آنحضرت صلی الله
علیه وسلم و امت از هر کس که ظهور نمود کمال آنحضرت ست و آنحضرت را قبل
ازین ظهور هم حاصل بود غیر از فرق اجمال و تفصیل نیست ؛

روز سه شنبه چهارم رمضان شریف بنده در حضور والا حاضر گردید
در آنوقت در مجلس شریف مذکور حضرت امام اعظم رضی الله عنه آمد حضرت ایشان
فرمودند که امام اعظم از امام مالک در مدینه منوره ملاقات نمودند امام مالک
از ایشان پرسیدند که وطن شما کجاست ایشان فرمودند که عراق - امام مالک
رحمة الله علیه فرمودند که مردمان عراق اهل نفاق میباشند ایشان فرمودند
که درست ست حق سبحانه تعالی فرموده است وَمِنْ اَهْلِ الْعِرَاقِ مَرَدُوْا عَلَى
النِّفَاقِ - حضرت امام مالک خاموش شدند بعد از مفارقت دانستند که نعمان
ابن ثابت همین بودند تاسف کردند که از من چه سخن سر زد شد و مدح ایشان
بسیار نمودند راقم گوید عفی عنه که در قرآن مِنْ اَهْلِ الْمَدِيْنَةِ مَرَدُوْا عَلَى النِّفَاقِ
واقعست و امام مالک از اهل مدینه بودند پس امام اعظم جواب بطریق الزام
دادند که درست ست در شان اهل عراق مَرَدُوْا عَلَى النِّفَاقِ واقعست یعنی
حق سبحانه - بعض اهل مدینه را مَرَدُوْا عَلَى النِّفَاقِ گفته است و شما اهل عراق
را که میگوئید در آیه شریف - بجای اهل مدینه اهل عراق بنویسید و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند که امام شافعی رحمه الله روزی بمزار پر انوار ایشان رفته
بودند وقت نماز آمد نماز بلا رفع یدین بطور ایشان گذاردند و فرمودند که
[illegible] می آید که در حضور ایشان خود را دخل دهم و اجتهاد خود اظهار نمایم
بعد [illegible] در حضور پر نور مذکور توحید وجودی آمد حضرت ایشان فرمودند

که این احوالیست که در سیر لطیفهٔ قلبی مکشوف میشود و آنانکه این را انتهای مقامات قرب دانسته اند از مقامات عالیه که حضرت مجدد رضی الله تعالی عنه بیان فرموده اند آگاهی ندارند و قدم از دائره ظلال باصل ننهاده اند تشبیه را تنزیه دانسته اند و مخلوق را عین خالق و ممکن را عین واجب پنداشته اند چنانچه میگویند ع ای مغربی آن یار که بی نام و نشان بود * از پرده برون آمد و با نام و نشان شد * نمیدانند که این ظلی ست از ظلال اسما و صفات واجبی جلت قدرته نه عین او تعالی عز اسمه مثلا چون در آئینه قرص آفتاب جلوه گر میگردد دران شعشان و لمعان و حدت و خطوط آفتابی همه نا موجود میشوند (بسطوت) لیکن آفتاب نیست ظل آفتاب ست این گروه آفتاب را نادیده ظل را عین آفتاب می انگارند و آئینه را هم نمی بینند حال آنکه آئینه عین ظل آفتاب هم نگردیده ست اجرم آئینه باقی ست و ظل آفتاب در وست چنانچه حافظ شیرازی میفرماید

عکس روی تو چو در آئینهٔ جام افتاد	عارف از خندهٔ می در طمع خام افتاد

و ایضا حضرت ایشان فرمودند که هر کس از اولیای کرام بهر مقامیکه رسیده است میداند که مقصود همین ست ورای این نیست مثلا گروه نابینایان فیل یافته بودند بدست کسی پای فیل آمد دانست که فیل مثل ستون میباشد و بدست کسی که خرطوم آمد گفت که مثل عصا میباشد و بدست کسی که دندانش آمد معلوم نمود که فیل مانند خشک میباشد همچنین بدست کسی که گوش او آمد یا پشت او آمد

چسپیده نیست

یا شکم او از ان تعبیر کرد و انکار غیر آن نمود و یا مثلا جمعی در بیابان بشجری رسیدند کسی را برگش بدست آمد و کسی را شاخ و کسی را بیخ و کسی را ثمره پس همه ذائقه اش چشیدند لیکن هر یک را ذوقی علحده و کیفیتی جدا حاصل شد کسی که برگش چشید ذوق برگ بیان کرد و کسی که بارش چشید ذوق بار اظهار ساخت۔ علی ہذا القیاس هر کس موافق چشیدنی خود شرح نمود و انکار دیگری ساخت که انچه من چشیده ام ذائقه شجر همین ست نه آنکه تو بیان نمائی و جناب حضرت مجدد رضی الله عنه میفرمایند که اینهمه مکشوفات اولیای کرام نشانی از مطلوب دارند و درست و بجا هستند لیکن ذات او سبحانه وراء اینست چراکه حق تعالی بی نهایت ست پایانی ندارد و همچنین معرفت او هم بی پایانست نهایتی ندارد و در انجاکه سید البشر علیه و علی آله صلوات الله الملک الاکبر میفرماید ما عرفناک حق معرفتک دیگری را چه یارا که به نهایت آن برسد

هر حجابی را که طی کردی حجاب دیگرست	هر نقاب روی جانانرا نقاب دیگرست

راقم گوید عفی عنه که هر کس موافق حوصله و استعداد خود حظی از معرفت چشیده است نه آنکه عرفان الهی بتمامه حاصل نمود شخصی باین معنی چه خوش دوهره هندی منظوم نموده است دوهره مصری کا پربت بهیو چیونٹی پهنچی آے آن کلهه اپنا بهر لیو پربت لیو سنجاے شعر فارسی هم بمضمون مؤید نیست

[illegible]	[illegible] تو ز داماں گله دارد

وایضاً بهمین مصداق شعر عرفی ست ؎ وان قمیصا خیط من نسج
تسعة ❊ وتسعین حرفا عن معالیه قاصر ❊

روز چهار شنبه پنجم رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر گردیدیم
شخصے از حضرت ایشان استفسار مراقبات نمود ارشاد کردند که ما اوّل مراقبهٔ
احدیت تلقین مینمایم و آن عبارتست از لحاظ مفهوم اسم مبارک الله که برو
ایمان آورده ایم که بیچون و بیچگونست و موصوفست بجمیع صفات و منزه
است از همه نقصان و زوال بعد ازان مراقبه معیت تلقین میکنیم و آن عبارت
است از لحاظ معیت او سبحانه بقلب و روح و جمیع لطائف و به تمام بدن بلکه
بهر موی تن بلکه بهر ذرّه از ذرّات عالم بعد ازان در حضور مذکور جناب قبله
گاهی آنجناب رضی الله تعالی عنه آمد حضرت ایشان فرمودند که قبله گاهی ام
سخت بزرگ بودند کریله های جوش کرده میخوردند و در صحرا رفته ذکر جهر مینمودند لیانهای
و بیعت در خاندان قادریه داشتند و نسبت چشتیه و شطاریه هم میداشتند
چهل روز متواتر خواب نکرده بودند و اکثر ارواح اولیای کبار را مشاهده
مینمودند بعد ازان در حضور مذکور استفادهٔ حضرت عارف آگاه خواجه باقی
بالله رضی الله تعالی عنه بحضرت مجدد الف ثانی قدسنا الله تعالی باسراره
السامی آمد حضرت ایشان فرمودند که این سخن نزد من ثابت نیست چرا که
جناب حضرت مجدد رضی الله عنه نوشته اند که روز عید بزیارت حضرت

خواجه رضی الله عنه رفتم و عرض نمودم که امروز بزرگان عیدی خردان را عطا میفرمایند ما هم بهمین امید بحضور حاضر شده ام حضرت خواجه توجه فرمودند و نسبت نوالقا نمودند که خطی دگر دارد و کیفیتی علیحده و اسرار آن جداست پس از آنجه معلوم شد که چون حضرت خواجه ایشانرا بعد از وفات خود نسبت نو عطا کردند همچنین حیات خود از ایشان بچه طور اخذ نسبت نمودند ❊

روز پنجشنبه ششم رمضان شریف غلام مجلس آنقبله خاص و عام حاضر گردید حضرت ایشان فرمودند که شخصی از صوفیه انتقال ازین جهان نمود عتاب از جناب الهی آمد که تو بودی که مرا به لیلی فرود می آوردی یعنی برنگ معشوق ظاهری نسبت خال و خط با مینمودی و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که من از امرایان ملاقات کردن و طلب نیا نمودن و نغمه و سرود شنیدن و همه اوست گفتن بیزارم چرا که همه دست احوالیست که صوفیان این زمان در قال آورده اند و بحقیقت نارسیده زبان تبرنم این مقال دراز ساخته اند و بالحاد و زندقه گرفتار گردیده اند نَعُوذُ بِاللّٰهِ عَنْ ذَالِکَ شخصی نزد من آمد و گفت که همه خداست غیری کجاست من او را از مجلس بیرون ساختم و نیز شخصی بود که چون آواز حمار می شنید جل و علا می گفت اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ عَنْ ذَالِکَ نَعُوذُ بِاللّٰهِ این چه کمالست که سراسر خلاف کلام الله الملک المتعال ست اگر این حق بودی پیغمبر علیه صلواة الله الملک الاکبر

حال

بر کہ نازل شدی و از طرف کہ پیغام آوردی رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا
وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ ؁

روز جمعہ ہفتم رمضان شریف بحضور والا حاضر گردیدم درانوقت درحضور مذکور رویت حق سبحانہ جل شانہ درمیان افتاد حضرت ایشان فرمودند کہ رویت واجب الوجود تعالی و تقدس درین سرای امکان ندارد وقتیکہ در معراج آن سرور زمین و زمان علیہ تحیات الملک المنان علما را اختلاف این واقعہ افتاد و باوجود گذشتن آنحضرت ازین جہان و رسیدن بہ لامکان و مشرف شدن بمقام قاب قوسین او ادنی تصدیق این امر بدیگری بچہ طور آید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ کلام باری تعالی و تقدس کہ از لحن و آواز مبرا و از صوت و حروف منزہ است سہ بار شنیدہ ام و مشرف از استماعش گردیدہ ام یکبار در مدرسہ و دو بار درین مکان کہ الحال سکونت میدارم و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ شبی در خواب دیدم کہ مرا خلعت عروسانہ پوشانیدند و بزیور متحلی ساختند و سخنان محبوبانہ از من صادر شدہ چون از خواب بیدار شدم احوال من دگرگون شدہ بود و از من کلام بطوریکہ در منام کردہ بودم در یقظہ ظاہر گردید و ایضاً حضرت ایشان فرمودند کہ اکثر اوقات مرا آواز از غیب می آید گاہی از ملک الہام میگردد و گاہی از پیران کبار ندای میشود

دگاهی از جناب سید مختار علیه علی آله صلوات الله الملک الغفار صلای
می آید روزی برای وسعت مکان دعا نمودم نداشد که تو اہل وعیال نداری
مکان وسیع چه خواهی کرد برای استقامت تو اینهم کافیست وہم روزی
مکان ہمسایه از حق سبحانه خواستم که بمن عطا کند ملہم ساختند که تو ہمسایه را
ایذا میرسانی واز مکان بدر مینمائی وایضاً روزی بقصد حج عزم سفر نمودم
الہام شد که باش درینجا زتو منفعتی خلق رسیت ؎

روز یکشنبه ہشتم رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم
شخصی بعلت رشته گرفتار شده بود حضرت ایشان فرمودند که این آیه
شریفه را اکثر باید خواند وہم در دوگانه بقیام ورکوع وسجود بخوانند رَبِّ
اِنِّیْ مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ ؕ وایضاً در حضور پرنور مذکور شعر
آمد حضرت ایشان این رباعی خواندند ؎

مارا نبود دلے که کار آید ازو	جز ناله که دردی ہزار آید ازو
چندان گریم که کوچه ہا گل گردد	نی رو یدو ناله ہای زار آید ازو

روز یکشنبه نهم رمضان شریف غلامم بمحفل آن قبله انام حاضر
گردید در حضور پرنور مذکور تراویح آمد که از آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم
بست رکعت تراویح ثابت نیست حضرت ایشان فرمودند که عبد الله
ابن براء المالکی روایت بست رکعت تراویح از آن سرور علیه صلوات الله

الملک الاکبر بہ ثبوت رسانیدہ است بعد ازان مشکات شریف طلب نمودند
بر حاشیہ آن این مسئلہ نوشتہ بود در مجلس عبارتش خواندند بعد ازان
در حضور پر نور مذکور وجود ممکنات آمد کہ آیا وہم ست یا حقیقتی از وجود
دارد حضرت الشان این رباعی خواجہ میر درد خواندند ؎

عالم کے تئین تجھ دل لگاکر دیکھا		ای درد یہ سیکھنا مین آکر دیکھا
واللہ جدھر آنکھہ اٹھاکر دیکھا		مانند قطرہ اٹکلی صف کی صف

یہن

وایضاً حضرت الشان فرمودند کہ در صفحہ علم الہی اشکال ممکنات بود
کہ اعیان ثابتہ عبارت ازانست چون خواست اوسبحانہ کہ آن صور علمیہ
را بمنصہ ظہور آرد ہر صورت را بہر زمانیکہ خواست کہ اطوار و آثار وجود بر
مرتب فرماید صفحہ علم خود را کہ در و عین ثابتہ آن صورت بود مقابل آئینہ
عدم کرد پس در ان آئینہ آن عین ثابتہ منعکس گردیدہ صورتی در خارج
پیدا شد حق تعالی اطوار و آثار وجود او را بنواخت وایضاً فرمودند کہ
از نطفہ مضغہ شدن و از مضغہ عظام و لحم گردیدہ صورتی پیدا کردہ جنین
گشتن پس شاب گردیدن باز بشیب رسیدن اطوار وجود ست — و
خندیدن و گریستن و تکلم نمودن و غیرہا آثار وجود ست ؛

روز دوشنبہ دہم رمضان شریف بندہ بحضور فیض گنجور حاضر
گردید حضرت الشان ارشاد فرمودند کہ صوفی را باید کہ اخلاق و اعمال

و ترک خود بسان اخلاق و اعمال و ترک جناب آن سرور علیه صلوات الله الملک الاکبر پیدا کند که حضرت انس بن مالک رضی الله عنه در حضور آنحضرت صلی الله علیه وسلم ده سال حاضر بود گاهی ایشانرا آنحضرت اُف نگفتند و هر که از آنحضرت بدی میکرد از نیکی میکردند و در شبها قیام مینمودند حَتّٰی تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ روزی نزد آنحضرت دنانیر و دراهم سرخ و سفید هفتاد هزار آمد همه را بفقرا تقسیم فرمودند ؛

روز سه شنبه یازدهم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که بوقت حلقه ذکر نباید کرد بلکه متوجه بمرشد خود باید بود که توجه مرشد مفید تر ست از ذکر و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که در حلقه توجه یک کس را نمودن تاثیر بر همه اهل حلقه میرساند لکن توجه مثل مسهل ست و تاثیر که اهل جوار درا میشود مثل یاقوتیست پس بعد از مسهل یاقوتی مفید می شود ؛

روز چهارشنبه دوازدهم رمضان بحضور عالی حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که خزانه من مواعید الهی ست جل سلطانه ؎

خاک نشینی ست سلیمانیم	عار بود فسر سلطانیم

روز پنجشنبه سیزدهم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که وصیت میکنم که همراه جنازهٔ من

شخصی به لحن خوش وآواز دلکش این رباعی بخواند ه

مفلسانیم آمده در کوی تو	شیئاً لله از جمال روی تو
دست بکشا جانب زنبیل ما	آفرین بر دست و بر بازوی تو

و فرمودند که حضرت خواجهٔ خواجگان پیر پیران امام الطریقت مرهم ناسور دلهای دردمند خواجه بهاؤ الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه وارضاه عنا هم امر بخواندن همین رباعی همراه جنازهٔ خود فرموده بودند بعد ازان در حضور پرنور مذکور حیا آمد حضرت ایشان فرمودند که حیا بر چند اقسام است یکی شخصی از گناه اجتناب میکند بسبب آنکه حیا میکند از حق سبحانه و تعالی که بینای امور سر و علانیه است و دانای کار ظاهر و خفیه دوم پرهیز از معاصی مینماید بجهت دیدن ملائکه از ایشان حیا می آید سوم آنکه حیا میکند از صدور مناهی بسبب آنکه عرض اعمال فرشتگان مینمایند بجناب رسالت پناهی علیه التحیات اللامتناهی پس حیا بهر قسمیکه باشد شعبه ایست از ایمان بعد ازان در حضور پرنور مذکور محبت و عشق افتاد حضرت ایشان این اشعار خواندند ه دارم دلی اما چه دل صد گونه حرمان در بغل ه چشمی و خون در آستین صد اشک و طوفان در بغل ه روز قیامت هر کسی در دست گیرد نامهٔ ه من نیز حاضر میشوم تصویر جانان در بغل ه

روز جمعه چهاردهم رمضان شرف غلامی حضور آنقبلهٔ انام

حاضر گردیدم در انوقت تذکرهٔ معنی مدارا و مداهنت آمد حضرت ایشان
فرمودند که مدارا و دنیا را بجهت دین صرف کردن ست و مداهنت دین را
برای دنیا برباد دادن عیاذاً بالله سبحانه عن ذلک - بعدازان در حضور پرنور
مذکور جناب سید بشر علیه و علی آله صلوٰة الله الملک الاکبر آمد حضرت
ایشان ارشاد فرمودند که جناب شفیع المذنبین خاتم المرسلین علیه افضل
صلواة المصلین و ازکی سلام المسلمین فرموده اند که هر پیغمبری را دعائیست
مستجاب که یکبار انچه از حق جل و علای طلبد داده شود پس جمیع پیغمبران
آن دعا را بامری از امور اینجا صرف نموده اند امامن آنرا در دنیا نخواسته
رنجها کشیده ام و زهرها چشیده ام و موقوف بر عقبی نموده بجهت شفاعت
کبری نهاده ام - و ایضاً آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرموده اند که حق سبحانهٗ
تعالی مرا بشارتی داده است که اگر آنرا اظهار نمایم مردمان آنست از طاعات
و عبادت استغنا پذیرند و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که وجود آنحضرت
صلی الله علیه وسلم رحمت همه عالم بود کفاران را بجهت کفر و فاسقانرا
بسبب فسق تعذیر در دنیا موقوف شده است بعدازان حضرت مسخ و
فسخ نیست و شیطانرا که فرشته هر دم طپانچه برروی میزد بعد ظهور آنحضرت
صلی الله علیه وسلم موقوف شد خزانهٔ قارون که برسر قارون بارشست
بودند بالای سر نزدند بعدازان در حضور مذکور رویت پیغمبر علیه صلواة الله

الملک الاکبر در منام آمد حضرت ایشان فرمودند که خبر فیض اثر مَنْ رَاٰنِیْ
فَقَدْ رَاَی الْحَقَّ فَاِنَّ الشَّیْطَانَ لَا یَتَمَثَّلُ بِیْ که در صورت اصلی آنحضرت
که در مدینهٔ منوره استراحت فرموده اند و اقسست و بصور و اشکال دیگر که
آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم می بینند اعمال نیک کرده یا احیای سنت نموده
یا اماتت بدعت ساخته است آنها بدینصور ظاهر میشوند و نیز حضرت ایشان
فرمودند که چون شخصی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را بصورت اصلی در منام
دیده و خلی شیطان را نیست الحق که دیده است لیکن هر چه که آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم در منام ارشاد فرمودند آنرا بقرموده حیات آنحضرت
موافق باید ساخت اگر موافق ست بعمل باید آورد و اگر مخالف ست اجتناب
باید کرد که خوف دخل شیطان در آن گفتن ست نه در ان صورت دیدن
چراکه در عین حیات آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزی شیطان چند فقرات
در مدح بتان در کلام آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ضم نموده بود از شنیدن
آن صحابه متحیر شدند و کفاران خوش که پیغمبر هم تائید دین ما مینمایند آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم ازین ماجرا بعد الوقوع متالم شدند که جبرئیل امین از
رب العالمین نزول فرموده گفت که بر کلام هر پیغمبری دخل شیطان ست
لیکن حق سبحانه بعد از ان آگاه میسازد و این کلام شیطان بود که در کلام
شما ضم نموده بمدح کفاران فقرات چند آورد و بعد از ان حضرت ایشان

فرمودند که شخصی آنحضرت صلی الله علیه وسلم را درخواب دید که آنحضرت میفرمایند
که درین مقام دیگ خزانه مخفی ست این را برآر و خمس این خزانه بر تو معاف
نمودم چون آن شخص از خواب بیدار شد در انجا که فرموده بودند دیگ خزانه
یافت از قاضی فتوی معاف خمس پرسید قاضی گفت که دیدن پیغمبر خدا
صلی الله علیه وسلم حق ست لیکن خمس معاف نیست چراکه حکمی که آنحضرت
صلی الله علیه وسلم در یقظه با جسم ظاهری بمجمع صحابه نموده اند همچنان جاریست
پس حکمی که در منام بعد انتقال ازین جهان ازروح فرمایند ناسخ حکم یقظه نخواهد شد
روز شنبه پانزدهم رمضان در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت
الشان ارشاد فرمودند که چون من در خود نظر میکنم که در من چه کمال ست
که رجوع عالم بطرف من ست هیچ کمال در خود نمی یابم و چون نگاه بر طاعت
و عبادت خود میکنم هیچ صوم و صلوٰة وغیره لایق قبولیت بارگاه الهی جل سبحانه
نمی بینم و چون در وجود خود مشاهده میسازم خود را بسان نی تهی می یابم
ما هیچ نیم هرچه در من ست از وست

او بجز نائی و ما جز نئے نیم	او دمی نے ما و ما نے وی نیم
نئے که هردم جلوه آرائی کند	فی الحقیقت از دم نائی کند

نغمه

روز یکشنبه شانزدهم رمضان در حضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت
الشان تواضع پیغمبر علیه وآله صلوات الله الملک الاکبر بیان فرمودند که آنحضرت

صلی الله علیه وسلم در مجلس بر کنارهٔ صف می ایستادند و دعوت را قبول میکردند
وابتدا بسلام مینمودند بعد ازان حضرت ایشان درود خواندند و بکمال شوق
هر دو دست کشاده بسینه بی کینه خود می چسپانیدند چنانچه معانقه مینمایند
راقم گوید عفی عنه که بر ضمیر آشفتگان صورت پیغمبر و بر دل مبتلایان شکل
آن سرور علیه صلوات الله الملک الاکبر واضح باد که حضرت ایشان عاشق
نام مبارک حضرت محبوب رب العالمین و آله ذات پاک جناب امام المرسلین
هستند هر وقتیکه مذکور آنحضرت صلی الله علیه وسلم می آید مضطر میگردند و
کرات مرات درود میخوانند و خود را از نام پاک آن سید زمین و زمان شادان
و فرحان میسازند و هر چند که درین ایام بسبب تقاضای عمر شریف که بهفتاد و
پنج رسیده ضعفی بکمال عاید حال ست و علاوهٔ آن قلت غذا که در شب
و روز کم از پاؤ آثار تناول میفرمایند توانائی کجا لیکن بوقت اینچنین تذکره قوتی
بکمال در بدن مبارک می آید پس این شعر میخوانند و توجه بمردمان میفرمایند

هر چند پیر خسته دل و ناتوان شدم	هرگه که یاد روی تو آمد جوان شدم

روز دوشنبه هفتدهم رمضان شریف بمحفل فیض منزل حاضر
گردیدم فیض طلب خان غله برای خرچ خانقاه فرستاده بود حضرت
ایشان ناخوش شدند و فرمودند که ما بر مواعید الهی نشسته ایم مرا از امرایان
چه سروکار بعد ازان طعام از خانهٔ زن فاحشه آمده بود از خانهٔ کسی امرای

دیگر طعامی آمد حضرت ایشان بمحتاجان تقسیم فرمودند و خود ازان یک لقمه نخوردند و عادت شریف حضرت ایشان همین ست که طعام خانهٔ کسی اصلا نمیخورند و هر چیز یکه بخانه خود نیز دمیخورند و صوفیانرا هم خوردن نمیدهند۔

روز سه شنبه هشتدهم رمضان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که امروز روز وفات شریف حضرت عائشه صدیقه رضی الله تعالی عنها و حضرت شیخ الشیخ مولانا الشیخ محمد عابد رضی الله عنه است و حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه درین روز مجروح شده اند بعد ازان بجهت فاتحه ایشان امر طعام پختن فرمودند۔

روز چهارشنبه نوزدهم رمضان شریف بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که در شهر رمضان المبارک فیض بسیار وارد میشود و برکات کثیر فائز می گردد درین ماه جد و جهد در عبادت و طاعت بسیار باید کرد و دو عشره متبرکه این شهر گذشتند عشره اخیره باقی ست مردمان خانقاه را باید که اعتکاف نمایند که پیغمبر صلی الله علیه وسلم مداومت برین عمل نموده اند و گاهی ترک نفرموده یکبار که ترک شده است قضای آن نموده اند و کسی را که اعتکاف میسر نشود خلوت اختیار کند و کثرت ذکر قلبی۔ و وقوف قلبی۔ و نگهداشت خواطر و نفی و اثبات و ذکر تهلیل لسانی نمایند که درین طریقه شریفه اوراد و وظائف دیگر نیست۔

بعد ازان ازین فقیر ارشاد فرمودند کہ معنی مجدد الف ثانی کہ اعتراض کسی معترض دران واقع نمی شود اینست کہ در حدیث شریف آمدہ است اِنَّ اللّٰہَ یَبْعَثُ عَلٰی رَاسِ کُلِّ مِائَۃٍ مَنْ یُّجَدِّدُ لَھَا دِیْنَھَا پس برسر ہر صدی مجددی پیدا میشود چنانچہ جنید بغدادی و غوث الاعظم و غیرہما رضی اللہ تعالی عنہما ہر یکے مجددی شدہ است کہ تجدید دین نمودہ است و معنی مجدد و محی الدین یکی ست پس بر صدی یازدہم حق سبحانہ ایشانرا فرستادہ تا تجدید دین در صدی یازدہم فرمایند و آنکہ معنی مجدد الف ثانی نزد ایشان و نزد توابعان ایشان است اینست کہ واسطہ فیض ولایت درین ہزار دوم وجود مبارک ایشان است چنانچہ ایشان ارقام فرمودہ اند کہ بر من مکشوف ساختند کہ حضرت امیر المومنین اسد اللہ الغالب علی بن ابیطالب جناب سیدۃ النساء فاطمۃ الزہرا رضی اللہ تعالی عنہما واسطۂ فیض ولایت مطلقا اند اگرچہ اولیائی امم سابقہ باشند و بعد از ایشان تا ائمہ اثنا عشر ہمین منصب قائم ست پس حضرت محی الدین جیلانی قدس سرہ نیز ازین دولت عظمی فراز شدہ اند و بعد از ایشان برسر الف ثانی حق سبحانہ مرا ہم ازین منصب نایب ایشان فرمودہ و سرفراز باین خلعت نمودہ است لہذا درین ہزار دوم ہر کس کہ بدرجہ ولایت میرسد واسطۂ فیض او من باشم بغیر توسل من ہیچ ولی بولایت نخواہد رسید چنانچہ بدون توسل ایشان نمیرسد درین الف ثانی

من هم با ایشان شرکتی دارم ۞
روز پنجشنبه بستم رمضان شریف در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت ایشان فرمودند که امروز از صبح برکات شب بست ویکم ظاهر اند احتمال شب قدر ست بعدازان ارشاد کردند که درین عشره متبرکه اخیره ماه رمضان شب قدر البته می باشد باختلاف تواریخ طاق این عشره و هر شب طاق این عشره مثل شب بست ویکم و بست وسوم و بست و پنجم و بست و هفتم و بست و نهم از فیوض و برکات مملو میباشند و شبهای جفت از شبهای طاق اخذ فیوض مینمایند و از طرفین برکات میگیرند پس شب های تمام عشره متبرک می باشند همه را احیا باید داشت ۞
روز جمعه بست ویکم رمضان کمترین بحضور آنقبله انام حاضر دیده حضرت ایشان ارشاد فرمودند که علم الیقین عبارتست از پیدا شدن درون قلب و عین الیقین از حاصل گردیدن توجه الی الله و حق الیقین از اضمحلال و استهلاک سالک دران توجه نزد فقیر بیان مقامات ثلثه صوفیه همین ست۔ روز شنبه بست دوم رمضان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت ایشان ارشاد فرمودند که احسانات الٰهی چه بیان نمایم هر جا که توجه میکنم اثری از انمقام ظاهر میگردد و بعدازان این شعر خواندند ؎

دو زبان داریم گویا همچو نے	یک زبان پنهانست در لبهای وی

والیضاً در آن مجلس این شعر فرمودند

مانند غان باش یاران ز بیضهٔ دل پاسبان * کز بیضهٔ دل زاید مستی و شور و قهقهه

روز یکشنبه بست و سوم شهر رمضان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم شخصی

در حضور پرنور خبر الماء طهور لا ینجسه شئ نمود حضرت الیشان ارشاد فرمودند

که این حدیث متمسک امام مالک ست رحمة الله علیه لیکن تا وقتیکه یکے از

او صاف ثلاثه او متغیر نشود و حدیث دیگر حدیث قلتین ست که مستند امام شافعی

ست رحمة الله تعالی علیه آن شخص عرض کرد که شرط تغیر او صاف ثلاثه از

حدیث ثابت ست حضرت الیشان فرموده اند که علما هر چه فرموده اند از قرآن

و حدیث ست از خانه خود نگفته اند *

روز دوشنبه بست و چهارم شهر رمضان بمحفل فیض منزل حاضر

گردیدم حضرت الیشان ارشاد فرمودند که معمول حضرت شیخ الشیخ ما جناب شیخ

محمد عابد رضی الله تعالی عنه که در رمضان المبارک اجازت تعلیم طریقه عمر دمان

لاتقه اینکار را میفرمودند و من هم این معمول خود ساختم انشاء الله تعالے

بتاریخ بست و هفتم شهر هذا چند کس را اجازت خواهم داد و بعد ازان فرمودند

که چند کلاهان طیار باید ساخت و ایضاً فرمودند که شخصی قابل اجازت بعد

تصفیه قلب از خواطر و آرزوها و پس از تزکیه نفس از اخلاق ذمیمه میشود

لاکن چند قیود دیگر هم درین باب هستند که شخصی مرد بازاری نباشد و دیوم

وجهلم نرود وازامرایان ومخالفان طریقه ملاقات ننماید ومقامات عشره صوفیه که صبر وتوکل وقناعت وغیرہاست داشته باشد وخواجه عبید اللہ احرار قدس سرہ فرمودند که عرض نسبت چنان داشته باشد که نشینندگان را درگیرد وموثر گردد آن شخص قابل اجازت طریقه است بعد ازان در حضور پرنور مذکور سماع واہل سماع افتاد که درمیان طریقه چشتیه وسہروردیه اتحادی وارتباطی ست لیکن اہل خاندان چشت میگویند که در سہروردیه طریقه ہمه چیز است که سبب تقرب وتوسل حق سبحانه ست الاسماع حضرت ایشان ارشاد فرمودند که حضرت شیخ الشیوخ بہاؤالدین زکریا ملتانی غزلہا می شنیدند چنانچه روزے برین بیت ؎

مست انچه شراب ناب خوردند	از پہلوی دل کباب خوردند

وجد فرمودند ودران حالت گویا جسد مبارک نبود صرف پیرہنے بود که می غلطید ومی طپید قدسنا اللہ تعالی بسرہ السامی ؁

روز سه شنبه بست وپنجم رمضان شریف بنده بمحفل فیض منزل حاضر گردید در حضور فیض گنجور مذکور مقامات ثلثه علم الیقین وعین الیقین وحق الیقین افتاد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که علم الیقین آنست که انوار واسرار در دل سالک مکشوف شود وعین الیقین آنست که در دل حضوری پیدا شود ونگرانی بسوی مسمی اسم مبارک اللہ حاصل گردد چنانچه دو چشم که درست

یک دیدهٔ بینائی در دل پیدا گردد و از مقام کانک تراہ حظی چشد حق الیقین آنست که در آن حضور مضمحل و مستهلک گردد و فانی شود در آن مفهوم اسم مبارک اللہ موصوف شود بصفات او تعالی جلشانہ ۔

روز چہارشنبہ بست و ششم رمضان بحضور والا حاضر گردیدم
حضرت ایشان ارشاد فرمودند که مردمان که بطلب حق جل و علا در ینجا آمده اند ایشان را لازم که بدوام ذکر و نگاہداشت خواطر و وقوف قلبی مشغول باشند یک لحظه و لمحه از توجہ الی اللہ غافل نباشند اوقات شبانروزی خود معمور دارند ہر روز دو سیپارہ کلام اللہ بخوانند و صبح و مسا صد صد بار سبحان اللہ و بحمدہ سبحان اللہ العظیم و بحمدہ استغفر اللہ بخوانند و صد بار کلمهٔ توحید و صد بار تسبیح و صد بار تحمید بخوانند و بوقت خواب یکہزار مرتبه درود بر پیغمبر علیہ و علی آلہ الصلوۃ و السلام بفرستند و صبح و شام فاتحه بارواح پیران کبار بخوانند و از حق سبحانہ و تعالی تضرع نمایند که الٰہی از برکت سورهٔ فاتحه و بواسطه پیران شجرہ که ایشان را یعنی این بندگان را عنایت فرمودہ آمرا ہم عطا کن و ایضاً [illegible] را لخ و بحضور رکندانیده بود بر پشت آن عرضی بدست خاص تحریر فرموده بودند آنرا به تبرک این جا نویسانیم بسم اللہ الرحمن الرحیم حضرت سلامت این بندہ ناچیز لیاقت ندارد که کسی برای طلب طریقه تشریف فرما شود و ستاری حضرت ستار ست سبحانه

وعیب پوشی عزیزان ست کہ باین ناشائستہ توجہات میفرمایند جزاہم اللہ خیر الجزاء این کمترین سگان کوی مجددیہ میخواہد کہ صاحبزادہا براے طلب این نسبت بیرنگ بی کیف بیایند آمدن آنحضرت راغنیمت میدانم لیک کار آہستہ میشود معذور دارند و بکار مشغول باشند و نسبت تمام طریقہ را از حضرت واہب العطیات طلب فرمایند ۞

روز پنجشنبہ بست و ہفتم رمضان در محفل فیض منزل حاضر گردیدم حضرت الیشان بزبان گوہر فشان ارشاد فرمودند کہ خواجہ حسام الدین را جناب خواجہ بیرنگ قدس سرہ العزیز اجازت تعلیم طریقہ میدادند ایشان قبول نکردند و گفتند کہ از من اینکار نمی شود لیاقت این امر ندارم بعد ازان حضرت الیشان فرمودند کہ خوب کردند فہمید خواجہ حسام الدین بجا بود کہ این امر را قبول نکردند چراکہ شخصے از خلوت و از نزوا محروم میماند و روز و شب بخلق مشغول میشود ۞

روز جمعہ بست و ہشتم رمضان بحضور فیض گنجور حاضر گردیدم حضرت الیشان بیاران فرمودند باز درس ترجمہ کلام اللہ و مثنوی مولوی معنوی روم فرمودند حقائق بلند و معارف ارجمند از زبان گوہر فشان ریختند و سامعان را در لجہ نسبت شریفہ آن مستغرق ساختند الحق کہ وجود فیض نمود حضرت الیشان آیتی است از آیات الٰہی و معجزہ است از معجزات حضرت

رسالت پناہی علی صاحبہا الصلوٰت والتسلیمات اتمہا واکملہا ذات مبارک
حضرت ایشان مجدد مائۃ سیزدہم ست و ایضاً ملہم بمنصب قیومیت گردیدہ
اند و خلفاء آنحضرت در اکثر اقالیم رسیدہ اند عالم از فیض و نسبت شریفہ
مملو شدہ است زاد اللہ ارشادہ الی یوم القیامۃ ؀

روز شنبہ بست و نہم رمضان بمحفل فیض منزل حاضر گردیدم دران
وقت حضرت ایشان معارف بلند مجددیہ بیان فرمودند و ارشاد کردند
کہ کسی در امت این مقامات بیان نساختہ است ۔ بعد ازان فرمودند
کہ اختلاف در مقامات و اسرار ایشان و در مکشوفات و مقامات اکابران
ماسبق مثل تخلفی ست کہ درین ترکیب واقع ست خلاف سیبویہ لاخفش

روز یکشنبہ عید الفطر بعد از دوگانہ غلام بحضور پر نور حاضر گردید
حضرت ایشان قبلہ دو جہان قلبی و روحی فداہ این راقم سطور نالائق
کار را از کلاہ اجازت تعلیم طریقہ سرفراز فرمودند اول فاتحہ بارواح پیران
نقشبندیہ قدسنا اللہ تعالیٰ باسرارہم خواندند بعد ازان فاتحہ بارواح
اکابران قادریہ نور اللہ مرقدہم خواندند باز فاتحہ بارواح مرشدان چشتیہ
خواندند و اجازت ہر سہ طرق دادند و بسیار دعا فرمودند و ارشاد کردند
کہ صبح و شام فاتحہ بارواح پیران عظام طریقہ انیقہ نقشبندیہ رضوان
اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین خواندہ باشند و از ایشان استمداد جویند و ہر کسی کہ

بطلب طریقه بباید بطریقی از ین طرق که طلب نماید او را دران طریقه
تعلیم نمایند طالب طریقه نقشبندیه را اسم ذات و نفی و اثبات و وقوف
قلبی تلقین کنند و طالب طریق قادریه و چشتیه را ذکر جهر متوسط هم بجهت
ذوق و شوق تعلیم کرده باشند اگرچه ذکر جهر احداث ست در طریقه آنها اما
ذکر لسانی که حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید تعلیم میکردند استنباط
نموده ایم و توجه و همت بقلب سالک میکنند اول توجه بجهت حصول ذکر
بعد ازان بجهت حضور و جذبات و واردات میسازند- بعد ازان مولوی صاحب
جامع معقول و منقول حاوی فروع و اصول مولوی عظیم صاحب را از کلاه
اجازت طریقه مشرف فرمودند باز شیر غازی سمرقندی و خوجل قل سمرقندی
را از اجازت بهره ور ساختند و بسیار دعا با در حق این اکابران فرمودند

خاتمه کتاب دربیان کلام فیض نظام حضرت ایشان که مقید روزنامه ساخته تحریر نموده است و بالله التوفیق

روزے حضرت ایشان این اشعار مولانا روم میخواندند

باده از ماست شدنی ما ازو	قالب از ماهست شدنی ما ازو
ما چو زنبوریم قالب ما چو موم	خانه خانه کرد قالب را چو موم
باده در جوشش گدائی جوش ما	چرخ در گردش گدائی هوش ما

وایضاً حضرت ایشان فرمودند که مرا بیعت در خاندان قادریه است

ذکر و شغل طریقه نقشبندیه کرده ام و طالبان را هم تسلیک طریقه شریفه
نقشبندیه مینمایم و من نقشبندیه مجددیه ام و اکابران چشتیه هم پیران
من اند بعد از ان که اکابران هر طریقه که قبول فرمایند فخریست و نعمتی
عظمی لیکن نسبت هر خاندان که برسد نام آن باید گرفت و ایضاً شخصی از خاندان
قادریه در حضور بطلب طریقه انیقه نقشبندیه آمد حضرت ایشان فرمودند که
حضرت خواجه خواجگان پیر پیران مرهم ناسور دلهای دردمندان حضرت
خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله تعالی عنه فرمودند که در طریقه ما سماع نیست
و در طریقه ما جهر نیست و در طریقه ما وجد نیست و در طریقه ما تواجد نیست و
در طریقه ما آه و نعره نیست طریقه ما حضور و یادداشت و بیخطرگی ست حضور
عبارت از نگرانی دل ست بسوی مفهوم اسم مبارک الله چنانچه دو چشم در
سر ست چشمی در دل پیدا شود و حیران بنظاره جمال محبوب حقیقی ماند۔
بعد از ان آن شخص مذکور جناب مرشد آگاه مجاهد فی سبیل الله فانی فی الله
محبوب الهی حضرت مولانا شاه درگاهی رضی الله تعالی عنه نمود حضرت ایشان
فرمودند که ایشان مرشد این بودند و اشارت دست مبارک خود بمن کردند
پس از ان فرمودند که من در رامپور رفته بودم لیکن از ایشان ملاقات من نشد
از مرشد ایشان که از اولیای حق بودند ایام گرما بود که من در خدمت
ایشان رفته بودم ایشان تربوز بمن عطا کردند من گفتم که من نزد شما

برای گرمی محبت آمده ایم وطلب حرارت مودت داریم راقم گوید که
در ینجا چیزی از احوال این بیعت خود اظهار نمودن مناسبست وآن بنهج
اختصار اینست که این لاشی در صغر سن قریب ببلوغت دست ارادت بدامن
پاک ایشان زدو باعتقاد ومحبت کمال بیعت بدست مبارک ایشان در
خاندان قادریه مجددیه ساخت وکمر همت بسته تا دوازده سال کم وزیاد در
حضور فیض گنجور ایشان عمر گذرانید ریاضت ومجاهده بطور جنید بغدادی که
معمول خانقاه ایشان بود بقدر طاقت وامکان بجا آورد واز توجهات
ایشان ذوق وشوق واستغراق وبیخودی وآه ونعره واسرار وتوحید وجودی
ودیگر حالات ولایت قلبی حاصل گشت وبخرقه خلافت واجازت تعلیم طریقه
قادریه ونقشبندیه وچشتیه وسهروردیه وکبرویه ومداریه مشرف شد
چند کس طالبان داخل طرق نمود بعد از انتقال آنجناب نور الله مرقده شعله
طلب سر زد وآتش عشق دوبالا شد آنست که این احوال که همه احوال لطیفه
قلبست وخدا بی نهایت وراه او پایانی ندارد شخصی باشد که از توجه او
ترقی شود وجستجوی او ضرورست پس خواستم که از خلفاء طریقه مجددیه شخصیکه
نسبت تمام طریقه مجددیه داشته باشد بخدمتش بهره یاب گشته اتمام
اکمال این نسبت شریفه نمایم آخر الایام بعنایت الهی آنچه خواستم یافتم
بلکه بمصداق شعر حضرت ایشان شهید نور الله مرقده المجید ؎

از برای سجدهٔ عشق آستانی یافتم	سرزمینی بود منظور آسمانی یافتم

هادی توفیق باستانهٔ حضرت ایشان رسانید و مرادی که در دل داشتم
حق سبحانه بواسطهٔ حضرت ایشان عطا فرمود حق تعالی وجود باجود آنجناب
را برای هدایت عالم دارد و پس حضرت ایشان از ابتدای مراقبهٔ احدیت
صرفه تسلیک فرمودند و نیز بیعت در خاندان نقشبندیه مجددیه از حضرت
ایشان نمودم حضرت ایشان فرمودند که از اسم ذات جذب پیدا میشود
و از نفی و اثبات سلوک که عبارت از تهذیب اخلاق ست میسر گردد و
از مراقبات قوت در نسبت باطن پیدا میشود و از تلاوت کلام الله انوار
زیاده تر میگردد و از خواندن درود و مناجات و واقعات نقد وقت
سالک میشود و ایضاً فرمودند که اذکار و اشغال کردن و مراقبات نمودن
راه مقربین ست و کثرت صلوٰة و نوافل راه ابرار ان کما قال حضرت نظام الدین
اولیا رضی الله عنه و ایضاً فرمودند که طعام را از بسم الله شروع کردن مسنون
است چنانچه در حدیث شریف وارد ست کان اذا قرب الیه الطعام
قال بسم الله وقال اذا اکل احدکم فلیذکر اسم الله فان نسی ان
یذکر اسم الله فلیقل بسم الله اوله و آخره رواه مسند و احمد
و ابن ماجه وقال ان الشیطان لیستحل الطعام الذی لا یذکر اسم
الله علیه رواه مسند و احمد و مسلم قالوا یا رسول الله [illegible]

لاتشبع قال لعلکم تتفرقون قالوا نعم قال اجتمعوا علی طعامکم واذکروا
اسم اللہ علیہ رواہ مسند واحمد وداود۔ و بعد ازان فرمودند کہ در ینجا
بسم اللہ خواندن استعانت خواستن ست بنام حق سبحانہ از طعام کہ قوت
شہوانی ونفسانی پیدا نکند و آن توانائی و ہر کہ صرف در عبادت گردد و
قوت در طاعت آرد و ایضاً فرمودند کہ فقرا اوّل ہر لقمہ بسم اللہ میگویند
و آخر آن الحمد للہ و ایضاً فرمودند کہ بیاران مجتمع شدہ خوردن بسیار
برکت دارد اما باید کہ ہر یک بر دیگری ایثار بکند و ہر چیزیکہ خوب باشد
بخواہد کہ دیگری بخورد نہ آنکہ خود بہتر تناول کند و یا حرص بر زیادہ خوردن
نماید پس نقلے فرمودند کہ شخصی مردی را در بازار بغداد در دلالان دید
کہ کسب دلالی میکند گفت کہ ترا من در فلان شہر دیدہ ام کہ تو زاہدی بود
چہ واقعہ شد کہ در ینجا آمدہ باین بلا مبتلا شدی گفت کہ روزی من ماہی
پختہ کردم و خواستم کہ پارۂ خوب خود بخورم و باقی دیگران را دہم بر من
وبالِ آنخیال افتادہ ست کہ در ینجا آوردہ اند و باین بلا مبتلا ساختہ اند و
ایضاً فرمودند کہ طعام بسہ انگشت خوردن کہ مسنون ست چنانکہ در حدیث
وارد ست وکان یاکل بثلث اصابع ولیلعقہن اذا فرغ رواہ البزار
وقال ان یلعق الاصابع برکۃ رواہ الطبرانی۔ و ایضاً
فرمودند کہ معنی برکت نمو ست و در ینجا زیادتی توفیق ست بسبب آن

طعام بر طاعات وعبادات والیضاً فرمودند که هرکه بخواهد که محبت پیغمبر صلی الله علیه وسلم زیاده شود عمل باحادیث اختیار کند و بر مسائل جزئیات که در حدیث یافته نمی شود عمل بر مذهبی از مذاهب اربعه هر مذهبی که داشته باشد اگر حنفی ست بر مسائل حنفیه واگر شافعی ست بر مسائل آن نه آنکه بر هر مسئله که در مذهب اوست اگرچه خلاف آن در حدیث صحیح می یابد عمل می نماید و یا میگوید چنانکه بعضی عوام الناس میگویند که آبا واجداد ما برین مذهب رفته اند من بچه طور خلاف این میکنم و بداند که ما ماموریم بمتابعت سید البشر صلی الله علیه وسلم نه بر تبعیت مذهبی از مذاهب دیگر پس مسئله که موافق حدیث ست بر آن عمل باید و هر که مخالف خبر ست متابعت آن نشاید و پیروی در مسائل جزئیات بمذهب حنفی اولی ست والیضاً فرمودند که حضرت خواجه باقی بالله رضی الله عنه روزی در پس امام الحمد میخواندند حضرت امام ابوحنیفه کوفی را دیدند که میفرمایند در مذهب ما اولیاء کبار وصفیاء ذوی الاقتدار بسیار اند ایشان خواندن فاتحه موقوف نمودند۔ راقم گوید که عمل بر احادیث کردن وقتی ست که شخصی مهارت تمام در حدیث دارد و الا اتباع مذهب لازم ست و در اختیار کردن اتباع مذهب حنفیه بهتر ست که جم غفیر بر اینست سه حصه از امت برین مذهب ست و یک حصه بر مذاهب ثلثه دیگر چنانچه از مردمان ثقات واز اقالیم دیگر مثل روم وغیره دریجا

می آیند بدریافت رسید و ہم دلیل اولویت این مذہب اتباع جناب حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی و حضرتین ست رضوان اللہ علیہم اجمعین و ایضاً جناب حضرت الیشان شہید نور اللہ مرقدہ المجید باوجود سند جید داشتن درحدیث شریف خودرا حنفی مذہب نوشتہ اند و ایضاً فرمودند کہ وجود بعضے معنی این بیت غلط فہمیدہ اند ؎

ہرچہ پیش تو پیش ازین رہ نیست	غایت فہم تست اللہ نیست

کہ میگویند ہرچہ پیش تست و در دیدہ دانش می آید ہمین ست مقصود حقیقے و پیش ازین راہی نیست و آنکہ ورای این در فہم تست کہ مقصود ست آن اللہ نیست بلکہ معنی بیت اینست کہ ہرچہ تو فہمیدہ کہ ورای این راہی نیست آن غایت فہم تست این اللہ نیست بلکہ او سبحانہ از فہم و دانش تو ورا الورا است ثم ورا الورا و ایضاً فرمودند کہ حدیث شریف ست من لم یتغن بالقران فلیس منا درینجا مراد از غنا غنا قلبی ست یعنی ہر شخصی کہ نہ از یاد حق جل و علا بقران لیس نیست او از ما و ایضاً فرمودند کہ بعد از طعام و شراب خواندن این دعا در حدیث شریف آمدہ است الحمد للہ الذی اطعمنا و اسقانا وجعلنا من المسلمین چنانچہ در مسند احمد و سنن ابی داؤد و ترمذی و ابن ماجہ وارد ست و اشارت از جعلنا من المسلمین آنست کہ اسلام از اعاظم النعم الہی جل شانہ پس حمد برین نعمت عظمی بطریق اولی باید ساخت و ایضاً فرمودند

که قول صوفیه است الدبر لیوم دلنا فی ہذا صوم والیضاً فرمودند که نہایت کمال ست مقامات صوفیه ذوق وشوق وانکشاف توحید وجودیست و میگویند که تجلی ذاتی برقی میشود چنانکه گفته اند ؎

دیدار مینمائی و پرہیز میکنی		بازار خویش و آتش ما تیز میکنی

وکمال این خاندان عالی شان نقشبندیه مجددیه تجلی ذاتی دائمی ست که در کمالات نقد وقت سالک میشود والیضاً حضرت ایشان این شعر میخواندند

کار کن کار بگذر از گفتار		که بجز کار ہیچ ناید کار

والیضاً حضرت ایشان فرمودند که خرقه بر سه قسم ست یکی خرقه بیعت که بوقت مرید کردن شیخ عنایت میفرماید مرید را آن خرقه از جای دیگر جائز نیست و دیگر خرقه تبرک ست و این خرقه از مواضع متعدده اخذ کردن رواست و یک خرقه اجازت ست و آنهم گرفتن از شیوخ متعدده جائزست والیضاً حضرت ایشان این رباعی خواندند ؎

آنی توکه بی توزیستن نتوانم فی الجمله اگر نه بینمت میمیرم		دانی توکه بی توزیستن نتوانم جانی توکه بی توزیستن نتوانم

والیضاً حضرت اقدس این اشعار میخواندند ؎

ناقص ست ارندگی گشته بقاتل نرسد من و شوخی که باستیلا حسنش و صف محشر	؎	سینه بر خنجر او زن که شهادت اینست شکایت شکر سازد بزبانها داد خواناً

	بخفے دل چہا نمیخواہد	۵	آرزو ہا خدا نصیب کند	
	کسی نماند کہ دیگر بہ تیغ ناز کشی از قتل من مترس کہ دیوانیان حشر	۶	مگر تو زندہ کنی خلق را و باز کشی مجرم کنند بہر تو صد بیگناہ را	

والیضاً روزے در مجلس شریف مذکور اقطاب آمد حضرت الیشان فرمودند کہ حق سبحانہ اجرای کارخانہ ہستی و توابع ہستی قطب مدار را عطا میفرمایند و ہدایت وارشاد و رہنمائی گمراہان بدست قطب ارشاد می سپارد بعد ازان فرمودند حضرت بدیع الدین شاہ مدار قدس سرہ قطب مدار بودند و شانی عظیم دارند ولیشان دعای کردہ بودند کہ الٰہی مرا گرسنگی نشود و لباس من کہنہ نگردد ہمچنان شد کہ بعد ازان دعا در تمام حیات بقیہ طعامی نخوردند و لباس ایشان کہنہ نگشت ہمون یک لباس تا بہ ممات کفایت کرد والیضاً روزی حضرت الیشان فرمودند کہ بعضی بزرگان رحمۃ اللہ علیہم اجمعین فرمودہ کہ شریعت اقوال آنحضرت ست صلے اللہ علیہ وسلم وطریقت احوال و حقیقت مقصود آن سرور علیہ و علی آلہ صلوۃ اللہ الملک الاکبر و نزد حضرت مجدد الف ثانی رحمۃ اللہ علیہ مقام شریعت اعلی ست از مقامات ہر دو اخیرہ کہ الیشان فرمودہ اند کہ طریقت و حقیقت ہر دو شہپر و بال پرواز اند بجہت طیران بجانب شریعت وطریقت و حقیقت ہر دو ناشی اند از تجلی صفاتی و شریعت ناشی ست از تجلی ذاتی۔ والیضاً روزی در حضور پرنور مذکور مکتوبات قدسی آیات حضرت

مجدد الف ثانی رضی الله تعالی عنه آمد حضرت ایشان فرمودند که معارف
جمیع اولیاء امت در کلام ایشان مندرج اند و معارف مخصوص ایشان در
هیچ کلامی از اولیاء کرام یافته نمیشوند و ایضاً فرمودند که روزی مطالعه
مکتوبات شریف نموده متوجه شدم از فوق الفوق فیضی فائز شد بعد ازان
مطالعه کلام حضرت شاه ولی الله رحمة الله علیه نموده متوجه شدم اسرار
ملکوت بر دل وارد شد بعد ازان مطالعه احیاء العلوم نمودم فیض ملکوت
بر قلب آمد و ایضاً روزی شخصی در حضور گفت که حضرت مجدد مقابل جمیع
اولیاء هندوستان اند حضرت ایشان تبسم نموده فرمودند که جمیع اولیاء
ارض و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که روزی مطالعه کتاب بوعلی سینا
مقدار یک صفحه نموده بودم که ظلمتی بر قلب آمد کلمهٔ شهادت خواندم و ازاله
آن نمودم و ایضاً حضرت ایشان فرمودند که حضرت شیخ مجدد قلم ربانی اند و ایضاً
حضرت ایشان فرمودند که ابوسعید اینقدر نسبت چشتیه از پیر اول خود آورده
بود اشارت بدو عقد انگشت دست خود کردند و رفت اینقدر نسبت چشتیه
آمده و بوده اشارت به سه انگشت خود کردند و باز فرمودند که شاید دو رفت
زاید ازین باشد و ایضاً روزی تذکره عمامه بستن و خرقه پوشانیدن وقت
خلافت آمد حضرت ایشان فرموده‌اند که عمامه عنایت کردن از حدیث ثابت
است چنانچه روایت طبرانی آمده کان رسول الله صلی الله علیه وسلم لا یولی

و الیاً حتی یعمہ ویرخی یسلہا من جانبہ الایمن نحو الاذن و بروایت ابن ابی شیبہ وارد ست عن علی قال عممنی رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم یوم غدیر خم بعمامۃ سدلہا خلفی و بروایت ابی یعلی الموصلی و بزار وارد ست عمم رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم عبدالرحمن بن عوف وارخی خلفہ اربع اصابع او قریب من شبر ثم قال ہکذا فاعتموا فانہ اعرب و احسن۔ و ایضاً روزی این راقم سطور درحضور پرنور عرض نمود کہ خطے از رامپور آمدہ است از ان واضح شد کہ دیوار مکان حصار اقامت بندہ از شدت طغیانی بارش منہدم گردیدہ حضرت ایشان فرمودند کہ الحمد للہ ظاہر و باطن شما فانی شد در ینجا ہم شما را فنا حاصل شد و آنجا مکان شما را و ایضاً روزی در حضور فیض گنجور ذکر احتیاط لقمہ آمد حضرت ایشان فرمودند کہ طعام خانۂ کسی نمیخورم روزی اتفاقاً لقمہ چند خوردہ بودم در عالم مشاہدہ روح طیب جناب حضرت ایشان شہید نور اللہ مرقدہ المجید دیدم کہ استغفار میفرمایند و خطاب باین بندہ کردہ ارشاد میکنند کہ طعام خانہ ہر کس و ناکس نباید خورد و احتیاط در لقمہ ضرورست کہ از لوازم طریقہ ماست و ایضاً روزی حضرت ایشان فرمودند کہ بر مزار پر انوار حضرت قطب الدین بختیار کاکی رحمۃ اللہ علیہ رفتہ بودم خواجہ صاحب از قبر شریف بیرون آمدہ یکدو قدم سوی من تشریف آوردہ معانقہ از من کردند و بسیار تلطف فرمودند و ایضاً فرمودند کہ روزی بمزار مبارک حضرت نظام الدین اولیا رحمۃ اللہ علیہ

رفته بودم حضرت نظام الدین از مزار شریف بیرون آوردند عرض نمودم که
بر بدن من توجه فرمائید هنوز لفظ بدن تمام نکرده بودم صرف حرف یا دو دال
از دہن برآمده بود که توجه بقوت تمام فرمودند و الیضاً شخصے روزی بیعت در
خاندان نقشبندیه نموده بود حضرت ایشان فرمودند که حضرت خواجه خواجگان
امام الطریقه خواجه بهاؤ الدین نقشبند رضی اللہ عنه فرموده اند که در طریق ما
مجاہده نیست و ما ذکر جہر نمیکنیم و اربعین نمی نشینیم و سماع نمیشنوم که بدعتهاست
بعدازان حضرت ایشان فرمودند که اربعین سنت حضرت موسی کلیم اللہ علے
نبینا وعلیه الصلوۃ والتسلیمات وجناب پیغمبر ما علیه من الصلوۃ اتمہا واکملہا
اربعین ادا فرموده اند لیکن ازین یک حدیث شریف فضیلت اربعین مفہوم
میشود که من اخلص اللہ اربعین صباحا ظہرت من قلبه ینابیع الحکمة۔
راقم گوید که صاحب فتوح الاوراد حدیث دیگر ہم نقل کرده ست و آن اینست
من انقطع الی اللہ اربعین صباحاً مخلصا متعاہداً النفسه بتحفة المعدة
یفتح اللہ علیه علوم الدینیة یعنی ہر که چہل روز با خلاص برای خدا منقطع
گردد و نفس خود را بسبکی معده تعاہد کند اللہ تعالی علوم دینی برو کشاید۔
لفظ اخلص اللہ و انقطع الی اللہ مشعر برین ست که اصول برای وصول اخلاص
و انقطاع ست حضرت ایشان این حدیث را ذکر نفرمودند شاید که ضعیف باشد
واللہ اعلم۔ بعدازان حضرت ایشان فرمودند که در وصایای اہل چشت

تقیید اربعین وارد است که فرموده اند که در هر سال یک یک اربعین نشستن باید
وطعام خانه هر کس نخوری و هر کس را طعام خود خورانی و شب فاقه معراج خود دانی و در ضرر
نستانی و عرس مشائخان خود نمائی و احترام و اکرام اقربایان مشائخ خود
مرعی داری و ایضاً روزی تذکره رویت حق جل و علا در حضور پرنور آمد حضرت
ایشان فرمودند که علما نوشته اند که در جنت مومنانرا رویت الله تعالی هر هفته
یکبار میشود و کسانیکه صبح و مسا حلقه مراقبه می نمایند و حضور مع الله فقد هر دو
وقت ایشان شده است ایشانرا هر روز دو بار شام و سحر دیدار ملک المنان نصیب خواهد
شد بعد ازان حضرت ایشان فرمودند که ازینجا معلوم شد که هر کس را که حضور و آگاهی
قلب درین جهان دائمی حاصل شده است امید که او را در بهشت رویت دائمی
عطا فرمایند و ایضاً حضرت ایشان بروز دوشنبه تاریخ بست و یکم شهر ذیقعد
سنه ۱۲۳۱ هجری توجه بعناصر ثلثه این غلام فرمودند و مراقبه مسمی الباطن تلقین
نمودند و ایضاً روزی در حضور فیض گنجور ذکر حضرت امیر خسرو دهلوی رح آمد
حضرت ایشان فرمودند که کمالیکه ایشان دارند دراست کسی باین کمال بنظر نمی
آید روزی ایشانرا حضرت خضر علی نبینا و علیه الصلوة والسلام ملاقی شدند ایشان
استدعاء کمال فصاحت بیانی و سخن طرازی و نکته سنجی و شعر گوئی از حضرت خضر
علیه السلام نمودند حضرت خضر فرمودند که این کمال ازمن سعدی برده ایشان
اندوهگین گردیده بخدمت مرشد بزرگوار خود یعنی حضرت نظام الدین اولیا آمدند

حضرت نظام الدین اولیا سبب غمگینی ایشان پرسیدند ایشان احوال بالکلیه بعرض رسانیدند حضرت نظام الدین نور الله مرقده عنایتی نمودند و زبان مبارک خود در دهن ایشان انداختند آب زبان مبارک چشیدند حق تعالی ایشانرا طوطی فصاحت بیان شکرستان سخنوری و بلبل هزارداستان گلستان نکته سنجی ساخت بعد ازان حضرت ایشان این شعر خواندند ؎

مشکین سلاسل زلف تو برسینه الصبا	افراک دسته سنبل واکرده فی واماند

و ایضاً روزی در حضور عالی مذکور نفس رحمانی آمد حضرت ایشان ارشاد فرمودند که نفحات الهیه که بر سالک وارد می شود انهارا بنفس رحمانی تعبیر میکنند و آن اولا بیرون می آید و باز در دل سرایت میکند بعد ازان مستهلک و مضمحل میسازند و ایضاً شخصی از حضرت ایشان عرض نمود که برد یقین چیست ارشاد فرمودند که این مقامیست که در کمالات نبوت حاصل میشود و معنی برد یقین خنکی ست یعنی خنکی و حرارت یقین در انجا حاصل میگردد [illegible] کشفی میشود چنانچه [illegible] حضرت حق جل شانه و رسالت پیغمبر صلی الله علیه وسلم و آمدن [illegible] منکر نکیر و صراط و میزان و جنت و دوزخ [illegible] انداحتی [illegible] نمیماند و همچو ازین مرتبه یقین حاصل می شود و آنرا برد یقین درین خاندان عالی شان نامیده اند و ایضاً روزی در حضور فیض گنجور مذکور آمد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرموده اند که

درهر خانه که سگ باشد یا تصاویر کشیده باشند نزول ملائکه رحمت نمی شود
حضرت ایشان فرمودند که صوفیه علم اعتبار میدارند و از هر آیت و حدیث عبرت
گرفته موافق مطلب خود برمی گردانند و مدلول بمدعا خود میسازند پس من نیز
معنی این حدیث بطور خود میگویم که در هر خانه هر دل که کلب حرص و تصاویر صور ماسوی
الله باشد فیض رحمت الهی فائز نمی شود و ورود انوار او تعالی و تقدس نمیگردد
بعد از ان این شعر فرمودند ؎ اول بروب خانه دگر میهمان طلب ؛ آئینه شو
وصال پری طلعتان طلب ؛ وایضاً روزی شخصی از مخلصان فوت شده بود
او را در خانقاه دفن میکردند حضرت ایشان فرمودند که هر کس که درینجا مدفون
میشود من برای آمرزش او متوجه بجناب الهی میگردم تا وقتیکه بخشیده شود
بعد از ان فرمودند که قبل ازین عورتے را درینجا دفن کردند دیدم که شعلهای
آتشین از قبر او می برایند بجانب سر او ایستاده توجه و همت نمودم و ثواب
هزار کلمه طیبه بروح او بخشیدم مشاهده کردم که از طرف سر در قبر او آب رحمت الهی
صعود نمود و تمام مرقد را سرد و خنک گردانید و قبر نورانی گشت وایضاً روزی
حضرت ایشان فرمودند که هر که بعد نصف شب هزار بار یا رب یا رب بخواند هر
مشکلے که داشته باشد آسان شود و هر دعائی که بخواهد بیابد و هر دعائی که
کند قبول شود وایضاً فرمودند که شبی گفتم یا رسول الله آواز لبیک شنیدم
در عهدی آنحضرت صلی الله علیه وسلم مرا عبد الله فرمودند و روزی آنحضرت

صلے اللہ علیہ وسلم مرا مژدہ دادند کہ تو عبد مومن ہستی حق تعالی چنین فرماید۔
والیضاً روزی در حضور الا مذکور حضرت ماموں صاحب قبلہ سراج خاندان مجددیہ
وچراغ دودمان احمدیہ مقبول بارگاہ اللہ الصمد حضرت شاہ سراج احمد نور اللہ
مرقدہ آمد حضرت ایشان درشان ایشان فرمودند کہ سبحان اللہ عجب ذات
شریف ایشان بود فخر یاران بودند اگرچہ نسبت فقط در قلب داشتند اما از مقربان
حق بودند وراہ قرب منحصر بر ہمین طریقہ کہ سالکان تسلیک طالبان میکنند نیست
راہ ہای خدا لاتعد ولاتحصی اند۔ بعد ازان حکایتی کردند کہ عارفی بود بعد از
وفات استاد خود بر مزارش نشستہ توجہ والقای انوار نمودن گرفت کہ بعد از
وفات استاد خود حق شاگردی ادا کنم و مولی را در قبر منور بنور نسبت گردانم
استادش از مزار برآمد و بعد زجر گفت کہ ای مردک تو میدانی کہ راہ قرب
خدا ہمین ست کہ من حاصل نمودہ ام بر خدا نے نہایت ست وراہ ہای قرب
او سبحانہ ہم لاتناہی اند از ان راہی کہ من مقرب درگاہ الٰہی شدہ ام تو از ان
چہ آگاہی داری۔ والیضاً روزی در حضور مذکور خشوع نماز آمد حضرت ایشان
فرمودند کہ خشوع در صلوۃ نزد علما در قیام نظر بر سجدہ گاہ داشتن و در رکوع
بر ہر دو قدم و در سجدہ بر پرہ بینی نگاہ نمودن ست و نزد صوفیہ اینست
کہ مصلے آنچنان نیست شود در شوق دیدار پروردگار کہ لفظا کہ ہیبت
بر بمین و لیسار او چنانچہ نقل ست کہ در صلوۃ بہ بدن مبارک حضرت

امیر المومنین علی کرم الله وجهه ماری پیچید و باز ایشانرا خبر نشد و حضرت امام
زین العابدین رضی الله عنه در نماز بودند که خانهٔ ایشان آتش گرفت و تمام
سوخته شد تا بمصلی ایشان آتش آمد و ایشانرا خبر نشد هر چند مردمان آواز
دادند که یا امام النار النار بعد از صلوة از ایشان پرسیدند امام فرمودند
که مرا خیال نار آخرت آمده بود و ایضاً روزی حضرت ایشان صوفیان
خانقاه را تقید کثرت ذکر و نوافل و تهجد و اشراق میفرمودند و ارشاد میکردند
که جانی باید کند تا معامله از گوش بآغوش رسد و هم فرمودند کسی را این نعیم
که سر نیاز بر آستانهٔ محبت نهاده است و ایضاً روزی فرمودند که اکابر استقدم
طالبان را خدمتی هم میفرمودند که در خدمت موجب ترقیات باطن است
ایضاً سبب وسیلهٔ ثواب آخرت بعد از آن فرمودند که شخصی بخدمت شیخ حاضر شد
و عرض نمود که مرا خدمتی فرمائید شیخ فرمودند که همه خدمتها بطالبان معین
شدند الحال خدمتی نیست که ترا گفته شود دیگر از صحرا بقل و غیره بیاورده و آتش
ایکار لبسازند آن شخص از صحرا هر روز بر سر خود انبار آن نبات می آورد و روزی
در خواب دید که رستخیز برپاست و یوم جزاست و یک آتشین دریا است پلی
بران مردمان عبور میکنند بهمون انبار را که بر سر می آورد هم بر آن دریا
انداخته و بر و نشسته بخوبی تمام عبور نموده امد و ایضاً حضرت ایشان
فرمودند که این راه مجاهدات است بسیار زد می باید و جهد می نمایند

حضرت ناصر الدین عبید الله احرار قدس سره از وضوی عشا صلوٰة فجر تا سی سال ادا کردند پس بمرتبهٔ رسیدند که مقتدار عالم گردیدند کمال ولایت حاصل کردن بدون جانبازیها محال است حضرت خواجه ناصر الدین معروض عن سموهی الله محمد باقی بالله رضی الله عنه شب را احیا میکردند و میفرمودند که الهی شب را چه شد که باین سرعت گذشت آه قدری درنگی ننمود و توقفی نکرد و ایضاً روزی حضرت الیشان فرمودند که از وطن در دهلی شریف بسنه ۱۱۷۴ھ یکهزار و یکصد و هفتاد و چهار آمده بودم و در آن زمان هفتده یا هژده ساله بودم پس معلوم شد که ولادت باسعادت آنجناب در سنه ۱۱۵۶ھ یکهزار و یکصد و پنجاه و شش هجری بظهور آمده قطعه تاریخ ولادت شریف این بنده راقم سطور نظم نموده بینگارد تا مریدان را اشتباه در عمر شریفش واقع نشود

چو نجم چرخ هدی حضرت غلام علی	شده ظهور فگن در جهان جهان بشگفت
سن ولادت شریفش چو جست رأفت اولیا	سپهر هدایت شده طلوع بگفت

و ایضاً روزی بیان نسبت کمالات می نمودند و میفرمودند که این نسبت بسبب کمال لطافت و بیرنگی دراادراک نمی آید نایافت و محرومی حال یافتگان این کمال است و جهالت و نکارت مآل رسیدگان این احوال حضرت مرزا صاحب قبله رضی الله تعالی عنه میفرمودند که والله ثم والله خود را برنگ خذف تهی می یابم مردمان که نزد من می آیند و توجه میگیرند و میگویند که ما یا نزا

فوائد کثیرہ از ہر توجہ میشود من می فہمم کہ مسلمانان دروغ نمی گویند شاید درین
چیزے از نسبت باشد و ایضاً حضرت ایشان در دعا چند کلمات ضم کردہ
الحمد میخوانند برین نہج۔ الحمد للہ رب العلمین الرحمن الرحیم ملک یوم
الدین ایاک نعبد بہدایتک وایاک نستعین بعنایتک اہدنا الصراط المستقیم
بکمال فضلک صراط الذین انعمت علیہم وہو محمد صلی اللہ علیہ وسلم وآلہ
واصحابہ غیر المغضوب علیہم ولا الضالین آمین۔ وایضاً این ادعیہ میخوانند
سبحان اللہ وبحمدہ سبحان اللہ العظیم وبحمدہ استغفر اللہ ربی من کل ذنب
واتوب الیہ وصلی اللہ علی محمد وآلہ واصحابہ اجمعین عدد خلقہ ورضاء نفسہ
وزنۃ عرشہ ومداد کلماتہ سبحان اللہ اضعاف ما سبح لک المسبحون الحمد للہ
اضعاف ما حمد لک الحامدون اللہ اکبر اضعاف ما کبر لک المکبرون لا الہ
الا اللہ اضعاف ما ہلل لک المہللون لا حول ولا قوۃ الا باللہ اضعاف
ما مجد لک الممجدون والشکر للہ اضعاف ما شکر لک الشاکرون الحمد للہ
الذی عافانی مما ابتلی الخلق بعضہم بالامراض الباطنۃ کالشرک والنفاق
والحسد والکبر والبغض والغیبۃ والبدعۃ وبعضہم بالامراض الظاہرۃ
کالبرص والجذام والحمی والصداع اللہم کن لی کما کنت لنبیک محمد صلی اللہ
علیہ وسلم اللہم ارفع عن قلوبنا الحجب والاستار الساترۃ الحاجبۃ عن مشاہدۃ
جمالک المبارک یا اللہ اللہم احینی لک وامتنی لک واحشرنی لک واجعلنی لک

کما جعلت محمداً آلک صلے اللہ علیہ وسلم۔ والیضاً حضرت الیشان فرمودند کہ حضرت مولانا و مرشدنا مرزا صاحب قبلہ رضی اللہ تعالی عنہ میفرمودند کہ صوفی را باید کہ خیال نماید کہ خفگی از جہت ایذای مردمان چند قدر در دل میماند اگر ساعت یا دو ساعت ماند خیر و اگر تمام شب ماند باید کہ از سر نو توبہ نماید کہ ہنوز نور نسبت در باطن او ہرگز اثر نکردہ روزے حضرت الیشان در مذکور نسبت کمالات نبوت و بیرنگیہای آنمقام عالی منزلت کہ دست ادراک بدامنش کوتاہ است و بجز جہالت و نکارت منزل گاہ آن راہ نیست این شعر فرمودند

بس بیرنگست یار دلخواہ ای دل	قانع نشوی برنگ ناگاہ ای دل
اصل ہمہ رنگہا ازان بیرنگست	من احسن صبغۃ من اللہ ای دل

والیضاً روزی حضرت الیشان این دعا ماثورہ میخواندند اللھم ارزقنی حبک و حب من یحبک وحب عمل یقربنی الی حبک۔ و فرمودند کہ از جملہ اولی یعنی اللھم ارزقنی حبک اشارہ بطرف مراقبہ مفہوم می شود و از جملہ ثانیہ کنایہ بسوی رابطہ معلوم میگردد و از جملہ ثالثہ رمز بجانب ذکر کہ بجہت تعلیم امت آن سرور صلی اللہ علیہ وسلم ارشاد فرمودہ اند والیضاً روزی حضرت الیشان فرمودند کہ بخیال من در خانہ کعبہ میروم و درانجا جستجوی صاحب خانہ می نمایم بعد ازان در بیت المقدس میروم و تلاش صاحب خانہ میکنم پس در بیت المعمور رفتہ ہمین تلاش میکنم بر عرش اعظم میروم و صاحب عرش

رامیجوییم پس بالاتر میروم تا بحدیکه محبوب خود را می یابم و تمام چشم خود را ساخته بگرد پایش میمالم و جبین را بسجدت او بسجاید چندان می سایم که خود فانی میشوم باقی میگردم باز فانی میشوم بهمین هیچ تسلی دل مهجور میکنیم و ایضاً حضرت ایشان این شعر میفرمودند

زناتوانی خود انیقدر خبر دارم	که از ضعف نتوانم که دیده بردارم

و ایضاً روزی در حضور پر نور مذکور حضرت شاه اشرف جهانگیر قدس سره آمد حضرت ایشان فرمودند که شخصی از ایشان گفت بطور استهزا که نام شما جهانگیر ست ایشان بغضب فرمودند که من جانگیرم نه جهانگیرم آن شخص همون وقت بمرد و روزی در اثناء راه ماراژدها بایشان حمله کرد ایشان عصائی خود بزمین انداختند عصای شان برنگ عصای موسی علی نبینا و علیه الصلوة والسلام مار شده حیفر خود را بهلاکت رسانید و ایضاً تاریخ چهاردهم محرم الحرام ۱۳۱۲ هجری حضرت ایشان این راقم سطور را مراقبه کمالات نبوت تلقین فرمودند و قبل ازین چند روز توجهات بعنصر خاک میفرمودند و فقیر اثر این مقام در خود می یافت چنانچه در عرضی بحضور والا معروض داشته است در آخر محرم طبیعت حضرت ایشان بعلت تپ و لرزه علیل گردید در هر نوبت تپ و لرزه بشدت می آمد و این راقم سطور هر بار حاضر میبود و میدید در عین شدت مرض در شوق و ذوق الهی جلشانه مصروف بودند چندانکه از شدت تپ لرزه مضطر زیاده تر میگردیدند تلذذ و تنعم عالی تر میشدند

گاهی از فرط اشتیاق هر دو دست کشاده محبوب حقیقی را بخیال در آغوش می کشیدند و گاهی خود را حاضر حضور دیده به ندای لبیک وسعدیک فقد طال ما قضیت زبان کشوده مدهوش میگردیدند گاهی در آن مرض این شعر میخواندند ؎

لولاک لما قتلت والله		والله لما قتلت لولاک	

والضاً روزی در آن مرض فرمودند که حق تعالی در قیامت ارشاد خواهد ساخت که مرضت فلم تعدنی سامع حیران بمانده عرض خواهد نمود که الٰهاً تو از مرض وسقم پاک هستی - حق جل وعلا خواهد فرمود که فلان شخص بیمار بود اگر تو در عیادت او میرفتی مرا یافتی که من با وی بودم پس حضرت ایشان فرمودند که مرض عجب نعمتی ست که حق سبحانه بصاحب او میباشد پس شوق و ذوق تمام این شعر بر زبان راندند ؎

دمی که یار گذارد قدم بخانهٔ ما		سزد که کعبه شود سنگ آستانهٔ ما	

حیف ست که مریض از مرض شفا میخواهد وازین علت ملامت می آرد و همنشینی محبوب خود می گذارد لیکن دعای صحت باتباع سُنّت ست و در تمام مرض دعای صحت مرض نفرمودند نه کسی را امر بدعا مینمودند هر چند مردمان برای ختم صحیح بخاری و ختم حضرات خواجگان قدسنا الله تعالی باسرارهم اجازت طلبیدند مگر در نوبت آخر که نوبت پنجم بود فرمودند که امروز در دلم میگذرد که دعای صحت شفا بجناب کبریا نمایم پس ثمرهٔ دعا ظاهر شد که باز تپ و لرزه

نیابد والیضاً روزی دران ایام میفرمودند که بتاریخ هشتم روز شنبه شهر صفر بعد از صحت ازین مرض یک روز یا دو روز در دلم خوف آتش دوزخ بسیار طاری شد از بس مغموم گشتم دیدم که پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم تشریف آورده فرمودند که مترس از آتش دوزخ هر کسی را که محبت ماست او در دوزخ نخواهد افتاد والیضاً در ابتدای آن مرض که یک نوبت تپ ولرزه آمده بود جامع علوم عقلی ونقلی معارف آگاه مولوی بشارت اللہ صاحب که از جمل خلفاء حضرت ایشان هستند حاضر حضور والا گردیدند حضرت ایشان از آمدن ایشان بسیار خوش وخرم گردیدند واز مکان خود تا بمزار پُر انوار حضرت مرزا صاحب قبلہ استقبال نمودند پس ایشانرا بمکان خود بردند وبسیار نوازشات فرمودند وگفتند که الحمد للہ که شما نسبتے که ازینجا برده بودید از ان زیاده تر آوردید ومن از شما راضی هستم ونیز کلاه رضا خواهم داد وقبل ازین حضرت ایشان هیچکس را کلاه رضا نداده بودند بتاریخ دهم شهر صفر سنہ ۱۲۳۱ هجری حضرت ایشان مولوی محمد عظیم صاحب ومولوی شیر محمد صاحب مراقبات کمالات اولوالعزم تلقین فرمودند ونیز این نالائق کار بنده گنه گار راقم همین مراقبه کمالات اولی العزم تلقین فرمودند۔

روز چهارشنبه نوزدهم شهر صفر غلام در حضور فیض گنجور حاضر گردید حضرت ایشان درس صحیح بخاری میفرمودند بعد از ان میفرمودند که تسبیح وتحمید وغیره

میخواندم و ثواب آن بروح پرفتوح آن سرور علیه صلوة الله الملک الاکبر
میگذرانیدم روزی بسوا اشرک شد آنحضرت صلی الله علیه وسلم را دیدم که
تشریف آوردند وارشاد کردند که ببین چرا افسردی و همون اشکل و
شمائل که ترمذی روایت نموده مشاهده کردم و ایضاً موضع استادن آنحضرت
صلی الله علیه وسلم بیان فرمودند که زیر چوبتره دالانی که حضرت ایشان دران
استقامت میدارند متصل زینه مغربی لهذا صله دو انگشت و یکوجب بجانب
مغرب و ایضاً فرمودند که روزی بجناب آنحضرت صلی الله علیه وسلم را دیدم
که تشریف آورده اند پس من عرض کردم که حدیث من رانی فقد رای الحق
صحیح ست کلام من هنوز تمام نشده بود که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند
همچنین ست پس عارف آگاه مولوی بشارت الله بهرایچی سلمه الله تعالی اجازت
این حدیث شریف خواستند حضرت ایشان عطا فرمودند و ایضاً فرمودند که روزی
در اشتیاق لقای آنحضرت صلی الله علیه وسلم گریه وزاری مینمودم حتی که نوبت
بحالت یاسی افتاد و ازین عمل که بظاهر سنت ممنوع ست ظلمت هم در قلب آمد
بالجمله خوابی دیدم بودم دیدم که میر روح الله رحمة الله علیه که یکی از یاران حضرت
صاحب قبله قدس سره بودند آمدند و گفتند که جناب محبوب رب العالمین علیه
افضل صلوة المصلین وازکی سلام المسلمین منتظر شما نشسته اند من بصد شوق
دویدم بحضور رسیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم از من معانقه فرمودند

دیدم کہ تا معانقہ بشکل آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بود بعد از معانقہ آنحضرت
بشکل حضرت سید امیر کلال رحمۃ اللہ علیہ شدند بعد ازان حضرت ایشان این شعر
خواندند ؎ شوم گرد و بدنبال توسنش آیم * دگر برای چہ روزست خاکسای
ما * و ایضاً فرمودند کہ روزی قبل از نماز عشا بخواب رفتہ بودم دیدم کہ
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم تشریف آوردند و منع از خواب قبل عشا نمودند
بلکہ وعید بر عامل این عمل فرمودند پس حضرت ایشان آخر ماہ صفر بروز جمعہ
بعد از نماز جمعہ در سنہ یکہزار و دوصد و سی و دو ہجری این راقم سطور را رخصت
برامپور فرمودند و فاتحہ بارواح پیران عظام نقشبندیہ و قادریہ و چشتیہ
و سہروردیہ علیحدہ علیحدہ خواندہ اجازت تعلیم ہر چہار طریق بار دیگر
فرمودہ رخصت ساختند و اینوقت تا بحقیقت قرآنی من لاشی را توجہ فرمودہ
بودند چون در رامپور آمدم ہفت ماہ در خانہ اقامت داشتم و اوقات را بذکر
و مراقبہ معمور داشتہ بعد صبح و عصر حلقہ و توجہ بطالبان نمودم و درین مدت
عنایت نامجات حضرت ایشان بنام این کمترین دو و لیشان متضمن استفسار
حالات باطن بندہ و یاران طریقہ گرفتہ ورود فرمودند بار در شہر شوال ہمہ
سنہ مسطور شقہ حضرت بطلب این بندۂ راقم سطور عزورود یافت پروانہ را بر
سر نہادہ روانہ حضرت دہلی گردیدم و بحضور حضرت ایشان رسیدم حضرت
ایشان کمال خوشنود شدند و فرمودند ترمیم باطن تو میکنم بعد از چندروز

اخوت پناه عرفان دستگاه مولوی بشارت الله بهرائچی دسرا پا نور مرزا عبد الغفور
ومعرفت نشان شیخ خلیل الرحمن سلمه الله تعالی و این خاکپای همه راقم سطور را
از لطیفهٔ قلب توجهات فرمودند در عرصه چند ماه تا بحقیقت کعبه بنده شامل این سه
اکابر توجهات نمودند بعد ازان مولوی بشارت الله صاحب را بطرف بهرائچ
رخصت فرمودند و مرزا عبد الغفور صاحب را بر خرچه رخصت ساختند و این بنده
لاشیء را تنها از حقیقت کعبه تا آخر مقامات طرفین سلوک مجددیه که مسمی بلا تعین
است توجهات فرمودند و مراقبات هر مقام تلقین نمودند و از بشارتهای عالیه
که بنده لیاقت آنها ندارد سرفراز فرمودند و از کلاه رضا سرفراز ساختند
و امر بحلقه و توجه نمودن بر برادران طریقه و هم پیروان با سلیقه کردند تا دو ماه
در مسجد خانقاه حضرت ایشان صبح و شام حلقه و توجه نمودم و یک رساله
مسمی بمراتب الوصول در بیان مراقبات و حالات و اسرار هر مقام مکشوف
خود و فهمید خویش تحریر نمودم و بحضور حضرت ایشان گذرانیدم حضرت ایشان
بسیار خوشوقت شده از زبان مبارک ایشان خود چیزی از بشارتها فرمودند
لاکن آن الفاظ عالی در حق خود نوشتن جای شرم ست که لیاقت ان ندارم
پس حضرت ایشان در شهر جمادالثانی سنه یکهزار و دو صد و سی و سوم سن
الهجرة المبارکة النبویة علی صاحبها الصلوات والتحیات بنده را بطرف بلد
کوته و سرونج برای تلقین طریقه بطالبان آنجا رخصت فرمودند پس

قدس سرہ حضرت ایشان شده راهی کوٹه گردیدم و صلی الله تعالی علی خیر خلقه
محمد و آله و اصحابه اجمعین برحمتك یا ارحم الراحمین ؕ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَّسِیْنَا اَوْ اَخْطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَیْنَا اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهٗ عَلَی
الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهٖ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَ
ارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلٰىنَا فَانْصُرْنَا عَلَی الْقَوْمِ الْكٰفِرِیْنَ ؕ

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَعَافِنَا وَارْزُقْنَا وَاصْبِرْنَا وَلِوَالِدَیْنَا وَلِجَمِیْعِ الْمُؤْمِنِیْنَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِیْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَصَلِّ عَلٰی نَبِیِّكَ الْمُصْطَفٰی وَاٰلِهٖ بُدُوْرِ التُّقٰی
وَاَصْحَابِهٖ نُجُوْمِ الْهُدٰی وَسَلِّمْ تَسْلِیْمًا كَثِیْرًا كَثِیْرًا بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ ؕ

خاتمة الطبع خدای سخن و سخن بر زبان آفرین را ستائیم که نهانخانهٔ اندیشهٔ افصح
دُرر غرر مضامین ساخته و عروس فکر را از زیور مرصع لوامع جواهر معانی آراسته
کلک گهر سلک بیان گرامی سخنوران نامی را هنگامه آرای گهر پاشی ساخته تشمیر نسخه
سبحان و ناز تخیلات را از مضمون رنگارنگ انباشته بحسن قبول نواخت - بسمل

اے وحید و یگانه و یکتا ؕ
همه را مثل تو سوای تو نیست
در دل ما قریب از رگ جان
جز تحیر نصیب خاصان نیست
من یزدان که ایزد متعال

خارج از حد فهم قاصر ما
لم یلد ای تو ای و لم یولد
شرح این نیست کار کام و زبان
ذات پاک تو نزد اهل عقول
هست پاک از حلول هم ز اتحاد

تو خدای کسی نه کس تو ز تو نیست
و می شنره تو ای ز آدم و ولد
اَلکشاید مجال انسان نیست
هست پاک از جهات و نقص و حلول
شبه و تمثال را عیان کرده

از افادات شاعر کامل جناب مولوی غلام بسم الله صاحب بسمل مدظله

خویشتن را بخود نهان کردی
در بنیان بارگاه الست
چون نگریم ما به تابا های
آتش هجر استخوانم سوخت
آتشم را نشان آب وصال

آنچه ظاهر شود بکشف و شهود
غیر ازین پی نبرده اند که هست
همه از آنِ تو حجاب چرا
حسرتِ وصل جسم و جانم سوخت
فرض کردم که نیست تاب جمال

هست تمثال او نه ذات و وجود
هستی و در نظر نه آئی وای
ای فدایت شوم نقاب چرا
سوختم سوختم تعال تعال
همچو موسی به شبه و تمثال

شادمان شاد کن دلِ محزون
تا یکی دیده را کنم جیحون

در سپاس برگزیده یزدان مقبول و محبوب سبحان مجال لسان انسان نیست که بنطق گراید و انسان ضعیف البنیان را چه یارا که به ثنای ممدوح خداوند برتر و توانا لب گشاید ثنایش از حد قدرت ثناگران بیرون و سپاس آن عزیز الاقدر از حیطهٔ امکان افزون باعث ظهور کل کائنات است و سبب اظهار جمله موجودات مصباح صراط مستقیم شفیع روز امید و بیم خیر سگال خلائق ملجا و ماوای خلائق فرستادهٔ خاص احکم الحاکمین رسانندهٔ احکام رب العالمین امیدگاه عالم و عالمیان دلنواز دلدادگان ٭ بیت

حبیب خدا قبله و کعبهٔ ما

مر او را بزرگی است بعد از خدا
خورشید بیافرید هر که دید
رحیم و کریم و شفیع امم

نبوده نباشد کسی مثلِ او
که بی‌مثل بی‌مثل را آفرید
بکونین پشت و پناه همه

بزرگی از او یافت هم ابرهه
کرم پیشهٔ ... کرم
بدارین امیدگاه همه

آری دعوی ثنای او تعالی جل شانه ناسپاسی است و سپاس حبیب او بجا آوردن هم ناسپاسی بعد اقرار و اعتراف عجز و تقصیر از سپاس خدای برتر و ثنای او جل جلاله

مخلوقات اشرف و افضل و بهتر روی سخن بسوی ارباب صدق و صفا می آرد و مژدهٔ جان فزا و نوید روح افزا بعرض جناب الیشان میرساند که ملفوظات قدسی آیات قدوة السالکین زبدة العارفین واقف اسرار ملکوتی کاشف استار جبروتی کشاف رموز حقیقت غواص بحر طریقت مظهر تجلیات الٰهی مورد فیوض برکات نامتناهی مفخر عالم افتخار صنف بنی آدم سریر آرای کشور فضل و افضال مسند نشین بزم تکمیل و اکمال دقائق و نکات وحی آسمانی را ترجمان حقیقت شناس حروف مقطعات کتاب یزدان مهر سپهر طریقت ماه اوج معرفت خضر رهنمای حقیقت قاضی دار القضای شریعت مقرب بساط سبحانی محرم راز نهانی محبوب سبحان مقبول یزدان واقف اسرار خفی و جلی مولانا و مرشدنا و هادینا شاه غلام علی حسنی نقشبندی مجددی مظهری رضی الله عنه را از ته دل میخواستم که بقالب طبع در آید که این نسخهٔ عجیبهٔ شگرف کمیاب است و اگر مبالغه را بخاطر راه دهم گویم که نایاب نظر بخدا کرده در پی تلاش شدم باری بهزار تجسس و تگاپو تا جلد آن بهم رسید و جان تازه بقالب افسرده رسانید باز این فکر در دل پیدا شد که یاری از غیب پدید آید تا درین مهم عظیم یاری کند و کفیل این کار دشوار گردد — از چشم خیال بسو نگریستم که ناگاه نظر [illegible] الفضلا وحید زمان یگانهٔ دوران جامع شریعت [illegible] دان علوم معنوی و [illegible] سنا و مخدومنا مولوی [illegible]ت علی صاحب بریلوی مدظله افتاد [illegible] از مسرت چنان ببالیدم

که بارض وسما نگنجیدم ٭ پیش رفتم و کورنش بجا آوردم- بوسه بر دامن پاکش دادم و اظهار خواهش درد دلی کردم همچا بالتسلیم فرمودند و انگشت قبول بچشم نهادند وازهمان وقت در مقابله نمودن و صحیح کردن و فکر طبع کنانیدن کتاب مسطور بهزار جان مشغول شدند بیش از نصف را مقابله کرده بودند که طلبی از سرکار ابد قرار والی مصطفی آباد عرف رامپور فیض معمور شد فورا راهی شدند و بمنصب رسی درجهٔ اول مدرسهٔ عربی مامور گردیدند و با این عدم موجودگی خود تدبیر انصرام طبع آن چنان فرمودند که حاجت موجودگی نداشتند و هیچ مداخلت حضور و غیبت در کفالت طبع آن نگذاشتند منت خدای را عز و جل که شاهد مراد دلی بکرسی شهود نشست و عروس عنای قلبی حلیهٔ طبع پوشیده بر منصهٔ ظهور جلوه نمود خدا وندا کارسازا مسکین نوازا در بدل اینچنین خدمت ما نمیگوییم که این ده یا آن ده تو دانا و مهربانی آن ده که آن به و اگر بعد این التماس هم از راه بنده نوازی ازین طالب حال پرسشی رفت که خاص مقصود تو چیست عرض خواهم ساخت که ای دانای راز و ای عاشق نوازا آنچه پیشتر ازین صد هزار بار التماس کرده ام باز همان میگوییم **لمولفه**

نی حور و قصور نی جنان میخواهم	نی میوه و گل ز گلستان میخواهم
بهر دمی که دوای آن بجز وصل تو نیست	آن میخواهم همیشه آن میخواهم

آمین آمین ثم آمین یارب العالمین بمنه و کماله کرمه

غلطنامہ مرتبہ جناب مولوی معصوم صاحب [illegible]دی رامپوری

سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۱۰	درجلیم	درجام	۳۴	۱۶	کسوف	کسوت
۱	کریمہ ومن یشتری	آیۃ کریمہ ومن یشتری	۳۵	۱۶	قلب تا بتزکیہ	قلب بتزکیہ
۱۰	سورۂ الکافرون	سورۃ الکافرون	،،	۱۷	قلب اینہا تصفیہ	قلب تصفیہ
۶	درسایۂ جنب الشان	درجنب سایۂ الشان	۳۶	۶	ودائر ولایت	دائرۂ ولایت
۱۰	کرام تا ناگاہ	کردم ناگاہ	۳۹	۱۳	درطریقہ بالفتح	درطریقۂ ما بالفتح
۸	قاضی ثناء اللہ رحمہ اللہ	قاضی ثناء اللہ پانی پتی	۴۰	۳	نوم از دوام	نوم و دوام
	علیہ پانی پتی	رحمۃ اللہ علیہ	۴۱	۱۱	خلوت عوام	خلوت عام
۱۴	حاصل کردہ است	حاصل کردۂ	۴۲	۸	رقت عاشق	آفت عاشق
۶	حضرت علیہ	حضرات علیہ	۴۴	۸	متوجہ مینماید	متوجہ بقلب می نماید
۵	مسمی مبارک اسم اللہ	مسمی اسم مبارک اللہ	،،	۱۵	ما شبع محمد	ما شبع آل محمد
۷	می سازند	می سازم	۴۵	۳	بعد از شبانہ روز	بعد سہ شبانہ روز
۹		ناطق تحت تصور میسازند	۴۶	۳	اشعار شریعت	اشعار شریعت
۱۴	القا	القاء	،،	۷	بعضی فرق	یعنی فرق
۱۱	یا مرادانیم	یا مرادانیم	۴۸	۱	این یمین	ابن یمین
۱۷	لفظ اللہ	لفظ مبارک اللہ	،،	۲	ما پیک	با پیک
۵		زبان چہ را بکام بچسپان	۵۰	۴	بحر خیال غرق	بحر خیان عرق
۹	محبت و معرفت خودده	محبت معرفت خود دیدہ	،،	۱۳		ولقا از پیدا شدن
۵	خواجہ بہاء الدین نقشبندیہ	خواجہ بہاء الدین نقشبند	۵۱	۳	چشم اصل	چشمۂ اصل
۶	حدیث توجہ	حضرت توجہ	،،	۵	درحضرات	درطریقہ حضرات
۶	وآن در انتہا	نہ در انتہا	۵۲	۹	نماز صبحی	نماز صبح
۴	حضرت امام الاولیا	حضرت امیر الاولیا	۵۳	۱۰	سبحان شخصی	سبحان اللہ شخصی
۱۶	احمد شبلی	احمد سبتی	۶۰	۵	اربع مقامات	رابعہ مقامات
۹	احمد شبلی	احمد سبتی	،،	۱۱	کفارت	نکارت
۷	موضع قلب	موضع لطیفۂ قلب	۶۱	۱۲	وسلم وکذلک	وسلم کذلک
۹		نزدیک وسط سینہ	،،	۱۴	کعبہ جسی	کعبہ حسنی
۷	زوائل	رذائل	۶۲	۲	مستعد	من بعد
۲	تجلی افعال	تجلی افعالی	۶۵	۱۴	خودی خدائی بر	از خودی خدارا نیز

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۶۶	۱۳	به عکسش	به عکس
۶۸	۱۵	از آنحضرت نیگرد	از آنحضرت آن نیگرد
۶۸	۱۶	نمار	نماز
۷۰	۸	دستهای سیگرد	دستهای سیسازد
〃	۱۳	حضرات نقشبندیه	حضرت نقشبندیه
۷۱	۱۰	گنجایش نور دیگر	گنجایش از دیگر
۷۴	۷	اہل طریقه	اہل حلقه
〃	۱۶	عالم ولطیفۂ نفس	عالم امر ولطیفۂ نفس
۷۵	۱۴	محمود الخیر قصوی	محمود الخیر قصوی
۷۷	۱۳	ظاہر دباہر	ظاہر وباہر
۷۹	۱	نکالت	نکارت
۸۱	۴	جال وجان	مال وجان
۸۳	۸	دقوت قلبی	وقوف قلبی
۸۵	۶	حضرت ایشان یعنی پیغمبر را	حضرت پیغمبر صلی الله علیه
〃	۹	عین خدا است	عین اطاعت خدا است
۸۷	۱۰	بعضے اہل کمالات	بعضے کاملان
〃	۱۲	مولانا چرخی را	مولانا یعقوب چرخی را
۸۹	۴	دراشنا دیگر شخصے	دراثنا راه دیگر شخصے
〃	۱۵	ربما الذین کفروا	ربما یود الذین کفروا لو کانوا
۹۰	۱۰	مستانه فدایم	مستانه خدایم
۹۵	۱۶	ذکر قلبی را غلبه بود	ذکر قلبی را غلبه نمود
۱۰۰	۱	از یک لایت دیگر برون	از یک لایت بولایت
۱۰۶	۸	بیشمار سنت	بیشمار
۱۰۶	۱۹	محمد جان	
۱۰۸	۳	محمد جان	احسان
۱۱۳	۱۱	ولبسط	و بسط و فرح
〃	۱۳	است	از تلوینات است
۱۱۶		وجه	از وجه

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۱۱۷	۶	طعام پوست	طعام آ
۱۱۹	۱	درنالکی	در پا
۱۲۵	۱۵	زوائل	رزائل
۱۳۲	۷	بهرنگی	بیرنگی
〃	۱۰	نظر	شرطا
۱۳۶	۵	وه	دیده
〃	۱۶	فخر	تحتجه
۱۳۹	۴	بودی	رفته بوده
۱۴۳	۱	تخلقو	تخلق
〃	۵	اعیانا	عیانا
〃	۱۱	ازینجا	درینجا
۱۴۴	۲	قاشقند	تاشکند
۱۴۵	۳	پرده اینها عیوب	پرده پوش
۱۴۷	۸	غنچه	باغنچه
۱۴۹	۱	شده ام	شده
〃	۷	ماه سیماء	ماه سیمار
۱۵۹	۷	تعبیر	بقیه
۱۶۵	۱۶	کرد	گیرد
۱۶۷	۱۱	وانتها بسیر النفسی	وانتهی بسیر النفس
۱۶۹	۱۱	دل اایمان	دل وایمان
۱	۳	بهر نفس	بحضر نفس
		فضل	
۱۹۱	۱		
۱۹۶	۲	تسلتی	
۱۹۸	۷	ہو	تجتوا
۲۰۶	۱۵	نے بصری	نے صبر
۲۱۹	۱۳	دردمی	دردی
〃	۱۷	عبدالله البراد	ابن عبدالله